

**УОЛТЪР МИЛЪР
АПОКАЛИПСИС I
КАНТАТА ЗА ЛЕЙБОВИЦ**

Превод от английски: Христина Минкова, Милена Кабаджова, 1994

chitanka.info

Има писатели, чието творчество не е много обемно, но които са оказали влияние върху другите автори и върху любителите на фантастиката, определящо цяла епоха в развитието ѝ. Такъв е Уолтър Милър — непубликуваният доскоро у нас американски фантаст, роден през 1922 г., боен летец от Втората световна война. Започнал да публикува през 1951 г. („Тайната на мъртвия купол“) в един период, когато американската фантастика е залята от опростени, еднопланови и сантиментални произведения, с дълбочината на анализа си той обновява някои от основните теми и инструменти на НФ. Героите му са с интересни, сложни характери, а творбите — многопластови и предизвикващи размисъл и дискусии. Неслучайно първата награда Хюго за новела през 1955 г. печели Уолтър Милър (младши) с „Дарстелър“ — впечатляващата история на саботирания театър, управляван от компютър, запомняща се с дълбокия психологически анализ. Но, разбира се, световната слава за Уолтър Милър идва през 1961 г., когато той печели Хюго за романа си „Кантата за Лейбовиц“ — произведението, признато за едно от най-основателно наградените с Хюго в историята на модерната НФ. Проследявайки историята на човечеството 600 години след ядрения апокалипсис (I-ва част), 5 века по-късно (II-ра част) и след още 500 години (III-та част). Уолтър Милър ни въвлича неумолимо в дискусия за смисъла и целта на цивилизацията, за разрушителната и спасителна роля на технологията и културата, за ирационалните сили, дремещи дълбоко в човешката природа — егоистична и разрушителна, от една страна, хуманна и жертвоготовна, от друга. Моралната отговорност на учения, която често влиза в конфликт с жаждата за развитие, по неповторим начин се преплита, допълва и противопоставя на религиозната вяроност към традициите и аскетизма. Дълбоко прониквайки в природата на религиозното вярване, У. Милър навярно на мнозина от нас за първи път ще разкрие част от неподозираното значение на религията за развитието на човечеството. Впечатляващата и неповторима атмосфера на тази книга променя читателя и остава в душите ни за цял живот. А не са толкова много книгите, за които може да се каже това...

FIAT HOMO

Сигурно брат Франциск Джерард от Юта никога нямаше да открие свещените текстове, ако не беше пилигримът, който се явил на младия послушник в пустинята по време на бдението по великите пости.

Никога преди това той не беше виждал истински пилигрим. В това, че той е точно такъв, какъвто изискваха уставните порядки, брат Франциск се убеди едва след като се съвзе от вцепенението, предизвикано от появата му. Пилигримът се показва далеч на хоризонта. Отначало изглеждаше като дребна черна точка, прилепена към проблясващата мараня. Тази безнога точка, с едва забележима глава, започна да се очертава все по-добре на фона на матовото огледало на разрушеното шосе. Изглеждаше така, като че ли тя повече се огъваше и олюляваше, отколкото се придвижваше. Това накара брат Франциск да грабне молитвения кръст с разпятието и да измърмори един-два пъти „Ave“.

Точката приличаше на дребно привидение, създадено от огнените дяволи, които измъчваха земята по пладне. По това време на деня никаква жива твар, освен хищните птици и някои манастирски отшелници като Франциск, не можеше да се види в пустинята. Всичко живо лежеше неподвижно в дупките си или се криеше под камъните от лъчите на свирепото слънце. Само някакво чудовищно, свръхестествено или обезумяло същество можеше умишлено да тръгне на път през голата пустиня в разгара на деня.

Брат Франциск поде пламенна молитва към свети Раул Циклопеан — покровител на мутантите, молейки го за защита от нещастните божи чеда. (Кой ли не знаеше за съществуването на чудовищата. Тези от тях, които оцеляваха при раждането си, бяха принудени да се приспособяват към живота по законите на църквата и природата. Подчиняването на тези закони позволяваше да се запазят редките популации от възрастни чудовища. Някои от тях често избираха за своите скитания пустините и през нощта се прокрадваха към огньовете на пътуващите през тези места.) В края на краищата

точката се отдели от пламтящата мараня и, попадайки в прозрачните слоеве на въздуха, се превърна окончателно в пилигрим. Франциск остави разпятието като промърмори „Амин“.

Пилигримът се оказа сух и мършав старец с тояга в ръка, с плетена шапка, разрошена брада и мях за вода, прехвърлен през рамо. Не изглеждаше толкова ефирен, че да е привидение. В същото време беше и прекалено слаб и невзрачен, за да бъде преуспяващ великан-човекоядец или разбойник. За всеки случай Франциск тихичко се доближи до купчинката камъни и се сниши зад нея. Оттук можеше да се наблюдава всичко, като самият той остане незабелязан. Срещите между пътуващите в пустинята, макар и редки, бяха изпълнени с взаимна подозрителност. Всеки срещнат можеше да се окаже и приятел, и враг.

Много рядко, не повече от три пъти в годината, някой мирянин или странник преминаваше по стария път, пресичаше абатството и оазиса, който помагаше на абатството да съществува и можеше да направи манастира истинска страноприемница за пътниците. Обаче и този път беше път за никъде, каквито често се срещаха в тези времена. Изглежда някога тази пътека е била част от най-краткия път от Голямото Солено езеро за Старото Ел Пасо. Южната част на абатството се пресичаше от подобна лента от натрошени камъни, простираща се на запад и на изток. И този кръстопът беше загубил своето значение благодарение не на човека, а на времето.

Пилигримът се приближи съвсем, но послушникът продължаваше да стои зад купчината камъни. През кръста на стареца беше превързано парче мръсно ленено платно. Това беше единствената му дреха, като не се смятат шапката и сандалите. Той вървеше напред, забележимо накуцвайки, като се опираше на тежка тояга. Отмерената му походка показваше, че той върви от много време и предстои да измине още дълъг път. Щом наближи древните руини, той намали крачка, спря и се огледа.

Франциск наведе глава още по-ниско.

Между хълмовете, останали от някогашните съоръжения, нямаше никаква сянка, но някои от големите камъни все пак даваха живителна прохлада за тялото на пътешественика. Пилигримът очевидно добре знаеше тази особеност на пустинните пътища. Той бързо откри подходящ по размери камък. Брат Франциск с одобрение

отбеляза, че пилигримът не се хвърли върху камъка и не започна веднага да го избутва. Той се приближи на безопасно разстояние и като опря тоягата си в един по-малък камък, като с лост започна да разклаща големия, докато под него не изпълзя очакваната съскаща твар. Пътникът хладнокръвно уби змията с тоягата си и хвърли настрани все още извиващото се тяло. Като унищожи обитателя на прохладното място, пилигримът реши да се възползува от него и преобърна камъка. Седна на относително прохладната му повърхност, събу сандалите си и прилепи ходила до пясъка, върху който беше стоял камъкът. След като се поосвежи, той се изправи на крака, усмихна се с беззъбата си уста и затананика някаква мелодия. След малко вече пееше с пълен глас монотонна протяжна песен на диалект, който брат Франциск не бе чувал никога. Послушникът се размърда неспокойно, уморен от неудобната си поза.

Докато пееше, пилигримът извади сухар и парче кашкавал. Когато свърши песента, произнесе тихо на местен език: „Бъди благословен, Адонай Елохим, повелител на всичко земно, който караш житния клас да покълне“. Така завърши всичко това, което напомняше гъгнещо блеене. Пилигримът седна и започна да яде.

„Отдалеч идва, — помисли си брат Франциск, тъй като не познаваше нито едно близко кралство, управлявано от монарх с толкова необичайно име и с такива странни претенции. — Може би е тръгнал на поклонение пред ковчег с мощите на светеца в нашето абатство.“ Вярно, че ковчегът, както и светецът, засега не бяха признати официално. Но брат Франциск не можеше да измисли друго подходящо обяснение за появата на стария скитник на този път, идващ от никъде и отиващ за никъде.

Пилигримът продължаваше да се храни. Макар и вече да не се боеше, послушникът изпитваше все по-голямо неудобство, тъй като му беше забранено да нарушава уединението до края на великите пости. Не трябваше да разговаря със стареца, но ако напуснеш прикритието си, преди другият да си е отишъл, пилигримът щеше да го види и чуе.

Все още несигурен какво да прави, брат Франциск се изкашля силно и излезе иззад купчината камъни.

— Хоп!

Хлябът и кашкавалът на пилигрима отлетяха настрани. Старецът грабна тоягата си и скочи на крака.

— За какъв дявол се прокрадваш към мен? — замахна заплашително с тоягата към фигурата в качулка, която се появи зад камъните.

Брат Франциск забеляза, че в края на тоягата му имаше острие.

Послушникът се поклони учтиво три пъти, но пилигримът сякаш не забеляза изискания му жест.

— Остани там, където си — извика той. — Не се доближавай, мутант такъв. Нямам нищо, което можеш да вземеш от мен, освен кашкавала. Но него можеш да го получиш и така. Ако пък търсиш месо, трябва да знаеш, че аз имам само хрущяли. Но за тях съм готов да се боря. А сега назад! Назад!

— Почакай!

Послушникът направи пауза. Отзивчивостта или даже обикновената вежливост можеха да се окажат по-силни от обета за мълчание по великите пости, ако обстоятелствата принуждаваха да се започне разговор. Все пак необходимостта той самият да наруши тишината в момента малко го безпокоеше.

— Аз не съм мутант, добри човече — продължи той учтиво. Отметна качулката, за да покаже обръснатото си монашеско теме и протегна разпятieto към странника.

— Знаеш ли какво е това?

В продължение на няколко секунди старецът запази бойната си поза, изучавайки младежкото лице на послушника. То бе покрито с мехури от слънчеви изгаряния. Очевидно пилигримът беше сгрешил в преценката си.

Уродливите същества, скитащи в покрайнините на пустинята, често носеха качулки, маски или монашески дрехи, за да скрият обезобразените си части. Сред тях имаше и такива, чието уродство не се ограничаваше с външните белези. Те виждаха в пътниците сигурен източник на месо. След краткия оглед пилигримът се изправи.

— А, един от онези — той се облегна на тоягата и се намръщи. — Ами абатството на Лейбовиц натам ли е — запита, сочейки на юг към групата далечни постройки.

— Какво правиш тук, в тези развалини?

Послушникът намери парче камък, подобно на тебешир. Беше малко вероятно пътникът да е грамотен, но брат Франциск реши да опита.

Тъй като грубият човешки език нямаше азбука, нито правопис, той написа с тебешира на голям и плосък камък по латински: „Покаяние, уединение и мълчание“. След това написа същото и на древноанглийски, надявайки се, че старецът ще разбере всичко и ще го остави да продължи великостното си уединение.

Пилигримът погледна надписа и се усмихна криво. Смехът му приличаше по-скоро на блеене.

— Хм-хм-м! Да го беше написал още и отзад-напред — каза той. Дори и да беше разбрал написаното, не благоволи да го покаже.

Пилигримът постави настрана тоягата си, седна отново на камъка и като вдигна хляба и кашкавала, започна старателно да ги почиства. Франциск почувствува силен глад, дори се облиза, но се обърна настрана. Не беше хапвал нищо от първата сряда на великите пости, освен месестата част на кактуса и шепа сушени зърна.

Пилигримът забеляза как брат Франциск се извърна насила. Отчупи парче хляб и кашкавал и му ги подаде. Послушникът не можеше да отдели поглед от протегнатата ръка. Светът пред очите му се смали и в центъра му плуваха само позасъхнали парчета хляб и кашкавал. Управляван от дявола, левият му крак се премести напред. След това и десният. Дяволът надигна и дясната му ръка и я протегна, докато се докосна до ръката на пилигрима. Пръстите опипаха храната и нервна тръпка разтнесе гладното му тяло. Притвори очи и си представи игумена на абатството, сърдит и размахващ овчарски камшик. Зад абата пламтеше огън, а от средата на пламъците светият мъченик Лейбовиц в предсмъртната си агония проследяваше внимателно с поглед постещия Франциск в момента, в който поема кашкавала.

Послушникът трепна.

— Махни се сатана! — прошепна той, като подскочи назад и изпусна храната. При това движение напръска стареца със светена вода от малкото мехче, скрито в ръкава на расото му. В заслепеното му от слънцето съзнание изведнъж пилигримът се беше превърнал в самия архидявол.

Прогонването на тъмните сили не даде никакъв резултат и този факт беше повече от убедителен.

След като не се превърна в сив дим, пилигримът Велзевул издаде клокочещ гърлен звук и със смразяващ вик се хвърли към Франциск.

Послушникът понечи да се спаси от острата тояга, но се спъна в собственото си расо. Избегна удара, само защото пилигримът беше забравил за сандалите си и атаката му се превърна в серия от неориентирани скокове по камъните, парещи краката му. Старецът се спря и се върна назад.

След малко, преследван от миризмата на кашкавал по ръцете си, брат Франциск се върна към работата си сред старите развалини. Пилигримът все още охлаждаше краката си и задоволяваше своя гняв, като хвърляше към младежа камъните, които достигаше около себе си. Когато ръката му накрая се умори, той продължи да замахва само привидно и само ръмжеше над своя хляб и кашкавал. Франциск престана да се навежда. Послушникът ходеше напред-назад сред развалините, превит от товара, пренасяйки до предмета на своя труд големи камъни. Пилигримът наблюдаваше как младежът подбира камъните, като ги измерва с педя, пренася ги и разравя, за да стигне до друг, подходящ по размер. Веднъж той изпусна един камък и седна върху него, като отпусна главата си на коленете в отчаяно усилие да не припадне.

Слънцето изпращаше своето обедно проклятие на изсушената земя, анатема на всичко, което съдържаше влага. Франциск продължаваше да работи, въпреки горещината.

Пътникът приключи с храната и отпи няколко глътки вода от меха. Постава краката си в сандалите и закуца през развалините към мястото, където работеше послушникът. Когато го забеляза, Франциск бързо се отдръпна на безопасно разстояние. Пилигримът престорено замахна с тоягата си, но очевидно повече го интересуваше каменната стена, която юношата издигаше, отколкото отмъщението.

През първите дни от великите пости брат Франциск беше направил в източната част на развалините малък ров, който бе покрил плътно с храсти. Той използваше това място за защита от пустинните вълци през нощта. Но ден след ден хищниците ставаха все по-активни и през последните нощи от време на време застъргваха с нокти защитните храсти, когато огънят угасваше.

През миналата нощ един вълк бе скочил върху покритието му от храсти и виеше така, че Франциск трепери чак до сутринта. След тази случка той реши да укрепи своето временно жилище и в момента изграждаше каменна стена.

С израстването си стената се накланяше навътре, но тъй като строежът имаше овална форма, то камъните от всеки ред се опираха здраво в съседните и не позволяваха на постройката да се разруши. Брат Франциск се надяваше чрез внимателен подбор на камъните и замазване с пръст да довърши своето убежище. Като символ на неговото старание над входа на арката беше останала само една малка дупка в каменната редица. Постройката стоеше наклонена от всички страни навътре, сякаш пренебрегнала законите на гравитацията.

Младежът изскимтя като кученце, когато пилигримът от любопитство пъкна своята тояга между камъните. В безпокойството си за каменния строеж, Франциск следваше стария пилигрим по петите. Изведнъж послушникът се препъна в подплатата на расото си и седна на земята. Старецът се разсмя тихо.

— Хм, хм...! Ще трябва да откриеш камък с много особена форма, за да затвориш тази дупка — каза той и пъкна тоягата в празното пространство на върха между камъните.

Младежът кимна и се обърна настрани. С мълчанието и притъпения поглед той се надяваше да покаже на стареца, че не иска да има отношение към присъствието на друг човек тук по време на великите пости. Започна небрежно да драска със сух клон по пясъка: *Et ne nor indukar in...*^[1]

— Та аз не съм ти предлагал да превърна тези камъни в хляб, нали така? — прекъсна заниманието му старият скитник.

Брат Франциск го погледна бързо. Такава била, значи, работата! Старецът умееше да чете, дори със сигурност беше чел Библията.

Нещо повече — неговата забележка означаваше, че той много добре беше разбрал както неочакваното напръскване със светена вода, така и причината за уединението на послушника. Усецайки, че пилигримът просто го дразни, брат Франциск отново отвърна очи от него и зачака.

— Хм, хм...! Искаш да останеш сам, нали? Е, тогава аз най-добре да вървя по пътя си. Кажи ми само, дали твоите братя в абатството ще позволят на стария човек да отпочине на сенчица?

Брат Франциск кимна утвърдително.

— Ще ти дадат вода и храна — каза смирено той.

Пилигримът тихо се засмя.

— За благодарност, преди да си тръгна, ще ти намеря камък, с който да запушиш този отвор. Бог да бъде с теб!

— Но на мен не ми е необходимо... — протестът застина на устата на послушника. Той се загледа как старецът, накуцвайки, тръгна между купчините натрошени камъни, като от време на време спираше да ги огледа. Послушникът предполагаше, че и това издирване ще бъде безрезултатно, както беше и неговото от сутринта досега.

По време на продължителното претърсване на пилигрима, Франциск почиваше и постепенно мислите му бяха изпълнени от малката книжка, която отец Чероки му беше дал предната неделя. Тази книга беше на много стотици години. Тя се наричаше „*Sibelius Leibowitz*“^[2], макар авторството ѝ да се приписваше на блажения само от необоснованата с нищо традиция.

— Много малко те обичах, Господи, в моите млади години, за което искрено съжалявам... Това е причината за моето огромно съжаление през последните години от живота ми. Напразно съм те избягвал в онези дни...

— Хей! Ела тук по-бързо! — разнесе се зад купчините гласът на пилигрима.

Брат Франциск погледна нататък, но старецът не се виждаше. Погледът му отново се върна на страниците на книгата.

— Аз се възпротивих, когато ти искаше да закрепим в мен вярата, благата надежда и сладостната любов към теб. И затова аз, неразумният...

— Ей, момче! — долетя нов вик. — Намерих камък за теб. Мисля, че ще стане.

— О,... владетелю на всичко земно, за когото е открито всяко сърце, когато ти ми показваше пътя на истината, аз бягах от теб. Кога ще призовеш мен, недостойния...

— Добре тогава, ще си го вземеш сам — раздражено каза пилигримът. — Отбелязал съм камъка и съм поставил до него колче. Опитай да го поставиш... или пък недей, както искаш.

— Благодаря — въздъхна тихо послушникът.

Той продължаваше да се занимава с текста.

— Запомни, това е тук! — викна старецът. — Камъкът е отбелязан, а до него има колче. И побързай да чуеш гласа в себе си, момче. *Olla allay!*^[3].

След малко брат Франциск забеляза поклащащата се фигура на пилигрима на пътя за абатството. Послушникът прошепна кратка благословия и му пожела безопасен път.

Усамотението му беше възобновено. Остави книгата настрани и поднови издирването на подходящ за отвора камък, без да обръща внимание на откритието на пилигрима.

Мозъкът му механично повтаряше горещата молба за запазване на призванието.

— *Libera me Domine, ab vitiis meis...* Избави ме, господи, от моите грехове, за да може сърцето ми да усеща само твоите призиви и само твоя глас да слушам, когато ме удостоиш. Амин!

Беше чиста случайност, че брат Франциск намери камъка на пилигрима. Просто се спъна в колчето, падна на колене и впери поглед в двата знака, написани с тебешир на древния камък: ръкописни знаци.

Знаците бяха така внимателно изписани, че послушникът отначало ги помисли за някакви кабалистични символи. След минута се замисли, дали това не е някакво заклинание. Но веднага се отказа и от това. Старецът беше казал: „Господ да те пази“, а един магьосник не би казал такива думи. Брат Франциск разрови около камъка и го преобърна. Щом направи това, купчината до него леко помръдна и един малък камък затрополи надолу. Франциск отскочи, за да избегне евентуално свличане, но страховете му бяха излишни. На това място, обаче, където по-рано стоеше вклинен камъкът на пилигрима, сега се беше образувал малък черен отвор. Такива дупки в повечето случаи се оказваха обитаеми. Но изглежда, тази беше така плътно затворена, че дори бълха не е могла да проникне в нея, преди Франциск да отмести камъка. Въпреки всичко послушникът намери един прът и го пъкна в отвора. Прътът не се опря в нищо. Франциск го пусна, той се плъзна в дупката и изчезна. Младежът изчака малко, но от дупката нищо не изпълзя.

Франциск отново застана на колене и внимателно помириса въздуха в отвора. След като не усети нито миризма на животно, нито някакви серни изпарения, той хвърли едно малко камъче и се ослуша. Камъчето глухо се удари в нещо на няколко фута от отвора. Затъркаля се с грохот надолу, като се удряше в нещо метално. Накрая спря някъде далеч долу. Това показваше, че подземната яма има размерите на голяма стая.

Брат Франциск с усилие се изправи и се огледа. Изглежда, както винаги, беше съвсем сам, с изключение на своя постоянен спътник — лешояда.

Послушникът обиколи и огледа купчината камъни, но не намери никакви следи от друг отвор.

Той се качи на съседната купчина и погледна към пътя, по който неотдавна си беше отишъл пилигримът.

Нищо не се движеше по старото шосе. В далечината се мярна само брат Алфред и отново се скри в своето място за уединение. Той се намираще на разстояние на около километър оттук, но чуваше слабо. Засега Франциск не виждаше повод да вика за помощ, но му се струваше благоразумно да прецени възможностите и за това. След внимателния оглед на околността той слезе от възвишението. По-добре беше при опасност времето, необходимо за призоваване на помощ, да се използва за бягство.

Той се замисли дали да не постави камъка на предишното му място и да затвори отвора, но забеляза, че това е невъзможно. Съседните камъни се бяха разместили и не позволяваха същия по размери и форма камък да се вмести отново там. Освен това му се стори, че пилигримът наистина беше прав. Камъкът беше съвсем подходящ за празното място в покрива на неговото убежище.

И наистина, камъкът прилегна съвсем точно към отвора. Франциск изпита здравината на изграденото, като удари силно по стената. Нищо не помръдна, освен няколко камъка в развалините на няколко фута от убежището. Знаците, оставени от пилигрима, се бяха поизтрили при пренасянето, но все още бяха достатъчно ясни, за да ги прекопира. Младежът взе един въглен и внимателно ги прерисува на друг камък. Надяваше се, че отец Чероки при ежесъботната си обиколка на местата за уединение ще може да обясни какво представляват тези знаци — заклинания или проклетия.

Брат Франциск продължаваше да работи и след обедните горещини, но непрекъснато го занимаваше мисълта за интригуващата и малко плашеща дупка. Мислеше си за камъчето, което се търкаляше с грохот надолу и за ехото, отекващо след него. От разкази той знаеше колко стари са развалините и как постепенно са превръщани в безформени купища камъни. Много монаси и случайни пътници бяха

вземали камъни или късове ръждиво желязо, вградени по неизвестен начин в каменните колони от древните строители.

Абатството на блажения Лейбовиц беше построено от същите тези камъни. Франциск не вярваше, че тук може да се намери нещо интересно след стотиците години на разрушения. Освен това не беше и чувал за строежи с подземни помещения.

Когато завърши напълно изграждането на убежището си, брат Франциск се реши да се върне при отвора от камъка. Спря и се загледа в него. Все още не можеше да се избави от убеждението на пустинния жител, че ако някакво място позволява да се скриеш от слънцето, то в него непременно вече има някой. Дори дупката да беше досега необитаема, то до разсъмване все някой щеше да пропълзи вътре. От друга страна, ако някой вече живееше тук, беше по-безопасно да се запознае с него през деня. Наоколо не се виждаха никакви други следи, освен неговите, на пилигрима и на вълците.

Младежът не се двоуми много, а започна да почиства краищата на отвора от пясъка и чакъла. След половин час дупката не беше станала по-голяма, но предположението му, че тя води към някаква подземна кухня, се беше превърнало в увереност.

Два неголеми обли камъка бяха наполовина зарити в земята, непосредствено до дупката. Очевидно те бяха пресовани заедно с пясъка и дребния чакъл, затворили гърлото на отвора.

Франциск започна да разравя единия от камъните. Когато го натисна от дясната страна, другият камък помръдна малко вляво и там спря.

Същото се случи и когато опита от лявата страна. Послушникът упорито продължи да разравя двата камъка. Неочаквано лостът, с който си помагаше, се изплъзна от ръцете му, удари го по главата и изчезна в откритата се кухня. Брат Франциск се олюля от внезапния удар. Някакъв по-голям камък, увлечен от потока на свличащата се маса, го удари по гърба. Падна задъхан, без да разбере, дали се беше свлякъл в ямата, или беше останал на повърхността до момента, в който се удари по корем в твърдата земя. Шумът от свличането беше оглушителен, но кратък.

Заслепен от праха, Франциск лежеше и дишаше тежко през уста. Болката в гърба му беше толкова силна, че той не се решаваше да

помръдне. Опипа мястото, което го болеше. Пръстите му бяха влажни и червени. Понечи да стане, но веднага се отпусна на земята със стон.

Младежът дочу тихо пляскане на криле. Погледна нагоре и видя цяло ято лешояди. С много усилия, без да обръща внимание на евентуални счупвания по тялото си, той се изправи на крака. Небесната орда, сякаш разочарована, отлетя нагоре и продължи бавното си движение във въздуха. Франциск размърда тялото си и установи, че няма никакви сериозни наранявания, с изключение на няколко натъртвания.

От срутването във въздуха се беше издигнал стълб прах, който се разнесе от слабия вятър и бавно се разпръсна. Послушникът се надяваше, че някой от наблюдателните кули на абатството ще го забележи и ще дойдат да проверят какво става. До краката му зееше правоъгълна дупка. Част от ситните камъни бяха пропаднали в нея. Навътре водеше стълба, но само горните ѝ стъпала бяха свободни. Надолу, след 600 години покой, всичко беше засипано от свличането, причинено от брат Франциск.

На една от стените на стълбата личеше добре запазен надпис, част от който беше затрупан от камъните. Като събра всичките си знания по древен английски, брат Франциск прочете с усилие:

СПАСИТЕЛНО УБЕЖИЩЕ ОТ РАДИОАКТИВНИ ДЪЖДОВЕ

Максимален брой места — 15

Хранителни запаси за 1 човек — за 180 дни (зависи от броя на хората). Преди да влезете в скривалището, трябва да сте сигурни, че основният вход е внимателно затворен и херметизиран, че защитата от проникване на заразени лица е под напрежение, че сигналните светлини са включени.

Останалото беше засипано, но за Франциск беше достатъчно и това. Той никога не беше виждал Радиоактивни Дъждове и се надяваше никога да не вижда такива. Точно описание на чудовищата нямаше, но младежът беше слушал много легенди за тях. Той се

обърна и бързо се отдалечи от дупката. Легендата казваше, че самият Лейбовиц е преживял епохата на Радиоактивните Дъждове и е бил много време под тяхното въздействие, докато постоянните молитви не изгонили злите демони.

Брат Франциск си представяше Радиоактивния Дъжд наполовина като демон, наполовина като огнена саламандра, защото според преданията всичко свято се бе родило в огъня на потопа.

Послушникът погледна изплашено към надписа, чието значение се беше прояснило още повече. Без да иска, той беше открил скривалище не за един, а за цели 15 ужасни обитатели. Надяваше се поне, че то отдавна е празно. Все пак инстинктивно Франциск напипа в ръкава си мехчето със светена вода.

[1] И не ни въвеждай в... ↑

[2] Тетрадка на Лейбовиц. ↑

[3] Успокой се! (букв. „Намали огъня под гърнето.“) ↑

A spiritupornicationis, Domine libera, nos.^[1]

От мълнии и урагани ни избави, о Боже.

От бедствията на земетресението ни избави, о Боже.

От болести, глад и война ни избави, о Боже.

От местата, където няма земя, ни избави, о Боже.

От кобалтовия дъжд ни избави, о Боже.

От стронциевия дъжд ни избави, о Боже.

От проклятието на Радиоактивни Дъждове ни избави, о Боже.

От раждането на чудовища ни избави, о Боже.

От проклятието на Мутацията ни избави, о Боже.

A morte perpetua, Domine, libera nos.^[2]

За да ни прости Твоята воля, те молим да ни чуеш.

За да ни доведе до покаяние Твоята воля, те молим да ни чуеш.

Брат Франциск се спускаше бавно и внимателно по стълбата, която водеше към древното укритие, като на всяка крачка прошепваше по един цитат от светите молитви. Беше въоръжен само със светена вода и една набързо направена от последния нощен огън факла. Макар и оскъдната дневна светлина все още да проникваше в подземнието, слънцето вече клонеше към залез. Младежът обмисляше дали да провежда своето изследване само докато слънцето се скрие зад хоризонта, или да остане да преспи в тази непозната подземна стая, далеч от своето сигурно защитено убежище.

Камъните, които се бяха срутили в отвора, бяха образували висока купчина в основата на стълбата. Между тях и тавана беше останало съвсем тясно празно пространство. Франциск легна по корем и пъхна краката си в тази цепнатина. Придвижвайки се така срещу Неизвестното, той се запуска надолу по склона на купчината. От

време на време се спираше да оправи загасващата факла и тогава се опитваше да се огледа наоколо и да оцени обстановката. Но около него се виждаше много малко. Намираше се в подземна стая, поне 1/3 от обема на която беше заета от срутилите се някога, преди много години, камъни и отломки. Те бяха покрили целия под. Част от мебелировката беше разбита, а много неща явно бяха просто засипани. Имаше много метални чекмеджета, част от които също се намираше под камъните. В далечния край на стаята се виждаше метална врата. Съдейки по пантите, тя би трябвало да се отваря навън, но по-голямата част от нея беше също затрупана от каменната лавина. На свободната плоскост на вратата личеше част от надписа: ВЪТРЕШЕН ЛЮК, ИЗОЛИРАН ОТСЕК.

Очевидно стаята, в която бе проникнал Франциск, беше само вход към убежището. А това, което се намираше зад „вътрешния люк“, беше наистина „изолирано“, макар и сега това да ставаше с помощта на тонове камъни.

Младежът завърши спускането си по каменната планина. Вече беше напълно убеден, че в тази стая няма никаква реална опасност. Реши да огледа по-внимателно вътрешната врата. Под оскъдната светлина на факлата откри покрит изцяло от ръжда допълнителен ситен надпис.

„Внимание! Люкът да се херметизира само след като целият личен състав е на мястото си и преди да бъдат изпълнени всички мерки за безопасност, предвидени от техническото ръководство на CD-V-83 А. След херметизацията на люка, налягането на въздуха във вътрешността се покачва до 2 фунта на квадратен дюйм^[3] над нормалното атмосферно налягане, за да се сведе до минимум заразяването на въздуха. Херметизираният люк може да бъде отворен автоматично с помощта на сервомотора само в следните случаи:

- 1) когато радиацията навън падне под опасното ниво;
- 2) когато системата за пречистване на въздуха и водата излезе от строя;
- 3) когато се изчерпят запасите от продоволствия;

4) когато прекъснат работа автономните източници на енергия.

По-нататъшни указания виж в CD-V-83A.“

Брат Франциск беше малко обезкуражен от думата „Внимание!“ Поразмисли, но реши все пак да продължи изследванията си, без да докосва вратата. Чудовищните древни устройства не бяха безопасни, за което свидетелствуваше смъртта на много любители на разкопките.

Брат Франциск обърна внимание на това, че отломките, които бяха престояли в предверието в течение на векове, бяха по-тъмни и по-груби, отколкото тези, които са били избелени от пустинното слънце, преди днес да попаднат в подземие. Това означаваше, че основната част от стаята, включително и вътрешният люк стояха затрупани от стотици години. Ако изолираната част на убежището беше съхранила Радиоактивни Дъждове, то дяволът, очевидно, не беше отварял вътрешния люк от времето на Огнения потоп, който е бил преди опрощаването и ако те бяха задържани там в продължение на толкова столетия, нямаше основания за притеснение, че ще се освободят преди Светата събота.

Факлата в ръката на Франциск догаряше. Той намери в купчината развалини един крак от маса и го запали. След това започна да събира части от натрошените мебели и запали голям огън. През цялото време младежът се опитваше да разбере какво означава древният надпис: „Спасително убежище от радиоактивни дъждове“.

Брат Франциск разбираше сравнително слабо древния английски език. Особено го смущаваше промяната на значението на съществителните в съчетание с други думи. Знаеше, че понякога целта и принадлежността се изразяваха в словосъчетания без помощта на склонения.

В такъв случай какво означаваше „спасително убежище от радиоактивни дъждове?“^[4]

Брат Франциск поклати глава. В надписа на вратата се споменаваха за храна и въздух — неща, които разбира се, не влизаха в потребностите на адските духове. Този английски език му се струваше дори по-заплетен и от Сравнителната Ангелология или Теологичните Изчисления на светия Лесли.

Послушникът запали огън на върха на купчината, за да освети и тъмните ъгли на стаята. Започна да разравя руините с надеждата да намери нещо под тях. На повърхността всички развалини бяха прекопавани от поколения търсачи, но това подземно срутване не бе докосвано от никого, освен от ръката на неизвестното далечно бедствие. В един от тъмните ъгли върху камъните лежеше череп, в устата на който се бе запазил златен зъб. Това беше категорично доказателство, че скривалището не е посещавано от никой търсач или скитник.

Брат Франциск беше виждал край засъхналите реки в пустинята много човешки кости. Затова и не се уплаши, когато забележа черепа. Но докато се занимаваше с притиснатите или заключени стари капаци на ръждясалите сандъци или с чекмеджетата на разбитите стари стелажи, той поглеждаше от време на време към проблясващото в тъмнината злато. По стелажите можеше да има безценни документи, преживели жестоките огънове на Опрощението. Докато се опитваше да отвори чекмеджетата, огънят започна да угасва. Стори му се, че черепът издава слаба светлина. Това беше съвсем нормално, но при тези условия му изглеждаше доста потискащо. Подхвърли няколко дървени летви в огъня и продължи заниманието си. Съдейки по стелажите и сандъците, Франциск прецени, че това място е изпълнено с богати реликви от онова време, за което съвременните миряни предпочитаха да не споменават.

Да откриеш късче от миналото, което беше успяло да избегне огньовете и разграбването, бе рядък успех. Всъщност имаше и известен риск. Веднъж манастирските любители на разкопки бяха донесли странен цилиндричен предмет. При почистването му те сигурно бяха натиснали някакво копче или завъртели някаква ръчка, с което завършиха земните си дни, без никаква полза за делото на църквата. Преди осем години благородният Боедулус беше написал възторжено писмо до настоятеля си за намерената от неговата експедиция „част от междуконтинентална стартова площадка и изумителни подземни резервоари-хранилища“. Това беше последното известие за благородния Боедулус и за селцето, което беше израснало на бившата „площадка“. Сега там се намираще голямо езеро. Местните жители се страхували да ловят риба в езерото, тъй като смятали, че това са душите на селяните и участниците в експедицията.

„... никакви разкопки не могат да бъдат започнати, ако те нямат за цел попълването на Книгата на паметта“ — ясно се казваше в указа на настоятеля. Мислейки за това, брат Франциск търсеше само книги и други писмени документи, без да обръща внимание на непознатите интересни изделия от метал. Докато той се занимаваше с чекмеджетата на стелажа, златният зъб проблясваше в края на полезрението му. Младежът за последен път удари стелажа, чийто чекмеджета не можеше да отвори, и хвърли недоволен поглед към черепа: „Защо, за разнообразие, не се озъбиш на нещо друго?“ после се покатери по руините и тръгна към черепа. Беше ясно, че човекът е умрял на това място, застигнат от потока камъни. Само черепът и костите на единия му крак се виждаха на повърхността. Бедрената кост беше счупена, а тилът му размазан.

Брат Франциск прошепна една молитва за упокой на душата на загиналия. След това внимателно обърна черепа така, че да се зъби към стената. При това погледът му попадна на една ръждясала кутия.

Кутията приличаше на чанта и можеше да служи за най-различни цели. Франциск внимателно я измъкна изпод камъните. Беше доста смачкана и ръждясала, а и ключалката ѝ изглежда беше счупена. Нямаше отвор, през който да види дали вътре има някакви книжа. Затова, след като напръска древната реликва със светена вода, послушникът се зае да разбива пантите ѝ с един камък.

В крайна сметка той изби пантите и измести капака без усилие. Кутията имаше няколко сгъваеми прегради, от които изпадаха различни дребни метални неща. Отдолу, под преградите, се виждаха и някакви хартии. Брат Франциск каза кратка благодарствена молитва, доколкото можа посъбра разпръснатите се метални части и стисна здраво под мишница кутията. Започна да се катери по каменния сипей към тънката ивица небе. След тъмнината на скривалището слънцето му се стори ослепително... Забеляза, че то вече се е спуснало ниско над хоризонта и веднага се зае да търси някаква плоскост, на която да разположи съдържанието на кутията, без да загуби нещо в пясъците.

След минута Франциск вече подреждаше върху отломък от каменен фундамент множеството метални и стъклени дреболии, запълващи отделенията на кутията, която откри. Повечето представляваха малки тръбички с няколко къси проводника в единия край. Такива предмети послушникът беше виждал в малкия музей на

абатството. Те бяха с различни размери, форми и цветове. Беше ги виждал и нанизани като огърлица на врата на шамана на едни планински езичници. Планинците ги смятаха за „части от тялото Господне“ — приказната Аналитична Машина, която те почитаха като най-мъдрия от боговете. Шаманът беше утвърдил авторитета си, като беше глътнал едно от тези отровни неща. В музея разноцветните тръбички бяха свързани в някакво цяло във вътрешността на голяма метална кутия, но не като някакво безсмислено преплетено кълбо. Под кутията беше написано: „Радиошаси. Предназначение неизвестно“.

От вътрешната страна на капака на намерената кутия Франциск забеляза залепена бележка. Времето беше оставило върху нея големи ръждиви петна. Надписът беше на древен английски език и младежът отдели повече от половин час, за да разчете неугледния почерк.

Карл!

В следващите 20 минути ще се опитам да засека самолета в... (нечетливо). За бога, не пускай Ема, докато не разбереш със сигурност започнала ли е война. Моля те, опитай се да я вмъкнеш в допълнителния списък на лицата, имащи право да ползват скривалището. Не мога да я кача в самолета. Не й казвай, че това е просто една кутия с ненужни неща и се постарай да я задържиш, докато ние разберем... (нечетливо). В никакъв случай не й казвай за промяната в списъка.

И.Е.Л.

P.S. Поставих пломба на ключалката, а на капака печат — „Строго секретно“, само за да не я отваря Ема. Случайно ми попадна подходяща кутия. Пъхни я в моето чекмедже или някъде другаде...

Бележката се стори на Франциск истинска безсмислица. Той беше прекалено възбуден в момента, за да се съсредоточи над нещо конкретно. Погледна разкривения почерк за последен път и прехвърли вниманието си на съдържанието на отделенията на кутията. Преградите бяха така монтирани, че при отварянето да застават на капака й като върху стълба. Осите им бяха много ръждясали от

времето и Франциск се зае да ги разглоби с помощта на някакво метално острие, съдържащо се в едно от отделенията на кутията.

Като извади последната преграда, брат Франциск с благоговение докосна книгата на дъното. Това бяха само няколко листа, които обаче се превръщаха в истинско богатство. Те се бяха спасили от жестоките огньовете през периода на Опрощението. Той държеше тези книжа така, сякаш пазеше свещена реликва. Между тях имаше тънък свитък листове с нахвърлени скици и диаграми. Имаше и ръкописни бележки, два големи сгънати листа и малка книжка, озаглавена „За спомен“.

Най-напред Франциск се зае с кратките бележки. Те бяха нахвърлени със същия неразбираем почерк, който беше и на надписа на капака. „Фунт пастърма, кутия консерва, шест бисквити с глазура — да занеса в къщи за Ема“. Друга бележка: „Да не забравя да взема форма 1040 на Департамента за държавни данъци“. След това бяха записани колонки от цифри със сборове отдолу. От единия сбор се изваждаше другия. Изчисляваше се процент и завършваше с думите: „Дявол да го вземе!“ Брат Франциск провери изчисленията и не намери нито една грешка, но не разбра и смисъла на написаното.

Книжката „За спомен“ той взе с особено благоговение, тъй като свързваше заглавието ѝ с Книгата на Паметта. Преди да я отвори, се прекръсти и промърмори няколко молитви от свещеното писание. Но малката книжка го разочарова. Той очакваше да види печатен текст, а намери само написан на ръка списък от фамилии, адреси, цифри и дати. Датите бяха от края на петдесетте и началото на шестдесетте години на 20-и век. Това беше много важно. Другите книжа бяха слепени в едно до такава степен, че когато се опита да отгърне един от листовите, той започна да се разпада на парчета. Разчете само думите „Ред за пускане“ и нищо друго. Остави листа обратно в кутията и се зае с втория сгънат лист. Прегъвките му се оказаха толкова крехки, че младежът изследва съдържанието му като поглеждаше вътре от страни, без да го разгъва докрай. Това, явно, беше някаква схема. Но тя бе нарисувана с бели линии на тъмна хартия.

Брат Франциск отново почувства нервната тръпка на откритието. Без съмнение, това беше фотокопие. В абатството нямаше запазено нито едно такова копие, а само няколко, направени с мастило. Никога преди Франциск не беше виждал оригинално фотокопие. За това пък беше срещал достатъчно ръчно прерисувани копия, за да разбере

веднага, какво е това. Благодарение на тъмнината и влагата в скривалището хартията беше добре запазена. Младежът обърна листа и усети спонтанен пристъп на гняв. Някой беше надраскал безсмислени геометрични фигури и карикатурни детски лица върху обратната страна на страницата. Какъв идиот! Какъв глупав варварин!

Като поразмисли, гневът му изчезна. Най-вероятно, собственик на това копие е бил притежателят на кутията. И за него по онова време листът е бил ценен колкото шепа ненужна трева. Той се опита да разгърне документа и забеляза в долния десен ъгъл правоъгълник, съдържащ съкратените названия на различни длъжности, дати, „номера на патенти“, каталожни номера и фамилии. Очите му се плъзнаха по списъка, докато не се спряха на следните думи: „Схемата е проектирана от Лейбовиц И. Е.“

Той примижа и тръсна глава с всичка сила. После погледна отново. Виждаше съвсем ясно:

„Схемата е проектирана от Лейбовиц И. Е.“

Послушникът отново обърна хартийката. Между геометричните фигури и детските рисунки имаше ясен червен печат.

ТОВА ОТЧЕТНО КОПИЕ Е ПРЕДАДЕНО ОТ:

- Контрол...
- Представител на завода...
- Проект... И. Е. Лейбовиц
- Технически ръководител...
- Представител на армията...

Фамилията беше записана от женска ръка, а не с драсканиците, с които бяха направени останалите записки. Франциск отново погледна инициалите на капака на кутията и тези на листа — И.Е.Л. Същите инициали имаше и на други места.

Имаше предположения, че ако канонизират блажения основател на ордена, той ще носи името Свети Исак или Свети Едуард. Възможно беше да се предпочете и фамилията, която бе носил преди — Свети Лейбовиц.

Beate Leibowitz, ora prome!^[5] — прошепна послушникът. Ръцете му така трепереха, че можеше да скъса крехките листове.

Той беше намерил реликвите на самия светия.

Разбира се, Новия Рим все още не беше провъзгласил Лейбовиц за светия, но Франциск беше толкова сигурен в това, че се осмели да добави:

— *Sante Leibowitz, ora prome!*^[6]

Послушникът си беше направил извод, че самото небе го е дарило със своето знамение и той е намерил това, което е трябвало да намери. Падна в пясъка на колене и започна благодарствена молитва.

Благославяше пилигрима, който му беше показал камъка. „Чуй гласа в себе си момче!“ Сега послушникът подозираше, че странникът е имал предвид Гласа с главна буква.

Нека си мисли абатът, че всичко е било случайно. Нека *protomor fidei*^[7] смята, че Лейбовиц не е била рядка фамилия преди Огнения Потоп, и че И.Е. може би не означава Исак Едуард, а например Ишебир Ебенизер. За Франциск всичко беше съвсем ясно.

В абатството удариха три пъти камбаната, а след това още девет пъти по три.

— *Angelus Domini nuntavit Mariae*^[8] — изрече послушникът.

Той с изненада забеляза, че слънцето се беше превърнало в пурпурна елипса и се докосваше до хоризонта на запад.

Като приключи „Angelus“, той бързо пхна книжката в старата ръждива кутия. Небето не можеше да му помогне да завоюва симпатиите на гладните вълци.

С падането на здрача брат Франциск реши да провери достатъчно ли е защитено личното му укритие от вълците. Между другото това съвсем скоро щеше да се разбере, тъй като от запад вече се чуваше протяжен вълчи вой. Запали огън, но зад осветения кръг не се виждаше нищо. Беше твърде тъмно, за да събере дневната си норма червени кактусови плодове. Това беше храната му през всички дни, освен в неделя. Тогава от абатството заедно с проверяващия, се появяваше и един брат-разносвач, който оставяше по няколко шепи сухо зърно. Всъщност най-важното от бденията по великите пости беше просто гладуването.

През тази нощ гладът притесняваше младия послушник много по-малко от нетърпението му да се върне в абатството и да съобщи на

всички за откритието си. Но това означаваше да се откаже от призиванието си в момент, когато то само беше дошло при него. Трябваше да стои тук по време на целите велики пости и мислеше да го изпълни, освен ако не се случеше нещо съвсем необичайно.

Той седна край огъня и се замечта за бъдещето на това място, където беше открил вещите на блажения Лейбовиц. Представяше си базиликата с кули или поне с малка часовникова кула... Кулата на свети Лейбовиц Пустинника, оградена с градина и привличаща потоци пилигрими. Мечтаеше самият той да съпровожда пилигримите при разходките им из руините, а след това да изпълни за тях меса от олтара. Но тези мечти се изпариха бързо. Шансовете на Франциск да стане свещеник бяха нищожни, тъй като братството на Лейбовиц не беше мисионерски орден и не се нуждаеше от нови свещеници. Освен това, засега, светият не беше официално канонизиран, а беше само блажен. Великолепието на фантастичната църква се смали в мечтите на послушника до крайпътен параклис с мощите на блажения. Потокът пилигрими секна. В момента Новия Рим беше зает с уточняването на свръхестествените свойства на Светата Дева. Тези качества, според Доминиканците, се определяха от самите основи на вероучението, такива като Успението (свръхестественото безсмъртие) и Спасението от изконния грях (предполагащо свръхестествена чистота). И докато продължаваха тези спорове, очевидно, Новия Рим щеше да отлага канонизацията на Лейбовиц.

Като се задоволи с малък параклис и случайни пилигрими в мечтите си, Франциск накрая задряма. Когато се събуди, огънят беше угаснал и се виждаха само тлеещи въглени. Нещо не беше наред. Изглежда не беше сам край тлеещите въглени. Втренчи се в тъмнината пред себе си.

От другата страна на огнището към него гледаше черен вълк.

Послушникът изкрещя и се хвърли към укритието си от камъни и храсталаци. Тресейки се от страх, той мислеше, че този вик е неволно нарушение на обета за мълчание.

Той лежеше и притискаше към себе си металната кутия. Като слушаше драскането на ноктите по стената, брат Франциск се молеше само дните на великите пости да отминат по-бързо.

[1] От духа на разврата ни избави, о Боже. †

[2] От вечното небитие ни извади, о Боже. ↑

[3] Около 0,14 кг/см. ↑

[4] На английски *fallout survival shelter* може да означава „спасително убежище от радиоактивни дъждове“, както се е наричало то, и „спасително убежище на радиоактивни дъждове“, т.е. място, където те се намират, както е предполагал Франциск, считащ „Радиоактивните Дъждове“ за едно от въплъщенията на дявола. ↑

[5] Блажени Лейбовиц, моли се за мен! ↑

[6] Свети Лейбовиц, моли се за мен. ↑

[7] Въвеждащ в сан. ↑

[8] Ангел божи, лети с вестта към Мария. ↑

3

— ... И тогава, отче мой, аз почти взех кашкавала и хляба.

— Но ти не ги взе, нали?

— Не.

— Тогава това не е смъртен грях.

— Но аз ги желяех толкова силно, че дори усещах вкуса им.

— Умишлено ли?

— Не.

— Получаваше ли удоволствие от фантазията си?

— Не.

— Опита ли се да се освободиш от нея?

— Да.

— В такъв случай лакомията в помислите ти не заслужава порицание. Защо се изповядваш за това?

— Защото след това изпаднах в гняв и напръсках пилигрима със светена вода.

— Какво си направил!? Защо?

Франциск стоеше пред отец Чероки на колене, изложен на изгарящите лъчи на слънцето. Свещеникът се чудеше как такъв млад и според него не особено образован юноша беше успял да намери повод за извършване на грях в пустинята, далеч от всякакви развлечения и явни източници на съблазън. Но изповедта му се проточи твърде дълго и отецът желяеше послушникът да приключи по-бързо. Подаграта отново беше започнала да го безпокои. Тъй като на сгъваемото столче, което отец Чероки носеше със себе си по време на обхода, се намираще светото причастие, той предпочете да стои прав или да коленичи заедно с каещия се. Запали една свещ пред малкото позлатено сандъче със светите предмети, но нейният пламък не се забелязваше в яркия слънчев ден.

— Заклинанията са позволени през тези дни без някакво височайше разрешение. За какво се разкайваш? За това, че си се разсърдил ли?

— И за това също.

— И на кого се разсърди? На стареца или на самия себе си... за това, че почти си докоснал храна?

— Аз... не зная.

— Трябва да решиш в края на краищата — каза нетърпеливо отец Чероки. — Или се обвинявай, или не.

— Аз се обвинявам.

— За какво? — въздъхна Чероки.

— За това, че в прилив на гняв злоупотребах със закланието.

— Злоупотребил си? Та ти не си имал разумен повод да заподозреш влиянието на дявола. Просто си се разсърдил и си го изпръскал като изплашена сепия.

Послушникът се смути доста и се спря, като почувства ирония в думите на свещеника. Винаги му беше трудно да се изповядва. И сега, като говореше, не беше сигурен кое как трябваше да извърши или каже.

— Мисля, че за известно време съзнанието ми беше помрачено — промълви накрая Франциск.

— Ясно. Е, какво още има? — Чероки явно искаше да приключи работата.

— Лакомията в помислите — каза младежът след кратка пауза.

Свещеникът въздъхна.

— Мислих, че сме свършили с това. Или се е повторило още веднъж?

— Вчера. Беше гуцер, отче мой. Имаше сини и жълти ленти и такива прекрасни лапички — дебели колкото палеца ви и пухкави. И аз започнах да си представям колко прилича на пиле — изпечено, със златиста, хрупкава кожа и...

— Стига — прекъсна го свещеникът, като си помисли, че в края на краищата момчето беше прекарало твърде много време на слънце. — От тези мисли получи ли удоволствие? Не се ли опита да се освободиш от изкушението?

Франциск почервеня.

— Аз... Опитах се да го хвана, но той избяга.

— Значи ти си съгрешил не само в помислите си, но и в действията си. Това само веднъж ли се случи?

— Да, само веднъж.

— Значи си пожелал силно месо в помислите и действията си по време на великите пости. Моля те, сине мой, след всичко това бъди толкова твърд, колкото сили имаш. Аз мисля, че ти ще пречистиш съвестта си по подходящ начин. Има ли още нещо?

— Цял куп.

Свещеникът трепна. В тези горещини той трябваше да посети още няколко отшелника, а коленете вече го боляха много.

— За бога, нека приключим с това колкото може по-бързо — въздъхна той.

— Първо — нечисти помисли.

— С мисъл, слово или действие?

— Ами тук беше тази... жената-дявол и тя...

— Жената-дявол? А... през нощта ли беше? Ти през това време спеше ли?

— Да, но...

— Тогава за какво се разкайваш?

— Заради това, което стана после.

— Кога после? Когато се събуди ли?

— Да, аз продължавах да мисля за нея. Продължавах непрекъснато да си я представям.

— Добре, добре. Похотливи мисли, желание за развлечения в дните на великите пости. Съжаляваш за това, нали? Нещо друго има ли?

Отец Чероки много пъти беше слушал подобни неща от кандидатите за членове на ордена и послушниците. Той смяташе, че Франциск трябваше да представи своите самообвинения под формата на доклад, без всякакви други излишни въпроси. Изглежда, че Франциск не можеше да формулира следващата фраза. Свещеникът чакаше търпеливо.

— Струва ми се, че призиванието дойде при мен отче, но...

Франциск облиза пресъхналите си устни и се загледа в един бръмбар, който се беше спрял върху един камък.

— Така, значи, дойде? — гласът на Чероки беше съвсем безизразен.

— Да, мисля, че дойде. Но, отче мой, може ли да е грях това, че най-напред ръкописът не ми хареса? Това лошо ли е?

Няколко минути отец Чероки изучаваше лицето на младежа. То оставаше съвсем сериозно. Ръкопис? Призвание? За какво говореше той?

— Нима сте си изпращали бележки с брат Алфред? — злоещо запита отецът.

— О, не, отче!

— Тогава за какви ръкописи говориш?

— За написаното от блажения Лейбовиц.

Чероки направи пауза, за да помисли. Сети се, че в абатството имаше някакви ръкописи на основателя на ордена, които се пазеха много строго.

— Ти говориш за нещо, което се е случило още в абатството, преди да дойдеш тук ли?

— Не, отче. Това се случи сега. — Франциск кимна наляво. — Ей там, до високия кактус.

— И ти казваш, че това има отношение към твоето призвание.

— Д-д-да, но...

— Ясно — каза рязко Чероки, — може би се стесняваш да го кажеш на глас: ти си получил от покойния Лейбовиц писмена покана да положиш своя обет. И ти, о, ти си бил много развълнуван, много си плакал над този ръкопис. Извини ме, но аз разбрах от теб нещо такова.

— Да наистина, почти така беше, отче мой.

Чероки замърмори нещо неразбираемо. Изплашеният Франциск измъкна от ръкава си парче хартия и я подаде на свещеника. Тя беше чуплива от старост. Цялата беше в петна, а мастилото личеше едва-едва.

— Фунт пастърма, — прочете отецът, като изговаряше съвсем неразбираемо някои непознати думи, — кутия консерва, шест бисквити с глазура... — да занеса в къщи за Ема...

Няколко секунди свещеникът гледа втренчено Франциск.

— И, кой казваш е написал това?

Младежът повтори това, което беше казал. Чероки отново се замисли дълго над отговора му.

— В това състояние не можеш да се изповядаш нормално. И аз не би трябвало да ти опрощавам греховете, след като не си с всичкия си.

Като видя как трепна Франциск, свещеникът го докосна ласкаво по рамото.

— Не се притеснявай, сине мой. Ние с теб пак ще си поговорим за всичко това. А сега искам да събереш нещата си и веднага да се върнеш в Абатството.

— Но, отче мой, аз...

— Заповядвам ти — равно, без всякакъв израз повтори свещеникът — да се върнеш веднага в Абатството.

— Д-д-да, отче мой.

— Сега не ти опрощавам греховете. Трябва да се разкаеш за всичко и да произнесеш два̀сет молитви за опрощение. Искаш ли да получиш благословията ми?

Послушникът кимна, като едва сдържаше сълзите си. Отец Чероки го благослови и застана на колене пред светите дарове. След това окачи позлатения съд на верижката на врата си и прибра свещника. Прикрепи сгъваемото си столче на седлото на кобилата и като се поклони за последен път на Франциск, бързо я възседна. Искаше му се колкото се може по-бързо да обходи местата за уединение. Франциск седна на пясъка и заплака.

Всичко би било много по-просто, ако можеше да отведе свещеника в подземиято и да му покаже древното помещение. Да можеше да му покаже металната кутия и знака, който беше оставил пилигримът. Но отец Чероки носеше със себе си светото причастие и не беше прилично да пълзи на четири крака в затрупаното с камъни скривалище и да обсъжда някакви си археологически проблеми. Послушникът въобще не винеше свещеника за извода му, че се е побъркал. Той наистина се беше попрегръял на силно слънце и дори малко заекваше. А и нямаше да е първият послушник, който се връща от великопостното бдение с помътен разсъдък.

Нямаше какво друго да прави, освен да се подчини на заповедта и да се върне. Младежът отиде до скривалището и погледна в него, за да се убеди още веднъж, че то наистина съществува. След това взе кутията и се приготви да тръгва. В този момент забеляза на югоизток голямо кълбо прах. Това предвещаваше появяването на монаха, който разнася водата и зърното от абатството. Брат Франциск реши да изчака своята дажба, преди да тръгне на дългия път.

Три магарета се движеха с различен ход в началото на прашния поток. Първото едва се влачеше под тежестта на брат Финго. Независимо от качулката, Франциск веднага позна помощника на готвача по неговия превит гръб и дългите, тънки космати крака. Те висяха толкова много от двете страни на магарето, че сандалите на брат Финго почти се влачеха по земята. Двете животни след монаха бяха натоварени със зърно и мехове с вода.

— Е-е-е-хо-о-о, грух-грух! Е-е-хоо!

С ръце на устата Финго пропяваше своя свински призив, като че ли не забелязваше брат Франциск, който го очакваше край пътя.

— Грух-грух-грух! О, ти си бил тук, Франциск. Аз пък те помислих за купчина кости. Е, добре, ще те поохраним за вълците. Ето ти припасите за неделното похапване. Как премина твоят подвиг? Надяваш ли се да направиш с него кариера? Ето, само един мях с вода и една торбичка със зърно. И се пази от задните копита на Малисия, нали знаеш колко лесно се разлудява. По-внимателно с нея!

Брат Финго се захлади, като гледаше как послушникът и Малисия маневрират, за да заемат удобна позиция за разтоварване. Без съмнение Финго беше най-уродливият човек на земята. Когато се смееше, в устата му се виждаха разядени болни венци и множество разноцветни зъби. Той беше мутант, но по-скоро човек можеше да го помисли за чудовище. Сигурно Финго беше типичен представител на селището Минесота, откъдето беше дошъл. Там се предаваха по наследство плешивостта и твърде неравномерното разпространение на меланина. Кожата на монаха приличаше на пъстроцветен килим, изтъкан от червени и шоколадови петна върху мъртвешко блед фон. Обаче неговият приятелски хумор компенсираше изцяло външния му вид и само след няколко минути всеки забравяше за неговото уродство.

Финго беше изпратен в кухнята за наказание, което означава, че би трябвало да е временно там. По професия беше дърворезбар, но няколко инцидента бяха наложили преместването му от дърводелската работилница в кухнята. Наред с други неща той си беше позволил да изработи от дърво фигурата на блажения Лейбовиц. Това накара абата-настоятел да го изпрати да помага на готвача, докато самият той не прецени, че забелязва явни признаци на смирение. През това време недовършената фигура на блажения очакваше Финго в работилницата.

Когато погледът на помощник готвача се спря на младия послушник, който смъкваше водата и зърното от магарето, усмивката му започна бавно да изчезва.

— Изглеждаш като болна овца, момче, — каза Финго. — Какво има? Да не би отец Чероки пак да е имал пристъп на кротка лудост?

Брат Франциск поклати глава.

— Не, не бих казал.

— Тогава какво има? Или наистина си болен?

— Той ми заповяда да се върна в абатството.

— Какво-о-о-о? — Финго прехвърли крак през гърба на магарето и скочи на земята.

Беше доста по-висок от брат Франциск. Потупа го с месестата си ръка по рамото и внимателно се вгледа в очите му.

— И каква е причината? Просто раздразнителност?

— Не, той мисли, че аз... — Франциск леко почука с пръст слепоочието си и вдигна рамене.

Финго се засмя.

— Е, това и без друго е ясно. Но защо все пак те връща в абатството?

Франциск погледна кутията, лежаща в краката му.

— Намерих някои неща, принадлежащи на блажения Лейбовиц. Започнах да му разказвам, но той не ми повярва. Дори не ми позволи да се доизкажа. Той...

— Какво си намерил?

Финго се усмихна недоверчиво. После застана на колене и отвори кутията. Послушникът чакаше с безпокойство. Монахът докосна цилиндърчетата с проводниците и леко подсвирна.

— Амулетите на планинските езичници. Това наистина е много древно, Франциск.

Огледа бележката на капака и попита:

— Каква е тази драсканица?

— Древен английски — отвърна послушникът.

— Никога не съм го изучавал, с изключение на думите, които пеем в хора.

— Това е писано лично от блажения.

— Това?... — брат Финго погледна отново надписа и поклати глава, затвори капака и се изправи. Усмивката му стана съвсем

изкуствена. — Сигурно отец Чероки е прав. По-добре да се върнеш и да помолиш брата аптекар да ти свари едно от своите лекарства. Ти имаш треска, братко.

— Може би — сви рамене Франциск.

— Къде намери тази гадост?

— Зад хълмовете по тази пътека. Преместих няколко камъка, там се появи дупка и намерих подземие. Можеш и сам да го видиш.

Финго поклати глава.

— Не си струва. Имам още дълъг път пред себе си.

Франциск взе кутията и пое пътя към абатството. Брат Финго към магарето си^[1]. Но след няколко крачки младият послушник се обърна към Финго.

— Братко Петънце, ще ти се намерят ли две свободни минути?

— Може би — отвърна Финго. — А за какво?

— Само за това, да дойдеш там и да погледнеш.

— Защо?

— За да можеш да кажеш на отец Чероки, че това подземие наистина съществува.

Финго се поспря наполовина праметнал крак през магарето.

— Ха! — той свали крака си. — Добре. Ако там няма нищо, ще ти кажа, че е така.

Франциск почака Финго да изчезне зад хълмовете, обърна се и се затътри по прашната пътека към абатството. Дъвчеше зърно и посръбваше вода от меха си. Поглеждаше назад, но Финго не се появяваше. Брат Франциск вече беше престанал да го очаква, когато отзад се чу рев. Обърна се и различи самотната фигура на „резбаря“ на върха на хълма. Финго размахваше ръце и силно кимаше с глава. Франциск му махна в отговор и уморено пое своя път.

Двете седмици полугладно съществуване се бяха отразили на младия послушник. На около миля от абатството той припадна на пътя. Късно следобед в това състояние го намери отец Чероки, който вече беше срещнал по пътя си брат Финго и беше разбрал за достоверността на разказа му. След като слезе бързо от магарето, той започна да полива с вода лицето на момчето, докато той не се съвзе. Отецът все още не вярваше, че това, което беше открил Франциск, е нещо наистина изключително важно, но все пак вече съжаляваше за припряността си в разговора с младежа. Докато Франциск, сконфузен

и все още не дошъл добре на себе си, седеше на пътя. Той забеляза кутията, чието съдържание се търкаляше в пепелта край пътя. Светецът бегло разгледа надписа на капака ѝ. Това потвърждаваше, че все пак Франциск беше тълкувал някакви реални събития, а не халюцинираше.

— Ще можеш да завършиш своята изповед веднага, след като се върнем в абатството — меко каза свещеникът на младия послушник, като му помагаше да се качи зад седлото на кобилата. — Мисля, че ще мога да ти опростя греховете. Само да не продължаваш да настояваш на личното послание от блажения. А?

В този момент Франциск беше прекалено слаб, за да настоява за нещо.

[1] Така е в книгата. Бел.Mandor ↑

— Вие сте постъпили правилно, — промърмори накрая абатът, след като повече от пет минути беше ходил бавно напред-назад из работния си кабинет.

Той беше човек със широко румено селско лице, покрито изцяло с дълбоки бръчки. От момента, в който повиканият от него отец Чероки беше влязъл и седнал вдървено на края на стола, абат Аркос не беше продумал нищо.

— Постъпили сте правилно — повтори абатът, като застана в средата на стаята.

Свещеникът започна да се отпуска на стола. Беше почти полунощ и в приготовленията си за лягане абат Аркос току-що беше излязъл от бъчвата за къпане. Косата му беше още мокра и прилепнала към челото. Носеше дрехи от кожа на който и единственият признак за сана му беше големият кръст на гърдите, който проблясваше на светлината на свещта, когато абатът се обърнеше към масата. В този вид и в това облекло Аркос съвсем не приличаше на свещеник, а по-скоро на военачалник, все още развълнуван от неотдавнашен щурм.

Отец Чероки произлизаше от баронски Денвърски род и винаги се отнасяше почитателно към символите на властта. Следвайки многовековните дворянски традиции, той стриктно отбелязваше официалния ранг, но при това като че ли не забелязваше човека, който го притежава, следвайки в това отношение древните дворянски традиции. Затова и отец Чероки поддържаше формални дружески отношения с пръстена и кръста — символите на официалната власт, но рядко си позволяваше да види човека в Аркос. Това можеше да стане още по-трудно сега, при вида на все още мокрия абат.

— Знаеш ли за какво говоря? — с нетърпение избоботи Аркос.

Чероки се смути.

— Бъдете любезен, отче абате, да уточните... дали това е свързано с нещо, което мога да чуя само на изповед?

— А?... О, сигурно дяволът ме е объркал! Съвсем забравих, че вие сте го изповядали. Добре, нека той самият ви разкаже за всичко

отново, за да можем да говорим спокойно след това. Макар че, небето ми е свидетел, всичко е известно на цялото абатство. Не, не. По-добре да не ходите сега при него. Аз ще ви разкажа някои подробности, а вие можете да не отговаряте, ако нещо засяга тайната на изповедта. Виждали ли сте тези вехтории?

Абатът махна с ръка към масата, на която беше разхвърляно съдържанието на металната кутия.

Чероки бавно кимна.

— Той изпусна тези неща на пътя. Аз му помогнах да ги събере, но не съм ги разглеждал внимателно.

— А какво казва той за това?

Отец Чероки се загледа встрани, като че ли не беше чул въпроса.

— Добре, добре — измърмори абатът, — не говорете за това. Само погледнете внимателно вещите и ми кажете мнението си.

Чероки се приближи до масата и започна да разглежда една по една разхвърляните хартии. През това време абатът продължи да крачи из стаята и да говори неясно — нито на свещеника, нито сам на себе си:

— Това е невероятно! И вие сте постъпили правилно, като сте го изпратили в абатството, преди да открие още кой знае какво. Но това, всъщност, не би било най-лошото. Най-лошото е появяването на онзи старец, за когото Франциск бърбореше. Това вече е твърде много. Най-страшното нещо за делото е потокът от невероятни „чудеса“. Няколко реални инцидента — да, но повече вече е лошо! Лошо е прекаленото застъпничество за блажения преди неговата канонизация. Вижте блажения Чанг! Той е станал блажен преди двеста години, а и до сега не е канонизиран, защото хората от неговия орден бяха прекалили с проявите на помощ от страна на блажения.

Отец Чероки вдигна очи. Впитите му в ръба на масата пръсти бяха побелели от напрежение. Изглежда не беше чул нищо от думите на Аркос.

— Извинете, отче абате!

— Същото може да се случи и при нас, това е лошото. През миналата година брат Нойон лекуваше подагра чрез докосване с една връв — предполагам реликва от нашия блажен Лейбовиц. А сега този Франциск. Среща някакъв пилигрим и с какво е облечен той? С пола от истинско ленено платно. Същото облекло е имал и Лейбовиц, преди

да го обесят. А на кръста си имал връв. И отново същата, каквато е имал блаженият.

Абатът погледна към Чероки.

— По празния ви поглед съдя, че досега не сте чули всичко това, нали? Добре, добре, можете да не отговаряте. Всъщност Франциск не е говорил тези неща. Всичко, което той каза, беше... — абатът се опита да говори с фалцет, за да имитира гласа на младия послушник: — „Срещнах дребно старче и помислих, че е пилигрим, който отива по този път в абатството. Беше облечен в свободна ленена дреха, превързана с връв. И той начерта върху камъка знаци, които изглеждаха така...“

Аркос извади от джоба си парченце хартия и го поднесе към лицето на Чероки, като го осветяваше с пламъка на свещта. Отново безуспешно се опита да имитира гласа на Франциск:

— „И аз не мога да си представя, какво означава това. А вие знаете ли?“

Чероки се втренчи в знаците и поклати глава.

— Не, не питам вас — изхриптя с нормалния си глас абатът. — Това ми го каза Франциск. Аз също не знаех отначало какво означават знаците.

— А сега знаете ли?

— Сега зная. Някои ги разпознаха. Това са еврейски букви: „ламед“ и „сад“.

— Сад ламед?

— Не. Трябва да се четат отдясно наляво. Ламед сад. Буквата „ел“ е звук, наподобяващ „те“ или „ч“. Ако между тях има други гласни звуци, могат да означават „лъч“, „лотос“, „лице“. А ако има и още няколко букви, то това може да звучи като Ллл... — познайте като какво?

— Лейбо... О, не!

— О, да! Брат Франциск все още не се е сетил за това, но някой друг се е сетил. Франциск не беше помислил и за облеклото на пилигрима, но един от приятелите му е съобразил и това. И какво се получава? През цялата нощ всички в абатството са разнищвали красивата историйка, как брат Франциск е срещнал в пустинята самия блажен Лейбовиц и как блаженият го е отвел до мястото, където са се

намирали тези вехтории и му е съобщил, че скоро ще го споходи призванието.

На лицето на Чероки все повече се усилваше изразът на недоумение и голямо объркване.

— Брат Франциск ли е казал това?

— Не! — изрева Аркос. — Вие какво, не ме ли слушате? Франциск не е казал нищо подобно. Поне се надявам, че не е. Той разказва за случилото се просто и наивно, но позволява на другите да си въобразяват останалото. Все още не съм разговарял с него, но изпратих ректора на „Книгата на Паметта“ да изслуша разказа му.

— Мисля, че щеше да е по-добре аз да поговоря с брат Франциск — промърмори Чероки.

— Вие?! Когато влязохте при мен, си помислих дали да не ви изпека за това, че го изпратихте в абатството. Ако го бяхте оставили в пустинята, нямаше да позволим да се разпространи тук тази фантастична история. От друга страна, не можеше да се прецени, какво още би намерил там. Затова мисля, че сте постъпили правилно. Вижте се с него, а после го изпратете при мен.

Около девет часа в понеделник брат Франциск плахо почука върху вратата на абатския кабинет. Добрият спокоен нощен сън и скромната закуска не бяха успели напълно да възстановят силите на младежа след дългия му престой под ослепителното слънце. Но все пак яснотата на мисълта му се беше възвърнала дотолкова, че да усети някаква опасност. Първото почукване беше така слабо, че сам Франциск едва го чу. След няколко минути събра смелост и почука повторно.

— *Benedicamus, domino.*^[1]

— Влез, момчето ми, влез — дочу Франциск ласкави думи и позна гласа на самия владика.

— Натисни дръжката, сине, — прозвуча отново този дружелюбен глас, тъй като Франциск продължаваше да стои неподвижно.

— Д-д-да — Франциск докосна дръжката и стана очевидно, че проклетата врата се отваря съвсем леко. А той се надяваше, че е плътно затворена.

— Господин абатът изпращал ли е да ме в-викат? — с тънък глас попита послушникът. Абат Аркос бавно кимна.

— Ммм... да, господин абатът те вика. Влез и затвори вратата.

Брат Франциск затвори и застана, треперейки, в центъра на стаята. Абатът взе от старата кутия няколко метални цилиндърчета.

— Но може би, щеше да е по-правилно, ако ти беше изпратил да повикат отчето абат. След като провидението е било така благосклонно към теб и си станал такава знаменитост, а? — усмихна се смирено абатът.

— Хи-хи? — въпросително хихикна Франциск. — О, н-не, господарю мой.

— Няма да отречеш, че след тази нощ си станал знаменитост, нали? И че провидението е избрало именно теб, за да открие кутията с това — абатът с рязък жест посочи разхвърляните по масата неща.

Послушникът безпомощно мълчеше, но поне съобрази да скрие усмивката си.

— Ти си на 17 години и си истински наивник, не е ли така?

— Това е несъмнена истина, господин абат.

— Какво можеш да кажеш за свое оправдание, за да повярвам в призванието ти към религията?

— Никакво оправдание, *magister meus*^[2].

— А, значи така? Значи разбираш, че нямаш призвание да станеш член на ордена?

— О, имам го! — с трепет въздъхна послушникът.

— Но не можеш да кажеш нищо за свое оправдание?

— Нищо.

— Ти си един малък кретен! Сега призовавам твоето благоразумие! Ако продължаваш да настояваш за своето призвание, то поне се надявам, че си готов да се откажеш от твърдението, че вчера си срещнал някого в пустинята и ще се съ согласиш, че си се натъкнал на тази... кутия с вехтории без чужда помощ и че всичко, което дочух от другите, е само трескаво бълнуване!

— О, не, дом Аркос!

— Защо „о, не“?

— Не мога да се отрека от това, което съм видял със собствените си очи, преподобни отче.

— Следователно, ти си срещнал ангел... или това е бил светец? Или, по-точно, все още не е светия? И той ти показва къде да търсиш?

— Аз никога не съм казвал, че той е бил...

— И това е твоето оправдание за факта, че си повярвал, че те е споходило истинското призвание, така ли? И, че това, това... — не зная можем ли да го наречем „същество“? — ти е казало да чуеш своя глас и е обозначило камъка със своите инициали. А след това ти е казало, че там е това, което търсиш? И когато си погледнал под камъка, там се е оказало ето това. Така ли е?

— Да, дом Аркос!

— Какво е твоето мнение за собствената ти отвратителна горделивост?

— Моята отвратителна горделивост е непростима, господарю и учителю мой.

— Да си въобразиш, че си толкова важен, та дори постъпките ти да не могат да бъдат опростени, това е още по-голяма горделивост! — изрева властелинът на абатството.

— Господарю мой, аз съм само един червей.

— Много добре. Сега остава само да се откажеш от онази част на разказа си, в която става въпрос за пилигрима. Никой друг, освен теб, не го е виждал и ти знаеш това. Както разбрах, той е смятал да се установи за известно време в нашето абатство. Дори братът, който е бил дежурен на наблюдателницата, не го е забелязал. Все още ли твърдиш, че си го видял?

— Ако не бяха знаците на камъка, които той... тогава аз, може би...

Абатът притвори очи и въздъхна уморено.

— Тези знаци, макар и не особено ясни, наистина съществуват — призна той. — Но може да си ги написал и самият ти.

— Не, господарю мой.

— Признаваш ли, че си измислил този стар дъртак?

— Не, господарю мой.

— Е, добре. А знаеш ли, какво ще стане с теб сега?

— Да, преподобни отче.

— Тогава се приготви за това.

Треперейки, послушникът обвини одеждите си около талията и се наклони над масата. Абатът извади от едно чекмедже здрава орехова летва и леко я изпробва върху дланта си. След това нанесе силен удар по седалището на Франциск.

— *Deo gratias!*^[3] — изрече послушно младежът и тежко въздъхна.

— Искаш ли да промениш мнението си, момчето ми?

— Преподобни отче, не мога да се откажа.

Удар.

— *Deo gratias!*

Удар.

— *Deo gratias!*

Тази проста, но болезнена процедура се повтори десет пъти. Брат Франциск благодареше на небето за всеки получен урок по смирение. След десетия удар абатът спря. Франциск, който стоеше на пръсти до този момент, се отпусна леко. В ъгълчетата на затворените му очи блестяха сълзи.

— Скъпи мой брат Франциск — каза абат Аркос, — абсолютно ли си сигурен, че си видял стареца?

— Разбира се — изпищя момчето, като се готвеше за най-лошото.

Абат Аркос го погледна изпитателно. После обиколи масата и седна в креслото, като си мърмореше нещо под носа. Доста време гледа сърдито хартиятката, на която бяха написани двете букви.

— Какво предполагаш, кой може да е той? — разсеяно измърмори абатът.

Брат Франциск успя само да отвори очи, от които потекоха сдържаните до сега сълзи.

— Е, какво пък, ти ме убеди, момче. Толкова по-лошо за теб.

Франциск не отговори нищо, но произнесе в себе си молитва, с която молеше бога по-рядко да възниква нужда да убеждава абата в собствената си правота.

— Можеш да седнеш — каза абатът почти добродушно, след като с жест му беше казал да пусне дрехата си.

Франциск се опита да седне на посочения стол, но само подскочи от болка и остана прав.

— Ако нямате нищо против, преподобни отче...

— Добре, остани прав тогава. Всъщност, аз няма да те задържам дълго. Трябва да отидеш да довършиш бдението си.

След като забеляза просветлялото лице на послушника, той бързо добави:

— О, не, не! Няма да се върнеш на същото място. Ще си смените местата с брат Алфред и няма да се приближаваш до онези руини. Освен това ти забранявам да говориш за тези неща с всеки друг, освен с мен и изповедника. Макар и злото да е сторено. Ти поне разбираш ли какво си направил?

Брат Франциск поклати глава.

— Вчера беше неделя, преподобни отче. Не беше необходимо да пазим мълчание и аз само отговарях на въпросите на братята. Аз мислих...

— Твоите братя са измислили много интересно обяснение. Знаеш ли, че този, когото си срещнал, е бил самият преподобен Лейбовиц?

Няколко минути погледът на младежа остана съвсем празен, а после поклати глава.

— О, не, господарю мой. Сигурен съм, че не може да бъде той. Блаженият мъченик не би направил такива неща.

— Какви неща?

— Не би гонил никого и не би се опитвал да прободне някого с острата си тояга.

Абатът сложи ръката си на устата, за да скрие неволната усмивка, като се престори, че се замисля.

— О, аз не знаех нищо за това. Той те гонеше, така ли? Да, да така си мислех. Виж, а твоите приятели все пак са сметнали, че това може да е блажения. Съмнявам се, че има много хора, които могат да бъдат гонени от блажения, но... — той се спря като видя радостното изражение на лицето на послушника. — Добре, сине мой, как мислиш ти? Кой може да е бил той?

— Аз мисля, че той беше пилигрим, който идваше към нашия ковчег с мощите, благородни отче.

— Това още не е официален ковчег с мощи. Във всеки случай той не е бил пилигрим и поне не е идвал към нашето абатство. Часовият твърди, че не е заспивал на поста си и не го е виждал изобщо. Е, призна си, че през този ден е бил нещо сънлив. Ти как мислиш?

— Да ме прости преподобния отец, но и аз съм бил няколко пъти на пост.

— Е, и?

— Виждате ли, в ярките слънчеви дни, когато нищо друго, освен лешоядите не се движи, след няколко часа неволно започваш да следиш само тях.

— И ти си постъпил така, когато е трябвало да наблюдаваш пътя?!

— Ако гледате небето прекалено дълго, бихте могли да отместите погледа си, но... Няма да заспите истински, но вниманието ви ще бъде погълнато от предишната гледка.

— Значи с такива неща се занимавате на поста? — озъби се абатът.

— Не винаги. Предполагам... Не, преподобни отче, не съм сигурен в това, но мисля... Брат Же... Предполагам, че по подобен начин брат Же е съкращавал монотонното време на караула. Дори без да разбере, по време на смяната той е продължавал да стои, загледан в небето с отворена уста, напълно заслепен.

— Да. И когато вие изпаднете в такова състояние, ще се появи езическа орда от района на Юта, ще убие градинарите, ще разруши иригационната^[4] система, ще заграби урожая ни и ще запълни кладенеца с камъни, преди ние да успеем да дадем отпор. Защо така се отнасяш към всичко това. О, забравих, че ти си от Юта. Но все едно, ти трябва да бъдеш много внимателен на поста. Ето как, значи, е могло да бъде пропуснат стареца. А ти сигурен ли си, че той беше просто старец, нищо повече? Не беше ангел, нито блажен.

Погледът на Франциск блуждаеше замислено по тавана, но изведнъж се спря на лицето на настоятеля.

— Ангелите и светиите имат ли сянка?

— Не... мисля, че нямат. Само предполагам, но мога ли да знам със сигурност? Той имаше сянка, така ли?

— Да, макар тя да беше съвсем малка.

— Защо?

— Защото беше почти пладне.

— Глупак! Не те питам кой е бил той. Много добре зная кой е бил, ако изобщо си го видял. — Абат Аркос удари няколко пъти с длан по масата. — Искам да знам съвсем сигурен ли си ти, — именно ти! — че това е бил един обикновен старец.

Този въпрос пообърка брат Франциск. В неговото съзнание нямаше ясна граница, отделяща естественото от свръхестественото.

Там имаше някаква мрачна зона. Тя включваше всичко, което той можеше да види, но не можеше да разбере. И брат Франциск не можеше да бъде „сигурен без всякакво съмнение“, какъвто го призоваваше да бъде абатът. Задавайки своите въпроси, абат Аркос неволно изтласкваше пилигрима в тази неясна за Франциск зона. Ако някакво свръхестествено същество реши да се представи за човек, то как би могъл младият послушник да го познае. Това същество не би забравило, че трябва да има сянка, да оставя следи по пясъка, да яде хляб и кашкавал. То можеше да изплюе сдъвканите листа върху гуцера и да подскача по нагорещените камъни като човек, забравил да обуе сандалите си. Франциск не можеше да оцени изобретателността на съществото, била тя вдъхновена от дявола или от бога.

— Е, момче, кажи ми!

— Господарю мой, не смятате ли, че той може да бъде...

— Не те питам какво мислиш. Питам те в какво си абсолютно сигурен. Обикновен човек от плът и кръв ли беше той или не?

Въпросът не беше прост, по-скоро дори страшен. Това, че го задаваше такава високопоставена личност, плашеше още повече момчето. Франциск разбираше, че дом Аркос иска да получи съвсем определен отговор на този въпрос, но ако той искаше това, значи въпросът беше много важен. А ако беше важен за абата, трябваше да бъде много по-важен за самия Франциск. Той не можеше да си позволи да сгреши.

— Аз... аз мисля, че той беше от плът и кръв, преподобни отче, но не съвсем „обикновен“. Някак си беше дори „необикновен“.

— С какво? — рязко запита абатът.

— Ами, макар и с това колко точно можеше да плюе. А мисля, че умееше да чете.

Абатът притвори очи и с явно раздражение потърка слепоочията си. Колко лесно можеше да каже на момчето, че неговият пилигрим е бил само един стар скитник или нещо подобно, а след това да му заповяда да не мисли за него по друг начин. Но след като беше позволил на момчето да проумее до какви въпроси води всичко това, тази изповед би била излишна още преди да е направена.

Като всеки мъдър управител, абат Аркос не издаваше излишни разпореждания, ако беше възможно да има послушание, а не принуждение. Можеше да се принуждава със заповед само тогава,

когато всичко беше обосновано. Сега беше по-добре да избере друг начин, а не неефективна заповед. Неговите въпроси бяха такива, на които и той самият не можеше да даде смислен отговор. Абат Аркос не беше виждал стареца и затова нямаше право да съди за верността на отговорите.

— Отивай си — каза накрая — без да отваря очи.

[1] Благослови, владико! (лат.) ↑

[2] Учителю мой (лат.) ↑

[3] Благодаря на бога (лат.) ↑

[4] Иригационен — напоителен (англ.) Бел.Mandor ↑

Все още зашеметен от събитията в абатството, Франциск се завърна още същия ден да довърши бдението си в още по-голямо уединение. Той очакваше още по-голям интерес към това, което беше намерил в пустинята, но беше изненадан от всеобщия изключителен интерес към стария скитник. Франциск приемаше появяването на пилигрима само като малка част от събитията, довели до намирането на свещените реликви. Но неговите приятели, а и самият абат, се интересуваха много повече от личността, действията и думите на стареца. Задаваха му стотици странни въпроси, на които той можеше да отговори само с „не забелязах“, „не обърнах внимание“ или нещо подобно. В крайна сметка послушникът започна да се пита какво толкова важно е трябвало да забележи. Или пък беше толкова глупав, че да не може да разбере какво прави пилигримът. Или не беше чул достатъчно внимателно думите му. Явно, просто беше пропуснал нещо много важно, объркан от лъчите на палещото слънце.

Брат Франциск размишляваше над всичко това през нощите, докато вълците запълваха с вой непрогледната тъмнина. Няколко пъти се хвана, че мисли за това и през деня, в часовете, определени за молитви. Така и обясни на отец Чероки на неделната си изповед при обиколката на свещеника.

— Няма да се освободиш от суетата и притесненията си, ако продължават да те безпокоят странични неща. И без друго самият ти имаш достатъчно неща на главата си. — Отец Чероки каза тези думи с явен упрек към младия послушник заради пренебрегването на молитвите. — Всички те задават въпросите си, без да знаят истина ли е това, или не. Те разпитват като имат предвид, че от случилото се може да стане голяма сензация. А всичко това са празни приказки! Между другото, мога да те уведомя, че абатът забрани да се обсъжда тази история.

След минута свещеникът добави с някаква печал в гласа:

— Значи няма нищо, което да доказва свръхестествения произход на стареца, така ли? — в думите му се чувствуваше дори

някаква надежда.

Брат Франциск беше отново учуден. Дори и да имаше нещо свръхестествено, то той просто не го беше забелязал. Колкото и да мислеше за това, не можеше да се сети за факти и доказателства за нещо подобно. Малко започна да се ядосва на своето невнимание. За него пилигримът беше просто човекът, който му беше помогнал да открие скривалището. Основното за младия послушник оставаше намирането на вещите на блажения като доказателство за неговото призвание. Очевидно събитията имаха по-дълбок смисъл, който той не беше усвоил.

Франциск беше отговорил на въпросите на абата, че неговата постъпка е подобна на желанието на котарака от басните да изучава орнитология. Това желание на животното е било пробудено от кръвожадността, за да може да преценява кои птици да яде, и кои не. А нима и ситуацията с Франциск не беше същата? По свой вътрешен зов, подобен на природния инстинкт на котарака, той беше жаден за знания и поглъщаше всичко, което можеше. И понеже нямаше никакви други школи, освен манастирите, той беше надянал одеждата на послушник.

Какво друго му остава да направи?

Не можеше да се завърне в родната Юта. Още от малък беше продаден от собственото си племе на магьосника, който го беше направил свой слуга. Избяга от него и повече не можеше да се върне, без да срещне жестоко племенно „правосъдие“. С бягството си беше откраднал собствеността на магьосника, каквато представляваше самият той. И макар кражбата в Юта да се смяташе за почтена професия, Франциск беше обявен за държавен престъпник, тъй като собствеността беше на магьосника на племето. Освен всичко друго, на момчето не му се искаше след учението в абатството да се върне към примитивния живот на невежото пастирско племе.

Франциск си спомняше картата на стената в библиотеката на абатството. Континентът беше много слабо заселен. Съвсем редки бяха петната на гражданските системи, в които някакви форми на власт преобладаваха над елементарното племенно право. Останалата част беше заета от планински или равнинни племена, които образуваха някакви родови общности. Раждаемостта при тях, като се изключат ражданията на мутанти или чудовища, беше едва достатъчна, да поддържа броя на племето. Основните занимания на жителите на

континента бяха ловът, земеделието, войните и магьосничествата. Последното беше най-обещаващото „занятие“ за младите хора, които искаха да достигнат преди всичко голямо богатство и авторитет.

Образованието, което Франциск беше получил в абатството, не му даваше никакви предимства за живота в малките общности, където не се забелязваше и подобие на наука. Той не умееше да обработва земята, да воюва или да ловува. Не проявяваше и особен талант за родови предсказания или за откриване на вода, нито пък при обработката на металите. Дори в местата, където някои барони държаха по един-двама писари, Франциск нямаше надежда за работа. Тези места се заемаха от монаси, а не от обучени в манастир миряни.

По-голямо търсене на писари имаше в самата църква, чиято тънка йерархична мрежа се беше разгърнала по целия континент. Достигаше дори и далечните други брегове, макар тяхното управление да беше сравнително самостоятелно. Причината за това беше разстоянието до Новия Рим и най-вече океанът, който сега не се пресичаше много често. Съвсем случайно църквата бе останала единственото средство за съобщения на континента чрез посланиците си, отиващи или завръщащи се от Новия Рим.

Ако някоя далечна северна епархия беше застрашена от нападение на чергарски езически племена, то в южните и източните райони църквата подеваше кампания за защита на северните си чада. Тя призоваваше всички, които можеха да държат оръжие, да бъдат готови да помогнат на своите братя по вяра. Обръщаше се и към евентуалните нападатели с официална покана да влязат с мир и да бъдат приети в църковните владения. В противен случай гарантираше сигурен отпор на враговете.

Франциск мислеше да замине на северозапад, ако не получи място в ордена. Но макар и да беше доста силен и да можеше да си служи с някои оръжия, той все пак беше твърде дребен в сравнение с езичниците. За тях се говореше, че са високи цели девет фута.

В крайна сметка, ако орденът го отблъснеше, на Франциск не му оставаше нищо друго, освен да се впусне в боевете на север.

Увереността на младежа в неговото призвание не беше сломена, а само леко разколебана, след парещия урок, даден му от абата. Помагаха и мислите за котарака, който на края станал приятел на птиците, вместо техен враг по призива на природата. Тези мисли

толкова разстроиха младия послушник, че той се поддаде на изкушение. На Връбница, когато до края на великите пости оставаха само шест дни, отец Чероки чу от Франциск, или по-точно от съсухрената обгорена обвивка на душата му, няколко хъркащи звука. Сигурно това беше най-кратката изповед, която Франциск беше произнасял, а отецът чувал:

— Простете ми отче... аз изядох един гущер.

През дългите години, в които беше изповядвал послушниците, отец Чероки беше придобил способността да придава на всичко „състояние на покой“. Затова и сега произнесе хладнокръвно, без да мигне дори:

— В ден на въздържание ли се случи това? Станало е без да го искаш, нали?

През страстната седмица уединението беше нарушено, тъй като местата на усамотение бяха подложени на особено внимание. Някои от страстните литургии бяха изнесени извън абатството, за да могат да вземат участие в тях каещите се. Два пъти бяха обходени местата за извършване на причастие. В страстния четвъртък самият абат, съпровождан от отец Чероки и тринадесет монаси, отслужи служба във всяко уединение. Отец Аркос изглеждаше като смирено коте, когато измиваше и целуваше краката на своите постепци подчинени. Разбира се, той правеше това максимално пестеливо и с минимум показно усърдие, докато монасите пееха: „*fundatum novum diligatis invicem...*“^[1]

В страстния петък църковното шествие носеше разпятие, закрито с покривало. Във всяко място за уединение покривалото бавно се надигаше за преклонение, а монасите пееха: „Народе мой, какво ти направих? С какво те огорчих? Отговори ми... Аз те възвисих чрез добродетел, а ти ме разпъна на кръста...“

След това дойде светата събота.

Монасите пренасяха прегладнелите и блънуващи каещи се един по един в абатството. Франциск беше станал с тридесет фунта по-лек и, естествено, много по-слаб от първата сряда на великите пости. Когато го поставиха на крака в неговата килия, той се олюля и падна на земята. Братята го вдигнаха, измиха го и го избърснаха, а после измазаха обгорената му кожа. Франциск се мятеше почти в несвяст и все си спомняше за някого в ленена препаска, обръщаше се към него

като към ангел, също и като към светия. Често го наричаше Лейбовиц и се опитваше да се оправдае за нещо.

Другите, на които беше забранено да говорят за това, само кимаха с глава и се споглеждаха заговорнически.

Слуховете стигнаха и до абата.

— Доведете го тук — изрева той на секретаря си с глас, който го накара доста да побърза.

— Ти така и не се отказа от разговорите за всичко това — изръмжа Аркос.

— Аз не си спомням да съм говорил за това, господарю мой — каза послушникът, като поглеждаше към ореховата летва на абата. — Може би съм бълнувал.

— Допускам, че може и да си бълнувал... Ще говорим ли отново за тези неща?

— За това, че пилигримът е бил самият блажен ли? О, не, *magister meks!*

— Тогава потвърди противното!

— Не мисля, че пилигримът е бил блаженият.

— Защо направо не кажеш: „Той не беше същият“?

— Е... всъщност аз никога не съм виждал блажения Лейбовиц лично и не мога...

— Стига! — заповяда абатът. — Достатъчно! Не желая да чувам за теб и то колкото може по-дълго време! Махай се! И още нещо: не се надявай да произнесеш обета заедно с другите през тази година. Няма да ти се разреши.

Франциск щеше да се почувствува по-добре, ако в този момент го бяха ударили с греда в корема.

[1] Повелявам на вас, новодошлите: обичайте се взаимно... (лат.)

↑

Забраната над разговорите за пилигрима продължаваше да действа в абатството. По отношение на реликвите от спасителното убежище обаче, ограничението по необходимост беше намалено. Изключение правеше само откривателят на вещите, на когото все още беше строго забранено да говори, а дори и да мисли за тези събития. Но слуховете не можеха да не стигнат и до него и той знаеше, че в една от работилниците на абатството монасите се трудеха над разкриване на тайната на документите. Разглеждаха не само това, което той беше намерил, а и някакви други книжа, открити в старата писмена маса, преди абатът да заповяда да затворят скривалището.

Да го затворят! Това потресе брат Франциск, тъй като укритието почти не беше изследвано след неговото влизане там. Отворени бяха само чекмеджетата на писмената маса, от които бяха взети някакви документи. А сега да го затворят, дори без да се опитат да разберат какво има зад вратата с надпис „Вътрешен люк“! Да прекъснат изследванията, без никаква видима причина!

След това плъзнаха слухове.

„Емили е имала златен зъб... Емили е имала златен зъб.“ И това беше абсолютно достоверно. Тази дреболия беше преживяла много важни факти, за които се говореше с предположения.

Но в „Книга на Паметта“ беше ясно записано, че Емили е имала златен зъб.

Франциск се досети защо абатът е забранил достъпа до скривалището. Спомни си как беше обърнал към стената черепа с проблясващия златен зъб и изведнъж се изплаши от гнева на небето. Емили Лейбовиц беше изчезнала безследно още в началото на Огнения Потоп и нейният съпруг дълго време не се беше примирил с това.

Казват, че Бог искал да изпита хората, които са се произпълнили с гордост и възложил на тогавашните мъдреци, в това число и на блажения Лейбовиц, да изобретят могъщото средство на войната. При това то трябвало да бъде с такава сила, че да включва в себе си даже адския огън. След това мъдреците предали новите оръжия на своите

князе. Те обяснили, че са изобретили всичко това за защита от съседите, които също имали подобни оръжия. Но сега, след като знаят, че и другите притежават такава сила, няма да смеят да ги нападнат.

Князете обаче, без да обръщат внимание на своите съветници, решили всеки за себе си: „Ако аз нападна бързо и тайно, ще унищожа другите, докато още спят, и няма да има кой да ме напада. Целият свят ще бъде мой“.

Ето такава глупост бяха измислили князете. И тогава започнал Огненият Потоп.

Само няколко дни след пускането в действие на адския огън всички градове се превърнали в купища от натрошено стъкло, оградено с грамади срутени камъни. Народите изчезнали от лицето на земята. Всичко се покрило с трупове на хора и други същества — летящи и плуващи, пълзящи и тичащи. В същото време навсякъде се изсипали демоните на Радиоактивните Дъждове. Затова по-голямата част от труповете дълго време не се разлагали, с изключение на тези, които лежали в плодородните земи. Огромни гневни облаци погълнали горите и полетата, като предизвикали гибелта на дърветата и житните култури.

Там, където преди кипял живот, сега се образували обширни пустини. Малкото хора, които останали живи, били в една или друга степен засегнати от отравянето на въздуха. Друга част измрели от заболяванията.

Останалите хора, търсейки по-добри места, се размесили така, че езиците съвсем се преплели и объркали. От смесването на много народи и от страха за живота се родила омразата. Тя внушила на хората да се разправят с тези, които били виновни за трагедията на земята. Решили да изгорят на клада водачите с техните наемници и мъдреците с техните трудове. Трябвало да се заличи паметта за всички тях. Хората решили да забравят всичко, за да могат да разказват на децата си, че мирът се е родил отново.

И така, след Потопа, Радиоактивните Дъждове, болестите, безумието, смесването на езиците и изблиците на ярост, започнали кръвопролитията на Опрощението. Хората разкъсвали вождовете, инженерите, учителите и всички останали хора на знанието, които според тях били виновни за сегашното състояние на Земята.

Тълпите били наречени „кръвожадни простаци“, и те с радост приели това прозвище. Сред тях често се чували викове: „Простаци! Да, аз съм простак! А ти простак ли си?“, „Ще построим град и ще го наречем Град на Простаците, защото всички хитроумни отрепки ще бъдат мъртви! Да тръгваме! Ще им покажем!“

Спасявайки се от яростта на простаците, останалите живи учени се криели в убежищата, в които се съгласявали да ги приемат. Когато Светата църква ги приела, тя ги облякла в монашески дрехи и се опитала да ги скрие в съхранилите се нейни обители и женски манастири. Някои от тези места се оказали наистина спасителни, но по-голямата част — не. Манастирите били завземани, ръкописите и свещените книги изгаряни, а укриващите се там били залавяни и в края на краищата обесвани или изгаряни. Опрощението от самото начало изгубило смисъла и целта си и се превърнало в безумно буйство на тъпи убийци и разрушители. Това било предадено и на децата. Дори четири поколения след Потопа се проявяваха чести изблици на ярост, но вече насочени не към учените, каквито почти нямаше, а просто към всички грамотни.

След безрезултатното издирване на жена си Исак Едуард Лейбовиц избягал при цистерцианците — монаси, приобщили се към бенедиктинския орден. Там прекарал първите години след Потопа в скривалище. След шест години тръгнал на запад, за да търси Емили или нейния гроб. Тогава окончателно се убедил, че тя е мъртва, тъй като в тези места смъртта властвувала навсякъде. Там, в пустинята, той дал обет и се завърнал при цистерцианците. Облякъл техните одежди и станал свещеник. По-късно обединил около себе си доста свои приятели и издигнал някои нови идеи. След няколко години предложенията му достигнали „Рим“, който вече не бил град Рим, тъй като градът просто не съществувал. Рим бил преместен на друго място, после се преместил още веднъж — всичко това за по-малко от двадесет години, след като стоял на едно място повече от две хиляди.

Дванадесет години след представянето на плана на Исак Лейбовиц било разрешено да основе нова религиозна общност, наречена с името на Албертус Магнус, учител на Свети Тома и покровител на учените хора. Нейното необявено и отначало смътно определено предназначение било запазването на знанието за пра-пра-правнуците на децата на простаците, които искали да го унищожат.

Основната част от членовете на общността били разпределени в две групи: „книгоносци“ и „запомнящи“. Книгоносците тайно пренасяли исторически книги, свещени ръкописи, литературни произведения и научни трудове до югозападната пустиня, където ги заравяли в бъчви. Другите трябвало да запомнят всичко, което се укрива в земята. Това се правело, за да се запази съдържанието на писмените паметници, ако някой от книгоносците бъде заловен и при мъчения издаде местата, където били заровени бъчвите. В това време останалите членове на общността на Лейбовиц започнали строителството на манастир на три дни път от тайните складове за книги. Всичко това било общото дело за запазване остатъците от човешката култура от посегателството на останките от самото човечество.

При връщането си от един от походите до скривалището за книги, Лейбовиц бил заловен от тълпите на Простаците. Някакъв дезертър от инженерите го познал и го представил не само като човек на знанието, но и като специалист в областта на оръжията. Свещеникът бил подложен на мъчения веднага. Започнали да го задушават с въже бавно, като в същото време го изпичали жив на огън, тъй като в тълпата имало разногласия относно начина на екзекуцията.

Хората, запомнящи съдържанието на книгите, били малко, а и паметта им била все пак ограничена.

Някои бъчви с книги били намерени и изгорени заедно с книгоносците. Самият манастир бил подлаган три пъти на атаки от тълпите. По-късно безумието започнало да затихва.

В края на този период орденът на Лейбовиц съхранил от огромната съкровищница на човешките знания само няколко бъчви с оригинални книги.

И сега, след шест столетия мрак, монасите все още пазеха тази „Книга на Паметта“, изучаваха я, преписваха я и чакаха търпеливо. По времето на Лейбовиц бяха смятали, че е вероятно четвъртото или петото поколение да пожелае да приеме своето наследство.

Но тогава монасите не бяха отчели способността на човечеството за няколко години да създаде нова култура, ако предишната е унищожена напълно. Тази „култура“ обаче беше наследена от тъмнината, в която думата „простак“ означаваше „гражданин“, а думата „гражданин“ означаваше „роб“. Монасите търпеливо чакаха. За тях нямаше значение, че голяма част от съхранените знания бяха вече

безполезни. На практика това вече не бяха никакви знания, а нещо недостижимо за монасите. Толкова недостижимо за тях, колкото и за най-дивото горско племе.

За да се изясни как може да се съедини разкъсаната информация за постиженията от миналото в едно полезно цяло, трябваше да се постигне поне минимално знание за самите достижения. В един прекрасен ден или в едно прекрасно столетие щеше да се появи Обединителят и всички тези неща щяха отново да се свържат помежду си. Така че времето в момента нямаше значение. Съществуваше „Книга на Паметта“ и тяхното задължение беше да я опазят. И те щяха да го правят сто, хиляда или дори десет хиляди години, тъй като бяха истински последователи на блажения Лейбовиц.

След като скривалището беше затворено, абатът бързо и без излишен шум прибра при себе си всички намерени там документи и реликви. Затворени, според слуховете, в кабинета на Аркос, те станаха недостижими за изучаване. Но, макар всичко това да беше скрито от абата, всеобщото обсъждане на находките продължаваше. Франциск рядко чуваше някое прошепване на тази тема. С времето всичко затихна и се възобнови едва тогава, когато някои от братята дочуха части от разговора на абата с един куриер от Новия Рим. Последва нов оживен шепот из коридорите за няколко седмици, който после отново затихна.

Брат Франциск Джерард от Юта през следващата година се върна в пустинята и отново пости в уединение. Слаб и измъчен, той отново беше извикан при абат Аркос. Свещеникът поиска да знае дали младият послушник и този път не беше водил беседи с представители на небесните сили.

— О, не, господарю мой! През деня там нямаше нищо, освен лешояди.

— А през нощта?

— Само вълци — каза Франциск и добави внимателно: — така мисля.

Аркос реши да не обсъжда това допълнение към отговора, а просто навъси вежди. Както забеляза брат Франциск, намръщеният поглед на абата беше източник на някаква енергия. Тя все още не беше добре изучена, като не се взема предвид изпепеляващото ѝ въздействие върху всеки поглъщащ я предмет. При това ролята на такъв предмет

обикновено играеше някой постулант или послушник. До следващия въпрос Франциск успя да погълне една петсекундна доза от тази енергия.

— А какво ще кажеш за миналогодишните неща?

Послушникът трескаво преглътна.

— Старецът ли?

— Старецът.

Като се стараеше в тона му да не се промъкне дори намек за въпрос, Аркос избоботи:

— Само един старец, нищо повече. Сега ние сме убедени в това.

— Аз също мисля, че това беше само един старец.

Отец Аркос уморено се протегна за ореховата летва. Удар!

— *Deo gratias!*

Удар!

— *Deo...*

Когато Франциск тръгна към килията си, абатът извика след него в коридора:

— Между другото, исках да ти напомня...

— Да, преподобни отче?

— Никакъв обет за теб през тази година — изрече Аркос и изчезна в кабинета.

Седем години проведе брат Франциск в изпитание, седем великопостни бдения в пустинята. За това време той стана изкусен имитатор на вълчия вой. За развлечение на братята някои вечери той събираше около стените на абатството цели глутници вълци. През деня помагаше в кухнята, почистваше каменните подове и продължаваше да посещава класа по изучаване на древността.

Веднъж в абатството, яхнал магаре, пристигна куриер от духовната семинария на Новия Рим. След дълги преговори с абата той поиска да се срещне с брат Франциск. Пратеникът явно беше учуден, че вижда истински мъж, все още носещ дрехите на послушник и почистващ кухненските подове.

— През последните няколко години ние изучавахме намерените от теб документи — каза той на Франциск. — Много от нас са убедени, че те са истински и достоверни.

Послушникът наведе глава.

— На мен ми е забранено да обсъждам този въпрос, отче — каза той.

Куриерът се усмихна и протегна към Франциск къс хартия с печата на абата и написана с неговия почерк записка: „*Ecce Inquisitor Curiae. Ausclta et obseqvere. Arkos, AOL, Abbas.*“^[1]

— Не се притеснявай — побърза да добави пратеникът, забелязвайки, че послушникът се напрегна. — Сега говоря с теб не като официално лице. Някой друг от съда ще изслуша по-късно твоя разказ. Нали знаеш, че намерените от теб документи известно време се намираха в Новия Рим? Аз върнах някои от тях тук.

Брат Франциск поклати глава. Той знаеше много по-малко от всеки друг за това, как бяха приели неговата находка на високо равнище. Забеляза, че куриерът носи бели дрехи и с известна доза безпокойство помисли за това, какъв съд имаше предвид монаха. В района на тихоокеанското крайбрежие активно действаше инквизицията, но Франциск не можеше да си представи какво отношение може да има съдът към реликвите на блажения. В

забележката беше написано „*Ecce Inquisitor curiae*“. Очевидно абатът е имал предвид „следовател“.

Доминиканецът изглеждаше приятен и весел човек, а и не се виждаше да носи никакви оръдия за мъчение.

— Ние се надяваме, че въпросът за канонизация на основателя на вашия орден ще бъде отново открит — поясни куриерът. — Вашият абат Аркос прояви мъдрост и пресметливост — той тихичко се засмя, — като предаде реликвите за изучаване на друг орден и затвори скривалището до приключване на разследването... Разбираш за какво говоря, нали?

— Не, отче мой. Аз предполагам, че абатът е сметнал тези вещи за твърде обикновени, за да си губи времето с тях.

Монахът се разсмя по-високо.

— Обикновени? Не мисля. Но ако вашият орден открива доказателства, реликви, чудеса и други подобни неща, съдът трябва да изследва източниците. Всяка религиозна общност няма търпение да види своя основател канонизиран. Затова вашият абат много мъдро ви е казал: „Дръжте си ръцете по-далече от скривалището“. Сигурен съм, че това е разстроило всички ви, но за делото на вашия основател е по-добре скривалището да бъде изследвано в присъствието на странични свидетели.

— И вие сте дошли да отворите отново убежището? — нетърпеливо запита Франциск.

— Не. Но когато съдът е готов за това, той ще изпрати свои наблюдатели. Всичко, което бъде намерено, ще се запази като доказателство, ако опонентите се усъмнят в истинността му. И, естествено, основното, което дава основания да се вярва, че скривалището може да окаже влияние на делото, са нещата, които ти си открил.

— Мога ли да попитам, по какъв начин, отче мой?

— Адвокатите на противниковата страна опитваха да докажат, че Лейбовиц не е търсил усилено жена си след нейното изчезване и че тя може би е била жива в момента на встъпването му в духовен сан. По този начин те искаха да хвърлят сянка на съмнение върху репутацията на основателя. В момента опозицията не действа, но може отново да се опита да попречи. И ако тези човешки останки, които ти си открил... — той надигна рамене и се усмихна.

Франциск кимна.

— Това ще помогне да се установи точната дата на нейната смърт.

— Да — в самото начало на унищожителната война. По мое лично мнение ръкописите в кутията или са написани от ръката на блажения, или това е много добра и внимателна фалшификация.

Франциск се изчерви.

— Нямам предвид, че ти си участвувал в някаква фалшификация или интрига — бързо добави доминиканецът, като забеляза смущението на послушника.

Но Франциск само си беше спомнил първоначалното си мнение за онези драсканици.

— Разкажи ми как се случи всичко. Имам предвид как намери това място. Искам да чуя всичко от теб, от начало до край.

— Всичко започна заради вълците.

Доминиканецът се приготви да записва.

Няколко седмици след посещението на куриера абат Аркос изпрати да повикат брат Франциск.

— Все още ли смяташ, че твоето призвание е да бъдеш с нас? — любезно попита Аркос.

— Ако господин абатът прости моето отвратително възгордяване...

— Нека забравим за минута за това... Да или не?

— Да, *magister meus*.

Абатът засия.

— Сега вече, сине мой, и ние сме убедени в това. Ако си готов да отдадеш завинаги живота си на бога, то е дошло времето за твоя свещен обет.

Той не забеляза някаква особена промяна в лицето на Франциск и с известно разочарование в гласа запита:

— Какво има? Или не се радваш да чуеш това? Не се ли ра... О! Какво става?

Лицето на послушника оставаше застинало в учтива, приветлива маска, но тази маска беше започнала много бързо да губи цвета си. Изведнъж краката му се подкосиха.

Брат Франциск падна в несвяст.

Две седмици по-късно послушникът, който беше установил рекорд по издръжливост в пустинните места за бдение, даде обет за вечна бедност, целомъдрие и послушание. Получи благословията на абата, придружена с характерната торбичка, и стана монах от Албертинския орден на Лейбовиц. Три пъти по време на ритуала го питаха: „Ако господ те призове да станеш негов книгоносец, готов ли си да умреш, но да не предадеш своите братя?“ И трите пъти Франциск отговаряше твърдо: „Винаги, Господи!“

„Тогава стани брат Книгоносец и брат Запомнящ и приеми целувката на братството. *Esse quat bonum, et quam quisquidum.*“^[2]

Брат Франциск беше изведен от мръсната работа в кухнята и стана ученик по изготвяне на писмени копия на един възрастен монах на име Хорнер. Ако всичко тръгнеше добре, той можеше да получи работа в стаята за копиране. Там трябваше да посвети остатъка от дните си на преписване на алгебрични текстове и украсяването на страниците с маслинови листа и радостни херувими, обкръжаващи логаритмичните таблици.

Брат Хорнер беше добър старец и от самото начало се хареса на Франциск.

— Много от нас изпълняват по-добре дадената им работа — каза в началото Хорнер, — ако се занимават и с някаква собствена работа. Някои от копиращите проявяват интерес към отделителните раздели на „Книга на Паметта“. Например брат Сърл по един час на ден се занимава с нещо, което сам си е избрал. Ако ти изпълниш заданието си преди края на деня и нямаш собствена работа, тогава можеш да посветиш останалото време на нашите неувяхващи.

— Неувяхващи ли?

— Да, но нямам предвид растения. Има неувяхващ интерес на духовенството към разни книги — требници, библията „*Summa*“^[3], енциклопедията и други подобни. Ние изработваме известни количества от тях за продажба и ако нямаш собствена работа, ще те вземем да помагаш на неувяхващите. Имаш достатъчно време да вземеш решение.

— А какво е избрал брат Сърл?

Старият монах се позабави с отговора.

— Хм. Съмнявам се, че ще го разбереш. Лично аз не го разбирам. Той, изглежда, е намерил способ за възстановяване на

загубените думи и фрази в оригиналния текст на „Книга на паметта“. Тя е била наполовина изгорена и сега лявата част на текста е ясна, а в дясната на всеки ред липсват по няколко думи. Сърл разработи някакъв непонятен задругите математически метод за възстановяване на изгубените думи, чрез който вече е попълнил четири пълни страници.

Франциск погледна осемдесетгодишния почти сляп брат Сърл.

— За колко години е постигнал това? — запита новият писар.

— За около четиридесет — каза брат Хорнер. — Разбира се, той се занимава само по пет часа седмично, а тази работа изисква сложни математически изчисления.

Франциск кимна замислено.

— Ако за десетилетие може да се възстановява по една страница, то може би за пет столетия...

— Дори доста по-бързо — измърмори брат Сърл, без да вдига поглед от своето занимание. — Колкото повече навлизам във всичко това, толкова по-бързо върви работата. Последната страница дописах само за две години, освен това, ако бъде волята божия...

Гласът му постепенно затихна. Франциск често забелязваше как брат Сърл говори сам на себе си по време на работа.

— Направи както ти харесва — каза брат Хорнер. — Винаги можеш да вършиш и собствена работа, ако ти харесва.

И изведнъж Франциск беше озарен от идея.

— Мога ли да използвам свободното време, за да прекопирам намерения от мен лист, който е писал Лейбовиц?

За момент старият Хорнер се изплаши.

— Ами не зная, сине мой. Нашият господин абат е, как да го кажа, много чувствителен на тази тема. Този документ може и да не влезе в „Книга на Паметта“. Сега той е в пробна реставрация.

— Но вие нали знаете, че надписът е много избелял. Листът е стоял твърде дълго на светлина. Доминиканците го държаха много време в Новия Рим...

— Е, ако отец Аркос не възразява, то... — Хорнер със съмнение поклати глава.

— Сигурно ще успея да го прекопирам заедно с другите — побърза да предложи Франциск. — Тези няколко документа, които имаме, са толкова стари, че вече са крехки и чупливи. Ако направя няколко копия, а заедно с другите и...

Хорнер се усмихна накриво.

— И ти си мислиш, че като включиш написаното от Лейбовиц в общата група, ще можеш да избегнеш отказа.

Франциск се изчерви.

— И отец Аркос дори няма да забележи, ако мине край теб, така ли? — продължи учителят му.

Младият монах се размърда.

— Добре — каза Хорнер, а очите му леко проблесваха. — Можеш да използваш свободното си време за изготвяне на дубликати на каквито искаш документи, които се намират в лошо състояние. Ако в общия куп попадне още нещо, аз ще се постарая да не забелязвам това.

През следващите няколко месеца брат Франциск посвещаваше свободното си време за прерисуване на някои стари документи от архива на „Книга на Паметта“ и едва след това се престаши да се докосне до написаното от Лейбовиц. Както старинните надписи и чертежи, така и техните копия бяха толкова нетрайни, че се нуждаеха от преписване почти през всяко столетие. Франциск се учудваше защо древните писари са предпочитали да използват бели линии или букви на тъмен фон, а не обратно. Когато той нахвърля някой елементи от един чертеж с молив от въглен като по този начин измени цвета на фона, грубият чертеж му се видя по-ясен, отколкото начертаното с бяло на тъмен фон копие. Но древните бяха неизмерно по-мъдри от него. Ако те си бяха направили труда да запълнят целия лист с мастило и да оставят бели линийки, оформящи чертежа, значи за това е имало причина. Франциск старателно оцветяваше листовете, като внимаваше да оставя бели линийки, еднакви с тези на оригинала. Трудеше се усърдно, макар и да беше много изморително оформянето на мастиления фон около дребните буквички. При това се изразходваше и много мастило, за което често говореше и брат Хорнер.

Най напред Франциск прекопира някакъв архитектурен чертеж. После прерисува чертежа на някаква машина със съвсем ясно геометрично устройство и непонятно предназначение. Пречерта една абстрактна картина, която се наричаше „Статор WON с, мод. 73А, 3-фазен, 6-полюсен, 1800 об/мин; 5 к.с. кл. и А“, и още няколко други документа.

Едва след като абатът три пъти посещава чертожната стая и два пъти се спира да погледне работата на Франциск, той се престаши да поиска от архивите на „Книга на Паметта“ на блажения Лейбовиц. Това стана почти една година, след като у него се беше родила идеята да го прерисува.

Оригиналът на документа беше вече частично реставриран. Той разочаровашо приличаше на другите неща, които монахът беше преписвал, с тази разлика, че под него стоеше името на блажения.

Написаното от Лейбовиц беше толкова неразбираемо, като другите документи. Франциск се вира усилено в него, докато го запомни наизуст с най-малки подробности, но и след това не знаеше повече за надписите и рисунките, отколкото в самото начало. Всичко му се струваше като мрежа от лийки, завъртулки, тънки пластинки и много други непонятни знаци. Повечето от линиите бяха хоризонтални или вертикални и се пресичаха под прав ъгъл някъде по листа. На местата за пресичане имаше точки или дъгички, а краищата им завършваха с някакви завъртулки, кръгчета и други неразбираеми фигурки. Всичко това беше толкова безсмислено, че след продължително виране в него само те заболяваше главата. И въпреки всичко Франциск започна внимателно и прилежно да копира документа, като начерта дори кафявото петно в средата на листа. Брат Джерис смяташе, че това е само петно от ябълка, но Франциск мислеше, че може да е и кръв от самия Лейбовиц.

На брат Джерис, който беше дошъл тук заедно с Франциск, изглежда му харесваше да дразни прилежния млад монах.

— Кажи ми, учени братко — питаше той, като хвърляше поглед през рамото на Франциск, — какво означава „Транзисторна система за управление на възел 6-В“?

— Очевидно, това е названието на документа — отговаряше Франциск с леко раздражение.

— Ясно. Но какво означава това?

— Това е названието на схемата, която е пред очите ти, братко Простак. Какво според теб означава „Джерис“?

— Означава много, сигурен съм в това — каза Джерис с престолено смирение. — Извини ме за глупостта, но аз мисля, че за живото същество името означава само име. Но тази схема представлява нещо, нали? Всъщност какво точно представлява?

— Транзисторна схема за управление на възел 6-В, очевидно.

— Съвсем ясно! — засмя се Джерис. — Красноречиво! „Равенството има сила в двете посоки.“ Но нека се обърнем и към друга аксиома: „Величините, равни на една и съща величина, са равни помежду си“. Ако това е вярно, то можем ли да твърдим, че названието на схемата и нейната същност са една и съща величина? Или това е порочен кръг?

Лицето на Франциск почервения.

След като изчака малко раздражението му да премине, заговори бавно:

— Аз мисля, че схемата представлява абстрактна идея, а не конкретна вещ. Явно древните са имали свой начин за изразяване на чистата мисъл. Може би това е неразбираема рисунка на някакъв обект.

— Да-да съвсем неразбираема — с насмешка се съгласи брат Джерис.

— От друга страна, схемата, очевидно, изобразява с помощта на чисто формални символи някакъв обект. Това означава, че трябва да се премине някакво особено обучение или...

— Или да имаш особено зрение?

— Според мен това е някаква трансцендентална величина, изразяваща мисълта на блажения Лейбовиц.

— Браво! И за какво е мислил той?

— Ами, за „проектирането на схемата“ — каза Франциск, като използва термин от печата в долния десен ъгъл на листа.

— Хм, а към кое изкуство се отнася това, братко? Кой род, вид и какви са същността и различията му? Или това е само игра на случайността?

Франциск реши да противопостави на изострящия се сарказъм на Джерис спокойствието на своите отговори.

— Ето, погледни тази колонка от цифри и надписа към нея: „Номерация на детайлите от електрониката“. Преди много време е съществувала Електроника и тя може да е била изкуство или наука. А може да се е отнасяла и към двете едновременно.

— О-о! По този начин установихме „родът“ и „видът“. А сега да помислим за разликите. Какъв е бил обектът на изучаване от електрониката?

— Това също е описано — отзова се Франциск, който беше разучавал, макар и с не много добър резултат „Книга на Паметта“ от началото до края, за да си помогне в разчитането на документа. — Обект на изучаване от Електрониката е бил „електронът“.

— Така е написано, правилно. Аз съм поразен. Толкова малко зная за тези неща. Кажете ми, моля те, какъв е бил този електрон?

— Това е един от фрагментите на първоосновата на материята, за която се споменава за „отрицателна обвивка на нищото“.

— Това ли било! А как може да се отрича „нищото“? При това то не става ли вече „нещо“?

— Сигурно отрицанието се отнася за „извивката“.

— Аха! Следователно може да съществува и „неизвито нищо“, а? Не си ли открил как да изправиш „нищото“?

— Все още не съм — съгласи се Франциск.

— Търси добре, братко! Колко умни са били древните — знаели са как да изправят „нищото“. Ако търсиш старателно, и ти ще се научиш. И тогава ще имаме „електрон“, нали така? А какво ще правим после с него? Ще го положим на олтара в кулата, може би?

— Е, добре — въздъхна Франциск. — Това не знам, но съм сигурен, че „електронът“ е съществувал преди много време, макар да не ми е ясно все още как е изглеждал и за какво е служел.

— Колко трогателно! — усмихна се борецът с предразсъдъците и се върна към своето занимание.

Честите издевателства на брат Джерис огорчаваха Франциск, но съвсем не намаляваха неговия ентузиазъм.

Разбира се, Франциск не можеше точно да възпроизведе всеки знак и петънце, но копието стана толкова точно, че от две крачки не можеше да се отличи от оригинала. Това беше напълно достатъчно за целите на проучването, така че оригиналът можеше да се запечата и предаде на съхранение. След като завърши копирането на документа, Франциск изпита смутна тъга. Чертежът беше някак си застинал. В него нямаше нищо, което от пръв поглед да издава в него свещената реликва. Стилът му беше кратък и скромен; вероятно напълно подходящ за най-блажения и все пак...

За копието на реликвата това беше недостатъчно. Светиите са били скромни хора, те са възхвалявали не себе си, а бога, и са предоставяли на другите да изобразяват вътрешния ореол на святост с

помощта на външни, видими знаци. Застиналото копие беше недостатъчно: то беше студено и неизразително и по никакъв начин не служеше да напомня за светите свойства на блажения.

— *Glorificemus*,^[4] — мислеше Франциск, работейки над неувяхващите страници. В този момент той преписваше страници от псалми, които след това щяха да отидат на подвързване. Той спря, за да намери мястото в текста, до което беше стигнал и да осмисли значението на думите, които пишеше, тъй като след няколко часа копиране той въобще преставаше да чете текста, просто позволяваше на ръката да копира рисунька на буквите, на които падаше погледът му, той откри, че преписва молитвата на Давид, четвъртия псалм на покаяние „*Glorificemus*“. Той пак се замисли над документите на блажения.

Без да каже на никого за идеята си, брат Франциск започна работа. Намери най-тънката агнешка кожа и в продължение на няколко седмици в свободното си време я обтягаше и почистваше, докато получи съвършена повърхност. Кожата беше станала снежнобяла и монахът я прибра много внимателно. Още няколко месеца продължи да изучава усилено „Книга на Паметта“, като опитваше да открие ключ към сините чертежи на Лейбовиц. Не успя да намери нещо, което да прилича на криволиците на чертежа и нищо друго, което да му помогне да разбере техния смисъл. Но веднъж той се натъкна на фрагмент от страница и в нея се описваше процеса на изготвяне на сините копия. Изглежда това беше част от енциклопедия. Статията беше кратка и някои абзаци липсваха, но като я прочете няколко пъти, започна да разбира, че той и другите преписвачи са губили напразно време и мастило: оказа се, че ефектът „бяло върху тъмно“ не е бил специален желан ефект на чертежа, а само особеност на евтиния начин на репродуциране. Оригиналните чертежи, от които са били правени сините копия, са били правени с черно върху бял фон. Той едва потисна желанието си да удари главата си в каменния под. Всичкото това мастило и труд са били загубени за прекопиране на едно странично свойство на копията! Вероятно не е необходимо да казва нищо на брат Хорнер. Ще бъде по-милосърдно да не му казва нищо, като се има предвид болното сърце на брат Хорнер.

Научил толкова неща за писменото изкуство на древните, Франциск прецени, че никой няма да може да познае чертежа на

Лейбовиц, ако бъде изготвен както е в оригинал — в обратна цвятова гама. Някои други особености на чертежа също можеха да бъдат изменени. Разбира се, не се наемаше да променя основни неща като пропорции, последователност в таблиците и някои други, но цвятовото оформление можеше да изработи свободно. Прецени кой цвят за коя част на чертежа ще бъде подходящ и започна усилена работа. Когато брат Хорнер изрисува заглавната буква М, превръщайки я в удивителна плетеница от листа, плодове, клонки и дори коварни змии, тя все пак се четеше. Франциск с право предполагаше, че същото ще се отнася и за чертежа.

На върха на пергамента беше решил да изобрази гроба господен, а най-отдолу — гербовия щит на Албертинския орден с изображението на блажения най-отгоре. Но доколкото беше известно на Франциск, пожизнено изображение на блажения не съществуваше. Имаше няколко причудливи портрета, но нито един от тях не се отнасяше за времето на Опрощението. Нямахме и изображения на блажения в цял ръст, макар в преданията да се казваше, че Лейбовиц е бил доста висок и слаб. Може би, когато скривалището бъде отворено отново...

Един ден по-рано след обед работата на брат Франциск по изхвърляне на предварителната схема на рисунката беше прекъсната. Той осъзна, че сянката, падаща върху масата за копиране, принадлежи на... Не! Боже справедливи! Блажени Лейбовиц, чуй ме! Господи помилуй, нека това да е който и да е, само не и...

— Е, какво е това тук? — избоботи абатът, като хвърли бегъл поглед на неговата рисунка.

— Чертеж, господин абат.

— Това виждам, но какъв?

— Документът на Лейбовиц.

— Този, който ти намери? Изглежда доста по-различно. Защо си направил всички тези изменения?

— Това трябва да бъде...

— Говори по-високо!

— Украсено копие! — брат Франциск без да иска изкрещя последните думи.

— А-а.

Абат Аркос сви рамене и излезе.

След няколко минути, като обхождаше масите на учениците, брат Хорнер много се учуди, като намери брат Франциск припаднал.

[1] Това е инквизитор от римската курия. Слушай го и му се подчинявай. Аркос, абат на АОЛ (Албертински орден на Лейбовиц.) (Лат.) ↑

[2] Ще се радваш, когато вършиш добро. ↑

[3] Има се предвид един от основните трактати на Тома Аквински. ↑

[4] Прославям (лат) ↑

За учудване на брат Франциск, абат Аркос повече не забраняваше на монасите да се интересуват от реликвите. След като доминиканците се съгласиха да проверят този проблем, абатът доста смекчи ограниченията. А когато въпросът за канонизацията на блажения започна да се придвижва по малко в Новия Рим, той като че ли съвсем забрави, че се беше случило нещо особено по време на великопостническото бдение на брат Франциск Джералд, бивш жител на Юта, АОЛ, а сега работещ в копирната стая на абатството. Това се беше случило преди 11 години. Нелепото шептене между послушниците за личността на пилигрима отдавна беше стихнало. Послушниците от времето на брат Франциск вече не бяха послушници, а новото поколение младежи никога не беше чувало за тези събития.

Тази история струваше на брат Франциск седем великопостни уединения сред вълците. Всеки път той не беше се надявал, че ще се върне от тях невредим. Когато понякога си спомняше за това през нощта, той сънуваше вълци и Аркос. В съня му абатът хвърляше месо на вълците и на него самия.

Вследствие на всичко Франциск разбра, че може да продължи реализацията на своя проект без всякакви пречки и започна доукрасяването на пергаментата с рисунки. Сложността на рисунката и малкото свободно време, което имаше за тази цел продължиха работата му с години. Но в тъмния океан на вековете, където като че ли нищо не се движеше, дори собствения му живот изглеждаше като едно кратко пляскане с ръце.

Брат Сърл завърши третата страница от своята математическа реставрация. Малко по-късно той припадна на работната си маса и след няколко часа почина. В това нямаше нищо страшно, тъй като неговите записки останаха невредими. След сто или двеста години щеше да дойде някой, който да се интересува от това и може би да ги довърши. През това време щяха да се възнасят молитви за упокой на брат Сърл.

Преди година или две в дърводелската работилница се беше върнал брат Финго, на когото също бяха разрешили в свободното време да възстановява очакващата го, наполовина изрязана дървена фигура на мъченика. Това време беше много малко и работата вървеше твърде бавно. Човек можеше да забележи разликата в качеството на фигурата, само ако я гледа през интервал от няколко месеца. Франциск я виждаше твърде често, за да забележи промяната. На него му харесваше добродушното веселие на Финго, дори и след като разбра, че дърворезбарят използва това, за да компенсира грозотата на лицето си. Франциск обичаше да прекарва свободното си време, когато го имаше, като гледа работата на Финго.

Понякога, когато се заглеждаше в скулптурата, Франциск се опитваше да скицира някои детайли, само загатнати на дървото. Опитваше се в своите рисунки да предвиди чертите на лицето, които засега представляваха само черти от резеца. Финго гледаше скиците и се смееше. Но с напредването на работата Франциск все повече се изпълваше с усещането, че лицето на скулптурата се озарява от някаква смътно позната усмивка. Тогава той довърши своята рисунка и се увери в това, макар че не можеше да определи чие е това лице и да си спомни кой се усмихва така накриво.

— Не е лошо наистина. Съвсем не е лошо — каза Финго за неговите рисунки.

Франциск сви рамене.

— Не мога да се отърва от усещането, че вече съм го виждал по-рано.

— Само че не тук, братко. И не в нашето време.

По време на рождественските пости брат Франциск се разболя и посети отново дърводелската работилница едва след няколко месеца.

— Лицето е почти завършено, Франциск — каза резбарят. — Сега как ти харесва?

— Но аз го познавам.

Франциск дишаше тежко и се вглеждаше във веселите очи между ореола от бръчки и в едва забележимата позната крива усмивка в ъгълчетата на устата.

— Познаваш ли го? Кой е той? — учуди се Финго.

— Той... Е, не съм съвсем сигурен, но мисля че го познавам. Той...

Финго се разсмя.

— Ти просто си познал собствените си рисунки — предположи той.

Франциск вече не беше сигурен в нищо и съвсем не можеше да определи чие е това лице.

— „Хмм-хнн“ — сякаш го подканяше кривата усмивка.

Абатът обаче намери усмивката дразнеща. Макар и да разреши завършването на работата, той заяви, че няма да разреши използването на скулптурата за това, за което беше предназначена първоначално — да бъде поставена в църквата след канонизирането на блажения. Когато след много години тя вече беше завършена, Аркос заповяда да я поставят в коридора на дома за гости. Видът ѝ обаче беше възмутил един от посланиците на Новия Рим и абатът распореди да я преместят в неговия кабинет.

Бавно и с много труд Франциск превръщаше своя пергамент в произведение на изкуството. Мълвата за неговата работа се беше разпространила бързо в стаята за подготовка на копията. Монасите често се събираха около масата му, наблюдавайки неговата работа и мърморейки, изказваха възхищението си. „Какво вдъхновение“ — шепнеше някой. — „Това е явно доказателство“. — „Това е явно доказателство, че този, когото е срещнал, е бил самият блажен...“ — допълваше друг.

— Не разбирам защо не се заемеш с нещо полезно — избоботи брат Джекис. Неговото саркастично остроумие, неизменно срещащо благожелателните отговори на брат Франциск, за няколко години се беше изразходвало. В свободното си време той изработваше и разкрасяваше мушамени абажури за църковните кандила, с което беше привлякъл вниманието на абат Аркос и той му възложи грижата за неувяхващите. Старият майстор, брат Хорнер, се намираще на смъртен одър. Любимият на всички монах почина в самото начало на рождественските пости. Неговите останки бяха предадени на земята на територията на самото абатство. Докато всички все още оплакваха Хорнер, абатът успя да назначи брат Джекис за майстор на стаята за копиране.

Още на втория ден брат Джекис съобщи на Франциск решението си за заниманията в свободното време. Франциск, според думите на майстора, трябваше да остави детските забави и да се заеме с мъжка

работа. Монахът покорно взе своя скъпоценен лист, внимателно го постави между две дъски и започна да прави мушамени абажури.

Франциск не изразяваше никакъв протест, само тайно се надяваше душата на брат Джекис да последва колкото може по-бързо душата на Хорнер. Тогава той, ако бъде волята господня, ще може да завърши любимото си копие.

Провидението се намеси в тази работа по-скоро, но не като призова душата на брат Джекис при създателя. През лятото, скоро след назначаването на Джекис за майстор, от Новия Рим пристигна с керван магарета и група чиновници папският главен нотариус.

Той се представи като монсеньор Агуера, защитник на блажения в процеса на канонизацията. С него имаше и няколко доминиканци. Нотариусът беше дошъл, за да отвори скривалището и да изследва „Изолираната Среда“. Трябваше да разгледа и всички останали доказателства на абатството, имащи отношение към делото. За ужас на абата в това число беше и съобщението за духа на блажения, който по разказите на странниците се явил на някой си Франциск Джерард от Юта, АОЛ.

Адвокатът на светията беше посрещнат много топло от монасите. Беше настанен в специална стая, предложиха му различни специалитети на трапезарията, отвориха най-изтънчените вина. Шестима млади послушници трябваше да се грижат денонощно за него и да изпълняват и най-капризните му желания. Но много скоро тези млади момчета бяха съвсем разочаровани, тъй като Манфредо Агуера нямаше никакви специални желания. Той настояваше животът в абатството да тече съвсем нормално. Ядеше от общата кухня и предпочиташе млякото пред прекрасното вино. Общото веселие, музиката и представленията на клоуните, организирани в негова чест, той възприемаше като част от „нормалния живот“ в абатството.

На третия ден от посещението на Агуера абатът извика брат Франциск при себе си. След разрешението за принасяне на обет, отношенията между младия монах и абата бяха официално дружелюбни и сега Франциск дори не трепереше, когато почука на вратата на кабинета.

— Викали сте ме, преподобни отче.

— Да, извиках те — каза Аркос и попита със спокоен глас: — Кажи ми, мислил ли си някога за смъртта?

— Често, господин абат.

— Молил ли си се на свети Йосиф да те предпази от внезапна смърт без покаяние?

— М-м-да, често, преподобни отче.

— В такъв случай се надявам, че нямаш желание да бъдеш неочаквано премазан? Или червата ти да бъдат използвани за струни на някоя цигулка? Или тялото ти да послужи за храна на прасетата? Или костите ти да бъдат заровени в неосветена земя? А?

— Н-н-не, *magister meus*.

— Аз също мисля, че не искаш. Затова бъди много внимателен, когато разговаряш с монсиньор Агуера.

— Аз?

— Ти. — Аркос разтърка брадичката си и като че ли потъна в мрачни размишления. — Представям си го много ясно. Делото на Лейбовиц е отложено и прибрано дълбоко в шкафовете. Бедният ни брат е повален на земята от случайно паднала тухла. Лежи и стенойки моли за опрощение на греховете си. Всички стоят около него с печално притворени очи, но никой не дава на момчето дори последна благословия. А той е готов да тръгне направо за ада. Без благословия! Без опрощение на греховете! Печална картина, нали?

— А къде ще бъде моят господар? — запротестира Франциск.

— О, не ме упреквай. Аз ще бъда прекалено зает да удържам твоите братя, да не бъдеш пребит до смърт.

— Кога ще се случи това?

— Надявам се, никога, тъй като ти ще бъдеш много внимателен при разговора с монсеньора. Нали така? Иначе няма да мога да попреча на братята ти да те пребият до смърт.

— Да, но...

— Постулаторът желае да те види веднага. Моля те, поemi в ръце въображението си и помни какво говорихме сега. Постарай се да не фантазираш.

— Добре, мисля че ще успея.

— Върви, сине мой. Върви с Бога.

Когато почука на вратата на Агуера, Франциск усети страх, но съвсем скоро разбра, че няма от какво да се бои. Протонотариусът се оказа учен и тактичен възрастен човек. И като че ли искрено се интересуваше от скромния живот на монаха.

След няколко минути на предварителни любезности Агуера премина направо към парещата тема:

— А сега ми разкажи за срещата си с човека, който може да бъде благословен като основател...

— Но аз никога не съм казвал, че това е бил нашият блажен Лейбо...

— Разбира се, сине мой. Разбира се, че не си. При мен има доклад по този случай, основан изключително на слухове. Бих искал да го прочетеш и да го поправиш или да потвърдиш написаното. — Той извади някакъв свитък и го подаде на Франциск, като добави: — Тази версия е основана на разказите на скитниците. Само ти можеш да кажеш какво се е случило в действителност и затова искам да го редактираш много внимателно.

— Разбира се, месир. Всъщност всичко беше много просто...

— Чети, чети! После ще поговорим за това, съгласен ли си?

Дебелината на свитъка говореше, че този отчет по слухове не е много прост и еднозначен. Скоро опасенията му се потвърдиха и Франциск се ужаси.

— Ти преbledня, сине мой — каза постулаторът. — Нещо може би те е разтревожило?

— Месир, това... съвсем не беше така.

— Но по косвен начин ти самият си автор на този отчет. Как може да бъде различно? Нали ти единствен си свидетел?

Брат Франциск затвори очи и потърка чело. Той беше разказал на послушниците самата истина. Те я бяха преразказали на пътуващите из пустинята, те на свой ред на други странници и ето какво се беше получило в края на краищата. Нищо чудно, че абат Аркос беше забранил разговорите на тази тема. По-добре той самият да не беше говорил нищо за пилигрима!

— Виждам съм го само веднъж. И той ми каза само няколко думи. Най-напред ме подгони с тоягата си, после ме попита за пътя към абатството и начерта знаците на камъка, под който намерих подземието. След това никога не съм го виждал.

— И никакъв ореол?

— Не, месир.

— И никакъв небесен хор?

— Не!

— А какво можеш да кажеш за килима от рози, израснал там, откъдето е минал?

— Не, не! Нищо такова нямаше, месир — с ужас произнесе монахът.

— И той не е написал името си на камъка?

— Бог е свидетел, месир, написа само тези два знака, които дори не знам какво означават.

— Е, добре — каза постулаторът. — Разказите на скитниците са винаги преувеличени. Все пак се учудвам откъде са измислили всичко това. Надявам се, че ще ми разкажеш как е било в действителност.

Разказът на брат Франциск се оказа съвсем кратък. Агуера изглеждаше разочарован и опечален. След кратко дълбокомислено мълчание той взе дебелия свитък, почука с пръсти по него и го пусна в кошчето за отпадъци.

— Така завърши чудо номер седем — промърмори той.

Франциск започна припряно да се извинява.

Постулаторът го спря.

— Не мисли повече за това. И без това имаме достатъчно доказателства. Няколко случая на излекуване с помощта на блажения са потвърдени изцяло с документи. Твоята история беше поетична, но аз почти се радвам, че тя се оказа измислена. Радвам се за теб. Иначе „адвокатите на дявола“ буквално щяха да те разпънат.

— Но аз никога не съм говорил нищо подобно на...

— Разбирам, разбирам! Всичко това започна заради скривалището. Впрочем ние вчера отново го отворихме.

Очите на Франциск заблестяха.

— Вие... намерихте ли нещо друго, отнасящо се за светия Лейбовиц?

— *Блажения Лейбовиц*, сине мой! — поправи го монсеньорът. — Не, все още не сме. Отворихме, макар и дяволски трудно вътрешната врата. Зад нея имаше петнадесет скелета. Жената, чиито останки си намерил ти, е влязла в скривалището, след като вътрешната стая е била вече запълнена. Може би е щяла да бъде там достатъчно защитена, ако не се е срутила една от стените. Натрупаните камъни са затворили входа и бедните души, които са били вътре, са попаднали в капан. Един господ знае защо вратата е била направена така, че да се отваря само навън.

— Жената във външната стая Емили Лейбовиц ли е била?
Агуера се усмихна.

— Не знам дали можем да сме сигурни в това. Аз вярвам, че това е била тя... да, вярвам, но се надявам да си тръгна оттук с доказателства. Ще видим какво още можем да открием. Противниковата страна също има убедителни доводи. Не мога да избързвам с изводите.

Независимо от краткото разочарование след разказа за пилигрима, Агуера запази своята доброжелателност. Десетте дни до заминаването си той прекара на мястото на археологичните разкопки и остави двама от своите помощници да наблюдават по-нататъшната работа. В деня на заминаването си посети брат Франциск в скрипториума.

— Казаха ми, че работиш над документ, който ще увековечи намеренията от теб реликви — каза постулаторът. — Ако вярвам на това, което чух, ще ми бъде много приятно да го видя.

Монахът възрази, че това е дребна работа, но бързо донесе пергамента. Разгръщаше овчата кожа с такова нетърпение, че даже ръцете му трепереха. При това забеляза с удоволствие, че брат Джерис наблюдава всичко това с намръщени вежди.

Монсеньорът разглежда дълго и много внимателно пергамента.

— Прекрасно! — откъсна се накрая от устата му. — Какъв великолепен цвят! Превъзходно, превъзходно!... Завършвай го побързо, сине мой, завършвай го!

Брат Франциск погледна към Джерис и въпросително се усмихна.

Майсторът на стаята за копиране бързо се обърна, а вратът му почервения. Още на следващия ден Франциск разопакова своите четки и бои, извади златния лист и възобнови работата си над изпъстрената схема.

Няколко месеца след заминаването на монсеньор Агуера в абатството пристигна нов керван от магарета. С него пътуваше пълен щат чиновници и въоръжена охрана за защита от дивите племена, мутантите и драконите, които според слуховете се въдеха по тези места. Този път експедицията се оглавяваше от един монсеньор с малки мустаци и остри зъби. Той заяви, че е натоварен със задължението да възразява за канонизацията на блажения Лейбовиц и е пристигнал тук, за да провери някои неправдоподобни истерични слухове, които за съжаление са достигнали дори до вратите на Новия Рим. Монсеньорът даде ясно да се разбере, че ще търси виновниците за това, а не романтични празни приказки, както някои други посетители.

Абатът посрещна вежливо госта, като го настани на една метална койка в южните килии, тъй като в апартаментите за гости наскоро беше имало едра шарка. Обслужваха го само неговите собствени послушници. В общата столова му предлагаха само каша с треви, защото ловът през тази година беше много слаб.

Този път абатът не сметна за нужно да предпазва Франциск от волни изяви на въображението. Нека се упражнява, ако посмее. Аркос не се притесняваше, че *advocatus diaboli* ще повярва на някаква история, дори и без да е вярна, без да я подложи на сериозно обсъждане и съмнения.

— Зная, че имаш склонност към кратки припадъци — каза монсиньор Флот на Франциск, когато бяха останали сами. — Кажете ми, имало ли е във вашия род епилептици? Или умопобъркани? Или пък мутанти на нервна основа?

— Нищо подобно не е имало, ваше превъзходителство.

— Не съм ти никакво „ваше превъзходителство“! — озъби се свещеникът. — А сега да започнем да извличаме от теб цялата истина.

Гласът му прозвуча така, като че ли каза: „Ще бъде достатъчна незначителна хирургическа намеса. Необходима е само малка ампутация.“

— Допускаш ли, че е възможно на документите допълнително да е придаден старинен вид? — попита той.

Брат Франциск не допускаше подобно нещо.

— А знаеш ли, че името Емили не се среща в книгата, които ти си намерил?

— Но нали... — монахът се запъна.

— Името, което се среща там е „Ем“, не е ли така? А това може да бъде умалено от „Емили“?

— Аз... аз мисля, че е точно така, месир.

— Но то може да бъде умалено и от „Ема“. А името „Ема“ се среща в бележката на кутията!

Франциск мълчеше.

— Е?

— Какъв е, всъщност, въпросът ви, месир?

— Добре, да оставим това! Само ти показах какво следва от уликите: „Ем“ произлиза от „Ема“, а „Ема“ не е умалително от „Емили“. Какво ще кажеш за това?

— До сега не съм мислил по този въпрос, месир, но...

— Но какво?

— Нима мъжът и жената не са често небрежни, назовавайки се един друг по име?

— Ти какво, присмиваш ли ми се?

— Не, месир.

— А сега ми кажи истината! Как си успял да откриеш това скривалище и какво е това бръцолевене за някакъв призрак?

Брат Франциск се опита да обясни.

Адвокатът на дявола непрекъснато го прекъсваше, ръмжеше, задаваше въпроси и разравяше историята със зъби и нокти, докато Франциск започна и сам да се съмнява дали е виждал наистина стареца или само си е въобразил това.

След като прецени реакциите на брат Франциск на началния батиск, монсеньор Флот реши, че историята му е съвсем обикновена и не заслужава сериозен разпит с използване на специални средства.

— Добре, брате, ако това е цялата твоя история и ти потвърждаваш това, мисля, че няма нужда въобще да се занимавам с теб. Дори всичко това да е истина, което не допускам, то е толкова обикновено, че изглежда дори глупаво. Разбираш ли ме?

— Това е, което и аз винаги съм твърдял, месир — въздъхна Франциск, който в продължение на много години се беше опитвал да отрича особения смисъл, виждан от другите в случката.

— Какво пък, много добре, ако си твърдил така! — измърмори Флот.

— Винаги съм казвал, че той е бил, най-вероятно, съвсем обикновен старец.

Монсеньор Флот закри с ръка очите си, разтърка ги и тежко въздъхна. Опитът му подсказваше, че не е необходимо повече да говори.

Преди да напусне абатството „адвокатът на дявола“, както и „адвокатът на бога“ преди него, посети писмената зала и помоли да му покажат паметното копие от документа на Лейбовиц. Този път ръцете на Франциск трепереха не от нетърпение, а от страх, че на работата му отново може да бъде наложена забрана. Монсеньор Флот внимателно разглеждаше тази „дива нелепица“, както я беше нарекъл, преди да я види. Дълго време не каза нито дума, само няколко пъти преглътна. Накрая поклати глава.

— Имаш много живо въображение — съгласи се той, — но всички знаеха за това, нали? — Направи малка пауза. — Колко време работиш над това?

— Шест години, месир... с прекъсвания.

— Е, какво, изглежда този пергамент заслужава такъв труд.

Мустачките на монсеньор Флот веднага се скъсиха с цял дюйм, а остриите му резци се скриха. Същата вечер той отпътува за Новия Рим.

Плавно се търкаляха годините, покривайки с бръчки лицата на младите и добавяйки сребро в косите им.

Пътешествието до Новия Рим изискваше поне три месеца, а понякога и повече. Времето зависеше от разстоянието, което щеше да измине Франциск, преди неизбежната банда грабители да му отнемеше магарето. Трябваше да пътува сам и без оръжие. Носеше само торбата си и касичката за милостиня. В него беше и реликвата и нейното изрисувано и украсено копие. Монахът се молеше да не би бандитите да ги приемат за нещо ценно и да не му ги оставят. Някои от скитащите, макар и много рядко, вземаха само това, от което се нуждаеха.

От предпазливост брат Франциск надяна над дясното си око черна превръзка. Селяните бяха много суеверни и често изпадаха в паника и при най-малкия признак за лошо око, което урочасва. Екипиран по този начин, монахът се отправи на път по призива на *Sacredos Magnus*^[1] светейшия владетел и управител, *Pappa* Лъв ХХІ.

След като пътува два месеца, Франциск срещна грабителя. Това се случи на една планинска пътека, далече от всякакво селище, ако не се смята долината на мутантите на няколко мили на запад. Там живееха всякакви същества с генетични отклонения, избегнали смъртта си от ръката на горските племена. Някои от тях отглеждаха деца, наследили чудовищното уродство на своите родители. Голяма част от тези, които се раждаха живи, не достигаха зряла възраст. Много рядко наследствеността отстъпваше и се раждаха деца с нормална външност, но в повечето случаи те имаха порок на сърцето или дефекти на мозъка, които ги лишаваха от човешката им същност. Тази колония не се намираще под опеката на светата църква. Дори някои поддържаха мнението, че подобни същества са съвсем лишени от *Dei imago*^[2]. Те изхождаха от положението, че Бог е вложил животински души в човешки тела за наказание на греховете, които почти бяха унищожили човешкия род.

Магистериумът обаче провъзгласяваше, че дори пълният идиот, по-малко разумен от кучето или козата, след като е роден от жена, трябва да се смята за безсмъртна душа. След като Новият Рим пушна

няколко такива енклики, имащи за цел прекратяване на детеубийството, започнаха да наричат нещастните мутанти „папски племенници“ или „деца на папата“.

Грабителят, пресрещнал брат Франциск, все пак не беше урод, но че идваше от Долината на Мутантите свидетелстваха неговите придружители. Те бяха двама и стояха на пътя край пътя. Ръката на единия, която държеше лъка, сякаш имаше шест пръста. Дрехата на другия завършваше с две качулки, макар че от това разстояние монахът не можеше да различи има ли глави в тях или не.

Самият грабител стоеше на пътеката пред Франциск широко разкрачен, със скръстени ръце. Той беше нисък, но силен като бик, с блестящо теме и приличащи на гранитни камъни челюсти. Беше въоръжен само със своите юмруци и един нож, който спокойно висеше на колана в кожен калъф. Когато монахът спря на пет ярда от него, бандитът с властен жест му нареди да се приближи, а един от неговите помощници изпрати една стрела точно зад задните крака на магарето.

— Слизай! — заповяда грабителят.

Магарето спря наред пътя, а брат Франциск отметна качулката, за да покаже превръзката на окото си, а после започна бавно да я повдига.

Грабителят отметна глава и се разтrese в такъв смях, който по мнението на брат Франциск можеше да произхожда само от глътката на дявола. Монахът промърмори някакво заклинание, но и то не подейства на нападателя.

— Ти носиш същата черна превръзка, каквато свалих преди няколко години от един глупак — каза бандитът. — А сега слез.

Брат Франциск се усмихна леко, сви рамене и слезе от гърба на магарето без други възражения. Широкоплещестият огледа магарето, потупа го по гърба и провери зъбите и копитата му.

— Храна? Храна? — закрепя едното от увитите в дрипи същества на хълма.

— Не сега! — сопна се грабителят. — Твърде мършав е.

Брат Франциск съвсем не беше сигурен, че имат предвид магарето.

— Добър ден, сър — любезно проговори монахът. — Можете да вземете магарето. Мисля, че здравето ми ще позволи да продължа пеша по пътя си.

Той отново се усмихна и се приготви да тръгне по пътя.

Стрелата се заби точно до краката му.

— Стой! — изрева грабителят и заповяда: — Събличай се! И дай да погледнем какво интересно има в твоята торбичка.

Брат Франциск докосна касичката за милостиня и направи безпомощен жест. Това обаче предизвика у грабителя нова вълна от гръмогласен смях.

— Този номер с гърнето за милостиня ми е известен — каза той. — Един тип с такава касичка криеше в обувката си половин фунт злато. Събличай се.

Брат Франциск не носеше обувки и с надежда показва сандалите си, но бандитът направи нетърпелив жест. Монахът развърза торбата си, извади цялото ѝ съдържание и започна да се съблича. Грабителят огледа дрехите и като не откри нищо, ги хвърли към монаха, който тихо му благодари. Франциск вече си мислеше, че ще остане гол в пустинята.

— А сега да видим какво има в пакета.

— Там има само книжа, сър — запротестира монахът, — те изобщо не са ценни за някой друг, освен за собственика им.

— Отваряй!

Брат Франциск развърна свитъка и разтвори оригинала и копието на документа. Златната украса заблестя на слънчевите лъчи. Тежката челюст на грабителя увисна с цял дюйм надолу и той само леко подсвирна.

— Бива си го! Не е лошо нещо толкова да виси на стената в моята колиба!

Сърцето на Брат Франциск заподскача в гърдите му.

— Злато! — извика бандита на своите помощници на хълма.

— Храна? Храна? — долетя клокочещ ликуващ отговор.

— Ще похапнем, не бързайте — извика грабителят и се обърна доверително към Франциск: — От два дни, откакто сме тук, нищо не сме яли. Лоша работа. По този път не минава никой.

Франциск кимна. Бандитът продължи да разглежда копието, което все повече и повече му харесваше.

„Господи, ако си го изпратил да ме изпиташ, тогава помогни ми да умра, защото той ще вземе документа само от мъртвото ми тяло. Свети Лейбовиц, виж това и се моли за мен...“

— Какво е това? Амулет ли? — попита грабителят и постави листовете един до друг. — О! Единият е сянка на другия! Каква е тази магия? Как се нарича?

— Ами... транзисторна управляваща схема на възел 6-В — проговори монахът.

Бандитът държеше документите обърнати обратно, но все пак беше забелязал еднаквите елементи и буташе в тях с мръсния си пръст. На тези места оставаха големи петна и Франциск едва сдържаше сълзите си.

— За бога... — умолително говореше монахът. — Златото тук е толкова малко, че не става за нищо. Претеглете го на ръка. Тежи не повече от обикновена хартия. Това не представлява за вас никакъв интерес. Моля ви, сър, вземете дрехите ми, магарето, торбата, вземете всичко, но ми оставете тези документи. Те нищо не значат за вас...

Погледът на бандита стана замислен, докато слушаше монаха и потриваше челюст.

— Ще ти оставя всичко: и магарето, и дрехите, и багажа — предложи той. — Ще взема само амулетите.

— За бога, сър, най-напред ме убийте — завайка се Франциск.

— Ще видим. Кажете ми за какво служат тези неща.

— За нищо. Единият от тях е памет за човек, който е живял преди много години. Още в древността. А другият е само копие на първия. — Франциск се спря за миг, за да обмисли отговора си. — Чували ли сте за горските племена? За това как почитат предците си?

В сивите очи на грабителя изведнъж избухна пламък.

— Ние презираме нашите предци! — кресна той. — Да бъдат проклети тези, които са ни дали живот.

— Проклети! Проклети! — като ехо се отзова единият от хълма.

— Не исках да ви обиждам — кимна Франциск. — Този, чиято реликва държите... той не е от нашите предци. Той е бил наш древен учител. Ние почитаме паметта му. Това е само паметна реликва, нищо повече.

— А защо е необходимо копието?

— Аз го направих за себе си. За бога, сър, това ми отне петнадесет години. А на вас не ви трябва за нищо. За бога, нали няма да отнемете петнадесет години от човешкия живот? И то без всякаква полза за вас!

— Петнадесет години?

Грабителят отметна глава и се разсмя отново.

— Ти си загубил петнадесет години?

— Да, но... — Франциск замълча, като забеляза, че пръстът на бандита показва *оригинала* на документа.

— Това ти е отнело петнадесет години? А в сравнение с другото е същински боклук! — той се потупваше по корема и между пристъпите на груб смях продължаваше: — Ха-ха! Петнадесет години! И това е всичко, което си направил? За какво? Петнадесет години да рисуваш тази глупост! Хо-хо! Женска работа!

Брат Франциск мълчеше. Объркването на бандита така го беше объркало, че той нищо не смееше да каже.

Все още смеейки се, грабителят постави документите един върху друг и се приготви да ги разкъса.

— Исусе! Мария! Йосифе! — зави монахът и падна на колене. — За бога, сър!

Грабителят хвърли хартиите на земята.

— Хайде да се бием за тях — предложи той с насмешка в гласа. — Твоите документи срещу моя нож.

— Хайде — побърза да се съгласи монахът, като си мислеше, че това ще даде възможност на небето да се намеси. — О, Господи, ти, който си дал сила на Яков...

Застанаха в изходни позиции. Брат Франциск се прекръсти, а противникът му извади ножа и го хвърли на земята до документите. Започнаха да се движат в кръг.

След три секунди монахът, охкайки и стеноейки, лежеше по гръб, притиснат от грамадата мускули. Струваше му се, че някакъв остър камък е счупил гръбнака му.

— Ха-ха! — изсмя се грабителят и се надигна, за да вземе ножа си и документите.

— Моля ви, вземете само единия, не двата! Моля ви, в името на всичко свято! — брат Франциск пълзеше на колене пред победителя и умолително крещеше с пълно гърло.

— Можеш да си го откупиш — разсмя се бандитът. — Аз ги спечелих честно.

— Но аз нямам нищо. Аз съм беден!

— Нищо, ако са ти толкова необходими, ще намериш злато. Две хекло злато, това е моята цена. Ще запазя хартиите в колибата си. Можеш да си ги получиш обратно веднага, след като донесеш златото.

— Чуйте ме, тези документи имат важно значение и за други хора. Аз ги нося на светейшия папа. Може би той ще ви плати тази цена. Но трябва да ми оставите втория, за да мога да му го покажа. Той всъщност не струва нищо.

Грабителят се разсмя над главата му.

— Мисля, че за да го получиш, трябва да целунеш обувката ми.

Брат Франциск се хвърли и зацелува разгорещено крака му.

Това направи впечатление дори и на такъв закоравял престъпник. С ритник той отблъсна монаха от крака си и хвърли в лицето му оригинала на документа. После се метна на магарето и го подкара към хълма със засадата. Брат Франциск грабна безценния документ и побягна след бандита, като му благодареше горещо и го благославяше.

— Петнадесет години! — изкикоти се грабителят и отново отблъсна монаха с крак. — Махай се! — Той размахваше над главата си великолепното копие, проблясащо на лъчите на слънцето. — Помни, две хекли злато. Това е откупа за твоя документ. И кажи на твоя папа, че съм го спечелил честно.

Франциск се спря и благодари на Господ за това, че все още има грабители, колкото благородни, толкова и невежи. После тръгна по пътя си, като любовно галеше оригинала на документа.

Бандитът с гордост показва прекрасното копие на своите приятели — мутантите.

— Храна! Храна! — каза един от тях, поглаждайки ласкаво магарето.

— Пътуване, пътуване — поправи го водачът на групата. — После ще ядем.

Като мина няколко мили, брат Франциск почувства дълбока печал. Той все още като че ли чуваше язвителния глас на злодея: „Петнадесет години! Що за женски работи! Хо-хо-хо!“

Бандитът, разбира се, беше сгрешил. Но все пак и петнадесет години бяха отишли напразно, а заедно с тях и цялата любов и мъка, вложени в копието.

Франциск беше лошо приспособен към суровите и груби условия на живота. Той за пръв път беше напуснал братската обител.

Насмешките на грабителя бяха наранили дълбоко неговото сърце. Той си спомни за насмешките на брат Джерис, които бяха несравнимо по-меки от тези на бандита. Може би, все пак брат Джерис е бил прав.

Той наведе глава и бавно продължи своя път.

Слава богу, оригиналът на реликвата беше у него. Слава богу.

[1] Свето Величество. ↑

[2] Дух божи. ↑

И ето, че настъпи часът. Брат Франциск никога досега не се беше чувствувал толкова нищожен в своите монашески дрехи, както в прекрасния храм в началото на церемонията. Величествените жестове и ярките водовъртежи от цветовете, съпровождащи подготовката за церемонията, сами по себе си изглеждаха толкова ритуални, че човек трудно можеше да си представи, че все още не се е случило нищо важно. Епископи, монсеньори, кардинали, свещеници и светски чиновници в елегантни старомодни костюми влизаха и излизаха от храма и всичко това приличаше на движението на грациозен часовников механизъм, който не спира нито за минута и устремено върви в една посока.

В храма влезе *sampetrius*^[1]. Той носеше дървена поставка за крака с такава важност и беше толкова пищно облечен, че ако монахът не беше вече на колене, веднага би паднал за поклон. Служителят подмени поставката за крака пред папския трон и се оттегли толкова елегантно, както беше и дошъл. Никой не бързаше, никой не беше припрян. Не се правеше нито движение, което да не усилва величието и потискащата красота на древното светилище. Дори неподвижните статуи и стенописите подчертаваха това впечатление.

Terribilis est locus iste: hic domus Dei est, et porta caeli,^[2] наистина ужасен дом господен, врата към небесата!

След известно време Франциск откри, че някои от статуите са живи. До стената, на няколко крачки от него, имаше рицарски доспехи, чиято бронирана ръка стискаше дръжката на бляскава алебарда. Такива доспехи бяха наредени по цялата стена и до сега нищо по тях не беше помръднало. Франциск се усъмни, че те са живи, едва след като в шлема на единия рицар се вмъкна една конска муха, на което доспехите отговориха със слабо метално поскъръцване. Сигурно това беше прославената папска гвардия.

Появи се капитанът на гвардията, който правеше тържествен обход на своите хора. За пръв път статуята се раздвижи по-сериозно, като вдигна предпазителя на шлема си за поздрав. Капитанът се спря,

отстрани с кърпа конската муха от челото на своя подчинен и продължи нататък. Статуята свали предпазителя и отново застина.

Величествената атмосфера на храма беше нарушена за малко от пристигането на тълпа пилигрими. Макар и добре организирана и сигурно пазена, все пак тази тълпа изглеждаше тук съвсем не на място. Повечето от пилигримите пристъпваха на пръсти и се стараеха да издават възможно най-малко звуци, за разлика от новоримското духовенство, чийто движения бяха колкото може по-ефектни. От мястото на пилигримите се дочуваше само сдържано покашляне.

Неочаквано храмът заприлича на военен лагер. Гвардията беше усилена. Нововлезлите бронирани статуи се отпуснаха на коляно, поздравиха олтара с дръжките на своите пики и заеха определените им места. Двама от тях застанаха отстрани на трона. Един приклепна на колене от дясната му страна, държейки на дланите на изпънатите си ръце меча на Свети Петър. Живата картина застина отново. Трептеше само пламъкът на свещите в канделабрите на олтара.

Почтителната тишина внезапно беше нарушена от гръмките рулади на тръбите.

Звукът беше толкова мощен, че пулсиращото „Та-ра-та-ра-раа“ се усещаше с кожата на лицето, а ушите буквално боляха. Тръбите изпълняваха не музика, а тържествен благовест. Все по-силно и по-силно, докато косата на монаха настръхна, а в храма като че ли нямаше нищо друго, освен звука на тръбите.

После настъпи мъртва тишина, а след нея — молбата на тенорите:

Първи певец: „Ела, пастирю на агнетата и паси овцете свои“.

Втори певец: „Да подгъне всеки колене“.

Първи певец: „Както някога е повелил Исус на Петър“.

Втори певец: „Ето го Петър, първосвещеникът“.

Първи певец: „Ще се възрадват тогава народите Христови и ще благодарят на Господа“.

Втори певец: „Така повелява светият дух“.

Хор: „Алилуя, алилуя...“.

Тълпата се изправи, а после отново падна на колене, следвайки движението на носилката, в която седеше слаб старец в бели дрехи. Той раздаваше благословии, а процесията в златно, черно, пурпурно и червено го носеше към трона. Дъхът на монаха от далечното пустинно

абатство беше спрял. Волю-неволю музиката и движението заглушаваха суетните чувства и увличаха мислите към това, което трябваше скоро да се случи.

Церемонията беше кратка. Брат Франциск забеляза, че един монсеньор, който беше самият Малфредо Агуера — постулаторът, се приближи до трона и застана на колене. След кратко мълчание монсеньор Агуера изложи своята молба с печален речитатив:

— *Sancte pater, ab sapientia summa petimus ut ille Beatus Leibowiz cujus miracula mirati sunt multi...*^[3]

Той молеше папа Лъв да просвети своя народ с тържествено определение, отнасящо се до благочестивата вяра в това, че блаженият Лейбовиц е наистина светец, достоен за благостта на църквата, както и за почитта на вярващите.

— *Gratisima nobis causa, fili*^[4], — пропя в отговор старецът в бяло и обясни, че негово свещено желание е провъзгласяването на блажения мъченик в редовете на светиите, но за това трябва да има божествени указания по повелята на духа, за да бъде изпълнена молбата на Агуера. Той призова всички да се молят за знак от небето.

Отново гръмките напеви на хора изпълниха храма със светла молитва: „Отче небесен, покажи своята милост. О, света троица, Боже наш единен, *misere nobis*.

Света дева Мария, моли се за нас, *Sancta Dei Genitrix, ora pro nobis. Sancto Virgo virginum, ora pro nobis...*“

Молитвите продължаваха. Франциск се загледа в наскоро откритото изображение на блажения Лейбовиц. Фреската изобразяваше незаконния съд на тълпата над блажения. На лицето на Лейбовиц обаче нямаше тази крива усмивка, която беше запечатана на произведението на брат Финго. Франциск намери фреската великолепа, напълно подходяща за общото оформление на храма.

— *Omnes sancti Martyres, orate pro nobis...*^[5]

Когато молитвите завършиха, монсеньор Агуера отново се обърна с молбата името на Исак Едуард Лейбовиц да бъде официално внесено в календара на светиите. И отново папата се помоли за божествени указания, припявайки: „*Veni, Creator spiritus*“.

И още веднъж, за трети път Малфредо Агуера помоли за провъзгласяването.

— *Surgat ergo Petrus ipse...*^[6]

И ето, желаният миг настъпи. Лъв ХХІ в речитатив обяви решението на църквата, прието по указание на светия дух. То беше окончателно и гласеше, че древният и малко известен технически специалист Лейбовиц действително е светия, чието могъщо застъпничество може и трябва да се иска за всичко. В празничния ден на свети Лейбовиц следва да се извършва меса в негова чест.

— Свети Лейбовиц, моли се за нас — въздъхна брат Франциск, заедно с всички.

След кратка молитва хорът поде *Te Deum*.

Отслужиха месата, прославяща новия светия и всичко беше приключено. Малка група пилигрими, съпроводжана от двама *sedarii* на вътрешния дворец, се придвижваше по безкрайната редица от коридори. Понякога те спираха пред пъстри маси, зад които стояха чиновници и проверяваха техните списъци. Служителите поставяха подписите си под разрешенията за влизане, а седарите ги отнасяха на други чиновници, чиито титли ставаха все по-дълги и трудно произносими с напредването на групата.

Брат Франциск трепереше цял. Сред неговите спътници-пилигрими имаше двама епископи; някакъв човек, облечен в злато и хермелинови кожи, вожд на клана на горските племена, приети в лоното на църквата, който все още носеше на главата си украса от кожа на пантера — техният племенен тотем; „простак“, облечен с груба кожа, държащ на ръката си сокол, явно предназначен за дар на светия отец. Имаше и няколко жени, които сигурно бяха съпруги или наложници на вожда на клана на пантерата, или по-точно негови бивши такива, тъй като новата вяра не му разрешаваше многоженство.

Като се изкачиха по *scale caeslestia*, пилигримите бяха посрещнати от облечени в черно *camerilas qvestor*, които ги преведоха в малката приемна до огромната консистерална зала.

— Светият отец ще ви приеме тук — каза един слуга от висш ранг и като огледа, както се стори на Франциск, с неодобрение пилигримите, прошепна нещо на седаря. Той се изчерви и тихо се обърна към вожда на клана. Вождът го погледна сърдито и свали това, което беше на главата му, като главата на пантерата остана да виси на тила му. Негова Височайша елейност, главният слуга, с кротък глас посочваше местата на гостите, определени по някакъв известен само на него план, като че ли това бяха шахматни фигури.

След малко се появи папата. Дребният човек в бели дрехи влезе бързо в залата, следван от свитата си. За момент брат Франциск усети, че му се завива свят, но си наложи да излезе от това състояние, като си спомни как абат Аркос го заплашваше, че ще го изгори жив, ако си позволи да припадне на аудиенцията.

Пилигримите паднаха на колене. С милостив жест старецът в бяло ги накара да станат на крака. Франциск най-последно се осмели да се огледа. Папата изглеждаше като блестящо бяло петно сред морето от цветове. Чак сега монахът забеляза, че висшият божи служител съвсем не е висок девет фута, както твърдяха езическите легенди. За учудване на Франциск този слаб старец, баща на князе и крале, опора на света, наместник на Христа на Земята, изглеждаше несравнимо по-кротък и дружелюбен от абат Аркос.

Папата вървеше бавно край редицата на пилигримите и поздравяваше всеки от тях. Прегърна единия от епископите, разговаряше с повечето на техните диалекти, приветства вожда на горското племе с ритуален жест на неговото племе и каза няколко думи на планинския му език. Папата обърна внимание на висящата на гърба на мъжа глава на пантера и собственооръчно я постави на главата му. Вождът просия и се наду от гордост. Започна да се оглежда, за да привлече вниманието на Негова Височайша Елейност, главния слуга, но той не беше сред присъстващите.

Папата се приближи до брат Франциск.

Esse Petrus, Pontifex.

Да, ето го Петър, първосвещеникът. Самият Лъв ХХІ, „когото нашият Господ беше назначил за властелин над всички страни и царства и който можеше да изкоренява, да опустошава, да унищожаваше, както и да насажда и изгражда, за да пази вярващите...“ На лицето на папата Франциск забеляза доброжелателна кротост, която го правеше достоен за височайшия сан и му даваше право да се нарича „роб на рабите божии“.

Франциск бързо застана на колене и целуна пръстена на рибаря.

[7]

Когато се изправи, стискаше внимателно зад гърба си реликвата на светия, като че ли се срамуваше да я покаже. Кехлибарените очи на свещеника явно го ободряваха. Лъв се държеше нормално и спокойно, без излишни ефекти. Понякога се налагаше да разговаря в друг стил,

но това той правеше не при срещи с хора с културата на вожда на племето на пантерата.

— Нашето сърце беше дълбоко опечалено, когато чухме за твоето нещастие, възлюбени сине наш. Разказът за твоето пътешествие достигна до нас. Ти си идвал насам, призван от нас, но по пътя те е пресрещнал грабител, така ли?

— Да, свети отче. Но това, разбира се, не е важно. Тоест, беше важно за... — Франциск не се доизказа.

— Ние знаем, че ти си приготвил подарък за нас, но бандитите са ти го взели. Но твоето присъствие тук вече е достатъчен подарък за нас. Дълго време ни се искаше да поздравим лично човека, който откри останките на Емили Лейбовиц. Без вашия труд амнезията, поразила света, би била абсолютна. Ако църквата е едно тяло, то вашият орден служи за орган на паметта на това тяло. Ние сме много задължени на вашия основател, а бъдещето ще му бъде още по-задължено и благодарно. Можем ли да разберем нещо повече за твоето пътешествие, сине наш?

Брат Франциск извади иззад гърба си документа.

— Планинецът беше толкова добър, че ми остави това, свети отче. Той... той го обърка с нарисуваното копие, което се готвих да положа пред краката ви.

— И ти не поправи грешката?

Брат Франциск се смути и се изчерви.

— Не можех да позволя, свети отче...

— Следователно, това е реликвата, която си намерил?

— Да...

Усмивката на папата стана още по-широка.

— Излиза, че бандитът е приел твоето копие за реликвата? Значи, дори невежият планинец е приел твоята работа за произведение на изкуството, така ли? Монсеньор Агуера ни разказа за нея. Съжаляваме, че тя е похитена.

— Няма нищо, свети отче. Само ми е жал, че напразно съм загубил петнадесет години.

— Напразно си загубил, казваш? Ако бандитът не се е заблудил от красотата на твоето копие, той е щял да вземе това, нали?

Брат Франциск допускаше такава възможност.

Лъв ХХІ взе в сухите си ръце древния документ, разгъна го внимателно и известно време го изучава мълчешком. После попита:

— Кажи ни, разбираш ли символите, които е използвал светият Лейбовиц? Известна ли ти е същността на нещата, които са изобразени тук?

— Не, свети отче. За това съм пълен невежа.

Папата се наклони към него и прошепна:

— И ние също.

Той се усмихна, докосна устни до реликвата и я предаде на съпровождащите го.

— От все сърце ти благодарим за тези петнадесет години, възлюбени сине наш. Тези години са били отдадени от теб, за да запазиш оригинала. Никога не си мисли, че са изгубени напразно. Ти си ги отдал на бога. Все някога смисълът на оригинала ще бъде открит и може да се окаже много важен.

Старецът примигна с очи... или пък му намигна. Франциск беше почти сигурен, че папата му беше намигнал.

— Ние сме ти много благодарни за това.

Това премигване, или пък подмигване накара Франциск за първи път да се огледа.

Едва сега забеляза дупките от молци на вече позастарялата дреха на папата. Мазилката на тавана беше опадала на няколко места. Но достойнството на мястото и обитаващите го затъмняваше изцяло бедността.

— Искаме да изпратим по теб най-сърдечните си пожелания на всички братя от вашата община и на абата — продължаваше Лъв ХХІ. — На тях, както и на теб, даваме нашата апостолска благословия. — Папата отново премигна... или намигна? — Ще получиш писмо с благословията, което ще ти служи и като предпазна грамота. Ще прикрепим към него *noli molestare*^[8], което заплашва с отлъчване всеки, който се осмели да нападне собственика му.

Брат Франциск промърмори нещо за благодарност, но запази за себе си съмнението, че бандитът може би няма да успее да прочете написаното или да разбере смисъла му.

— Ще направя всичко възможно, за да го предам, свети отче.

Папа Лъв отново се приближи до него и пошепна:

— В знак на нашето особено благоразположение към теб, ще те дарим специално. Бихме искали лично да предадем това, но сега моментът не е подходящ. Преди да тръгнеш ще го получиш от монсеньор Агуера. Може да използваш подаръка така, както пожелаеш.

— Много, много благодаря, свети отче.

— А сега довиждане, възлюбени сине мой.

Първосвещеникът се придвижи нататък, като продължи да говори с всеки от пилигримите. Накрая благослови всички и аудиенцията приключи.

Когато групата пилигрими излизаше през портала, монсеньор Агуера хвана брат Франциск за ръката и приятелски го прегърна. Той беше толкова остарял, че монахът едва го позна. Самият Франциск също беше изменен: слепоочията му вече бяха бели, а под очите му имаше множество бръчки от взирането в копирната зала. Когато слязоха от *scala caelestis*, монсеньорът му предаде писмото и някакъв пакет.

На писмото беше написано името на Франциск и то беше запечатано с дипломатически печат.

— За мен ли е, месир?

— Да, личен знак на внимание от нашия свети отец. По-добре не го отваряй тук. Мога ли аз да направя нещо за теб, преди да напуснеш Новия Рим?

Франциск се замисли.

— Би ми се искало да посетя още веднъж храма, месир — каза той накрая.

— Разбира се, разбира се. Само това ли е?

Брат Франциск отново замълча.

— Бих искал и да се изповядам — добави монахът след малко.

— Няма нищо по-лесно от това — каза Агуера и добави с усмивка: — Нали се намиращ в най-светия град. Тук могат да ти бъдат опростени всякакви грехове. Нима грехът ти е толкова ужасен, че се нуждае от вниманието на самия папа?

Франциск се изчерви и поклати глава.

— А какво ще кажеш за главата на папския трибунал? Той не само ще ти опрости греховете, но и ще те докосне с жезъла си по главата.

— Аз имах предвид... Исках да помоля вас, месир — трудно изговори монахът.

— Мен? Защо мен? Та аз не съм толкова знатен. Градът е пълен с червени шапки, а ти искаш да се изповядаш на Малфредо Агуера!

— Защото... защото вие бяхте постулатор на нашия светия-покровител — поясни Франциск.

— А, разбирам. Естествено, аз ще изслушам твоята изповед. Но няма да мога да опростя греховете ти от името на вашия покровител, а, както обикновено, от името на светата троица. Съгласен ли си?

Франциск имаше малко неща, за които да се изповяда. Беше разтревожен, че откриването на скривалището може да попречи на делото на светия. Постулаторът на Лейбовиц го изслуша в храма, опрости греховете му и го ободри с няколко съвета. След това го разходи из старинната църква. Още веднъж монахът забеляза неотложната нужда от ремонти в древното светилище. Но по това време църквата не беше много богата.

Най-после Франциск намери време да отвори пакета. В него имаше кесия с две хекло злато. Той погледна към Малфредо Агуера, който се усмихна и го попита:

— Нали беше казал, че бандитът е спечелил твоего копие на реликвата, като се е състезавал с теб в борба?

— Да, месир.

— И макар да те е принуждавал, ти и сам би приел борбата, нали така? Приел си неговото предизвикателство?

Монахът кимна с глава.

— Е, тогава аз мисля, че няма да извършиш голям грях, ако си откупиш копието от бандита. — Монсеньор Агуера потупа Франциск по рамото и го благослови.

Беше дошло време за раздяла.

Малкият пазител на огъня на знанието се завръщаше в своята обител пеша. Изминаха много дни и седмици в път, а когато се приближи до засадата на неговия грабител, сърцето му като че ли пееше. „Прави каквото искаш с това“ — му беше казал папа Лъв. А сега той имаше и отговор на язвителните въпроси на бандита.

Мислеше за книгите в приемната стая, които чакаха своето пробуждане.

Грабителят, обаче, съвсем не го очакваше, както се надяваше Франциск. Имаше някакви следи, но те водеха напречно през пътя. Нищо не издаваше присъствието на злодея. Франциск седна под прохладната сянка на дърветата до пътя и зачака.

Към обед от тъмнината на пресъхналото речно корито наблизко се обади сова. Лешоядите продължаваха да кръжат високо над дърветата. Всичко в гората изглеждаше както обикновено. Франциск усети, че изобщо не се притеснява кога ще дойде бандитът. След продължителното пътуване нямаше нищо против да си отпочине известно време. Седеше спокойно, загледан в полета на лешоядите, а от време на време хвърляше по едно око към пътя от двете страни на гората. Бандитът беше избрал идеално място за засада. Оттук се виждаше поне на миля във всички посоки, а в същото време оставаше незабелязан отникъде.

В далечината монахът забеляза нещо да се движи.

Заслонил очите си с ръка, Франциск следеше това далечно движение. Маранята не позволяваше да се разгледа добре, но там явно се движеше някаква подскачаща черна топка. Понякога му се струваше, че тази топка има глава. Черното петно се отразяваше в топлинното огледало и не можеше да се определи дали се приближава или отдалечава. За малко някакво облаче закри слънцето и маранята изчезна. С изморените си късогледни очи Франциск успя да установи, че това е човек, но повече подробности не можеше да разгледа. Изведнъж монахът настръхна. В тази малка подскачаща топка той беше усетил нещо много познато.

Не, не, не можеше да бъде същото.

Франциск се прекръсти и започна да прехвърля в ръце броеницата си, а очите му не се отделяха от подвижната точка.

Докато монахът беше стоял в очакване на бандита, на склона на хълма се водеше спор. Той беше продължил около час с едносрични шушукания. Сега спорът приключи. Двете Качулки отстъпиха на Едната Качулка. „Децата на папата“ тихо се прокрадваха зад стената от храсти и започнаха да се спускат по склона на хълма.

Те бяха приближили само на десет ярда до Франциск, когато под краката на единия изпука съчка. Монахът, мърморейки третото „Ave“

от Четвъртата Триумфална Мистерия, се огледа. Стрелата попадна точно между очите му.

— Ядем! Ядем! Ядем! — закрещяха „децата на папата“.

На едно повалено изсъхнало дърво край пътя, водещ на югозапад, седеше стар скитник. Закрил очи, за да починат от слънцето, той си махаше с една оръфана шапка и дъвчеше миризливи тютюневи листа. Беше изминал дълъг път, но не губеше надеждата, че зад всеки пореден хълм ще открие това, което търси. Малката неизгоряла горичка пред него предлагаше гостоприемната си сянка, но той продължаваше да стои недалеч от нея и да се вглежда в любопитните лешояди. Те се бяха събрали в ято и пикираха над горския участък. Един от тях беше толкова дързък, че се спусна между клоните на дърветата, но веднага излетя оттам със силно махане на крилата. Беше очевидно, че тези птици, обикновено носени от въздушните течения, в момента изразходват много повече усилия, за да се задържат над прикрития от дървета хълм.

Лешоядите изглеждаха заинтересовани, но предпазливи. Така се държеше и пътникът. По тези хълмове живееха ягуари и други подобни животни. Затова той изчака, докато лешоядите се приземиха между дърветата, и сам тръгна към горския участък.

Когато достигна до горичката, пътникът забеляза, че лешоядите се трудят над останките на някакво човешко тяло. Разгони хищните птици със своята тояга-копие и огледа останките. Някои части на тялото липсваха, а в черепа стърчеше забита стрела. Старецът се огледа, но забеляза само следи по пътеката. Наоколо нямаше никого, но все пак тук не беше безопасно да се стои.

Безопасно или не, той трябваше да свърши тази работа. Намери място, където земята беше достатъчно мека и започна да копае с ръце и тоягата. Лешоядите разтревожено кръжаха над клоните на дърветата, като от време на време се спускаха между тях и пак отлитаха нагоре.

След около два часа една от птиците най-после се приземи. С възмутен вид тя обиколи малкото хълмче със забит камък от едната страна и, разочарована от видяното, отново се издигна във въздуха... Ятото хищници напусна това място и дълго време се рееше високо в небето на вълните на въздушните течения, оглеждайки земята с гладен поглед.

Оттатък Долината на мутантите имаше убито прасе. Някой ягуар беше минал оттук, предвкусил добрия улов, а сега лешоядите му бяха благодарни за остатъците. Хищните птици бяха снесли своите яйца и сега с много любов отхранваха своите малки с измрели змии и месо от диви кучета.

Младото поколение израсна свирепо, летеше високо и далече на своите черни криле, като оглеждаше внимателно земята, която ги даряваше щедро с мърша. Понякога за обед се намираха само жаби. Веднъж им попадна дори един посланик на Новия Рим.

Те летяха над просторите на Средния Запад и бяха във възторг от лакомите парчета, оставяни от езичниците след техните набези.

Лешоядите продължаваха да снасят яйца и да отглеждат своите малки. Земята винаги ги беше хранила щедро и можеше да ги храни още дълги векове...

Преди време имаше богата плячка в района на Черната река. Сега, след приключване на клането, там възникна полис, град-държава. Лешоядите не обичаха полисите, макар да одобряваха тяхното възможно превземане и последиците му. Те отлетяха далеч от Тексаркан и сега се носеха в просторите над Запада. Както и всички живи същества, така и те бяха запълвали земята със своите потомци.

В края на краищата настъпи 3174 година от Рождество Христово. Плъзнаха слухове за война.

[1] Катедрален служител. ↑

[2] Ужасно място е това: тук е домът господен и вратата към небесата. (лат.) ↑

[3] Свети Отче, в резултат на мъдри разсъждения за достославния, блажен Лейбовиц, чиито изумителни чудеса са толкова многочислени... (лат.) ↑

[4] Благодаря за славния труд, сине мой (лат.) ↑

[5] Пресвети мъченици, молете се за нас... (лат.) ↑

[6] И стана сам Петър (лат.) ↑

[7] Според евангелието апостол Петър е бил рибар. Папата се приема за приемник на Свети Петър на апостолския престол. ↑

[8] Не безпокой. ↑

FIAT LUX^[1]

Маркос Аполо се убеди напълно в неизбежността на войната, когато подслуша разговора на третата жена на Ханеган с нейната камериерка. Тя разказваше на момичето, че нейният фаворит, който бил изпратен с мисия до племето на Бясната Мечка, се върнал обратно цял и невредим. Това означаваше приближаване на неизбежна война. Целта на мисията беше да се предаде на племената от Равнината информация за сключването на договор на Святата наказателна десница между цивилизованите държави за защита от набезите на езичници и бандити. Но досега никой не беше стигал до Бесните мечки, като се завърне жив след това. Значи, мислеше Аполо, информацията не беше предадена и сега емисарите на Ханеган отново се отправяха към Равнината със „секретната“ мисия.

Аполо си проправяше вежливо път в неголямата тълпа гости, търсейки брат Кларет. Високата фигура на Аполо, облечена в черно с пробляскващ знак за сан на колана, рязко контрастираше с разноцветната група хора в банкетната зала. Забелязвайки своя секретар, той му посочи с глава отрупаната с чаши и разни остатъци от храна маса и самият той тръгна нататък. Загреба от пунша и протегна първата попаднала му чаша към приближаващия брат Кларет.

— Благодаря, месир — каза Кларет. — Искали сте да ме видите.

— Да, веднага след приема, в моето жилище. Саркол се е върнал цял и невредим.

— О...

— Никога не съм чувал по-зловещо „О“. Предполагам, разбираш какво означава това?

— Разбира се, месир. Това означава, че договорът е бил уловка на партията на Ханеган и той ще се опита да го използва срещу...

— Шшшт. После — Аполо предупреди с очи за приближаването на страничен човек и Кларет се приближи до масата, уж да напълни чашата си с пунш. Аполо се усмихна официално и се поклонил на приближаващия. Тяхното ръкостискане беше кратко и подчертано хладно.

— Знаете ли, дон^[2] Тадео, — каза свещеникът, — вашето присъствие тук ме учудва. Мислех, че избягвате шумните места. Има ли нещо изключително, което да привлича вниманието на такъв велик учен като вас? — веждите му се надигнаха в престорена изненада.

— Естествено, привличате ме вие — каза новодошлият, като подхвана сарказма на Аполо. — И вие сте единствената причина за моята загриженост.

— Аз? — Аполо се престори на учуден, макар да знаеше, че ученият казва истината. Приемът по случай сватбата на доведената му сестра не беше от събитията, които биха накарали дон Тадео да облече официални дрехи и да напусне уединението си в залата на колегиума.

— Бог е свидетел, аз ви търся цял ден. Казаха ми, че сте тук. Ако не беше това... — обходи с поглед банкетната зала и раздражено изпръхтя.

При това пръхтене брат Кларет се обърна и поздрави дона.

— Не искате ли пунш, дон Тадео? — протегна една чашка към него.

Ученият я прие с поклон и веднага я пресуши.

— Бих искал да ви поразпитам за документите на абатството на Лейбовиц — каза той на Маркос Аполо. — Получих писмо от абатството, от един монах на име Корнхауер. Той твърди, че притежават ръкописи, които датират от последните години на Европейско-Американската цивилизация.

Аполо сдържа раздражението си, тъй като преди няколко месеца той самият беше уверявал младия учен в това.

— Да — каза той. — Те са истински, аз ви говорих за това.

— Ако това е така, то би било най-невероятното нещо, което съм чувал досега. Всъщност, Корнхауер изброява ред документи, които, ако наистина съществуват, много бих искал да видя.

— Значи такава била работата?

— Да. Ако това е мистификация, аз бързо ще я открия. Но ако документите са истински, сведенията от тях могат да се окажат безценни.

Монсеньорът се намръщи и произнесе хладно:

— Аз ви уверявам, че това не е мистификация!

— В писмото има покана да посетя абатството и да изуча документите. Те сигурно са чували за мен.

— Не е задължително — изрече Аполо, който не устоя на желанието да подкачи дона. — Те нямат никакви особени изисквания към тези, които четат книгите им, освен да си мият ръцете и да не повреждат тяхната собственост.

Ученият избухна. Предположението за това, че може да съществува грамотен човек, който да не е чувал името му, го подразни много.

— Всичко е наред — ласкаво продължи Аполо. — Приемете предложението им, идете в абатството и изучете документите. Те ще ви посрещнат съвсем доброжелателно.

— Да пътувам през Равнината, когато племето на Бясната Мечка... — започна раздражено Тадео, но внезапно замълча.

— Какво искате да кажете? — лицето на Аполо не изразяваше особен интерес, но вената на слепоочието му силно пулсираше.

— Само това, че пътят е дълъг и опасен и трябва за шест месеца да оставя колегиума. Не може ли да се изпрати добре въоръжен отряд гвардейци, които да донесат документите тук за изучаване?

Аполо беше поразен. Той изведнъж усети някакво детинско желание да ритне стоящия пред него учен по кокалчето.

— Страхувам се, — учтиво произнесе той, — че това е абсолютно невъзможно. Във всеки случай то е извън моята компетенция и не виждам с какво мога да ви помогна.

— Защо да не виждате? — попита Тадео. — Нали вие сте папски нунций при двора на Ханеган?

— Съвсем правилно. Но аз представям Новия Рим, а не монашеските ордени. Управлението на абатството се осъществява от тамошния абат.

— Но при определен натиск от страна на Новия Рим...

Желанието да ритне събеседника си по кокалчето отново се появи у монсенъора.

— Нека обсъдим това по-късно — каза Маркос Аполо. — Довечера в моя кабинет, ако не възразявате.

Той леко се извърна и погледна учения въпросително, като че ли питаше: „Става ли?“

— Ще дойда — бързо отговори Тадео и се отдалечи.

— Защо направо не му отказахте? — сърдито запита след час в папските покои Кларет. — Да се пренасят безценните реликви през районите на разбойниците в такова време... Това е немислимо, месир.

— Разбира се.

— Тогава защо...

— По две причини. Първо — дон Тадео е роднина на император Ханеган и трябва да сме учтиви с него, независимо дали това ни харесва или не. Второ — той знае нещо и започна да говори за племето на Бяната Мечка. Не искам да се занимавам с шпионаж, но ако той ни предложи някаква информация, нищо не ни пречи да я включим в отчета, който ти ще трябва да отнесеш в Новия Рим.

— Аз? — секретарят беше поразен. — В Новия Рим?... Но какво...

— Не толкова високо — каза нунцият, поглеждайки към вратата. — Искам колкото може по-скоро да изпратя своята оценка за ситуацията тук на негово светейшество. Но това не трябва да става в писмо, ще бъде гибелно за нас ако писмен документ с такова съдържание бъде заловен от хората на Ханеган и от неговите противници. Мъченичеството винаги е било благородно, но най-напред трябва да си свършим работата.

— И аз трябва да предам устно доклада на Ватикана? — промърмори брат Кларет, за когото идеята да пътува през враждебната страна не беше много привлекателна.

— Да, точно така. И е възможно самият дон Тадео да даде повода за пътуването до абатството на светия Лейбовиц или до Новия Рим, или пък и до двете места. В този случай дворът няма да има никакви съмнения за целта на пътуването и аз ще се постарая да направя някои крачки в тази посока.

— А каква е същността на отчета, който трябва да предам, месир?

— Че стремежът на Ханеган да обедини целия континент под властта на една династия не е толкова неизпълним, както смятахме по-рано. И че договорът на Святата наказателна десница най-вероятно е хитрост на Ханеган, с която той иска да въвлече в конфликт с езичниците от Равнината и империята на Денвър, и държавата на Ларедан. Ако силите на Ларедан са заети с постоянни конфликти с клана на Бяната Мечка, това ще поощри държавата на Чиахуахуа да

нападне отдавнашния си враг Ларедан. Тогава Ханеган ще може да шестува победоносно в Рио-Ларедо. След като глътне Ларедан, ще има възможност да се заеме с Денвър и република Мисисипи, без да се опасява от удар в гърба.

— И вие мислите, че Ханеган ще успее да направи това, месир?

Маркус Аполо отвори уста да отговори, но после се отказа и се приближи до прозореца. Загледа се в залетия от слънцето безформен град. Той беше почти изцяло изграден от развалините на съществуващия преди много години тук друг такъв град, както след известно време щеше да се изгради нещо ново от останките на сегашния.

— Не зная — каза накрая той меко. — Трудно е в наше време да осъждаш някого за желанието му да обедини този кръвожаден континент. Дори по такъв начин, като... Наистина, аз не мисля така — той тежко въздъхна. — Във всеки случай, нашите интереси не са политически, но трябва да предупредим Новия Рим, доколкото това касае църквата. Ако сме информирани за всичко, може би ще успеем да предотвратим стълкновенията.

— Вие наистина ли мислите така?

— Не, разбира се — не! — ласкаво отговори свещеникът.

Дон Тадео Пфардентрот се появи в кабинета на Маркус Аполо малко преди настъпването на вечерта. Маниерите му бяха забележимо променени. Лицето му беше озарено от сърдечна усмивка. Маркус разбираше, че този млад човек желае силно нещо и дори се заставя да бъде любезен заради него. Вероятно списъкът на древните автори го е впечатлил повече, отколкото иска да покаже. Нунцият се беше подготвил за словесен двубой, но видимо възбуденото състояние на дон го правеше съвсем уязвим и Аполо се поотпусна.

— Днес следобед имаше събрание на професорите от колегиума — съобщи дон Тадео, щом седнаха. — Обсъждахме писмото на брат Корнхауер и списъка с документите.

Той спря като че ли не беше сигурен, че думите му достигат до слушателя. На сумрачната светлина лицето му изглеждаше бяло и напрегнато. Големите му сиви очи изучаваха свещеника и сякаш го оценяваха.

— Предполагам, че са се отнесли скептично към това.
Свитите очи за момент се затвориха и пак се отвориха.

— Трябва ли да бъда любезен?

— Не се затруднявайте толкова — усмихна се Аполо.

— Да, скептично. По-точният израз е „с недоверие“. Лично аз мисля, че ако тези документи действително съществуват, то тяхната датировка е подправена преди няколко века. Не вярвам сегашните монаси от абатството да ги мистифицират. По-скоро и те самите са повярвали в истинността на документите.

— Много мило от ваша страна, че им прощавате — сърдито произнесе Аполо.

— Нали ви предложих да бъда любезен. Как се получава?

— Не струва. Давайте нататък.

Дон Тадео стана от креслото и се приближи до прозореца. Вгледа се в бледо жълтите краища на облаците, като леко почукваше по перваза.

— Тези документи... Няма значение вярваме или не. Самата мисъл, че нещо подобно може да се е съхранило, колкото и нищожна да е вероятността за това, толкова вълнува... С една дума, тези неща трябва веднага да се изследват.

— Много добре — каза Аполо, който малко се забавляваше от тази ситуация. — Нали те ви поканиха? Но ще ми кажете ли с какво толкова ви развълнуваха тези документи.

— Запознат ли сте с моите трудове? — ученият хвърли бърз поглед към него.

Монсеньорът се поколеба. Беше запознат с всичко. Но да признае такава нещо би означавало да признае, че името на този едва тридесет годишен млад мъж се нарежда до имената на великите естествоизпитатели от преди хиляда и повече години. Не искаше да признае, че дон Тадео даваше немалки надежди да се вярва, че притежава качествата на човешки гений в науката, който се ражда веднъж на сто години, за да обърне и сложи на мястото цялата наука.

— Трябва да си призная, че не съм чел повечето от...

— Няма значение — Пфардентрот не прие извиненията. — Повечето от тях са много сухи за неспециалистите: теория за същността на електричеството, движението на планетите, притеглянето на телата и други в същия дух. А в списъка на Корнхауер

има такива имена като Лаплас, Максвел, Айнщайн... На вас нещо говорят ли ви?

— Не много. Историята ги нарича естествоизпитатели и са живели преди гибелта на последната цивилизация, нали?

— И това е всичко, което се знае за тях и за техните занимания — кимна ученият — Учени, физици, благодарение на които Европейско-Американската култура се е издигнала така бързо. Описанието на нашите историци е толкова банално, че аз почти бях забравил за тях. Но старинните документи, които по думите на Корнхауер се намират в онова абатство, могат да бъдат именно физични, научни текстове. Това е невероятно!

— И вие искате да се убедите в това?

— Да, искаме да се убедим. Сега, когато това изплува, аз бих предпочел никога да не съм чувал за него.

— Защо?

— Елате тук за минутка. Ще ви покажа защо — дон Тадео повика с ръка свещеника.

Аполо застана до прозореца и погледна неравната уличка, която отделяше резиденцията на управляващия с нейния дворец, казармите и зданието на колегиума от плебейския град. Ученият посочи тъмната фигура на селянин, който водеше в къщи своето магаре. Краката му бяха обвити в зебло, а по него имаше толкова много кал, че човекът едва пристъпваше. Явно беше толкова изморен, че нямаше сили да се почисти.

— Не се е качил на магарето — отбеляза дон Тадео, — тъй като сутринта то е било натоварено със зърно. Сега няма товар, но това, което е било правилно сутринта, за селянина е правилно и сега.

— Познавате ли го?

— Всяка сутрин и вечер минава край прозорците ни. Нима вие не сте го забелязали?

— Такива като него има хиляди.

— Погледнете, погледнете. Можете ли да повярвате, че това животно води рода си от хората, които, както се предполага, са били измислили летящи апарати, били са на луната, подчинили са природните сили, създали са машини, умеещи да говорят и едва ли не да мислят? Можете ли да повярвате, че са живели такива хора?

Аполо мълчеше.

— Погледнете го! — настойчиво повтори ученият. — Всъщност сега е много тъмно и не можете да забележите следите от различни болести. Той е наполовина парализиран, явно слабоумен, неграмотен, суеверен и кръвожаден. Ненавижда своите деца. За няколко монети той може да ги убие или да ги продаде. Погледнете го и ми кажете, виждате ли в него потомъка на някогашната могъща цивилизация. Ако не, то кого виждате?

— Образа на Христа — раздражено отговори монсеньорът, сам учуден от своя гняв. — А кого, според вас, трябва да видя?

Ученият изфуча раздранено.

— Несъответствие. Несъответствие между хората, които можете да видите през прозореца, и тези, които са живели някога, според историците. Аз не мога да приема това. Как може такава велика и мъдра цивилизация да се самоунищожи напълно?

— Може би като се самонаправи чак толкова велика и чак толкова мъдра, нищо повече — отвърна Аполо.

Вече се беше стъмнило съвсем. Свещеникът се приближи до лампата и заудря с огниво по кремъка. Когато се появи искра, той раздуха огън върху праханта.

— Може би... — каза дон Тадео. — Но аз се съмнявам в това.

— В такъв случай вие отхвърляте цялата история, смятате я за мит?

— Не я отхвърлям, но я поставям под съмнение. Кой е писал вашата история?

— Монашеските ордени, разбира се. В онези тъмни времена не е имало никой друг, който би могъл да я пише.

Той пренесе огъня към фитила.

— Ето! Вие го потвърждавате. А колко еретични ордени във времената на антипапите са фабрикували собствени версии за историческите събития и след това са ги пробутвали като трудове на древни автори? Не знаете, по-точно — не можете да знаете. Несъмнено, на този континент е съществувала много по-развита нация. Достатъчно е да се погледнат купищата ръждясал метал, за да се убедим в това. Могат да се разровят остатъци от техните железни пътища. Но къде са доказателствата за техните машини? Къде са техните самодвижещи се платформи или летящи апарати?

— Може би от тях са изковани плугове и мотики.

— Ако изобщо са съществували.

— Ако се съмнявате в това, защо тогава толкова желаете да видите документите от ордена на Лейбовиц?

— Защото съмнението не е отрицание. Съмнението е могъщ инструмент и трябва да го използваме по отношение на историята.

Нунцията се усмихна пресилено:

— А в какво се изразява моето участие в тази работа, учени доне?

Ученият отривисто престъпи напред.

— Пишете на настоятеля на абатството. Уверете го, че с документите ще се отнасят много внимателно и ще ги върнат веднага, след като установят истинността им и изучат тяхното съдържание.

— Чии гаранции трябва да му дам — вашите или моите?

— На Ханеган, вашите и моите.

— Мога да му дам само вашите и на Ханеган. Аз нямам собствени войници.

Ученият се изчерви.

— Кажете ми — продължи свещеникът, — защо, ако забравим за бандитите, настоявате да донесат документите тук, а не отидете вие там?

— Най-добрата причина, която можете да изтъкнете в с писмото си, е тази, че експертиза, направена в абатството, няма да има достатъчно сила за светските учени.

— Значи вашите колеги могат да си помислят, че монасите са ви подвели?

— Ммм... може и така да се каже. Но ето кое е най-важното: ако документите бъдат донесени тук, ще може да ги изучи всеки, който е способен да изкаже достатъчно квалифицирано мнение. Всички донове, пристигнали от другите княжества, също ще могат да ги видят. Но ние не можем да пренесем целия колегиум в югозападната пустиня.

— Вашата гледна точка ми е ясна.

— Ще изготвите ли молба до абатството?

— Да.

Дон Тадео сякаш беше учуден.

— Но това ще бъде ваша молба, а не моя — продължаваше монахът. — И трябва да ви кажа честно: не мисля, че дом Пауло, абатът, ще каже „да“.

Ученият, обаче, изглеждаше удовлетворен. Когато си отиде, нунцията извика секретаря си.

— Ще тръгнеш за Новия Рим утре — каза му той.

— През абатството на Лейбовиц ли?

— През абатството ще минеш на връщане. Отчетът за Новия Рим не търпи отлагане.

— Да, месир.

— В абатството ще кажеш на дом Пауло: „Шеба“^[3] мисли, че Соломон ще отиде при нея. Ще поднесеш подаръците. След това ще си запушиш плътно ушите. Когато гневът му утихне, се връщай веднага назад, за да мога по-бързо да кажа на дон Тадео „не“.

[1] Да бъде светлина (лат.) ↑

[2] Дон — титла на учен — наставник в средновековните университети (лат.) ↑

[3] Савска царица. ↑

Времето в пустинята върви по-бавно и е много трудно да се забележи неговия ход. Бяха минали две годишни времена от момента, когато дом Пауло отказа на молбата, пристигнала от другата страна на Равнината. Този спор, обаче, беше уреден едва преди няколко седмици. Ако изобщо можеше да се каже, че беше уреден. В Тексаркан явно бяха недоволни от резултата.

Абат Пауло се разхождаше край стените на абатството преди здрачаване. Пустинният вятър развяваше косите му като бял флаг и обтягаше около прегърбената му фигура расото. Така той приличаше на сухия Иезекил, само че с малко, закръглено коремче. Абатът криеше грубите си ръце в ръкавите на расото и от време навреме поглеждаше към близкото пустинно селище Санли-Бувитс. Монасите, които срещаше по пътя си, го гледаха с учудване. Напоследък настоятелят беше в лошо настроение и това даваше повод за най-различни предположения. Говореше се, че управлението скоро ще поеме друг абат, тъй като Пауло е станал много лош. Всички предполагаха, че ако дочуе абатът тези приказки, този, който ги разпространява, ще се намери извън стените на абатството. А Пауло знаеше какво се говори, но се правеше, че не го забелязва, защото тези приказки в известна степен отговаряха на истината.

— Прочети ми го отново — обърна се внезапно той към монаха, застанал спокойно недалеч от него.

— Кое, доминe? — качулката на монаха се наклони към абата.

— Знаеш кое.

— Да, господарю мой.

Монахът дълго рови в единия от ръкавите на расото си, докато намери това, което търсеше. Към свитъка беше прикрепено етикетче: *Subimmunitate apostolica hos suppositum est. Quisquis nuntium molestare audeat, ipso facto excommunicetur.*

Det: R'dissimo Domno Paulo de Pesos, AOL, Abbat^[1], (Манастира на братята лейбовицианци, близо до селището Санли-Бувитс в Юго-

Западната пустиня, империя Денвър), *cui salutem dicit: Marcus Appollo. Papatiae Apocrisarius Texarkanae.*^[2]

— Да, точно това. Прочети ми го — каза нетърпеливо абатът.

— *Accedite ed eum...*^[3]

След като прочете този израз монахът прекъсна и благослови текста, така както се правеше с храната. Този малък ритуал, останал от тъмното хилядолетие, в което братята от ордена на Лейбовиц имаха нелеката задача да съхранят културата, грамотността и знанията на човечеството, се изпълняваше и сега.

След благословията монахът разгърна свитъка срещу слънцето и зачете:

— *Iterum oportet apponere tibi crucem ferendam, amice...*^[4]

Четеше напевно, като наблягаше на съществените думи в гората от цветисти фрази. Абатът слушаше, загледан в лешоядите, които кръжаха над възвишението на Последното убежище.

— „... Отново се налага ти да понесеш кръста, стари приятелю мой и пастире на късогеди книжни червеи — монотонно изговаряше четецът — но вероятно този път това бреме ще има вкуса на триумфа. Оказва се, че в края на краищата Шеба все пак тръгва към Соломон, макар и да не е изключено обвинение към него в шарлатанство.

С настоящето те известявам, че дон Тадео Пфадентрот, доктор по естествени науки, най-мъдър от мъдрите, най-учен сред учените, светлокос, извънбрачен син на един княз и божи дар на «пробуждащото поколение», реши най-после да те навести, след като изгуби всяка надежда да пренесе вашата «Книга на Паметта» в нашето прекрасно кралство. Ще пристигне при вас на Успение, ако не срещне по пътя си разбойници. Ще дойде със своите съмнения и с малък конен отряд, следствие от благосклонността на Ханеган Втори, чиято едра фигура ме плаши и сега, когато аз, мърморейки и мръщейки се, пиша тези редове, които ми заповяда да напиша негово величество и с които ми предложи да ти представя неговия родственик, донна, с надеждата, че ти ще го почиташ, както се полага. И тъй като секретарят на негово величество е болен, то аз ще ти напиша за всичко честно и безпристрастно.

Най-напред ми позволи да те предпазя от този дон Тадео. Дръж се с него учтиво, но не му се доверявай. Той е блестящ учен, но светски. Изглежда е антиклерикал или поне се отнася отрицателно към

манастирите. След раждането му, довело до известно объркване в двора, той е бил изпратен в манастир на бенедиктинците и... Не, по-добре за това разпитай куриера...”

Монахът вдигна поглед. Абатът продължаваше да наблюдава лешоядите в небето.

— Вие чухте ли историята за неговото детство, брате? — запита дом Пауло.

Монахът кимна.

— Продължавайте.

Четенето продължи, но абатът вече не слушаше. Той знаеше писмото наизуст, а чувствуваше, че все още не е уловил нещо, което Маркус Аполо е искал да каже между редовете. Маркус искаше да го предпази от нещо, но от какво? В писмото имаше няколко зловещи несъответствия, които дон Пауло се мъчеше да превърне в някакви мрачни съответствия. Каква опасност можеше да се крие в това, един светски учен да изучава документите в абатството?

Куриерът беше обяснил, че дон Тадео се е възпитавал в манастир на бенедиктинците по настояване на жената на баща му. Баща на момчето е бил чичото на Ханеган, а негова майка — една камериерка. Графинята, законната съпруга на графа, нямала нищо против връзката му с прислужницата, докато тя не му родила дългоочаквания син. Самата тя раждала само дъщери. В яда си тя изпратила момчето в манастира и изгонила камериерката. Графинята също искала да роди момче на графа, но в резултат на бял свят дошли още три момичета. Тя починала при раждането на следващото дете след петнадесет години, което впрочем също било момиче. Графът веднага взел момчето и го направил свой наследник.

Но младият Тадео от рода Ханеган — Пфардентроп израснал озлобен. При непрекъснатите посещения на графа и камериерката в манастира той усещал, че е лишен от нещо. Усещал липсата на ласка и любов. През това време наследник на престола бил неговият братовчед. Принц Ханеган бил изпратен в същия манастир, в който бил и Тадео, за една година. Принцът превъзхождал братовчед си във всичко, освен в умствените способности. Незаконороденото момче мразело своя роднина и се стараело да бъде много преди него там, където може — в науката и учението. Резултатът от това състезание бил много относителен: след една година младият принц напуснал

манастира, без да е прибавил абсолютно нищо в своите оскъдни знания, а Тадео продължил да се занимава усилено с наука и, макар и сам, победил с чест. Тази победа, обаче, изобщо не обезпокоила Ханеган. С юношеската си непоследователност дон Тадео се върнал в презрения от него двор на Тексаркан, за да стане официално признат син на баща си и простил на всички, освен на покойната графиня и на монасите, които го пазили в изгнание.

„Сигурно си представя нашия манастир като затвор — помисли си абатът. — За това, вероятно, му помагат и горчивите спомени от детството, почти забравени и отчасти измислени.“

— „... сеят семената на раздора в градината на Новото образование — продължаваше четецът. — Така че бъди внимателен и следи за възможни симптоми.“

Но, от друга страна, не само Негово величество, но и добросърдечността и справедливостта изискват да ти го препоръчам като човек с добри намерения, или поне като добро дете, приличащо най-вече на образованите и възпитани езичници (макар въпреки всичко те да си остават езичници). Той ще се държи прилично, ако ти останеш непоколебим, но все пак... бъди внимателен, приятелю мой. Мозъкът му прилича на зареден мускет, готов да стреля веднага във всяка посока. Надявам се, обаче, че ти ще проявиш достатъчно изобретателност и радушие, за да се справиш с него за известно време.

Налага се отново да напълня чашата, Пауло. Моли се на Бога да ти помогне. Опасявам се, че това ще бъде пагубно за теб. Надявам се, че ти и твоите братя ще изпълните тази молба на очакващия с нетърпение вест Маркус Аполо. Бъди здрав в името на Христос, приятелю мой.

Дадено в Тексаркан в осмия ден от празника на свети Петър и Павел, година от Рождество Христово...“

— Дай да погледна още веднъж печата — каза абатът.

Монахът му протегна свитъка и дом Пауло го поднесе към очите си. В долната част на пергаментата имаше размазани букви, нанесени с дървен печат.

„Одобрено от Ханеган Втори, владетел по милостта божия, управител на Тексаркан, защитник на вярата и духовен пастир на Равнината.“

Неговият собственоръчен знак: +“.

— Интересно, не е ли поръчал Негово величество на някого да прочете това писмо? — каза абатът със съмнение.

— Ако беше така, господарю мой, би ли стигнало писмото до нас?

— Мисля, че не. Но да пише лекомислени волности под носа на Ханеган, само за да се надсмее над неграмотността му — това не е характерно за Маркус Аполо. Вероятно се е опитал да ми каже нещо между редовете и не е измислил друг, по-безопасен начин. А и това място в края, в което ми говори за чашата. Съвсем ясно е, че нещо го безпокои. Но какво? Това не подхожда на Маркус, съвсем не му подхожда.

От получаването на писмото бяха изминали няколко седмици. През това време дом Пауло почти ослепя. Изостриха се отдавнашните му болки в стомаха. Той постоянно мислеше за миналото, като че ли нещо там можеше да предотврати надигащата се опасност. „Каква опасност?“ — питаше се веднага свещеникът. Сякаш нямаше разумна причина за притеснение. Стълкновенията между монасите и преселниците бяха прекратени отдавна. Нямаше слухове за нападение нито от север, нито от изток. В оазиса имаше достатъчно вода. Нямаше епидемии, а и животните бяха здрави. Житните култури бяха дали богат урожай. Навсякъде все по-силно се забелязваха признаците на прогреса. Дори в селището Санли-Бувитс беше достигнато фантастично ниво на грамотността, осем процента, което, разбира се, се дължеше на труда на монасите от ордена Лейбовиц.

И въпреки всичко дом Пауло беше завладян от лоши предчувствия. Сякаш някаква неизвестна опасност заплашваше изгрева на слънцето. Тези мисли го обгръщаха като рояк нахални насекоми, летящи пред самото му лице. Това беше усещане за нещо неизбежно, безжалостно, безразсъдно.

„Какви са тези глупости, старче? — ядосваше се сам на себе си той. — Когато си вече изморен от живота, сигурно всяка промяна ти се струва като някакво зло, защото разбърква добре познатия ти ред. Дори за това да е виновен самият дявол, то не му придавай по-голямо значение, отколкото заслужава проклетата му същност. Или вече наистина си изморен от живота, древно изкопаемо такова?“

Но и самовнушението не помагаше на абата да се освободи от това предчувствие.

— Мислите ли, че лешоядите вече са изкълвали стария Елеазар?
— дочу се тих глас близо до него.

Дом Пауло се обърна. Гласът принадлежеше на отец Голт, неговия заместник и най-вероятен приемник. Той прехвърляше в ръце броеницата си и сякаш беше смутен, че е нарушил уединението на абата.

— Елеазар? Имаш предвид Бениамин? Чул ли си скоро нещо ново за него?

— О, не, отче абате! — Голт се разсмя насила. — Стори ми се, че гледате към онези възвишения и си помислих, че се безпокоите за стария евреин. — Той кимна с глава към силуета на планината и добави: — Там нагоре се издига струйка дим и аз предполагам, че той е все още жив.

— Ние не трябва да **предполагаме** — рязко каза дом Пауло. — Аз възнамерявам да отида там и да го навестя.

— Вие така се разгорещихте, сякаш тръгвате веднага — усмихна се Голт.

— След ден или два.

— Бъдете внимателен. Казват, че хвърлял камъни към всеки, който се приближи.

— Не съм го виждал от пет години — призна абатът — и се срамувам от това. Той е толкова самотен. Трябва да отида при него.

— Ако е толкова самотен, тогава защо живее като отшелник?

— За да избегне самотата в този млад свят.

— Това, вероятно, е негово лично усещане, доминие — разсмя се младият свещеник. — Аз, например, съвсем не усещам такова нещо.

— Ще го усетиш, когато станеш на толкова години, колкото съм аз или той.

— Не се надявам да доживея до такава възраст. А Бениамин казва, че бил на няколко хиляди години.

Абатът се усмихна замислено.

— Знаеш ли, аз не съм в състояние да оспоря това. За първи път го видях, когато станах послушник преди петдесет години и съм готов да се закълна, че и тогава изглеждаше толкова стар, като сега. Трябва да е доста над стоте.

— На три хиляди двеста и девет, както казва самият той. А понякога и на повече. И аз мисля, че той искрено вярва в това.

Любопитна лудост.

— Не съм уверен, че е луд, отче. Просто малко отклонение от здравия смисъл. А какво искаше да ми кажеш преди малко?

— Има три малки въпроса. Първо — защо сте заповядали Поетът да освободи жилището за кралски гости? Заради пристигането на дон Тадео ли? Той ще остане само няколко дни, а поетът вече пусна корени.

— Аз ще се оправя с Поета-Ей, ти! Друго какво има?

— Вечерната служба. Ще я отслужите ли вие?

— Не, аз няма да бъда на вечерната служба. Ще я отслужиш ти. Друго?

— Скарване в избените помещения... заради експеримента на брат Корнхауер.

— Кой и защо?

— Е, всъщност, заради глупост. Брат Армбрустер изобразява поза *vespero mundi expectando*^[5], докато брат Корнхауер се представя за утринна песен на златния век. Корнхауер разместил нещо, за да направи място за оборудването си в стаята. Армбрустер крещи: „Проклятие!“, брат Корнхауер крещи „Прогрес!“ и, кипящи от гняв, те се явиха при мен, за да разреши спора им. Поскарах им се, че не са успели да сдържат страстите си и двамата тръгнаха кротки като агънца. След шест часа подът на библиотеката отново трепереше от необуздания рев на брат Армбрустер: „Проклятие!“ Бих могъл да укротя и този взрив, но изглежда за тях въпросът е жизнено важен.

— Важно нарушение на реда, бих казал. Какво искаш да направя? Да им спра храната?

— Засега не, но трябва строго да ги предупредите.

— Добре, ще се оправя и с тази работа. Това ли е всичко?

— Това, доминe — монахът понечи да си тръгне, но отново се обърна към абата. — Между другото, смятате ли, че устройството на брат Корнхауер ще проработи?

— Надявам се, че не — изфуча дом Пауло.

Лицето на отец Голт изрази учудване.

— Но тогава, защо му позволявате...

— Преди всичко от любопитство. Макар и... Около тази работа се вдига много шум и аз вече съжалявам, че разреших да започне.

— Защо тогава не го спрете?

— Надявам се да стигне до пълен крах и без моята помощ. Ако неговият замисъл се провали, то ще стане точно по време на посещението на дон Тадео. Това ще бъде най-подходящата форма на смирение гордостта на брат Корнхауер. Ще се наложи да му припомня и за призванието, преди да започне да си мисли, че религията го е приела, само за да построи в манастирската изба генератор на електрическа енергия.

— Но вие сте готов да допуснете, отче абате, че в случай на успех това ще бъде изключително високо постижение?

— Нищо такова не съм готов да допусна — рязко го прекъсна дом Пауло.

Когато Голт си тръгна, абатът реши да се занимае най-напред с Поета-Ей, ти!, а след това с проблема „Проклятието“ срещу „Прогреса“. Най-просто решение на проблема с Поета беше да го изгони от кралските апартаменти или, още по-добре, от абатството и околностите му. Но никой не можеше да се надява да се избави от Поета с помощта на „най-простото решение“!

Абатът премина през двора почти пипнешком до постройката за гости, тъй като повечето прозорци вече бяха тъмни. Не светеха и прозорците на кралските покои. Това време, обаче, Поета използваше за почивка и сигурно беше вътре.

Като влезе в къщата, абатът напипа вратата в дясно и почука. Отговор не последва, само някъде отвътре се донесе слаб блеещ звук. Почука отново, побутна вратата и тя се отвори.

Слабата светлина на тлеещите въглени разсейваше тъмнината. Усецаше се някаква миризма на развалена храна.

— Поете?!

Отново слабо блееене, но този път по-близо. Абатът запали от огъня една треска и се огледа. В стаята цареше безпорядък, от който потръпна. Там нямаше никого. Пренесе огъня в лампата и тръгна да изследва другите стаи. Сигурно щеше да се наложи да се изстържат и да се опушат добре преди да настанят в тях дон Тадео. Може би трябваше да се пречистят и с молитви. Дом Пауло се надяваше да застави Поета-Ей, ти! да изчисти, но все пак знаеше, че шансовете за това са твърде малки.

Във втората стая абатът изведнъж почувствува, че някой го гледа. Бавно се огледа и забеляза самотно кръгло око, което се взираше в него

от стоящата на полицата кана за вода. Дом Пауло приятелски му кимна и продължи нататък.

В третата стая намери една коза, която до сега не беше виждал.

Козата стоеше на капака на висок сандък и ядеше ряпа. Главата ѝ беше съвсем плешива и на светлината на лампата изглеждаше ярко синя. Явно, това беше урод по рождение.

— Поете?! — рязко извика абатът като гледаше козата и подръпваше кръста на врата си.

— Тук съм — дочу се сънен глас от четвъртата стая.

Дом Пауло въздъхна с облекчение. Отвратителното привидение продължаваше да дъвче ряпата.

Поета лежеше на леглото по диагонал, а на една ръка разстояние от него имаше бутилка с вино. Единственото му здраво око святкаше възбудено на светлината на лампата.

— Заспал съм — обясни той и поправи черната превръзка на окото си, а с другата ръка се пресегна за бутилката.

— Тогава се събуди. Веднага ще се махнеш от тук, още тази вечер. И си обери партушините, за да се прочисти въздуха в стаята. Ще спиш в килията на конярите, под стълбището, където всъщност ти е мястото. Утре сутринта ще се върнеш тук, за да изчистиш всичко.

Поета изведнъж стана бяло-син. Плъзна ръката си под одеалото, извади я свита в юмрук и се загледа в нея.

— Кой е използвал преди мен това жилище? — попита той.

— Монсеньор Лонжи. Защо?

— Просто ми е интересно кой е донесъл тук тези дървеници.

Поета разтвори ръката си, смачка нещо и го изтърси настрана.

— Нека ги опита дон Тадео. Аз ще преживея и без тях. Ако остана тук, жив ще ме изядат. И без друго, отдавна се канех да се махна. А сега, когато сте решили да ми върнете старата килия, ще бъда щастлив...

— Нямах предвид...

— ... да приема вашето топло гостоприемство, обаче малко покъсно, когато завърша книгата си.

— Каква книга? Всъщност, няма значение. Веднага махни нещата си оттук.

— Точно сега?

— Точно сега.

— Добре. Мисля, че няма да мога да издържа дървениците и тази нощ.

Поета се смъкна от леглото, но спря, за да отпие от бутилката.

— Дай ми виното — заповяда абатът.

— Разбира се. Пийнете си. То е от добра реколта.

— Благодаря ти, макар да си го откраднал от нашата изба. Това може да е било вино за светите тайнства. Мислил ли си по този въпрос?

— Аз не съм преминавал посвещаване.

— Убеден съм, че си мислил за това.

Дом Пауло взе бутилката.

— Не съм го откраднал. Аз...

— Остави виното. Каж ми от къде си откраднал козата.

— Не съм я откраднал — отново заяви Поета.

— Да не би да се е материализирала?

— Получих я като подарък, о, най-благородни.

— От кого?

— От един скъп приятел, доминисимо.

— Чий „скъп приятел“?

— Мой, сър.

— Що за глупости? Кой е този...

— Бенеамин, сър.

Лицето на дом Пауло изрази дълбоко учудване.

— Ти си я откраднал от стария Бенеамин?

При тези думи Поета се дръпна като от удар.

— Не съм я откраднал, забележете.

— А тогава какво?

— Бенеамин настоя да я взема като подарък, след като съчиних сонет в негова чест.

— Каж ми истината!

— Спечелих я на игра на ножчета — покорно се отрече Поета от думите си.

— Така, значи!

— Това е самата истина! Старият негодник ме обра съвсем и отказа да ми отпусне кредит. Тогава аз заложих стъкленото си око срещу неговата коза. И спечелих всичко.

— Изгони козата от абатството.

— Но това е изключителна порода коза. Млякото ѝ има неземеен аромат, сякаш в него има амброзия. Несъмнено, старият евреин живее толкова дълго благодарение на него.

— И колко дълго живее?

— Общо пет хиляди четиристотин и осемдесет години.

— Аз пък си мислех, че той е само на три хиляди двеста...

Дом Пауло прекъсна рязко фразата.

— Какво си правил в Последното убежище?

— Играех със стария Бенеамин на ножчета.

— Предполагам, че... — абатът спря. — Добре, де, няма значение. А сега изчезвай отгук. И утре върни козата на Бенеамин.

— Но аз я спечелих честно.

— Нека не обсъждаме това. Отведи козата в конюшните. Аз сам ще я върна.

— Защо?

— На нас не ни е нужна коза. На теб също.

— Хо-хо-хо — лукаво произнесе Поета.

— Какво означава това? Обясни ми, ако обичаш.

— Пристига дон Тадео. И ето, че козата ще ви потрябва, докато не свърши всичко това. Можете да бъдете сигурен.

Той се усмихна самодоволно.

Абатът с раздражение му обърна гръб.

— Обирай си крушите и то колкото може по-бързо — каза той и тръгна да оправя спора в подземие, където се съхраняваше и „Книга на Паметта“.

[1] Долунаписаното се намира под апостолска защита. Ако някой се осмели да обезпокои това известие, с това ще бъде отлъчен от църквата. За благочестивия владика Пауло де Пекос, абат, АОЛ (лат.) ↑

[2] С поклон ви известява: Маркус Аполо. Папско представителство в Тексаркан. (лат.) ↑

[3] Да пристъпим към следното (лат.) ↑

[4] Отново се налага ти да понесеш кръста, стари приятелю мой (лат.) ↑

[5] Очакващ залеза на света. (лат.) ↑

Сводестите подземия бяха изградени по времето на езическите набези от север, когато ревящите орди бяха запълнили по-голямата част от Равнината и пустинята. Те грабеха и разрушаваха всичко, което се изпречваше на пътя им. „Книга на Паметта“, това малко наследство от знанията на миналите векове, беше зазидана под подземните сводове в абатството на Лейбовиц. Така тя трябваше да бъде предпазена както от езичниците, които можеха да я унищожат просто от любов към разрушенията, така и от кръстоносните рицари-монаси. Те се бяха отдали на разгул, грабежи и сектантско противоборство и можеха да я изгорят като „еретична“, следвайки теологичните възгледи на техния антипапа Висарион.

Сега като че ли тъмното време беше отминало безвъзвратно. Дванадесет столетия крехкият огън на знанията беше тлял в монашеската обител и едва сега човешкото съзнание беше готово да се възпламени от него. Много отдавна, в последните години на разума, някои мислители бяха провъзгласили, че истинското знание е неунищожимо, че идеите са безсмъртни, а истината — вечна. Сега абатът мислеше, че това е била аксиома само за чистия разум, но не и за очевидната всеобща истина. В света, разбира се, съществуваха обективни понятия: извън нравствената логика или творенията на Създателя. Но това бяха божествени същности, а не човешки. Те оставаха такива до тогава, докато не получеха своите несъвършени възплъщения, своите неясни отражения в съзнанието, речта и културата на определеното човешко общество, което успееше да им припише някакви ценности и по този начин ги приеме за важни и значими за човешката култура. И тъй като човекът беше носител на културата, както и на духа, но неговите културни ценности не бяха безсмъртни, то те можеха да умрат с расата или с времето. Тогава човешкото отражение на истината изчезва, а самата истина се преселва невидима в обективната логика на природата и в необяснимия божествен Логос. Истината можеше да бъде разпъната, но възкресението винаги идваше, рано или късно.

„Книга на Паметта“ беше изпълнена с древни думи, фрази, формули и други отражения на древните същности. Те бяха родени в общочовешкото съзнание, което отдавна беше загинало заедно с отплувалото в небитието човешко общество. Много малка част от тези понятия бяха разбираеми за хората сега. Книгата за Паметта сама по себе си не можеше да възроди древната наука или високоразвитата цивилизация, тъй като културата се създава от човешкото племе, а не от покрити с плесен антики. Но дом Пауло се надяваше, че книгите могат да помогнат, да определят посоката и да дадат начален тласък за ново развитие на науката. Това вече се беше случило веднъж, както твърдеше почитеният Боедулус в своя труд „*De Vestigiis Antcessarum Civitatum*“^[1].

А през това време, мислеше дом Пауло, няма да разрешим да се забрави за тези, които са пазили тлеещата искрица, докато светът е спял. Той спря и се огледа. За миг му се стори, че чува изплашеното блееене на козата на Поета.

Докато се спускаше в подземие до него долитаха само викове, идващи от вътрешността. Миризмата на влага се смесваше с миризмата на стари книги. Библиотеката беше изпълнена с някаква явно ненаучна трескава суета. Едни от послушниците пренасяха насам-натам различни инструменти, други, събрани на групи, изучаваха плана на подземие, а трети разместваха масите и скамейките, домъкнаха някакво самоделно устройство и го установиха на място. Цялата тази суматоха се удвояваше от сенките, които лампата хвърляше върху стените.

Брат Армбрустер, който в момента беше библиотекар и ректор на „Книга на Паметта“, наблюдаваше всичко това мрачно от една далечна ниша между рафтовете. Дом Пауло се стараяше да не среща изпълнения му с укор поглед.

Брат Корнхауер се приближи до своя абат с широка, ентузиазирана усмивка.

— Е, отче абате, скоро ще получим светлина, каквато още никой от сега живеещите не е виждал.

— Казано не без излишна гордост, брате — отбеляза дом Пауло.

— Излишна гордост ли, доминe? Когато искаме да използваме за добро това, което сме научили?

— Имах предвид бързането и суматохата по пускането на това съоръжение, за да направите впечатление на някакъв учен, който ще пристигне тук. Но това няма значение. Дай да погледнем твоето инженерно чудо.

Те се приближиха до машината. Тя не напомняше на абата нищо познато. Сякаш някакъв палач-изобретател беше построил хитроумна установка за измъчване на затворници. Оста, която служеше и като вал, се свързваше чрез зъбни колела и ремъци с някаква кръстачка. Четири колела от каруца бяха окачени на оси на няколко дюйма едно от друго. На дебелите им метални обръчи бяха прикачени „птичи гнезда“ от медна тел, която беше изтеглена от монети в ковачницата на Санли-Бувитс. Дом Пауло отбеляза, че колелата можеха да се въртят свободно, тъй като бяха прикачени на известно разстояние над земната повърхност. И неподвижните метални детайли срещу колелата, които навярно бяха спирачки, също не се докосваха до тях. Те бяха омотани целите с тел. Корнхауер ги нарече „полярни макари“. През цялото време на огледа дом Пауло важно кимаше с глава.

— Това ще бъде най-значимото постижение в областта на физиката, направено в нашето абатство от времето, когато построихме печатната машина — рискува да предположи Корнхауер не без известна гордост.

— А ще проработи ли? — поинтересува се дом Пауло.

— Готов съм да заложа за това един месец допълнителна домашна работа, господарю мой.

„Вече си зложил много повече“, помисли си абатът, но не каза нищо.

— Откъде ще се получи светлината? — попита той след малко, след като огледа още по-добре странното съоръжение.

Монахът се разсмя.

— О, за това имаме специална лампа. Това, което виждате тук, е само „динамомашината“. Тя ще изработи електрическия ток, който ще запали лампата.

Дом Пауло с тъга наблюдаваше площта, заета от „динамомашината“.

— Този ток — промърмори той — сигурно не може да се получи от овча мазнина?

— Не, не... Електрическият ток, това е... Ще ми разрешите ли да ви обясня?

— По-добре недей. Естествените науки не са в моята област. Оставям ги за твоята по-млада глава.

Той бързо отстъпи назад, за да не го ударят с гредата, която носеха двама дърводелци.

— Каж ми — попита абатът — ако ти си успял, като изучаваш писаните по времето на свети Лейбовиц документи, да се научиш да конструираш такива неща, защо никой от нашите предшественици не е сметнал за нужно да направи същото?

Монахът помълча няколко минути.

— Не е лесно да се обясни — каза той накрая. — Честно казано, в текстовете, които сме използвали, няма преки указания за конструкцията на динамомашината. По-скоро може да се каже, че информацията беше разтворена в голям брой откъслечни текстове и трябваше да се извлече от тях с помощта на дедукцията. При това ние използвахме и някои неотдавна разработени теории, а нашите предшественици не са разполагали с такава теоретична информация.

— А вие разполагате?

— Да, сега, когато има такива хора, като... — тонът му стана дълбоко почтителен, дори направи пауза, преди да произнесе името. — Като дон Тадео.

— И сега сте получили необходимите допълнителни данни?

— Да. Неотдавна няколко философи се заеха с разработката на нови физични теории. Сред тях бяха и трудовете... трудовете на дон Тадео. — Дом Пауло отново забеляза почтителност в тона му. — Те ни дадоха необходимите работни аксиоми. Неговата работа за движението на електрическия ток, например, или теорията му за преобразуването...

— В такъв случай на него ще му бъде приятно да види практическото приложение на трудовете си. Но мога ли все пак да попитам, къде е самата лампа? Надявам се, че по размери не превъзхожда динамомашината.

— Ето я, доминe — каза монахът, като извади от чекмеджето на масата малък предмет. Той изглеждаше като стойка на две черни оси и винт с перчатки, който регулира разстоянието между тях.

— Те са направени от въглен — поясни Корнхауер. — Древните биха нарекли това „дъгова лампа“. Те са имали лампи от друг тип, но ние не разполагаме с материали, за да ги направим.

— Изумително. А откъде трябва да излиза светлината?

— Оттук — монахът показа промеждутъка между въглените.

— Това сигурно ще бъде съвсем късо пламъче — каза абатът.

— Да, но за това пък много ярко! Предполагам, че ще свети по-силно от сто свещи.

— Това е невъзможно!

— Намирате го за твърде впечатляващо?

— Намирам го за твърде абсурдно — каза абатът, но забелязвайки, че думите му бяха засегнали брат Корнхауер, побърза да добави: — ... Само като си помисля, че ние всички се задоволяваме само с въска и овнешката мазнина.

— Не бих се учудил — предположи плахо монахът — ако древните са ги използвали и в олтарите, вместо свещи.

— Не — каза дом Пауло. — Не са ги използвали там. Мога да ти го кажа съвсем сигурно. Бъди така добър веднага да избиеш тази идея от главата си и никога да не споменаваш за нея.

— Добре, отче.

— А сега ми кажи, къде ще окачиш това нещо?

— Хм... — брат Корнхауер огледа с преценяващ поглед подземията и си призна: — Все още не съм мислил за това. Предполагам, че трябва да виси над мястото, където ще работи дон Тадео.

„Защо винаги прави пауза преди да произнесе неговото име?“ — помисли с раздражение дом Пауло.

— Нека по-добре да попитаме какво е мнението и на брат Армбрустер — каза абатът и като забеляза огорчението на монаха, попита: — Какво има? Нима вие с брат Армбрустер...?

Корнхауер направи виновна физиономия.

— Разкайвам се, отче абате, но веднъж проявих несдържаност в отношенията си с него. Е, ние просто си поговорихме, но... — монахът повдигна неопределено рамене. — Той не иска нищо да размества. Не е лесно да се разберем с него. Вече е ослепял наполовина от четене в тази тъмнина, а продължава да твърди, че нашата работа била дяволска. Не зная какво да му кажа.

Тъй като двамата вървяха през стаята и се приближаваха към нишата, в която стоеше брат Армбрустер, абатът все повече се намръщваше.

— Е, сега получихте всичко, което искахте — каза библиотекарят на Корнхауер, когато се приближи до него. — А кога ще създадете механичен библиотекар, брате мой?

— Ние сме срещали бележки за това, че такива апарати наистина са съществували — започна изобретателят. — В описанията на Аналитичната машина има...

— Стига, стига толкова — намеси се абатът, след което се обърна към брат Армбрустер: — На дон Тадео ще му бъде необходимо място за работа. Какво можете да предложите?

Армбрустер посочи нишата, където стояха книгите по естествени науки.

— Нека четете тук, както и всички останали.

— А какво ще кажете да му направим кабинет на свободното място? — побърза да предложи Корнхауер. — Освен писмената маса ще му трябват, предполагам, сметало, дъска за писане, чертожна маса. Можем да заградим всичко това с временен параван.

— А аз предполагам, че ще му бъдат необходими и бележките на братята от ордена на Лейбовиц и някои други ранни текстове — подозрително се осведоми библиотекарят.

— Да, сигурно ще му потрябват.

— В такъв случай ще се наложи непрекъснато да ходи напред-назад, ако го оставите в средата на подземиято. Редките книги са приковани с вериги, а те не могат да стигнат толкова далеч.

— Не виждам никакъв проблем — възрази изобретателят. — Просто снемете веригите. Нима не е много глупаво да се държат книгите приковани сега, когато от сто години никой не е чувал дори за разколническите култове или за военния орден на панкратианците.

Армбрустер почервеня от яд.

— О, не! *Това* вече няма да успеете да постигнете — озъби се той. — Веригите ще останат.

— Но защо?

— Сега не изгарят книгите на кладни, но от пришълците трябва да се предпазваме. Веригите ще останат.

Корнхауер се обърна към абата и разпери ръце.

— Сам виждате, отче абате.

— Той е прав — каза дом Пауло. — Преселниците наистина будят безпокойство. Не забравяйте, че сега те имат собствена библиотека и няма да се откажат от възможността да я попълнят за наша сметка, при това с редки книги. Освен това, през миналата година вече имахме разпавии с крадци. Брат Армбрустер е прав. Ценните книги ще останат привързани с вериги.

— Добре — въздъхна Корнхауер, — нека работи в нишата.

— А къде ще окачите вашата чудотворна лампа?

Монахът огледа нишата. Това беше един от четиринадесетте отсека, обособени според тематиката на литературата. Всеки от тях излизаше в централната зала чрез една арка. На метална кука на видно място в нишата висеше разпятие.

— Няма значение, че ще работи тук — каза Корнхауер. — Само ще се наложи временно да свалим разпятието и да окачим на негово място лампата. Не виждам друго...

— Еретик! Езичник! — прошепна библиотекарят, вдигайки нагоре треперещите си ръце. — Господи, дай ми сили, за да мога да го разкъсам на парчета с тези ръце! Кога ще спре, Господи? Прогони го надалеч оттук!

Брат Армбрустер се обърна с гръб към двамата, а ръцете му продължаваха да треперят.

Самият абат беше трепнал неволно, когато беше чул предложението на изобретателя. Но сега се намръщи още повече, като гледаше гърба на брат Армбрустер. Добре го познаваше и не можеше да очаква от него особена кротост и примиреност, но напоследък старецът беше станал още по-сприхав.

— Брат Армбрустер, обърнете се, ако обичате.

Библиотекарят отново се обърна към тях.

— А сега пуснете ръцете си долу и разговаряйте по-спокойно, когато...

— Но, отче абате, нали сам чухте, че той...

— Брат Армбрустер, бъдете така добър да вземете стълбата и да свалите това разпятие.

Лицето на библиотекаря побеля. Само безмълвно продължаваше да гледа дом Пауло.

— Това не е църква — каза абатът. — Тук не е задължително да виси разпятие. Бъдете добър да го свалите, моля ви. Сам виждате, че това е единственото подходящо място за лампата. След това ще я свалим. Разбирам, че всичко това малко пообърква реда във вашата библиотека, но ние решихме, че то трябва да се извърши в интерес на прогреса. Ако не сте съгласен, тогава...

— Можете да изместите дори нашия Господ, за да освободите път на прогреса!

— Брат Армбрустер!

— Защо не окачите дяволската си лампа на неговия врат?

Лицето на абата застина.

— Не ви принуждавам да се подчините, брате. Отбийте се в кабинета ми след вечерната служба.

Библиотекарят се оклюма.

— Ще донеса стълбата, отче абате — прошепна той и неохотно се отдалечи.

Дом Пауло погледна Христос върху сводестата арка и го попита наум: „Нямаш нищо против, нали?“

Стомахът му сякаш беше завързан на възел. Абатът знаеше, че този възел ще даде да се разбере за него, когато му дойде времето. Той побърза да напусне подземие, докато никой не е забелязал, че му е зле. Би било лошо за него да даде да се разбере, че толкова малка неприятност е в състояние да разстрои здравето му така силно в тези дни.

Съоръжението беше завършено на следващия ден. По време на изпитанията дом Пауло стоеше в кабинета си. Два пъти се беше опитвал да вразуми брат Армбрустер в лични разговори, а след това го беше упрекнал и публично по време на събрание на ръководството на ордена. И въпреки всичко, упорството на библиотекаря му беше по-симпатично от ентузиазма на Корнхауер. Обезсилен седеше на скамейката и чакаше новини от подземие, усещайки, че му е безразлично как ще приключат изпитанията. Едната си ръка държеше под расото и потупваше корема си, сякаш се опитваше да успокои разплакано бебе.

Отново го обля вълна от спазматична болка. Обикновено така ставаше, когато очакваше някакви неприятности и в повечето случаи болката преминаваше, когато започнеше борбата с тях. Но този път

спазмите не го отпуснаха. Той разбираше, че това е сериозно предупреждение. Независимо дали произлизаше от ангела, от демона или от собствената му съвест, то говореше, че трябва да се предпазва от самия себе си или от някакви неприятели се до този момент обстоятелства.

„Какво ще стане сега?“ — помисли той като тихо се оригна и се обърна също толкова тихо с думите „Моля за извинение“ към статуята на светия Лейбовиц в нишата в ъгъла на кабинета му.

По носа на светия Лейбовиц пълзеше муха. Очите на статуята сякаш проследяваха движението ѝ, което накара абатът да я прогони. Той се отнасяше много нежно към скулптурата от двадесет и шестото столетие. На лицето на статуята беше запечатана насмешлива усмивка, между другото съвсем неуместна за своето изображение. Усмивката беше доста крива, веждите бяха ниско отпуснати в леко подозрително примигване, а в ъгълчетата на очите бяха стаени бръчки от смях.

На едното рамо на светия лежеше крайт на обвитото около врата му въже на палача, затова изражението на лицето му често предизвикваше недоумение. Може би това беше резултат от нееднородност в строежа на дървото, от което беше издялана фигурата на Лейбовиц. Много често древните майстори бяха създавали своите скулптури като просто следваха естествените извивки на дървото. Понякога дом Пауло се чудеше, как дървеният Лейбовиц е преживял столетията, в които са властвували неговите предшественици. Причина за това беше твърде ехидната усмивка на светия. „Твоята усмивка някога ще те погуби“ — предупреждаваше го често той. Разбира се, светият трябва да се радва на небесата. Псалмите казваха, че самият Господ може тихичко да се усмихва. Но абат Малмеди беше по-скоро недоволен... успокой душата му, Господи. Какво важно магаре беше той! Интересно, как си се отървал от него? За някои ти нямаш достатъчно почтен вид. Тази усмивка... На мене ми харесва, но... Някога в това кресло ще седне някой зъл пес. *Cave Canem*^[2].

Той ще те замени с гипсов Лейбовиц Многострадалец. Такъв, който не гледа мухите отблизо. А теб ще те ядат термитите в някое складово помещение.

Абатът махаше с ветрилото си, направено от пера на лешояди, но от това не му ставаше по-прохладно. Въздухът на нажежената пустиня, нахлуващ през прозореца, беше като топлина от печка. Това

понижаваше и без това лошото му самочувствие, предизвикано от демона или жестокия ангел, който се въртеше около корема му. Тази горещина напомняше за неясна опасност, за раздражена гърмяща змия, за буря, бушуваща над планините, за бясно куче или за помътен от топлината разум.

— Бъди милостив — мърмореше той на глас, като се обръщаше към светия. Молеше се за прохладно време, буден разсъдък и по-голяма яснота вместо предчувствието за неопределена опасност. Казваше си, че всичко това е от храната и може да се избави от него, ако спазва диета. Но веднага отхвърляше и това, като си признаваше честно, че не храната за стомаха е причината, а храната за мозъка.

Нещо там горе се беше оказало трудносмилаемо. Но какво?

Дървената статуя не даваше отговор. Това беше истинска каша. Понякога съзнанието му работеше на пресекулки. Но по-добре да не мисли за това, когато го мъчат спазми и теглилките на везните за обкръжаващия го свят стават по-тежки. Какво измерва този свят? Това, което не може да се измери. Понякога неговите везни лъжат. Слага на кантара живота и труда, а от другата страна изравняват със сребро и злато. Страните никога не се изравняват, но той продължава и продължава да тегли. При това изгубва достатъчно човешки живота, а понякога и малко злато. И сега през пустинята върви цар със завързани очи, който носи повредени везни и чифт монашески кокалчета за игра, залети с олово. А на знамената му е извезано: *Vexilla Begis...*^[3]

Не, избъбри абатът, прогонвайки виденията.

„Но това е точно така“ — настояваше усмивката на светия.

Като потрепна неволно, дом Пауло отмести очи от статуята. Понякога му се струваше, че светия Лейбовиц се надсмива точно над него. „Нима там, на небесата, ни се надсмиват?“ — питаше се той. Спомни си, че самата света Мейзи от Ню Йорк е умряла от пристъп на смях. Но това не беше същото. Тя беше умряла, надсмивайки се сама над себе си. Макар разликата да не беше кой знае колко голяма.

— У-у-уп — отново се оригна абатът.

Наистина във вторник, празника на света Мейзи, хорът се смее почтително по време на месата в нейна чест: „Алилуя, ха-ха! Алилуя, хо-хо!“

— *Sancta Maisie, interride pro me.*^[4]

И ето, че царят пристигна, за да претегли с развалените си везни съхраняващите се в подземията книги. А защо „развалени“, Пауло? И какво ти дава право да мислиш, че „Книга на Паметта“ не съдържа някаква сладникава каша? Дори почитеният Боедулус беше отбелязал презрително веднъж, че поне половината от нея може да бъде наречена Книга на Неизповедимото. Там, несъмнено, се съдържаха истински фрагменти от загиналата цивилизация. Но колко от тях бяха доведени до нивото на безсмислени празни приказки, украсявани с херувими и маслинови клончета от четиридесет поколения невежи монаси — деца на средновековната тъмнина? А други, заучени наизуст и предавани векове от уста на уста, бяха изпълнени със съвсем непонятни сведения и изрази.

„Аз го накарах да извърви дълъг път от Тексаркан през враждебна страна — помисли си Пауло. — А сега ме вълнува само едно: това което сме съхранили и имаме, може да се окаже безполезно за него, това е то.“

Той изпусна ветрилото, стисна здраво юмруци и започна да стене през зъби, като се стараеше да не поглежда към светия. Жестокият ангел, притаен в своята засада, издиша пламък и взриви телесната си обвивка. Дом Пауло се наведе над масата. Усещаше, сякаш в него се скъса някаква нажежена струна. Тежкият му дъх изчисти едно кръгче в покритата с пустинен прах повърхност на масата. Стаята стана розова. Пространството около него се запълни с рой черни мушици. „Не смея да се оригна, страхувам се да не изплюя нещо, което се е откъснало от мен, но... свети наш застъпник, трябва да го направя. Това е съдбата. *Ergo sum.*^[5] Господи Боже, приеми този дар.“

Той се оригна и отпусна глава върху масата, усещайки солен вкус в устата си.

„Настъпи ли вече часът, о Господи, когато чашата се напълни или мога да почакам още малко? Но разпятието на всяка цена ще дойде. То идва още от времето на Аврам, винаги идва. И за Пфардентрот също ще дойде. Всеки по един или друг начин ще бъде прикован към кръста с гвоздеи и ще виси на него, а ако падне, ще бъде пребит до смърт с мотики, така че, направи го с достойнство, старче.“

Абатът дълго чака. Мушиците започнаха да изчезват, стаята загуби ярката си окраска, стана сива и замъглена. „Е, какво, Пауло, ще ти изтече ли кръвта или ще ги изиграеш всички?“

Той се вгледа през обгръщащата го мъгла и отново откри лицето на светия. Усмивката беше едва забележима — печална, разбираща и още някаква си. Над палача ли се надсмива? Не, смее се като палач. Надсмива се над *Stultus Maximus*,^[6] над самия Сатана. За първи път дом Пауло ясно разбра това. Изпивайки смъртоносната чаша, той тържествуващо хихикаше. *Haes commixtio...*?^[7]

Приор Голт го намери легнал на масата, почти отлетял в небитието. Кръвта се просмукваше през устните на абата. Младият свещеник напипа бързо пулса. Дом Пауло се пробуди веднага, изправи се в креслото и произнесе повелително, сякаш все още във властта на съня:

— Казвам ви, това е съвсем нелепо! Абсолютен идиотизъм! Не може да съществува нищо по-абсурдно!

— Какъв абсурд, доминe?

Абатът тръсна глава и премига няколко пъти.

— Какво?

— Сега ще повикам брат Андрю.

— А? Точно това е абсурда. Махнете се от тук. Какво искате?

— Нищо, отче абате. Ще се върна веднага, щом намеря брат...

— О, няма нужда от лекар. Но вие сте влезли тук не случайно. Вратата беше затворена. Затворете я отново, седнете и кажете за какво сте дошли.

— Изпитанието премина успешно. Имам предвид лампата на Корнхауер.

— Това е добре. Разкажете ми за опита. Сядайте и започвайте да разказвате за всичко това...

Той пооправи расото и изтри с ленено парче устните си. Главата все още му се въртеше, но възелът в корема му се беше развързал. В момента най-малко го интересуваше разказа на приора за изпитанието, но с всички сили се стараше да изглежда бодър и внимателен. „Господи, нека той остане тук дотогава, докато окончателно дойда на себе си. Иначе ще тръгнат слухове: «Старецът си отива». Нека Бог реши, дали е дошло времето да си отида или не.“

[1] Останки от древни държави (лат.) ↑

[2] Пази се от куче (лат.) ↑

[3] Знаме на княза... (лат.) ↑

[4] Света Мейзи, посмей се за мен (лат.) ↑

[5] Следователно, съществувам (лат.) ↑

[6] Великите глупци (лат.) ↑

[7] Такава смес... (лат.) ↑

Хонган Ос беше изключително справедлив и добър човек. Виждайки, че неговите войни се забавляват с пленниците от Ларедан, той се спря да погледа. Но когато завързаха краката на трима от тях към конете и ги пуснаха да препускат в бесен галоп, Хонган Ос реши да се намеси. Заповяда да набият с пръчки незабавно неговите войни. Хонган Ос — Бяската Мечка, беше известен със своето милосърдие. Нима може да позволи да се отнасят така с конете!

— Да убиваш пленници е женска работа — изръмжа презрително той на виновните, докато ги биеха. — Пречистете се, за да не носите знака на скверността и напуснете лагера до началото на новата луна. Отстранявам ви за дванадесет дни — продължи вождът и като чу протестните вопли на войните, добави: — А ако някой кон беше преминал през лагера? Началниците на тревоядните в момента са наши гости, а ние добре знаем, че те много лесно се плашат от кръв. Особено ако е такава, каквато тече и в техните вени. Имайте предвид това.

— Но това са тревоядни от Юга — запротестира един от войните, сочейки към осакатените пленници. — А нашите гости са тревоядни от Изтока. Нали ние, истинските хора и Изтокът имаме договор за война срещу Юга.

— Ако кажеш само още една дума по този въпрос, езикът ти ще бъде отрязан и хвърлен на кучетата! — предупреди го заплашително Бяската Мечка. — Забрави, че изобщо си чул за това.

— А те ще останат ли при нас много дни, сине на могъществото?

— Кой може да знае какво са намислили тези селски деца? — отговори с въпрос Бяската Мечка. — Техните мисли не са като нашите. Казват, че някои от тях ще си отидат от тук, за да пресекат Сухите Земи и да достигнат някакви далечни места, където живеят чернорасовци. Другите ще останат тук за преговори и... но не е за вашите уши и мозъци. А сега тръгвайте и се срамувайте през тези дванадесет дни.

Той се обърна с гръб към тях, за да могат да се отдалечат, без да усещат втрещения му поглед. В последно време дисциплината беше

доста отслабнала. В клановете нямаше на кого да се опреш. Из цялата равнина се говореше, че той, Хонган Ос, е стиснал ръката на посланиците на Тексаркан над огъня на преговорите. Договорът беше сключен, а всеки договор между истинските хора и тревоядните се възприемаше от племето като позорен. Бялната Мечка усещаше скритото презрение на младите войни, но нищо не можеше да им обясни, докато не дойдеше времето.

Бялната Мечка беше винаги готов да изслуша добрите съвети, дори ако са дадени от куче. Съветите на тревоядните рядко биваха добри, но този път на вожда беше направило впечатление посланието на техния източен управник. В него той разясняваше ценността на тайната и изказваше съжаление за известното самохвалство. Ако Ларедан узнаеше, че племената се въоръжават от Ханеган, всички планове, разбира се, ще рухнат. Отначало този съвет не се харесваше на Бялната Мечка. Колко по-благородно и мъжествено би било да кажеш на врага какво смяташ да направиш срещу него, преди да го направиш. И все пак, колкото повече размишляваше над този съвет, толкова по-мъдър и разумен му се струваше. Или водачът на тревоядните е малодушен страхливец, или е толкова мъдър, като истински човек. За себе си Бялната Мечка беше приел съвета за мъдър, а тайната за важно нещо, макар и да изглеждаше малко по женски. Но все пак, ако хората от Равнината знаеха, че оръжието, което получават, идва от Ханеган, то Ларедан би узнал много по-бързо за всички планове от пленниците, заловени при пограничните набези. Следователно, можеше да позволи на съплеменниците си да помърморят за позорните мирни преговори с тревоядните от Изтока.

А преговорите съвсем не бяха за мир. Това бяха хубави преговори, които обещаваха в бъдеще грабежи.

Преди няколко седмици Бялната Мечка сам беше оглавил една „военна експедиция“ на Изток и се върна оттам със стотина коня, четири дузини дълги пушки, няколко бъчви черен барут, голямо количество патрони и един пленник. Но дори и съпровождащите го не знаеха, че складовете за оръжие бяха съоръжени от Ханеган специално за него и че пленникът всъщност беше тексаркански кавалерийски офицер, който трябваше да стане негов съветник по въпросите за тактиката на Ларедан. Всички мисли на тревоядните бяха недостойни за истинските хора, но опитът на офицера можеше да му помогне да

отгадава мислите на тревоядните от Юг. Те обаче не можеха да разпознаят хитростите на Хонган Ос.

Бялната Мечка с основание беше смятан за добър търговец. Той беше обещал само да се въздържа от военни действия срещу Тексаркан и да спре кражбите на едър рогат добитък около източните граници през времето, докато Ханеган го снабдява с оръжие и припаси. Съглашението за война против Ларедан не беше обещано пред огъня на преговорите, но то отговаряше на естествените склонности на Бялната Мечка и не се нуждаеше от договори. В края на краищата той щеше да успее да си върне пасбищата, които в предишните столетия са били заграбени и заселени със селяни.

Когато вождът влезе в лагера, нощта вече беше настъпила. От Равнината идваше хлад и гостите от Изтока се бяха сгушили под одеалата си около огъня на племенния съвет заедно с още трима старци. Задължителният кръг от любопитни деца беше образуван подалеч около огъня и разглеждаше с интерес чужденците. Гостите бяха дванадесет и бяха разделени на две групи. Макар да пътуваха заедно, те почти не се интересуваха един от друг. Водачът на едната група беше явно побъркан. Макар Бялната Мечка да не осъждаше лудостта, която според шамана беше много ценна като проявление на свръхестественото начало, той не предполагаше, че и селяните я смятат за ценно качество за един ръководител. Половината от времето си водачът прекарваше, като копаеше нещо в пресъхналото русло на реката. След това записваше нещо в една малка книжка. Явен умопобъркан и то, по всяка вероятност, безнадеждно.

Бялната Мечка се забави малко. Трябваше да облече церемониалния си костюм от вълча кожа, а шаманът да нарисува родовия тотем на челото му.

— Пазете се! — в съответствие с церемонията занарежда старият войн, когато главата на клана се появи в светлия кръг на огъня. — Пазете се, защото най-могъщият идва при своите деца. Паднете по очи, съплеменници, тъй като неговото име е Бялната Мечка. Той е получил заслужено това име, като е победил на младини една обезумяла мечка с голи ръце. Това е станало в северните земи...

Хонган Ос се приближи, без да обръща внимание на панегирика в негова чест. Взе от ръцете на възрастна жена чаша, пълна с кръв на

току-що убит млад вол и я изпи, преди да се обърне към гостите. Те наблюдаваха с видимо безпокойство този малък пир.

— А-а-а-ах! — произнесе главата на клана.

— А-а-а-ах! — откликнаха тримата старци.

Един от тревоядните отговори заедно с представителите на племето и всички го изгледаха с отвращение. Побърканият се опита да изглади грешката на своя брат.

— Кажи ми — обърна се той към вожда, когато онзи седна — защо твоите хора не пият вода? Или твоите богове не разрешават?

— Кой знае, какво пият боговете? — избоботи Бялната Мечка. — При нас казваме, че водата е за животните и селяните, млякото е за децата, а кръвта — за мъжете. Нима може да бъде нещо друго?

Побърканият не се обиди. Няколко мига той наблюдава вожда с изучаващите си сиви очи, а после наклони глава към един от своите спътници.

— Тази „вода за животните“ обяснява всичко — каза той. — Тук има постоянна суша. Пастирските племена запазват безценната вода само за животните. Интересно е да се разбере, дали те не поддържат този обичай с помощта на религиозни забрани.

Спътникът му направи гримаса и каза на езика на Тексаркан:

— Вода! О, Господи, защо не можем да прием вода, дон Тадео? Не се ли подвеждаме твърде много по техните обичаи? — той се извърна и плю без слюнка. — Кръв! Дявол да го вземе! Та тя не влиза в гърлото. Защо да не можем да направим поне по една малка глътка...

— В никакъв случай, докато не си тръгнем оттук!

— Но, дон...

— Не — отрязва ученият.

След това, като забеляза, че туземците ги наблюдават внимателно, той се обърна отново към Бялната Мечка на езика на Равнината.

— Моят приятел говореше за мъжеството и отличното здраве на твоите хора — каза той. — Очевидно, това е в резултат на вашата храна.

— Ха! — въздъхна с облекчение вождът, а после весело се обърна към старицата: — Дай на този чужденец чаша червено.

Спътникът на дон Тадео трепна, но не показа никакъв протест.

— Имам, вожде, една молба, достойна за твоето величие — каза ученият. — Утре ние ще продължим пътя си на запад. Ще бъдем изключително поласкани, ако няколко твои войни съпроводят нашия отряд.

— Защо?

— Ами... като водачи — отговори дон Тадео след кратка пауза, но после неочаквано се усмихна: — Е, добре, да бъда откровен докрай. Някои от твоите хора не одобряват нашето присъствие тук. Докато гостоприемството ти...

Хоган Ос отметна глава назад и се разсмя гръмогласно.

— Те се страхуват от младите войни — каза той, като се обърна към старците. — Притесняват се, че като напуснат шатрите ми, ще попаднат в засада. Те ядат трева и се плашат от битките.

Дон Тадео лекичко се изчерви.

— Не се притеснявай за нищо, чужденецо! — обяви вождът на клана. — Ще те съпровождат истински хора.

Дон Тадео наведе глава в знак на благодарност.

— Кажи ни — попита Бяната Мечка — какво смяташ да търсиш в западната Суха Земя? Нови места за поля ли? Мога веднага да ти кажа, че там няма такива. Ако не се броят няколко места около кладенците с вода, там не расте нищо, което животните биха могли да ядат.

— Ние не търсим земи — отговори гостът. — Не всички ние сме земеделци, както знаеш. Отиваме там да погледнем... — той се запъна: на езика на племето беше невъзможно да обясни целта на пътешествието им до абатството на Лейбовиц — ... изкуството на древните вълшебници.

Един от тримата старци, който беше шаман на племето, настръхна.

— Древни вълшебници на запад? Аз не познавам нито един шаман по тези земи. Или ти имаш предвид чернорасовците?

— Именно тях.

— Ха! Какво вълшебство могат да направят те, което си струва да бъде видяно? Да се заловят техните пратеници е толкова лесно, че това дори не може да се нарече интересно състезание... Вярно, те понасят добре изтезанията. Но все пак, на какво чародейство можете да се научите от тях?

— Що се отнася до мен, аз съм съгласен с това, което казваш — отговори дон Тадео. — Но дочух, че в едно от техните помещения са събрани ръкописи... хм-м... заклинания, пробуждащи могъщите сили. Ако това е истина, то, очевидно, чернорасовците не умеят да ги използват както трябва. Ние се надяваме да ги изучим и усвоим за собствена полза.

— Ще ви разрешат ли чернорасовците да изучавате техните тайни?

Дон Тадео се усмихна.

— Мисля, че да. Те просто не се стараят да ги прикриват. Ние можем да получим всичко, ако поискаме.

— Смели думи — забеляза Бяната Мечка. — Изглежда земеделците са храбри в отношенията си един към друг, макар и да треперят при срещата си с истински хора.

Ученият, на когото подигравките на езичниците вече бяха омръзнали, предпочете да се оттегли по-рано. Другите останаха около огъня на племенния съвет, обсъждайки с Хоган Ос бъдещите военни действия. Но войната, в края на краищата, нямаше никакво отношение към работата на дон Тадео. Политическите амбиции на неграмотния му братовчед оставаха далеч от неговата собствена мисия за възраждане на науката в този тъмен свят. С изключение, всъщност, на тези случаи, когато монашеското покровителство се оказваше полезно, което се беше случвало неведнъж.

Старият отшелник стоеше на ръба на платото и наблюдаваше облачето прах, което бавно се придвижваше по пътя. Отшелникът мляскаше с устни, мърмореше си нещо и се усмихваше. Кожата му беше изсушена от слънцето, придобила цвят на стар ремък, а сплъстената му брада беше пожълтяла около брадичката му. Носеше сламена шапка и набедрена препаска от грубо селско ленено платно — цялото му облекло без сандалите и мяха за вода бе ушито от овчи кожи.

Той наблюдаваше облачето прах, което през това време подмина Санли-Бувитс и отново се появи на пътя, който минаваше край планината.

— О! — изхриптя отшелникът и очите му светнаха. — Владенията му ще се разширят, но това няма да бъде край на неговия свят. Той ще дойде да го управлява.

Неочаквано започна да се спуска надолу към пресъхналото русло на реката, скачайки от камък на камък като котка на три крака. Помагаше си с тоягата, а през по-голямата част от пътя просто се свличаше по склона. От това спускане се вдигна облак прах, който бързо се разнесе от вятъра.

В подножието на планината се прикри в гъсталака на москитовите дървета и легна в очакване. Скоро чу ленивия тръс на приближаващото се пони и започна да се прокрадва към пътя, като внимателно се вглеждаше през дърветата. Понито, покрито с тънък слой прах, се показва на завоя. Отшелникът изскочи на пътя като стрела и вдигна ръце.

— Спри! — извика той, а когато конникът спря, се хвърли напред, хвана юздата и със страстно нетърпение заразглежда човека в седлото.

За миг очите му запламтяха.

— В името на Детето, родено за нас и Сина, изпратен ни... — Но след миг страстното нетърпение премина в досада. — Ти не си от Него! — раздражено възропта той, обръщайки взор към небето.

Конникът свали качулката си и се разсмя. Един миг отшелникът сърдито се взираше в него. Сега го позна.

— А — измърмори. — Това си ти! Мислех, че вече си умрял. Какво търсиш тук?

— Доведох ти изгубеното имущество, Бенеамин — отговори дом Пауло. Той дръпна въжето и зад понито се показва синеока коза. Тя заблея и като видя отшелника, се задърпа към него. — И... помислих си, че е време да те навестя.

— Това животно принадлежи на Поета — промърмори отшелникът. — Той спечели честно тази твар, макар и да се опитваше да хитрува. Върни му я. И позволи да те посъветвам: не се меси в мирските хитрости, те не те засягат. Със здраве.

И той се обърна към изсъхналия ручей.

— Почакай, Бенеамин. Вземи си козата, иначе ще я дам на селяните. Не искам тя да тича из абатството и да блее в църквата.

— Това не е коза — възрази отшелникът. — Това е животното, което е видял нашият пророк и то е било създадено да го язди жена. Препоръчвам ти да я прокълнеш и да я отведеш в пустинята. Нима не виждаш, че има раздвоени копита и дъвче дъвка.

Той отново си тръгна.

Усмивката на абата помръкна.

— Бенеамин, ти наистина ли се каниш отново да се изкатериш на своята планина, без да кажеш на приятеля си дори довиждане?

— Довиждане — подхвърли старият евреин и, негодувайки, се отдалечи. След няколко крачки се спря и погледна през рамо:

— Не се прави, че това те засяга — каза той. — Изминаха пет години, докато благоволиш да навестиш „стария си приятел“. Ха!

— Ето каква била работата! — промърмори абатът. Той се сепна и забърза след стария евреин. — Бенеамин, отдавна исках да дойда, но бях много зает.

Отшелникът се спря.

— Добре, Пауло, щом вече си тук...

Неочаквано той се разсмя и прегърна абата.

— Всичко е наред, стари мърморко — каза отшелникът.

— Аз ли съм мърморко?

— Добре, съгласен съм, че и аз имам особености. Последното столетие беше за мен много тежко.

— Чувах, че си замервал с камъни послушниците, които са идвали тук, за да прекарат в пустинята дните на великите пости. Истина ли е? — Той погледна отшелника с мек упрек.

— Само дребни камъчета.

— Обрасъл с мъх стар сухар!

— Добре, добре Пауло. Един от тях веднъж ме взе за моя далечен родственик Лейбовиц. Той помисли, че съм изпратен да му предам някакво послание... пък и другите ви безделници помислиха същото. Не искам това да се повтори, затова понякога ги замервам с камъчета. Ха! Не искам пак да ме вземат за този мой родственик, защото той прекъсна всякакви отношения с мен.

Свещеникът го изгледа с недоумение.

— За кого са те взели? За светия Лейбовиц? Остави, Бенеамин! Отиваш твърде далече.

Бенеамин повтори като припев:

— Взе ме за моя далечен родственик Лейбовиц, затова хвърлях камъчета по него!

Дом Пауло напълно се обърка.

— Светият Лейбовиц е умрял преди дванадесет столетия. Как е въз... — той млъкна и внимателно погледна стария отшелник.

— Добре, Бенеамин, да не започваме отново този ужасен разговор. Ти не може да си живял дванадесет сто...

— Дреболия! — прекъсна го старият евреин. — Аз не казвам, че са минали дванадесет столетия. Това се случи само преди шестстотин години. Много след времето, когато е умрял вашият светия. Ето защо беше така нелепо. Разбира се, по това време вашите послушници са били много по-набожни и наивни. Помня, че се казваше Франциск. Бедното момче. По-късно го погребях. Предай в Новия Рим, където могат да го изкопаят. Тогава ще получите неговия скелет.

Абатът, който се промъкваше през москитовите шубраци, като водеше след себе си коня и козата, гледаше стареца с учудване. „Франциск? — чудеше се той. — Това трябва да е благородният Франциск Джерард от Юта. Този, комуто един богомолец веднъж показал мястото на старото убежище, така беше... но това се беше случило преди там да възникне селище, преди шест столетия и сега старчокът заявява, че този богомолец е бил самият той?“ Понякога абатът се чудеше, откъде Бенеамин знае толкова подробности за

историята на абатството, че да може да си съчинява такива правдивы приказки. Навярно от поета.

— Това беше по времето, когато се занимавах с други неща — продължаваше старият евреин. — Мисля, че такава грешка може да бъде разбрана.

— Занимавал си се с други неща?

— Бях странник.

— И се надяваш, че ще повярвам в тази измислица?

— Х-м! Поетът, например, ми вярва.

— Разбира се. Поетът за нищо на света не би повярвал, че благородният Франциск е срещнал светия. Той го счита за свръхестествено. По-скоро би повярвал, че е срещнал теб... преди шестстотин години. Съвсем естествено обяснение.

Бенеамин се усмихна накриво. Пауло наблюдаваше как той спусна пробита дървена чашка в кладенеца, изпразни я в своя мях и отново я спусна. Изворът беше жив и пълноводен по същата, предизвикваща страх причина, както и източника на памет у стария евреин. „Но наистина ли е незнаен този източник“ — мислеше настоятелят. Като не се брой заблудението, че е по-стар от самия Матусаил, старият Бенеамин изглеждаше напълно нормално за начина му на живот.

— Ще пиеш ли? — предложи отшелникът, протягайки чашката.

Абатът сви рамене, но прие, за да не обиди отшелника и изпи на един дъх тъмноватата течност.

— Не е ли достатъчно добра? — попита Бенеамин, като го разглеждаше. — Аз самият не я пия. — Той потупа мяха. — Това е за животните.

Абатът почувствува буца в гърлото си.

— Променил си се — каза Бенеамин, като все още го разглеждаше. — Станал си по-слаб и блед, като сирене.

— Боледувах.

— Ти и в момента изглеждаш болен. Да се качим горе, в моята колиба, ако това няма да те измори твърде много.

— Вече съм наред. Неотдавна се чувствувах зле и докторът ме посъветва да си почина. Ха! Ако не очаквахме посещение на важен гост, аз дори не бих обърнал внимание на това. Но той пристига и аз трябва да съм отпочинал; посещението ще бъде тежко.

Те се катереха по пресъхналото русло. Бенеамин се огледа, усмихна се и поклати глава.

— Да яздиш десет мили из пустинята — това ли ти е отдихът?

— За мен е отдих. И много ми се искаше да те видя, Бенеамин.

— Какво ще кажат в селцето? — насмешливо попита старият евреин. — Ще си помислят че сме се помирили и това ще навреди и на моята и на твоята репутация.

— Нашите репутации никога не са имали особено значение, нали?

— Да — съгласи се Бенеамин и добави многозначително: — досега.

— Все още ли чакаш, стар евреино?

— Разбира се — сопна се отшелникът.

Изкачването се видя уморително на абата. Той спира два пъти да почине. Докато се добираха до равната площадка на върха, той съвсем отпадна и трябваше да се подпира на слабата ръка на отшелника, за да не падне. Бавен огън се разгаряше в гърдите му, предпазвайки го от допълнително претоварване, но силният спазъм, който го измъчваше преди, премина.

Кичури от козината на синкавата коза-мутант прелетяха покрай него и изчезнаха сред москитовите дървета. За негово учудване горе платото беше покрито с повече растителност, отколкото в подножието, макар да не се забелязваха източници на влага.

— Това е пътят към моя дом, Пауло.

Колибата на стария евреин се състоеше от една стая без прозорци, стените ѝ бяха направени от прости камъни, без мазилка и през дупките духаше. Покривът бе от тънки пръчки, повечето изпочупени и покрити с боклуци, слама и кози кожи. На широк плосък камък, поставен на невисок стълб до вратата, имаше надпис на древноеврейски:

ИЗГНАНИКЪТ ИЗДИГНА СВОЯТА ШАТРА.

Размерът на буквите и явният опит за самореклама заставиха абата да се усмихне и да попита:

— Какво означава това, Бенеамин? Или има за цел да привлича търговците?

— Какво означавали? Означава: „Шатрите са поставени тук“.

Абатът изсумтя недоверчиво.

— Добре, можеш да се съмняваш. Но щом не вярваш на това, едва ли ще повярваш на надписа, изписан от другата страна на камъка.

— Обърнатата към стената?

— Именно, обърнатата към стената.

Стълбът стоеше близо до прага, така че между стената и плоския камък имаше разстояние няколко дюйма. Пауло се наклони и погледна в тясната цепнатина. Трябваше му време, за да разбере, че на обратната страна има надпис, изписан с по-дребни букви:

ЧУЙ, ИЗРАИЛ, СВОЯ ОБЕДИНЯВАЩ БОГ.

— Обръщаш ли понякога камъка?

— Да обръщам камъка? В такова време? За луд ли ме смяташ?

— И какво означава този надпис?

— Хम्म-хннн! — провлачи отшелникът, отклонявайки се от прекия отговор. — Но продължавай ти, който не можеш да прочетеш надписа на обратната страна.

— Но точно пред него се намира стената.

— Винаги я е имало, нали?

Свещеникът въздъхна.

— Добре, Бенеамин, аз знам какво си поискал да напишат „на входа и вратите“ на твоя дом. Но само ти можеш да измислиш да се обърне надписът с лицето надолу.

— С лицето навътре — поправи го отшелникът. — Докато шатрите не бъдат възстановени в Израил... Но, хайде да не се дразним, докато не си починеш. Ще ти дам мляко и ти ще ми разкажеш за този гост, който така те безпокои.

— В моята манерка има малко вино, ако искаш — каза абатът, като се отпусна с облекчение върху камарата кожи. — Но не ми се иска да говоря за дом Тадео.

— Да? Ето кой бил...

— Ти си чувал за дом Тадео? Каж ми, как успяваш да знаеш всичко за всички, без да напускаш тази планина?

— Някой слуша, друг вижда — насмешливо отвърна отшелникът.

— Каж ми, какво мислиш за него?

— Не съм се срещал с него. Но мисля, че той ще се превърне в болка. Болката от раждането, вероятно, но болка.

— Болка от раждането? Ти действително ли вярваш, че вървим към ново възраждане? Престани да се подсмиваш тайнствено, стар евреин такъв, и си кажи мнението. Длъжен си да имаш мнение. Винаги си имал. Защо е така трудно да се спечели твоето доверие? Нима не сме приятели?

— В известен смисъл, в известен смисъл. Но имаме и разногласия.

— Какво отношение имат разногласията ни към дом Тадео и Възраждането, което и двамата чакаме с нетърпение? Дом Тадео е светски учен, твърде далеч от нашите разногласия.

Бенеамин сви красноречиво рамене.

— „Разногласия... светски учен“ — повтори той, като изплю думите, сякаш бяха семки от ябълка. — Определени хора ме наричаха „светски учен“ в разни времена, а понякога за това ме набиваха на кол, замерваха с камъни и изгаряха на клада.

— Но нали ти никога...

Свещеникът спря и се намръщи сурово. Пак това безумие. Бенеамин го гледаше подозрително и от усмивката му го побиваха тръпки. „Сега — помисли абатът — той ще ме гледа така, сякаш съм един от тези безлики «те», довели го до това уединение. И дали неговото «аз» не означава «ние», както в псалма «Аз, моя народ»?“

— Бенеамин, аз съм Пауло. Торквемада е мъртъв. Аз съм се родил седемдесет години след това и скоро ще умра. Обичам те, старче, и когато ме гледаш така, искам да виждаш само Пауло от Пекос, а не някой друг.

За миг Бенеамин трепна, очите му се навлажниха.

— Аз понякога... забравям...

— Понякога забравяш, че Бенеамин е само Бенеамин, а не целият Израил!

— Никога! — закрещя отшелникът и очите му отново запламтяха. — За тридесет и две столетия аз... — той спря и здраво стисна устни.

— Защо? — прошепна абатът почти с благоговение. — Защо приемаш сам бремето на всички хора и на тяхното минало?

Очите на отшелника за миг блеснаха тревожно, но той преглътна готовият да се откъсне вик и закри лице с ръцете си.

— Ти ловиш риба в мътна вода...

— Прости ми.

— Бреме... то ми е възложено от другите. — Той бавно разпери ръце: — можех ли да не го приема?

Абатът затаи дъх. Известно време в колибата се чуваше само вятърът. „Върху това безумие лежи печатът на божествеността! — помисли дом Пауло. — В днешно време еврейската общност е разсеяна на малки групи. Бенеамин вероятно е надживял децата си и по някакъв начин е станал изгнаник. Този стар израилтянин може да странствува с години и да не срещне никой от своите сънародници. Навярно в самотата си е дошъл до убеждението, че е последният, единственият. И като последен е престанал да бъде Бенеамин, превърнал се е в Израил. В душата му петхилядолетната история се е превърнала в история на собствения му живот. Неговото «аз» се е превърнало във величественото «ние».“

„Но и аз — мислеше дом Пауло — съм част от някаква общност и цялост. Аз също съм презиран от света. Наистина, за мен «аз» и «моят народ» все още са две различни неща. А за теб, приятелю, това различие се е замъглило. Това бреме от други ли ти е възложено? И ти си го приел? Колко ли трябва да тежи? И колко би тежало, ако го приемех аз? — Той трепна и тръсна глава. — Не, не. Този товар ще те смачка. Той не е по силите на никой човек, спаси ни Христос. Да бъдеш прокълнат за своята вяра — дори това е непосилно бреме. Можеш да понесеш проклятията, но тогава... следва ли да приемеш безсмислието, което се крие зад проклятията, безсмислието, което заставя един да отговаря не само за себе си, но и за всеки представител на своята раса или вяра, като за свои собствени? Да приемеш това така, както се опитва да го направи Бенеамин?

Не, не.“

И още, собствената вяра на дом Пауло му казваше, че бреме винаги е имало, имало го е от Адамово време... това бреме се налага от дявола-изкусител. Бремето лежи върху всяко поколение още преди раждането му, бремето на първородния грях. Нека глупакът го оспорва. Този глупак с голям възторг приема другото наследство — на родовата слава, на добродетелите, тържествата и благородството, които го

правят „смел и великодушен по рождение“ и при това без никакъв протест — виждате ли, той не е направил нищо да заслужи това наследство, освен, че се е родил човек. Този протест остава за полученото в наследство бреме, което го прави „виновен и отхвърлен по рождение“; и за да не чува тази присъда, той плътно затваря ушите си. Несъмнено тежко бреме. Вярата му подсказваше също, че това бреме ще бъде свалено от него от този, който висеше на кръста над олтара. Печатът на това бреме беше по-лек от тежестта на първородното проклятие. Той не можеше да си наложи да каже това на стареца, въпреки че той и така знаеше за вярата му. Бенеамин търсеше друго. Последният стар евреин самотно стоеше на платото и изкупуваше греховете на Израил, и чакаше Месията, и чакаше, и чакаше, и...

— Господи, благославям те като храбър глупак. Дори като мъдър глупак.

— Хмм-хнн! „Мъдър глупак“!... — подразни го отшелникът. — Ти винаги си се специализирал по парадоксите и тайнствата, нали Пауло? Ако едно нещо не противоречи само на себе си, то не те интересува, нали? Ти искаш да откриеш тайнственост в яснотата, живот в смъртта, мъдрост в глупостта. Понякога това се проявява по сходен начин.

— Да чувстваш отговорност е мъдро, Бенеамин. Но да си мислиш, че сам можеш да носиш бремето, е глупаво.

— Но не и безумно?

— Вероятно е малко безумно. Но това е смело безумие.

— Тогава ще ти издам малка тайна. Винаги съм знаел, че не мога да го нося, още когато Той ми заповяда да вървя. Но дали говорим за едно и също?

Абатът сви рамене.

— Ти наричаш това бремето на Избания. Аз бих го нарекъл бремето на първородния грях. И в двата случая се подразбира една и съща отговорност, макар да я тълкуваме по различен начин и да се разминаваме в думите, по-точно в смисъла, който влагаме в тях, макар в действителност да няма никакъв смисъл. То е нещо, което съзнаваш в душата си без думи.

Бенеамин се засмя тихо.

— Добре, радвам се да чуя, че поне допускаш съществуването му, дори ако е, както твърдите, нещо никога неизказано.

— Престани да се надсмиваш, порочни човече.

— Твърде си многословен, когато защитаваш своята света троица, макар Той да не се нуждаеше от такава защита до момента, в който ти го получи от мен като Единство. А?

Свещеникът почервеня, но не каза нищо.

— А, ето! — извика Бенеамин, като подскочаше нагоре-надолу. — Веднъж те заставих да търсиш доводи! Ха! Добре, това не е важно. Аз самият използвам едва няколко думи, но никога не съм уверен, че Той и аз имаме предвид едно и също. Предполагам, че не можеш да бъдеш упрекнат... с трима е по-лесно да се объркаш, отколкото с един.

— Стар, богохулен кактус! Аз действително искам да разбера мнението ти за дом Тадео и за цялата тази каша.

— Защо се интересуваш от мнението на бедния стар пустинник?

— Защото, Бенеамин Елеазар бар Йошуа, макар всичките тези години на очакване на Този, който още не е дошъл, да не ти донесоха мъдрост, те поне те направиха проникателен.

Старият евреин притвори очи, а после вдигна взор нагоре с хитра усмивка.

— Можеш да ме оскърбяваш — насмешливо каза той, — можеш да ме навикваш и да насъскваш кучетата, да ме гониш, но... знаеш ли какво ще ти кажа?

— Ще ми кажеш: „Хммм-хннн!“

— Не, ще ти кажа: „Той вече е тук“. Веднъж Го видях за миг.

— Какво? За кого говориш? За дом Тадео?

— Не! Освен това няма да седна да гадая, Пауло, ако не ми кажеш какво те безпокои?

— Е, всичко започна с лампата на брат Корнхауер.

— Лампата? А-а, да. Чух от Поета. Той предсказваше, че ще работи.

— Поетът сгреши, както винаги. Така ми казаха. Аз самият не присъствах на изпитанията.

— И тя заработи? Великолепно? А по-нататък?

— Аз се обърках. Колко близо до ръба на пропастта стоим? Или до брега? Електрически ток в подземие. Имаш ли поне бегла представа, колко се е променил светът през последните две столетия?

Скоро свещеникът подробно разказваше за своите опасения, а отшелникът, възстановителят на шатрите, слушаше търпеливо, докато слънцето започна да се процежда през цепнатината в западната стена.

— От времето на гибелта на последната цивилизация „Книга на Паметта“ е била нашата главна грижа, Бенеамин. И ние я пазехме. Но вече се чувствавам в положението на обуцар, който се опитва да продава обувки в селище на обуцари.

Отшелникът се усмихна:

— И това е възможно, ако той изработва някакви особено добри обувки.

— Страхувам се, че светските учени вече ни превъзхождат.

— Тогава зарежи обуцарския занаят, за да не бъдеш разорен.

— Вероятно ще се наложи — съгласи се абатът. — Все пак тази мисъл е неприятна. Дванадесет столетия бяхме малко островче в огромния океан от тъмнина. Смятахме, че съхраняването на Книгата на Паметта беше неблагодарно, но свещено дело. Беше просто наше ежедневно занятие, но ние винаги сме били книгописци и съхраняващи паметта, а сега не мога да повярвам, че тази работа скоро ще прекъсне и ще стане безполезна. Никак не мога да повярвам.

— Затова се опитваш да надвиеш другите „обуцари“, като поставиш в подземие то си това хитро устройство?

— Длъжен съм да призная, че изглежда точно така...

— А какво смяташ да правиш сега, за да запазиш превъзходството над светските учени? Да построиш летателна машина? Или да пресъздадеш сметачната машина? Или да ги надминеш, като прибегнеш до метафизиката?

— Искаш да ме смутиш ли? Знаеш, че сме преди всичко Христови монаси и тези неща следва да се вършат от други.

— Съвсем не искам да те засрамявам. Но не виждам нищо нередно в това, монасите на Христа да построят летателен апарат, макар повече да им подхожда да построят молитвена машина.

— Негоднико! Аз вредя на ордена си, като споделям с теб секретни сведения.

Бенеамин самодоволно се усмихна.

— Не изпитвам съчувствие към теб. Книгите, които сте опазили, вероятно са на много почтена възраст, но са били написани от миряни

и вие нямате право да си поставяте за основна цел вмешателство в земните им дела.

— О, сега започна с пророчества!

— Съвсем не! „Скоро слънцето ще изгрее“ — пророчество ли е? Не, просто потвърждение на неизбежна последователност от събития. Предполагам, че миряните също са последователни: те ще погълнат всичко, което можете да им предложите, ще ви отнемат работата, а накрая ще ви нарекат и стари развалини. В крайна сметка напълно ще ви игнорират. И това е ваша вина. Библията, която ви дадох, трябваше да ви е напълно достатъчна. Сега ви остава само да си направите съответните изводи от вашата намеса.

Говореше шеговито, но предсказанията му неприятно се доближаваха до опасенията на самия дом Пауло. Абатът се натъжи.

— Не обръщай внимание на приказките ми — произнесе отшелникът. — Не ще рискувам да кажа истината преди да видя вашето хитро устройство или да хвърля поглед на този дом Тадео, който, впрочем, ме заинтригува. Ако искаш от мен полезен съвет, изчакай да изследвам същността на новата ера по-детайлно.

— Да, но ти никога не идваш в абатството и няма да видиш лампата? А и дом Тадео няма да срещнеш, тъй като той ще мине по друг път. Ако се каниш да изследваш същността на новата ера след раждането ѝ, няма ли да е твърде късно да предсказваш това раждане?

— Дребна работа. Изследването на утробата, в която зрее бъдещето, е опасно за младенеца. Аз ще чакам и като му дойде времето, ще мога да кажа, че новата ера се е родила, а това, което аз чакам — не е.

— Каква вселенска перспектива! Та какво чакаш ти?

— Този, който веднъж ме повика...

— Какво ти извика?

— „Върви!“

— Какви глупости!

— Хммм-хннн! Честно казано, аз много не се надявам, че Той ще дойде, но съм осъден да чакам и, — сви рамене — аз чакам.

За миг блестящите му очи се превърнаха в тесни цепки, той се наведе напред с неочакван плам:

— Пауло, доведи този дом Тадео до подножието на планината.

Абатът се дръпна, правейки се на ужасен.

— Досаден самотник! Плашило за послушници! Ще ти изпратя Поета-Ей-ти! — нека ти се яви и остане тук завинаги. Да доведе дона до леговището ти! Какво по-тежко оскърбление!

Бенеамин отново сви рамене.

— Добре. Забрави молбата ми. Ще се надяваме, че този дом ще бъде на наша страна, а не с тези, другите.

— Други ли, Бенеамин?

— Манас, Кир, Навуходоносор, фараон, Цезар, Ханеган Втори... Трябва ли да продължавам? Самуил ни предупреждаваше за тях, когато ни ги даваше. Когато сред тях има няколко умни хора, свързани с необходимостта да им служат, те стават още по-опасни от обикновено. Това е всичко, което мога да те посъветвам.

— Добре, Бенеамин, днес получих от теб достатъчно, за да ми стигне за следващите пет години, така че... Ще си тръгвам старче. Късно е.

— Нима? А как преподобният ти корем ще издържи ездата обратно?

Дом Пауло спря, вслуша се в себе си и установи, че се чувства по-добре от когато и да е през последните няколко седмици.

— Стомахът ми е почти наред — учуди се той. — Странно, думите ти по-скоро трябваше да ме наранят.

— Така ли... Ел Шадам е милосърден, но и справедлив.

— Остани си с бога, старче. Когато брат Корнхауер изобрети отново летящата машина, ще изпратя с нея послушници, да те замерват с камъни.

Те се прегърнаха нежно. Старият евреин го изпрати до ръба на платото. Абатът се спусна надолу към пътя и се отправи към абатството си, а Бенеамин все стоеше, облечен в молитвеното си покривало, фината изработка на което рязко контрастираше с грубата ленена бедрена препаска. В светлината на залязващото слънце дом Пауло известно време можеше все още да види слабата фигура на фона на сумрачното небе, когато той се кланяше и шепнеше молитва над пустинята.

— *Memento, Domini, omnium famulorum tuorum*^[1] — прошепна абатът в отговор и добави: — И нека той накрая спечели на ножчета стъкленото око на Поета.

[1] Помни и пази, господи, всеки твой раб. (лат.) ↑

— Мога да ви кажа напълно определено: ще има война — говореше посланикът на Новия Рим. — Всички сили на Ларедан са насочени към равнината. Бясната Мечка напусна лагера си. По цялата равнина стават кавалерийски сблъсъци — обикновената тактика на езичниците. Но страната на Чиахуахуа заплашва Ларедан от юг. Така че Ханеган е готов да изпрати войската на Тексаркана към Рио-Гранде, за да помогне „да се защити границата“. С пълното одобрение на Ларедан, разбира се.

— Крал Джералди е маразматик и невежа! — възкликна дом Пауло. — Нима не го предупредихме, че Ханеган е предател?

Посланикът се усмихна.

— Дипломатическата служба на Ватикана винаги се е отнасяла с необходимото уважение към държавните секретари, когато успее да разбере кои са те. За да не бъдем обвинени в шпионаж, ние винаги сме внимателни в...

— Беше ли предупреден? — настойчиво повтори абатът.

— Разбира се. Но Джералди каза на папския легат^[1], че лъже и обвини църквата в разпалване на разногласия сред съюзниците на Светата Десница на Възмездието, с цел да засили властта на папата. Този идиот дори разказал на Ханеган за предупреждението на легата.

Дом Пауло подсвирна от изненада.

— И какво направи Ханеган?

Посланикът се поколеба.

— Предполагам, че мога да ви кажа: монсеньор Аполо е арестуван. По заповед на Ханеган го лишиха от дипломатическия имунитет. В Новия Рим се говори, че цялото кралство ще бъде обявено за отлъчено от църквата. Разбира се, Ханеган вече е подложен на отлъчване *ipso facto*, но това като че ли не безпокои голямата част от поданиците му. Както, навярно, ви е известно, почти осемдесет процента от населението на Тексаркана изповядват различни еретични култове, а католическата вяра на управляващата класа винаги е била само показна.

— Значи така стоят нещата с Маркус — печално проговори абатът. — А нещо ново за дом Тадео?

— Не мога изобщо да си представя, как ще пресече Равнината в такъв момент, без да получи няколко куршума. Става ясно, защо така не му се тръгваше на това пътешествие. Но нищо друго, засега, не ми е известно за него, отче абат.

Болезнена гримаса изкриви лицето на дом Пауло.

— Ако нашият отказ да изпратим на неговия университет необходимите материали ще доведе до гибелта му...

— Не се разстройвайте за това, отче абат. Ханеган сам ще го пази. Уверен съм, че донът ще пристигне, макар че не мога да си представя по какъв начин.

— Бях чувал, че неговата гибел ще бъде невъзвратима загуба за света. Добре, сега ми разкажете, защо ни информирате за плановете на Ханеган? Ние сме в пределите на Денвър и не виждам никаква опасност в този район.

— Да, но аз ви разказах само началото. В крайна сметка, Ханеган се надява да обедини целия континент. След като здраво хване юздите на Ларедан, ще поиска да унищожи поддържащото го обкръжение. Следователно, следващият ход ще бъде Денвър.

— Тогава пътищата му за снабдяване ще трябва да се проточат през цялата езическа страна? Струва ми се, че това е невъзможно.

— Извънредно е трудно, но именно това прави следващия ход несъмнен. Равнината образува естествена географска бариера. Ако обезлюдее, Ханеган ще може да счита западната си граница в безопасност. Но езичниците принуждават всички държави, разположени до Равнината, да поддържат наоколо значителни военни сили. Единственият начин да се подчини Равнината, е като се контролират двете плодородни линии на изток и на запад.

— Но дори и да е така — учуди се абатът — езичниците...

— За тях Ханеган е разработил наистина дяволски план. Войниците на Бявата Мечка лесно ще победят кавалерията на Ларедан, но няма да могат да се справят с чумата по добитъка. Племената от Равнината още не знаят за това. Но когато Ларедан отправи войската си, за да накаже езичниците за пограничните набези, най-отпред ще бъдат подгонвани няколко стотици болни животни, които да се смесят със стадата на езичниците. Това е идея на самия

Ханеган. В резултат ще настъпи глад и ще стане много просто да насъскаш едно племе срещу друго. Не знаем, разбира се, всички детайли, но главното е създаването на легиони от езичници с вожд марионетка, въоръжени от Тексаркана, лоялни към Ханеган и готови да тръгнат на запад, към планините. Ако това стане, този район ще попадне под първия удар.

— Но защо? Нали Ханеган не мисли, че варварите са способни да образуват добри военни отряди и да помогнат да се създаде империя!

— Не, мой господине. Но езическите племена ще бъдат разединени, а Денвър стъпкан. Тогава Ханеган ще може лесно да вземе своя пай.

— И какво ще прави с него? Такава империя няма да устои дълго.

— Затова пък ще бъде обезопасена от всички страни, а той ще може да не се грижи за тила си и да удари на изток или североизток. Разбира се, преди да се стигне до това, плановете му могат да се провалят десет пъти. Така или иначе, този район има пълно основание да се опасява от опустошително нашествие и то в близко бъдеще. През следващите няколко месеца трябва да се предприемат мерки за безопасността на абатството. Аз имам инструкции да обсъдим с вас въпроса за съхраняване на „Книга на Паметта“.

Дом Пауло изпита чувство, че около него мракът се сгъсти. След двадесет столетия мир най-после блесна малка надежда, но ето че се появи този неграмотен княз и варварските орди, готов да забие остри шипове в нея и...

Той удари по масата с юмрук.

— Вече хиляда години не сме ги пускали зад нашите стени — изръмжа той — и няма да ги допуснем още хиляда. Това абатство е обсаждано три пъти по време на нашествията на Ордите и още един път по време на разкола, предизвикан от антипапа Висарион, но и до днес сме съхранили нашите книги.

— Сега съществува още една опасност.

— И каква е тя?

— Оръдията и картечните се разпространиха широко.

Празникът на Възнесението дойде и отмина, но за отрядът от Тексаркана не се получи никакви сведения. Свещениците от абатството започнаха да приемат частни обети от богомолците и странниците. Дом Пауло се отказа дори от леката си закуска. Шушукаше се, че си е наложил епитимия заради това, че е поканил учения: сега Равнината стана опасна.

На кулите братята бдяха постоянно, а и самият абат често се качваше на стената, за да се огледа на запад.

Скоро след вечернята на празника на свети Бернард, един послушник доложи, че вижда прашна линия в далечината. Но притъмня и никой друг не успя да я разгледа. Изпяха вечернята и „*Salve Regina*“^[2], но така и никой не се появи на вратите.

— Това може да е разузнавач, изпратен напред — предположи игумен Голт.

— Може да е плод на въображението на брата-страж — възрази дом Пауло.

— Но ако са разбили лагера си на десет мили или горе-долу толкова надолу по пътя...

— От кулите щяхме да видим огньовете им. Нощта е ясна.

— Успокойте се, доминe. Когато изгрее луната, ще изпратим на разузнаване конник.

— О, не. Това е добър начин да получиш куршум погрешка. Ако това наистина са те, вероятно държат пръстите си на спусъка, особено през нощта. Ще изчакаме разсъмване.

Беше късно утро, когато дългоочакваният отряд се появи от запад. От върха на кулата дом Пауло мигаше и се взираше към сухата, изгоряла от слънцето околност, като се опитваше да накара късогледите си очи да видят нещо в далечината. Отрядът се спря, явно за съвещание.

— Струва ми се, че са двадесет или тридесет души — проговори недоволно абатът, търкайки с досада очи. — Действително ли са толкова много?

— Приблизително — отговори Голт.

— Как ще можем да ги приемем всички?

— Струва ми се, че няма да е необходимо да приемаме и тези, които са във вълчи кожи, господин абат — студено забеляза младия свещеник.

— Във вълчи кожи ли?

— Езичници, мой господине.

— Хората на стената! Затворете вратите! Спуснете щита! Да се счупят...

— Почакайте, не всички са езичници, доминe.

— Така ли? — дом Пауло се обърна и отново заразглежда отряда.

Съвещанието свърши. След известно объркване отрядът се раздели на две групи: по-голямата част препусна назад, останалите конници изчакаха малко, после обърнаха конете и в тръс се впуснаха към абатството.

— Шест или седем от тях са във военна униформа — промърмори абатът, когато се приближиха.

— Това е дом Тадео и неговия отряд, уверен съм.

— Но защо с езичници? Добре че миналата нощ не ви позволих да изпратите конник. Какво са правили заедно с езичниците?

— Възможно е това да са били проводници — неуверено каза отец Голт.

— Колко мило от страна на лъва да лежи до овцата!

Конниците се приближиха до вратите. Дом Пауло преглътна вгорчилата се слюнка.

— Добре, да вървим да ги поздравим, отец Голт.

Докато свещениците се спускаха от стената, пътниците спряха до самия манастир. От тях се отдели конник и препусна напред, после се усети и протегна документите.

— Вие ли сте дом Пауло от Пекос, абате?

Абатът се поклони.

— *Tibi adsum.*^[3]

— Добре дошли от името на светия Лейбовиц, дом Тадео. Добре дошли от името на неговото абатство, от името на четиридесет поколения, които очакваха твоето идване. Това е твой дом. Ние сме твои слуги.

Думите излизаха направо от сърцето му. Думите бяха пазени дълги години, очаквайки този миг. Като чу в отговор неразбираемото бърборене, дом Пауло бавно се изправи.

За миг погледът му срещна погледа на учения. Той почувства колко бързо се стапят топлината и сърдечността. Ледени очи, студени и

изпитателни. Скептични, зли и горди. Те изучаваха абата така, както се изучава безжизнено изваяние.

„Нека този миг стане мост над пропастта от дванадесет столетия“ — пламенно се молеше Пауло. Той се молеше още древният учен-мъченик да протегне ръка на утрешния ден от този мост. Това бе истинска пропаст и всички го разбираха. Абатът внезапно усети, че той въобще не принадлежи на този век, че са го оставили незнайно как на пясъчната ивица на реката на времето и че в действителност няма никаква опасност.

— Влизай — меко каза той. — Брат Висклайр ще се погрижи за твоите коне.

Той се върна в уединението на своя кабинет едва след като гостите бяха настанени по стаите. Усмивката на лицето на дървения светия му напомни самодоволната усмивка на стария Бенеамин Елеазар, говорещ: „Миряните също са последователни“.

[1] 1. Наместник на императора в древния Рим. 2. Представител на папата. ↑

[2] Привет на теб, царице небесна. (лат.) ↑

[3] Ти дойде. ↑

— А сега за времената на Йов — започна братът-четец от катедрата в трапезарията. — И беше ден, когато синовете господни дойдоха да се представят пред Господа; между тях дойде и Сатаната.

И рече Господ на Сатаната: „Откъде дойде ти?“

И отговори Сатаната на Господ: „Аз ходих по земята и я обходих“.

И рече Господ на Сатаната: „Обърна ли внимание на моя раб, Онзи княз? Защото няма друг като него на земята: човек непорочен, справедлив, благочестив и отдръпващ се от злото“.

И отговори Сатаната на Господ и каза: „Нима даром е благочестив Онзи княз? Не огради ли ти с кръг него и дома му и всичко негово? Ти благослови сътвореното от ръцете му и стадата му се разпространяват по земята; но прости Твоята ръка и вземи всичко, което има — ще те благослови ли той?“

И рече Господ на Сатаната: „Ето, всичко, което той има е в твоята ръка; само върху него не простирай ръката си“. — И си отиде Сатаната от лицето Господне.

Но Онзи княз не приличаше на свети Йов и когато грижите налегнаха земите му, а хората му изгубиха предишното си богатство; когато видя, че враговете му станаха по-силни, страхът влезе в него и той загуби вяра в бога, мислейки за себе си: „Аз трябва да ударя пръв, за да не ме съкрушат враговете с меч!“

И настъпи ден трети — продължаваше братът-четец — когато князете на мира отвърнаха сърцата си от Божия закон, и високомерието им нямаше предел. И всеки от тях мислеше за себе си, по-добре всичко наоколо да бъде унищожено, отколкото друг княз да вземе връх над него. Така силните на света се състезаваха за висша власт над всичко. С коварство, предателство и измама се опитваха да управляват, и страхът им нарастваше, и трепереха те.

Затова Господ заповяда на мъдреците от това време да намерят начин, чрез който целият свят да може да се унищожи, и им даде меча арахангелов, с който бе победен Луцифер, да могат тези мъдречи и

князе да се побоят от Господа и да се смирят пред всевишния. Но те не се смириха.

И Сатаната каза на Онзи княз: „Не се страхувай да извадиш меч, твоите мъдреци те лъжат, че така ще бъде унищожен целия свят. Не се вслушвай в съветите на слабите, защото страховете им са големи и служат на твоите врагове, спират твоята ръка, вдигната над тях. Удари ги и знай, че ще станеш владетел на всичко“.

И този княз се вслушал в думите на Сатаната, и извикал всички мъдреци от своето кралство, и се обърнал към тях за съвет, как да унищожи враговете си без да навреди на своето собствено царство. Но много мъдреци казали: „Господарю, това е невъзможно, защото твоите врагове също имат меч, какъвто ние ти дадохме, и неговият пламък е адския пламък и неистовото слънце, от които е бил запален“.

„Тогава ми направете друг меч, който да е седем пъти по-горещ и от самия ад“ — заповядал князът, чието високомерие било по-голямо от това на фараона.

И много мъдреци казали: „Не, господарю, прости ни за това, защото дори димът от този огън, ако го запалим за теб, ще донесе гибелта на мнозина“.

И тогава князът се разгневил на отговорите им, и решил, че са го предали, и изпратил при тях своите шпиони, за да ги изпита и подложи на съмнение; и мъдреците се изплашили. Някои от тях изменили своя отговор, за да избегнат гнева му. И три пъти ги питал той, и три пъти те отговаряли: „Не, господарю, и твоят народ ще загине, ако ти направиш това“. Но един от мъдреците приличал на Иуда Искаротски, и словата му били изкусни, и той предал братята си, и лъжел всички люде, че не трябва да се боят от Радиоактивните отпадъци. И князът се вслушал в съветите на този фалшив мъдрец, чието име било Очернител, и заповядал на своите шпиони да обвинят много мъдреци пред народа. Изплашени, слабите духом мъдреци започнали да съветват княза според желанието му, казвайки: „Оръжието може да се използва, но не преминавай такава и такава граница, иначе непременно всичко ще загине“.

И князът ударил по градовете на своите врагове с новия огън и три дни, и три нощи неговите големи катапулти и железни птици хвърляли върху им неговият гневен дъжд. Над всеки град изгряло слънце по-ярко от слънцето на небето, и веднага този град увяхвал и се

стапял като восък от факел, и хората там умирали по улиците, и кожата им димяла, и те заприличвали на наръч пръчки, хвърлени върху въглени. И когато яростното слънце падало, градът бивал обхванат от пламък и страшен гръм се спускаше от небето като огромен таран, разрушавайки всичко. Отровни изпарения паднали по всички земи, и светели те през нощта с вторичен пламък, и погубващият вторичен пламък правел в кожата язви, косите опадвали, а кръвта застивала в жилите.

И страшно зловоние се разнесло от земята до небесата. Земята се превърнала в Содом и Гомора, и навсякъде били руини, и на земята на този, защото неговите врагове не удържали своята мъст, а изпратили огън, за да изтребят неговия град така, както били изтребени техните собствени. Зловонието от това побоище не било угодно на Господа и казал Той на Онзи княз: „Що за огнено жертвоприношение ми приготви? Що за мирис се издига от неговата клада? Ти ми принесе в жертва овце или кози, или телеца пожертвува за своя Бог?“

Но княза не Му отговорил и Господ казал: „Ти ми принесе в жертва синовете ми“.

И Господ го изтребил заедно с Очернителя, предателя, и настъпил мор на земята, и безумие обхванало хората, и убили те с камъни мъдрите и силните на света, каквито още били останали.

— Но бил по това време човек на име Лейбовиц, който като млад, като свети Августин, възлюбил човешката мъдрост повече от Божията мъдрост. Но сега, като видял, че голямото знание, само по себе си хубаво, не спасило света, той се обърнал към Господа за покаяние, молейки се...

Абатът почука по масата и братът-четец бавно замлъкна.

— И това ли е всичко, което знаете за *това*? — попита дом Тадео, когато седяха в кабинета на абата.

— О, има няколко версии — отговори дом Пауло. — Те се различават само в детайли, но нито в една не се посочва определено, кой народ е нападнал пръв — и в дадената версия на това също не се придава особено значение. Текстът, който четохме току-що, е бил написан няколко десетилетия след смъртта на свети Лейбовиц... вероятно това е един от най-първите разкази, а после многократно са го преписвали. Автор, вероятно, е бил млад монах, който не е живял по време на унищожението. Той е възприел този разказ от втора ръка, от

последователите на свети Лейбовиц, първите Запомнящи и Книжовници, и е бил склонен към подражаване на старинните ръкописи. Съмнявам се да има някъде единен, точен и пълен разказ за Огнения Потоп. Той е бил твърде велик, за да може един човек да види пълната картина.

— В коя страна е бил Онзи княз и този... Очернител?

Абат Пауло поклати глава.

— Някой, дори авторът на този разказ определено не знае това. Оттогава, както беше написано, събрахме в едно достатъчно отделни фрагменти, за да разберем, че в тези времена дори дребните управници са имали в ръцете си такова оръжие. Положението, което описва, е съществувало в не една страна. Някой и Очернителя... такива навярно е имало множество.

— Аз, разбира се, съм слушал такива легенди. Очевидно всичко е било много по-гадно в действителност — констатира донът. После рязко смени темата: — Е добре, кога ще мога да започна да изучавам тази... как я наричате?...

— „Книга на Паметта“.

— Да... — той въздъхна и се усмихна студено на изображението на светията в ъгъла. — Утре... ако не намирате, че твърде бързам?

— Ако искате, можете да започнете веднага — каза абатът. — Вие можете да идвате и да си отивате, когато пожелаете.

Обикновено сводовете на подземие то биваха осветявани с малко свещи и само няколко учени монаси с черни раса се движеха от ниша към ниша. Брат Амбустър най-често седеше унило със своите записи в кръга светлина от лампата в подножието на стълбата. Още една лампа светеше в отделението Морална Теология, където обвита с расо фигура се беше изгърбила над старинните ръкописи. След първата молитва повечето от братята се занимаваха с обикновените си работи в кухнята, в училището, в градината, в конюшнята, в канцеларията, така че библиотеката оставаше почти празна до следобедните часове, когато настъпваше време за *lection devina*.^[1]

Но тази сутрин под сводовете на подземие то беше необичайно многолюдно.

Три монаси стояха без работа близо до новата машина и следяха четвъртия монах, който стоеше в подножието на стълбата.

Четвъртият монах търпеливо гледаше нагоре към петия монах, който стоеше на площадката и следеше входа на стълбата.

Брат Корнхауър шеташе около своя апарат като грижлива майка около децата си. Когато вече не останаха свободни проводници и когато вече нямаше какво да се регулира, той се насочи към отсека по Естествена Теология — да чете и да чака. Желателно би било да даде указание на своите помощници, но той предпочете да запази тишина, и дори някаква мисъл за предстоящото събитие като негов личен триумф и да се мярна в съзнанието му докато чакаше, изразът на лицето на манастирския изобретател не даваше никакъв намек за това. Откакто абатът пренебрегна изпитанието на машината, брат Корнхауър не очакваше одобрение от ничия страна и даже преодоля склонността си да гледа на дом Пауло с известен укор.

Леко свистене от посока на стълбата отново развълнува подземие, макар че по-рано вече имаше няколко лъжливи сигнали за тревога. Очевидно никой не беше съобщил на дона какво изумително изобретение очаква неговата инспекция в подземие. Очевидно ако му бяха съобщили, важноста на изобретението щеше да бъде намалена. Очевидно отецът абат се беше погрижил те да понамалят своята разгорещеност. Този път предупредителният сигнал не беше напразен. Монахът, който наблюдаваше горната част на стълбата тържествено се обърна и се поклони на петия монах, който стоеше на площадката на стълбата.

— *In principio Deus...*^[2] — произнесе меко той.

Петият монах се обърна и се поклони на четвъртия монах, който стоеше в основата на стълбата.

— ... *caelum et terram creavit.*^[3]

Четвъртият монах се обърна към другите трима, стоящи бездейни до машината.

— *Vacuus autem erat mundus...*^[4] — обяви той.

— ... *cum tenebris is superficie profundorum.*^[5] — в хор отговориха монасите.

— *Ortus est Dei Spiritus supra aquas,*^[6] — призова брат Корнхауър, съпровождайки връщането на книгата на място с грохота на веригата.

— ... *gratias creatori Spiritol,*^[7] — отзова се неговият отбор.

— *Dixique Deus: „Fiat lux“*^[8] — произнесе изобретателят с тон на заповед.

Монасите, пазещи стълбата, се спуснаха надолу и заеха местата си. Четиримата застанаха до колелото с кръста, а петият се наведе над динамомашината. Шестият монах вдигна сгъваемата стълба и се разположи на горното стъпало; при това главата му опря в горния свод. Той сложи на лицето си маска от почернен, намастен пергамент за защита на очите, след това опипа лампата и регулировъчния винт, а брат Корнхауър през това време с нетърпение гледаше отдолу.

— ... *et lux ergo facta est*,^[9] — каза монахът, като напипа винта.

— *Lucem esse bonam Deus vidit*,^[10] — обърна се изобретателят към петия монах.

Петият монах се наклони над динамомашината със свещта и за последен път огледа контактите.

— ... *et secrevit lucem a tenebris*,^[11] — каза той най-накрая, продължавайки занятието си.

— ... *lucem appellavit „diem“ et tenebras „noctes“*,^[12] — в хор завършиха монасите до колелото и допряха плещи в ръчките на кръста.

Заскърцаха и застанаха осите, тежките колела на динамомашината започнаха да се въртят, тяхното ниско жужене скоро се превърна в рев, след това в жален писък, а монасите, напрягайки се и пъхтейки, все повече засилваха колелото. Наблюдаващия динамомашината монах забеляза, че от скоростта на въртене спиците се сляха и се превърнаха в плътен кръг.

— *Vespere occaso...*^[13] — започна той, след това спря, близна двата си пръста и докосна контактите. Блесна искра.

— *Lucifer*^[14] — закрещя монахът, отскачайки, а след това жално добави: — *ormus est primo die*.^[15]

— Контакт! — заповяда брат Корнхауър, когато дом Пауло, дом Тадео и неговият секретар започнаха да се спускат по стълбата.

Монахът на стълбата запали дъгата. Прозвуча едно рязко „спффт“ и ослепителна светлина освети сводовете на подземие то със сияние, което никой не беше виждал дванадесет столетия.

Спускащите се по стълбата спряха. Дъхът на дом Тадео спря, той успя само да изругае на родния си език. Той отстъпи назад на едно стъпало. Абатът, който не беше присъствал на изпитанията и не

вярваше на налудничавите заявления на очевидците, побледня и прекъсна речта си наред думата. Секретарят панически хукна да бяга с вик: — „Пожар!“.

Абатът се прекръсти.

— Аз и не подозирах! — прошепна той.

Като преодоля първоначалното си объркване, ученият внимателно огледа подземие и забеляза задвижващото колело и монасите, които го въртяха. Погледът му се плъзна по медните навивки, задържа се върху монаха, седящ в седлото, оцени предназначението на колелата от каруца на динамомашината и отбеляза монаха, който стоеше с наведени очи в началото на стълбата.

— Невероятно! — въздъхна той.

Монахът до стълбата се поклони в знак на смирение и признателност. Синьо-бяла светкавица като острие на нож разсече тъмнината в подземие.

— По-ярко е от хиляди факли — с развълнуван глас казваше ученият. — Това трябва да е по-древно... Не! Немислимо е!

Той се спускаше като в сън по стълбата. Спря до брат Корнхауър, като го разглежда известно време с любопитство. Обиколи съоръжението, огледа динамомашината, проводниците, самата лампа, без да се докосва до нищо, без да пита нищо.

— Изглежда невъзможно, но...

Абатът преодоля своя страх и също слезе по стълбите.

— Стига сте мълчали! — прошепна той на брат Корнхауър. — Поговорете с него. Аз не мога да дойда на себе си.

Монахът почервеня.

— Харесва ли ви това, господин абат?

— Ужасно! — изсъска дом Пауло. Лицето на изобретателя се изопна. — Потресаващ начин за приемане на гости. Това нещо тук изплаши до смърт секретаря на дона, той едва не изгуби разсъдък си. Огорчен съм!

— Да, разбира се, тя е твърде ярка...

— Дяволски ярка! Върви, поговори си с него, докато измисля как да се извиним.

Но ученият, очевидно, вече бе взел решение — той бързо крачеше срещу тях. Лицето му беше сериозно, но оживено.

— Електрическа лампа — каза той. — Как се изхитрихте да я укривате през тези столетия! Ние дълги години се опитвахме да разработим теорията... — Той отново леко се задъха и се опита да се овладее, сякаш беше станал жертва на чудовищна шега. — Защо сте я крили? От религиозни съображения? И, какво...

Той окончателно се смути и се огледа, сякаш искаше да избяга.

— Нищо не разбирам — тихо проговори абатът и хвана Корнхауър за ръка. — За бога, братко, обясни!

През всичките векове не бе имало по-добър балсам за уязвената професионална гордост.

[1] Духовно четене (лат.) ↑

[2] 1–6 В началото Бог... (лат.) ↑

[3] ... създаде земята и небето. (лат.) ↑

[4] А земята беше безвидна и пуста... (лат.) ↑

[5] ... и тъмнина се разстилаше над бездната (лат.) ↑

[6] Духът Божий се носеше над водата... (лат.) ↑

[7] ... славейки твореца духовен. (лат.) ↑

[8] Рече бог: „да бъде светлина“. (лат.) ↑

[9] ... и биде светлина (лат.) ↑

[10] И видя Бог, че светлината е добро (лат.) ↑

[11] ... и отдели Бог светлината от тъмнината (лат.) ↑

[12] ... светлината Бог нарече ден, а тъмнината — нощ (лат.) ↑

[13] Изгря вечерна звезда... (лат.) ↑

[14] Луцифер! (лат.) ↑

[15] и свърши ден първи. (лат.) ↑

Абатът се мъчеше да заглади неприятния инцидент в подземие то с всички възможни средства. Дом Тадео не показваше никакви признаци на гняв и дори прие многобройните извинения на абата за този, по негово мнение, случаен инцидент, след което даде на учения подробен отчет за конструирането и изготвянето на устройството. Но фактът, че извиненията бяха приети, още повече убеди абата, че бе допусната голяма грешка. Бяха поставили донна в положение на катерач, изкатерил се на недостъпен „връх“ само за да открие там инициалите на своя съперник, оставени на върха на скалата... при това без да е предупреден от съперника. Това не можеше да не го потресе.

Ако донът не настояваше, (твърде уверено, вероятно в следствие на своето объркване) че светлината от лампата е изключително качествена, достатъчно ярка за разглеждане дори на станалите крехки от времето документи, които на светлината на свещите трудно се разчитаха, дом Пауло непременно би махнал лампата от подземие то. Но дом Тадео настояваше, уверяваше, че светлината му е необходима. Едва когато разбра, че е необходимо в подземие то да има непрекъснато поне четирима послушници или постуланти, които да въртят динамомашината и да регулират дъгата, той помоли да махнат лампата. Но сега пък Пауло започна да настоява да я оставят на мястото ѝ.

Ето така ученият започна работата си в абатството при постоянното присъствие на трима послушници, работещи на задвижващото колело и още един със светозащитен пергамент на седлото и поддържащ светлината на лампата, регулиращ я непрекъснато — ситуация, която даде повод на Поета да съчинява безжалостни стихове за демона на объркването и за това, на какво се беше подложил той в името на покаянието.

Няколко дни донът и помощниците му изучаваха библиотеката, ръкописите, манастирските записки, които не бяха включени в Книгата на Паметта — сякаш по външния вид на раковината можеха да определят има ли в нея бисер. Брат Корнхауър видя помощниците на донна паднали на колене пред входа на трапезарията, сякаш извършваха

обряд пред изображението на дева Мария над вратата, но звукът от инструментите им разсея илюзията. Един от помощниците измерваше с уред вдлъбнатината в пода, образувана през изтеклите столетия от монашеските сандали.

— Търсим метод за определяне на датите — отговори той на въпроса на Корнхауър. — Тук изглежда е най-подходящото място за определяне степента на стандартното износване, тъй като лесно може да се определи честотата на преминаване. Три пъти приемане на храна за човек на ден от момента на полагане на камъните.

Корнхауър се впечатли от тази прецизност и от самия процес на изследване, но с нищо не можеше да им помогне.

— Има подробна хроника на строителството на абатството — каза той. — Там е посочено точно кога е издигната всяка постройка или кога е пристроено всяко крило. Защо да не си спестите времето?

Помощникът вдигна очи с невинен вид.

— Господарят ми има поговорка: „Найол не говори и затова не лъже“.

— „Найол“?

— Найол е един от боговете на народа от Червената река. Господарят ми казва това в преносен смисъл, разбира се. Предметните доказателства са основен източник. Записите могат да лъжат, но природата не е способна на това. — Като видя реакцията на монаха, той добави бързо: — Никой не казва това за вас. То е просто доктрина на нашия дом: всичко да се подложи на кръстосана проверка.

— Очарователна доктрина — промърмори Корнхауър и се склони над чертежа на напречното сечение на вдлъбнатината, направен от помощника. — Вижте, та той прилича на кривата на нормалното разпределение, както я нарича брат Машек. Колко странно!

— Нищо странно. Вероятността за отклонение на стъпките от централната линия е в границите на нормалната грешка.

Корнхауър беше просто очарован.

— Ще повикам брат Машек — каза той.

Интересът на абата към действията на гостите беше прозаичен.

— Защо — попита той Голт — правят подробни чертежи на нашите съоръжения?

Игуменът беше удивен.

— Не съм чул за това. Имате предвид дом Тадео, нали?

— Не, офицера, който пристигна с него. Той ги изследва много систематично.

— Как разбрахте за това?

— Каза ми Поета.

— Поета?! Ха!

— За съжаление, този път казва истината. Отмъкнал е един от чертежите.

— У вас ли е?

— Не, накарах го да го върне. Но това не ми харесва. Изглежда... зловещо.

— Предполагам, Поета е поискал да му се плати за информацията?

— Колкото и да е странно, не. Той има твърда неприязън към дона. Щом те се появят, той изчезва, като си мърмори под носа.

— Поета винаги си мърмори.

— Но не с такъв сериозен вид.

— Как предполагате, защо правят чертежи?

Пауло мрачно стисна устни.

— Докато не открием друга причина, ще считаме, че интересът им е професионален. Абатството имаше късмет с крепостта: никога още не е превземана чрез обсада или щурм. Може това да е предизвикало професионалното им възхищение?

Отец Голт замислено погледна на изток.

— Струва си да размислим над това. Ако Ханеган смята да удари от запад, през Равнината, ще трябва да остави гарнизона в този район, преди похода си към Денвър.

Той помисли няколко секунди и лицето му придоби разтревожено изражение.

— А тук стои крепостта, изпълнена с готовност.

— Страхувам се, че точно това са си помислили.

— Смятате, че са изпратени да шпионират?

— Не-не. Съмнявам се, че Ханеган въобще е чувал някога за нас. Но те са тук и са офицери, и не могат да не се оглеждат наоколо, и такава идея просто не може да не им хрумне. И, изглежда, Ханеган вече ще чуе за нас.

— Какво мислите да предприемете?

— Още не зная.

— Защо да не кажем за това на дом Тадео?

— Офицерите не са от състава на неговите слуги. Те са изпратени да го придружават и защитават. Какво може да направи той?

— Той е роднина на Ханеган и има определено влияние.

Абатът кимна.

— Ще опитам да му обърна внимание за това. При всички случаи, трябва да внимаваме, какво ще се случи в близко бъдеще.

През следващите дни дом Тадео най-после завърши изучаването на раковината, и като се убеди, че това не е преоблечена скарида, съсредоточи цялото си внимание върху бисера. Задачата не бе от леките.

Бяха изучени подробно множество факсимилни копия. В случаите, когато оригиналите бяха повредени, се считаше неблагоприятно да се доверяваш на интерпретациите и зрението на копиращите. Тогава на бял свят се изваждаха оригиналните манускрипти, датиращи от времето на Лейбовиц, които бяха запечатани в цилиндри под вакуум, подредени в специални подземни складове за вечно съхраняване.

Помощниците на дона събраха няколко фунта бележки. На петия ден походката на дом Тадео стана забързана, в маниерите му се появи нетърпението на изгладняла хрътка, усетила миризмата на ценен дивеч.

— Великолепно! — Той се колебаеше между тържеството и привичната си недоверчивост. — Извадки от трудовете на физиците от двадесети век! Уравненията са доста последователни.

Корнхауър поглеждаше над рамото му.

— Виждал съм това — каза, едва сдържайки дъха си, — но не мога да разбера, къде е началото и къде края. Има ли нещо важно в тях?

— Още не съм сигурен. Математиката е прекрасна, просто прекрасна! Гледайте тук, този израз... обърнете внимание на изключителната компактност на записката. Ето това под знака на радикала изглежда като производна от втори ред, но фактически представлява в разгърнат вид цяла редица от производни от висша степен.

— По какъв начин?

— Степенните показатели повишават порядъка и разширяват изразността; с други думи то може да бъде представено с линеен интеграл, както утвърждава авторът. Прелестно! А сега погледнете този прост на пръв поглед израз. Тази простота е лъжлива. Той явно представлява не едно, а цяла система от уравнения в сбит вид. Трябваша ми два дни, за да разбера, че авторът има предвид съответствие не просто на едно уравнение на друго, а на цяла система — на друга система. Още не съм разбрал физическият смисъл на всичките приведени тук уравнения, но математическите извадки са просто... просто прекрасни! Дори ако е мистификация, то тя е вдъхновена! А ако не е — може да се окаже невероятна сполука... Във всички случаи е великолепно. Трябва да видя най-ранното копие на тези фрагменти.

Братът-библиотекар застана, когато от подземията изкараха още един оловен цилиндър за разпечатване. Брат Армбрустър не се впечатляваше от това, че светският учен за няколко дни разгада няколко тайни, стояли неразбрани от никое столетие, столетия наред. От гледна точка на съхраняването на „Книга на Паметта“, всяко разпечатване на материалите намаляваше времето за възможното им съществуване и той дори не се опитваше да скрие, че не одобрява това. За него смисълът на съществуването на книгите бе в съхраняването им. Използуването им беше нещо вторично, което следваше да се избягва. Дните течаха, а ентузиазмът на дом Тадео все растеше. Абатът въздъхна с облекчение, когато видя, че скептицизмът на учения се стопява с всеки нов фрагмент от допотопните научни текстове. Ученият не беше направил никакво изявление относно предполагаемата цел на своите изследвания. Може би защото тази цел, по начало, беше неопределена. Но сега се занимаваше с работата си с решителната пунктуалност на човек, следващ определен план. Чувствайки известен проблясък, дом Пауло реши да го предположи да сподели това.

— Общината се интересува от труда ви — каза той на учения. — Бихме искали да ги обсъдим, ако нямате нищо против. Разбира се, всички сме чували за вашите теоретични разработки в колегиума, но това е твърде научно и непонятно за повечето от нас. Можете ли да разкажете нещо за тях, като използвате... е, общи термини, разбираеми и за неспециалиста? Общината ми се сърди за това, че все

още не съм ви поканил да изнесете лекция. Но си мислех, че първо ще искате да съберете достатъчно впечатления за нашия манастир. Разбира се, ако вие...

Погледът на дона сякаш стисна черепа на абата с невидим дебеломер и го измери шест пъти. Той се усмихваше със съмнение.

— Искате да обясня нашата работа възможно по-просто?

— Нещо такова, ако обичате?

— Само това? — Той се разсмя. — Несведущ човек чете съчинение по естествени науки и ругае автора: „Но защо не може да обясни всичко това на прост език“. Този човек не може да си представи, че това е възможно най-простият език за дадения предмет. Действително, основната част от естествената философия е просто процес на езиково опростяване, опит да се създаде такъв език, чрез който половин страница уравнения да могат да се изразят с мисъл, която не може да бъде описана с така наречените „прости думи“ на по-малко от сто страници. Разбрахте ли ме?

— Да, защото обяснявате добре. Но може би ще можете да ни разкажете именно за тези аспекти на вашата наука. Ако, разбира се, това предложение не е преждевременно, доколкото засяга вашата работа с „Книга на Паметта“.

— О, не. Вече съвсем отчетливо виждаме накъде да вървим и какво трябва да доработим. Разбира се, за да завършим работата си, имаме нужда от още време. Трябва да се обединят отделните части в едно цяло, а не всички се отнасят към един и същ проблем. Не можем да предскажем, какво ще се получи, но точно знаем с какво не си струва да се занимаваме. Щастлив съм да съобщя, че перспективите са напълно обнадеждаващи. Готов съм да обясня общите положения, но... — Той още веднъж сви рамене със съмнение.

— Какво ви тревожи?

Донът сякаш се обърка.

— Не съм уверен в аудиторията. Не искам да засягам ничии религиозни чувства.

— Но по какъв начин? Като изложите предмета на философията ли? Или на физиката?

— Разбира се. Нали за много хора представите за обкръжаващия ни свят имат религиозен характер... имам предвид...

— Но, ако същността на предмета е физическия свят, може ли това да оскърби някого? Особено в нашата община. Толкова дълго чакахме светът да започне да се интересува от самия себе си. С риск да прозвучи като хвалба, мога да ви уверя, че в нашия манастир има няколко доста способни любители на естествената философия. Това са брат Машек и брат Корнхауър.

— Корнхауър! — Донът погледна внимателно дъговата лампа и като примигна, премести поглед. — Това не мога да го разбера.

— Лампата ли? Но нали вие...

— Не, не лампата. Щом преодоляхме първия стрес, простотата ѝ стана очевидна. Тя трябваше да работи. Трябваше да работи още на хартия, ако се изключат отделни неясноти и се доразвият отсъстващите детайли. Но с един скок да се преодолее разстоянието от смътната хипотеза до действащия модел... — Донът се закашля нервно. — Не мога да разбера този Корнхауър. Устройството му — посочи той динамомашината — е олицетворение на огромен скок след почти двадесет годишни предварителни експерименти, започващи с изясняване на принципа. Корнхауър, обаче, е минал без предварителни експерименти. Вярвате ли в намеса свихе? Аз — не, но тук такова вмешателство е налице. Колела от каруца! — разсмя се той. — Какво би могъл да постигне той, ако имаше истинска работилница? Не разбирам, защо такъв човек се занимава в манастира с бъчварски занаят?

— Навярно брат Корнхауър ще може да ви обясни това — каза дом Пауло, като се мъчеше да говори спокойно.

— Е, добре — мисленият дебеломер на дона отново започна да измерва стария свещеник. — Ако считате, че никой няма да бъде засегнат, като изслушва не съвсем обикновени мисли, аз ще се радвам да обсъдим нашите трудове. Но някои от тях са в противоречие със съществуващите предраз... хм, възгледи.

— Много добре! Това ще бъде възхитително!

Те се уговориха за времето и дом Пауло облекчено въздъхна. Той почувствува, че свободната обмяна на мнения може да намали вековната пропаст между християнския монах и светския учен, изследовател на природата и да смекчи напрежението. И тогава мъглявата завеса на съмненията и колебанията ще се отдръпне... Дом

Пауло се засрами от предишните си опасения. „Господи, молеше се той, бъди търпелив с благонамерения глупак“.

— Но вие не трябва да забравяте за офицера и неговия бележник — напомни му Голт.

В трапезната братът-четец четеше от катедрата обявление. Светлината на свещите обезцветяваше лицата на облечените в раса братя, стоящи неподвижно зад столовете си и очакващи началото на вечерната трапеза.

— Преподобният отец-абат ми нареди да обявя, че правилото за въздържане по време на днешната вечерна трапеза се отменя. Както вече сте чули, ще имаме гости. Всички монаси и послушници могат да вземат участие във вечерното пиршество в чест на дом Тадео и неговите спътници, на всички ви се разрешава да ядете месо. През време на вечерната трапеза са позволени разговори, но тихи.

От редиците на послушниците се чу сподавен възторг. Масите бяха приготвени. Храната още не беше поднесена, но обикновените чашки за каша бяха заменени с големи обедни подноси, разпалващи апетита с намека за предстоящо пиршество. Добре познатите чашки за мляко бяха заместени от чаши за вино. На всички маси имаше рози.

Абатът се спря в коридора, за да изчака четецът да свърши съобщението. Той погледна масата, предназначена за него, отец Голт, почетния гост и спътниците му.

В кухнята пак не броят правилно, помисли той. Масата беше сложена за осем души. Трима офицери, донът и помощникът му, и двама свещеника — седем души, ако само отец Голт, поради особената ситуация, не беше поканил и брат Корнхауър на масата им. Четецът приключи и дом Пауло влезе в залата.

— *Flectamus genua*^[1] — провъзгласи четецът. Облечената в раса тълпа по военному преклони колене и абатът благослови своето папство.

— *Levate*.^[2]

Тълпата се изправи. Дом Пауло зае мястото си и погледна към входната врата. Голт трябваше да доведе миряните. Преди масите за тях се подготвяха в къщата за гости, а не в трапезната, за да не им разваля апетита скромната маса на монасите.

Когато гостите се появиха, той потърси с поглед брат Корнхауър, но не го видя с тях.

— Защо са поставени осем прибора? — шепнешком попита той отец Голт, след като заеха местата си.

Голт пребледня и сви рамене.

Ученият зае мястото вдясно от абата, а останалите се разположиха около масата, като оставиха мястото отляво свободно. Той се обърна да покани с кимване Корнхауер да се присъедини към тях, но преди да срещне погледа му, четецът започна встъпителната част на каноническата меса.

— *Oremus*^[3] — отговори абатът и тълпата склони глави. По време на благословението някой тихо се промъкна на мястото отляво на абата. Абатът се намръщи, но не се обърна, докато траеше молитвата.

— ... *et spiritus sancti, Amen.*^[4]

— *Sedeme.*^[5]

Абатът погледна строго фигурата вляво от себе си.

— Поете!

Той картинно се поклони и се усмихна.

— Добър вечер, господа, дом учени, почтено общество — ораторствуваше той. — Какво ще имаме за вечеря днес? Печена риба и медни пити в чест на временното възкръсване на някое наше началство? Или вие, господин абат, най-последно сварихте гъската на кмета на Санли-Бувитс?

— Аз искам да сваря...

— Ха! — Поета с любезен вид се обърна към учения: — Какви кулинарни съвършенства са представени тук, дом Тадео! Трябва да се присъединявате към нас колкото може по-често. Предполагам, че в гостната не ви дават нищо повече от печени фазани и невероятни бифтеци. Позор! Нашата маса е много по-добра. Надявам се, тази вечер вкусът на брата-кулинар... О... — Поетът потърка ръце и алчно се озъби. — Навярно ще опитаме неговото възхитително фалшиво прасенце с майонеза а ла фра Джон, а?

— Звучи любопитно — каза ученият. — А какво означава?

— Тлъст броненосец с препечена царевица, сварен в магарешко мляко. Обикновеното неделно меню.

— Поете! — извика абатът и се обърна към дона: — Моля да ме извините за присъствието му сред нас. Той не е канен.

Ученият изучаваше Поета със студено веселие.

— Нашият господин Ханеган също държи няколко придворни шута — каза той. — Познавам се добре с тях. Не е необходимо да се извинявате заради него.

Поета скочи от стола си и се поклони ниско на дона.

— Тогава ми позволете да се извиня заради абата, сър! — заяви той с чувство.

Постоя известно време наведен. Всички чакаха да престане да се прави на глупак. Но вместо това той неочаквано се дръпна, седна на мястото си и прободе с вилица пушената кокошка от дървената чиния. Като и откъсна крака, той с вкус започна да гризе. Всички го гледаха объркано.

— Предполагам, че имате право да не приемете моето извинение заради абата — каза накрая той.

Ученият леко се изчерви.

— Преди това ще те изхвърля навън, червей — каза Голт — за да осъзнаеш, колко низка е постъпката ти.

Поета кимна с глава, като не преставаше да мляска.

— Той е очарователно низък, наистина — съгласи се Поетът.

„Някога Голт ще получи удар от него“ — помисли дом Пауло.

Младият свещеник беше силно ядосан и се мъчеше да раздуха инцидента до абсурд, за да намери причина да изгони глупака.

— Извини се най-после на господаря си — заповяда той. — И обясни какво се е случило.

— Прекратете, отче, спрете — бързо се намеси дом Пауло.

Поета се усмихна грациозно на абата.

— Всичко е наред, господарю — каза той. — Аз съвсем не се каня да се извинявам за вас. Вие се извинявате за мене, аз се извинявам за вас — не са ли това похвални упражнения във вежливост и добропорядъчност? Но никой не иска да се извинява заради себе си... чудно. Ако се използва моята система, всеки ще бъде извинен, без да е длъжен да го прави сам.

Изглежда само офицерът намери забележката на поета за забавна. Дом Тадео се усмихваше напрегнато, но това беше усмивката на човек, наблюдаващ неумелите увъртания на дресираното животно.

— И така — продължи Поета — ако позволите да бъда ваш покорен слуга, господарю, никога няма да ви се наложи да се унижавате. Като ваш унижаващ се адвокат, например, ще бъда длъжен да отида при гостите и да поднеса извинения за това, че има бълхи. И на бълхите... поради внезапната промяна в храненето.

Абатът пламна от гняв и едва се сдържа да не смаже със сандала си босия палец на крака на Поета. Вместо това го ритна в глезена, но глупакът упорствуваше.

— Аз ще приемам всички упреци вместо вас — продължи, като шумно предъвкваше бялото месо. — Това е прекрасна система; аз я измислих такава, че да е полезна и за вас, наши величайши учени. Уверен съм, че ще я намерите много удобна. Прекрасно разбирам, че преди да тръгне напред науката, трябва да се измислят и усъвършенствуват логическата и методологическата системи. И моята система за отнемани и поднасяни извинения ще бъде особено ценна за вас, дом Тадео.

— Защо?

— Не се ли досещате? Много жалко. Някой е откраднал синеглавата ми коза.

— Синеглавата коза?

— Тя имаше гола глава като Ханеган, ваше сиятелство и синя като връхчето на носа на брат Армбрустър. Имах намерение да ви подаря това животно, но някакъв подлец го открадна до пристигането ви.

Абатът стисна зъби и вдигна сандала си над пръста на Поета. Дом Тадео се намръщи леко, но сякаш не се вслушваше много в несвързаните приказки.

— Трябва ли ни синеглава коза? — попита той секретаря си.

— Не виждам никаква неотложна необходимост от нея, сър — отговори секретарят.

— Но тя е очевидна! — възрази Поета. — Казват, че сте написали уравнения, които някога ще преобърнат света. Казват, че се задава нова светла ера. И ако тя е такава светла, то някой трябва да е плешив, за да се разсее тъмнината окончателно.

— А-а, затова и козата. — Дом Тадео погледна абата. — Плоска шега. И това ли е всичко, което умее?

— Нали виждате, той просто няма какво да прави. Но да поговорим за нещо разум...

— Не-не-не! — възрази поетът. — Не ме разбрахте добре, ваше сиятелство. Козата трябва да бъде охранявана и почитана, а не разбираана. Увенчайте я с венец, изпратен от светия Лейбовиц и благодарете за възходящата заря. След това осъдете Лейбовиц и го изпратете в пустинята. Тогава няма да е нужен втори венец. С тръни. Отговорност, така се нарича това.

Враждебността на Поета стана откровена, той повече не се опитваше да бъде смешен. Донът го измери с леден поглед. Сандалят отново се заколеба над палеца на поета и абатът отново неохотно се смили над него.

— А когато — продължи Поета, — армията на вашия патрон дойде, за да завладее абатството, козата може да бъде поставена в задния двор и да бъде научена да блее: „Тук няма никой, освен мен...“, когато чуждоземните преминават наблизо.

Един от офицерите със злобно ръмжене стана от стола си, ръката му конвулсивно търсеше сабята. Той успя да я извади наполовина от ножницата и шест дюйма стомана блеснаха срещу Поета. Донът хвана офицера за китката и се опита да върне сабята обратно в ножницата, но това беше равносилно да отблъснеш ръката на статуя.

— Аха! Той не е само чертожник, но и меченосец! — язвително закрещя Поета, без да се изплаши ни най-малко. — Вашите рисунки на защитните съоръжения на абатството показват такъв художествен...

Офицерът изрева някакво ругателство и измъкна напълно сабята. Другарят му успя да го хване преди да нанесе удар. По трапезната премина ропот. Изплашените монаси наскачаха. Поета продължи да се усмихва вежливо.

— ... художествен дар — продължи той. — Аз предсказвам, че вашите чертежи на нашите тайни тунели ще висят в музея на изящните...

Под масата се раздаде глухо „чвак!“. Поетът замълча наред думата, измъкна от устата си кокошата кост и пребледня мъртвешки. Той дъвчеше, преглъщаше и продължаваше да пребледнява, с безсмислен втренчен поглед.

— Вие го смачкахте — прошепна с ъгълчето на устата си.

— Дали не е заради това, което говориш? — попита абатът, като продължаваше да натиска.

— Струва ми се, че в гърлото ми заседна кост — съгласи се с него Поетът.

— Искаш ли да излезеш?

— Страхувам се, че се налага.

— Много жалко. Ще ни липсваш. — Дом Пауло още веднъж натисна пръста му. — Сега можеш да вървиш.

Поетът въздъхна с облекчение, избърса уста и стана. Той изпразни виното от чашата си и я обърна в центъра на подноса. Нещо в поведението му ги заставяше да го гледат. Поетът смъкна превръзката от окото си, наклони глава над шепата си и натисна. Стъкленото му око падна в дланта му, което предизвика възгласи на учудване от страна на тексарканците, които очевидно не подозираха за изкуственото му око.

— Следи ги добре — каза Поетът на стъкленото око, а след това го сложи върху чашата, от където то злобно се опули към дом Тадео.

— Приятна вечер, господа — весело се обърна той към седящите на масата и излезе.

Разяреният офицер бълваше проклетия и се опитваше да се освободи от обятията на приятелите си.

— Вземете го в стаята си и постойте с него, докато се успокои — заповяда им донът. — И гледайте да не се сблъска с този лунатик.

— Толкова съм огорчен — каза той на абата, когато отведоха посинелият от гняв гвардеец. — Те не са мои слуги и аз не мога да им заповядвам. Но обещавам, че още днес той ще моли да му простите за случилото се. А ако откаже да се извини и веднага да си замине, ще има възможност да кръстоса бързата си сабя с моята още утре до обед.

— Само без кръвопролития — примоли се отец Голт. — Това са дребни неща. Да ги забравим.

Ръцете му трепереха, лицето му посивя.

— Той ще поднесе извиненията си и ще си замине — настояваше дом Тадео — или аз ще го убия. Не се страхувайте, той няма да се реши да се бие с мен: дори да ме победи, Ханеган публично ще го набучи на кол, а жена му ще накарат... но стига с това. Той ще помоли за извинение и ще си замине. Още веднъж повтарям, много се срамувам от това.

— Аз трябваше да изгоня Поета още щом се появи. Той през цялото време предизвикваше и аз не можех да го прекъсна. Предизвикателството беше съвсем откровено.

— Предизвикателство! Тази фантастична измислица на празноглав глупак? Наистина, Джосард реагира така, сякаш обвиненията на Поета бяха справедливи.

— Значи вие не знаете, че са направили подробни описания на нашето абатство като крепост?

Челюстта на учения увисна. Той премести поглед от единия свещеник на другия, като явно не им вярваше.

— Истина ли е това? — попита след продължително мълчание.

Абатът кимна.

— И вие ни разрешихте да останем?

— Ние нямаме тайни. Вашите спътници могат да продължат заниманията си, ако желаят. Аз не искам да ги питам, защо им са тези сведения. Предположенията на Поета, разбира се, са пълна фантазия.

— Разбира се — тихо отговори донът, без да погледне абата.

— Вярвам, вашият владетел няма агресивни амбиции в този район, както намеква Поета.

— Разбира се, че не.

— А дори да има, вярвам, че е толкова мъдър — или поне има достатъчно мъдри съветници — за да разбере, че абатството е много по-ценно като хранилище на мъдростта на древните, отколкото като крепост.

В гласа на абата донът долови молба за помощ и се виждаше, как размишлява над това, като небрежно рови храната.

— Ще поговорим за това преди да се върна в колегиума — обеща той тихо след дълго мълчание.

Когато започна следтрапезното пеене във вътрешния двор, сянката на неприязън, възникнала по време на пиршеството, постепенно започна да се стапя и напълно изчезна по време на лекцията, която ученият трябваше да изнесе в Голямата зала. Объркването отмина и отново бе заместено от сърдечност.

Дом Пауло поведе дона към катедрата. Голт и секретарят се присъединиха към тях на подиума. Когато абатът представи дона, се разнесоха горещи аплодисменти. Последвалата тишина напомняше

мълчанието в съдебна зала в очакване на присъдата. Ученият не бе роден оратор, но речта му удовлетвори монасите.

— Страшно съм изненадан от това, което открихме тук — призна той. — Няколко седмици преди това не бих повярвал, че след унищожаването на последната могъща цивилизация може да са се съхранили такива записи, каквито има във вашата „Книга на Паметта“. Дори и сега ми е трудно да го осъзная, но обстоятелствата ни заставят да приемем хипотезата, че документите са истински. Това, което се е запазило, само по себе си е невероятно. Но още по-фантастично за мен е това, че те са останали неизменени до ден днешен. И по-рано е имало хора, способни да оценят потенциалната им ценност... не само аз. Какво ли би могъл да направи с тях един Кацлер, когато е бил жив... преди седемдесет години! Ако знаех за тези източници преди десет години, повечето мои трудове по оптика просто нямаше да са нужни.

„Аха! — помисли си абатът, — ето каква е работата: той е открил, че някои от неговите открития са били вече открити и това е причината за неговото огорчение. Но той несъмнено знае, че е обречен цял живот да открива някога вече откритото. Какъвто и блестящ ум да има, той може да направи само това, което другите са направили преди него. И това е неизбежно дотогава, докато светът не стане толкова развит, колкото е бил преди Огнения потоп“.

Беше очевидно, че дом Тадео е малко огорчен от това обстоятелство.

— Времето на моето пребиваване тук е ограничено — продължи той. — Изхождайки от видяното, предполагам, че ще трябва около двадесет специалисти, за да се извлече в течение на няколко десетилетия от „Книга на Паметта“ разбираемата за нас информация. Физиците обикновено действат с помощта на индуктивни разсъждения, които проверяват експериментално, но в дадения случай задачата е чисто дедуктивна. От няколко разпокъсани парчета общи принципи, ние трябва да отделим подробностите. В някои случаи това може да се окаже невъзможно. Например — той се поспря за миг, извади снопче бележки и бързо ги разгледа. — Това е цитат, който намерих, ровейки под стълбата. Това са четири странички от книга, която вероятно е била един от значителните трудове в областта на физиката. Някои от вас може и да са го виждали.

„... и ако в израза за интервала между две точкови събития преобладават пространствените величини, то такъв интервал се нарича пространственоподобен, тъй като тогава може да се подбира система от координати, свързана с движещия се с допустима скорост наблюдател, в която тези събития се проявяват едновременно, и, следователно, са отделени едно от друго само пространствено. Ако интервалът е временноподобен, събитията не могат да бъдат едновременни в каквато и да е система от координати, но тогава съществува такава система от координати, в която пространствените величини клонят към нула, така че разделянето на събитията става само по време, *id est*^[6] тези събития стават в едно място, но в различно време. Сега, разглеждайки границите на реалния интервал...”

Той погледна аудиторията със загадъчна усмивка.

— Има ли някой, който в последно време да е виждал този откъс?

Лицата на монасите останаха неподвижни.

— Може би някой помни, че някога преди го е виждал?

Корнхауър и още няколко плахо вдигнаха ръце.

— Знае ли някой за какво става дума в него?

Ръцете бързо се отпуснаха.

Донът се усмихна.

— След това има две страници математически формули, които даже няма да се опитвам да чета, но които трактуват нашите фундаментални понятия като че ли те не са основа на всичко, а са само изчезващо малки явления, които се променят, в зависимост от коя страна ще бъдат погледнати. Те завършват с думата „следователно“, но останалата част на страницата е изгоряла, а с нея и заключителният извод. Обаче разсъжденията са толкова безупречни, а математическите изчисления толкова изящни, че аз мога и сам да напиша заключението. То изглежда като заключение, написано от луд. То започва с предположение, което изглежда безумно. Може би това е мистификация? Ако не, какво място заема то в общата научна концепция на древните? Какво го е предшествовало като предпоставка за неговото разбиране? Какво е следвало след него и как може да бъде проверено? Ето въпросите, на които не мога да отговоря. Това е само един пример от многото загадки, съдържащи се в книгата, които вие толкова дълго сте пазили. Разсъжденията, касаещи реалния опит на

понятието „никъде“, са занимание на ангели и теолози, а не на физици. А в тези книги се описват системи, засягащи нашия физически опит с понятието „никъде“. По експериментален път ли са получени от древните? Някои цитати сочат това. В един от документите се упоменава превръщане на елементите, което до неотдавна считахме теоретично невъзможно. Там обаче е казано: „доказано експериментално“. Но как?

Възможно е да са нужни няколко поколения, за да се оценят и разберат много от тези неща. Жалко, че трябва да стоят тук, в това толкова трудно достъпно място, тъй като за проучването им е нужно концентриране на усилията на много учени. Уверен съм, вие разбирате, че днешното положение не е естествено, да не говорим за това, че те са непостижими за останалия свят.

Абатът почувства, че му стана горещо. Очакваше най-лошото. Но дом Тадео предпочете да се въздържа от предложения. Забележката му обаче подсказваше, че според него такива реликви следва да бъдат предадени в по-компетентни ръце от тези на монасите от албертианския орден на Лейбовиц и че днешната ситуация е абсурдна. Очевидно почувствал нарастващото напрежение в залата, донът се обърна към предмета на своите непосредствени занимания, включващи изследването на природата на светлината, разработвани от по-рано. Някои от намерените в абатството документи обещават да се окажат изключително полезни и той се надява скоро да създаде експериментално устройство за проверка на теорията си. След кратко обсъждане на явленията на пречупване на светлината той спря, а после каза с извинителен тон:

— Надявам се, че не оскърбих ничии религиозни чувства — и се огледа с любопитство. Като забеляза, че лицата на монасите останаха внимателни и доброжелателни, той продължи лекцията още известно време, а после предложи на аудиторията да зададе въпроси.

— Приемате ли въпроси от подиума? — попита абатът.

— Не всички — отвърна подозрително ученият, като погледът му сякаш казваше: „*et tu, Brut*“^[7].

— Интересува ме, какво намерихте в свойствата на пречупване на светлината, че да изглежда оскърбително за религиозните чувства?

— Как да се изразя... — Донът се обърка. — Монсеньор Аполо, когото познавате, бе много разгневен от това свойство. Той каза, че

светлината не е могла да се пречупва до потопа, защото дъгата, както знаете...

Залата потръпна от гръмогласен смях. Дом Тадео почервения като цвекло, пък и самия дом Пауло трудно запази на лицето си сериозно изражение.

— Монсенъор Аполо е добър човек, добър свещеник, но хората понякога са големи магарета, особено извън сферата на дейността си. Съжалявам, че зададох този въпрос.

— Това облекчава задачата ми. Аз не търся възможности за спор.

Повече въпроси не последваха и донът премина към втората си лекция — образование и дейност на неговия колегиум. Картината, която нарисува, изглеждаше обнадеждаващо. Колегиумът се обсаждаше от желаещи да се занимават в университета. Той имаше не само изследователски, но и образователни функции. Интересът към естествената философия и към науката като цяло нарастваше сред грамотните миряни. Университетът получаваше щедри пожертвувания. Наблюдаваха се признаци на оживление и възраждане.

— Мога да отбележа няколко направления в изследванията, провеждани от нашите учени — говореше той. — Последователите на Брет изучават поведението на газовете, а дом Вейч Мортон изследва възможността за получаване на изкуствен лед. Дом Фридер Халб е зает с търсене на практични средства за предаване на съобщения чрез електричеството...

Списъкът беше дълъг и впечатли монасите. Изследванията обхващаха много области — медицина, геология, математика, механика. Някои от тях изглеждаха непрактични и измислени, но повечето обещаваха богати резултати за развитието на познанието въобще и практически. Като се започне от работите на Джеджен за създаване на универсално лечебно средство и се стигне до отчаяната атака на Бодалка, насочена срещу общоприетата геометрия, дейността на Колегиума показваше здраво желание да си пъха носа в интимните дела на природата, скрити от момента, когато човечеството изгори паметта си и се обрече на хилядолетна културна амнезия.

— Освен това дом Махо Мах оглавява проект, насочен към получаване на повече информация за произхода на човека. Това е задача преди всичко на археологията и той ме помоли, щом завърша собствените си изследвания, да потърся в библиотеката ви всякакви

материали, отнасящи се до този предмет. Но нека не се спирам подробно на това, за да не вляза в противоречие с теологията. Все пак, ако има някакви въпроси...

Млад монах, готвещ се да приеме духовния сан, стана и ободряван от дона зададе въпрос:

— Сър, искам да знам, запознат ли сте с мнението на свети Августин по този въпрос?

— Не.

— Свети Августин е епископ и философ от четвъртото столетие. Той е предполагал, че първоначално бог е създал всичко съществено, в това число и човека във вид на зародиши, и тези зародиши са били оплодени, и са се превърнали в безформена материя, която постепенно се е развивала в по-сложни форми, и накрая в човек. Обсъждана ли е тази хипотеза?

Усмивката на дона беше снизходителна, макар да не показва открито, че предположението на монаха е несериозно.

— Страхувам се, че не, но ще я разгледам — каза той с тон, явно потвърждаващ обратното.

— Благодаря — смирено каза монахът и седна на мястото си.

— Обаче с най-дръзки изследвания, вероятно — продължи ученият — се занимава моят приятел Ейзер Шон: той се опитва да синтезира жива материя. Дом Ейзер се надява да създаде жива протоплазма, като използва само шест основни елемента. Тази работа може да доведе до... Да? Имате въпрос ли?

Монах от третия ред стана и се поклони на оратора. Абатът се наклони напред да го разгледа и с ужас установи, че това е брат Армбрустър, библиотекарят.

— Ако проявите добрина към стареца... — избъбри монахът, бавно разтягайки думите. — Този дом Ейзер Шон, ограничил се с шест елемента... е много любопитен. Искане ми се да знам, използва ли той и двете си ръце?

— Но, аз... — донът млъкна и се намръщи.

— И, ако мога също да попитам — със същия безцветен глас провлачи Армбрустър — това велико чудо ще се извършва в седнало, стоящо или лежащо състояние? Или върху кон под звуците на тръбите?

Послушниците се засмяха. Абатът бързо скочи на крака.

— Брат Армбрустър, аз ви предупреждавах. Вие сте отстранен от общата маса, докато не се поправите. Чакайте ме в параклиса на Богородица.

Библиотекарят отново се поклони и се изниза тихо от библиотеката; осанката му бе смирена, но очите тържествуваха. Абатът промърмори извинение, но погледът на дона бе станал изведнъж студен.

— В заключение — каза той — накратко за това, което светът може, според мен, да очаква от започващата интелектуална революция. — Очите му заблестяха, той огледа всички и безразличието в гласа му се смени със страст. — Нашият цар е невежеството. След гибелта на империята на разума то единствено управлява хората. Династията му управлява векове. Правото му да заема трона днес се счита законно — древните мъдреци го утвърдиха. Те не направиха нищо, за да го изхвърлят от трона. Утре ще управлява друг цар. Хората на знанията, на науката ще стоят зад трона му и Вселената ще узнае могъществото му. Неговото име е Истина. Неговата власт ще се разпространи върху цялата земя. И човешката власт над земята ще бъде възстановена. След сто години хората вече ще летят по небето с метални птици. Метални екипажи ще се движат по улиците, павирани с камъни, изработени от човешките ръце. Ще бъдат построени тридесететажни къщи, кораби, плуващи под водата, машини, изпълняващи всякаква работа.

— И как ще стане това? — той спря и понижи глас. — Опасявам се, че по такъв начин, по какъвто стават всички промени. Съжалявам, че е така. Това ще стане с помощта на насилието и преврата, с огън и неистовство, защото никакви промени не стават спокойно. — Огледа се, като чу неясно мърморене от страната на седящите в залата. — Така ще бъде... независимо искаме ли го или не.

Но защо точно така?

Царят е невежеството. За много неговото отричане няма да донесе изгода. Много се обогатиха с помощта на неговата тъмна власт. Те са негови придворни и от негово име лъжат и управляват, обогатяват се и съхраняват властта си. Те се страхуват даже от грамотността, защото писаното слово става канал за връзка, който помага на враговете им да се обединят. Тяхното оръжие е остро наточено и те добре го владеят. Те ще настояват за война с целия свят, ако бъдат засегнати личните им интереси и насилието ще продължи

докато не остане и прашинка от общественото устройство, съществуващо днес и не възникне ново общество. Много съжалявам, но именно така си го представям.

От тези думи сякаш пелена от мрак обгърна залата. Надеждите на дом Пауло увяхнаха. Възгледите на учения за бъдещето изглеждаха пророчески: дом Тадео добре познаваше милитаристките стремежи на своя монарх. Той имаше избор: да ги одобри или не, или да ги разглежда като ред от необходими явления, като потоп, засуха или ураган.

Очевидно ги е възприел като неизбежни, щом се въздържа от морална оценка. Нека бъдат и кръв, и желязо, и плач...

„Как може такъв човек да устои на собствената си съвест, да се отклонява от отговорност... и то с такава лекота!“ — чудеше се абатът.

Но после в съзнанието му възникнаха думите: „Затова Господ нареди на мъдреците от това време да намерят начин, чрез който целият свят да може да бъде унищожен...“

А още им беше заповядал да разберат, как могат да го запазят и както винаги им беше дал право на избор. И вероятно те бяха направили същия избор като дом Тадео: да си измият ръцете пред тълпата, да я наблюдават и нека се разпъват на кръст един друг.

И те разпъвали, така или иначе. Без да гледат звания. Винаги някой трябва да бъде прикован към кръста с гвоздеи и да виси на него, и ако паднеш от него, те ще те стъпчат...

Внезапно стана тихо — ученият замълча.

Абатът, присвил очи, огледа залата. Половината от общността се пулеше към вратата. Отначало той не можа да разгледа нищо.

— Какво става? — тихо попита Голт.

— Старец с брада и наметка — пошепна Голт. — Той прилича на... О, не, не може да бъде...

Дом Пауло стана и се приближи напред, като внимателно се вглеждаше в смътните очертания на фигурата. След това ласкаво извика:

— Бенеамин?!

Фигурата помръдна. Старецът още по-плътно загърна раменете си с наметката и накуцвайки, бавно излезе на светлото. Като спря отново, той започна да оглежда залата и да си мърмори под носа; после очите му откриха учения на катедрата.

Накуцвайки с болния си крак, старото привидение се запъти към катедрата, без да изпуска от погледа си човека зад нея. Дом Тадео отначало изглеждаше объркан. Но никоой не помръдна и не произнесе звук и той забележимо побледня, когато грохналото видение се приближи плътно до него. Лицето на брадатия старец грееше със свирепа надежда и непреодолима страст, която гореше в него по-неистово, отколкото жизнените му сили, отдавна принадлежащи на смъртта.

Той дойде до катедрата и спря; очите му се впиха в изплашения оратор, устните му трепереха. Той протегна трепереща ръка към учения — донът отстъпи назад, чуваше се ускореното му дишане.

Но отшелникът беше по-бърз. Той скочи на подиума, заобиколи катедрата и хвана за ръката учения.

— Какво безумие...

Бенеамин конвулсивно стискаше ръката на учения, вирайки се с надежда в очите му.

Изведнъж лицето му помрачня. Огънят изгасна. Той пусна ръката на дона. Заедно с напускащата го надежда от изсушените му стари дробове се откъсна тежка въздишка. Неизменната усмивка на стария евреин от платото се върна на лицето му. Той се обърна към общността и красноречиво сви рамене.

— Това все още не е от Него — каза намръщено и закуцука обратно.

След това остана само формално да се завърши сбирката.

[1] Да коленичим (лат.) ↑

[2] Станете (лат.) ↑

[3] Да се помолим (лат.) ↑

[4] ... и духът на светия, Амин. (лат.) ↑

[5] Седнете (лат.) ↑

[6] Тоест (лат.) ↑

[7] „И ти ли, Бруте“ (лат.) ↑

През десетата седмица от визитата на дом Тадео вестоносец донесе лоши новини. Главата на управляващата династия на Ларедан поиска войските на Тексаркана да бъдат изведени извън пределите на кралството веднага. Кралят същата нощ се помина от яд, а между Ларедан и Тексаркана бе обявена война. Очакваше се, че войната ще бъде кратка. Можеше уверено да се предполага, че ще приключи на втория ден и че сега Ханеган управлява всички страни и народи от Червената река до Рио-Гранде.

Много от това се очакваше, но някои новини бяха зашеметяващи.

Ханеган Втори, владетел по божия милост, защитник на вярата и духовен пастир на Равнината, считайки монсеньор Маркус Аполо виновен в измяна и шпионаж, заповяда първо да обесят папския нунций, а после, докато е още жив, да го прекарат през колелото за мъчения, да го разкъсат на четири и му одерат кожата за назидание на всеки, който смята да подкопава господството на владетеля. Разкъсаното на парчета тяло на свещеника беше хвърлено на кучетата.

Посланикът нямаше нужда да добавя, че Тексаркана е напълно отлъчена с папски едикт, съдържащ мъгляви, но заплашителни намеци за „*Regnaus in Excelsis*“,^[1] булата на седемнадесетия век, позволяващ на папата да смени нечестивия монарх. Никакви сведения за контрамерки на Ханеган засега не бяха постъпили.

Армията на Ларедана от Равнината трябваше да си пробива пътя към къщи през езическите племена само за да предаде оръжието си в пределите на собствените си граници, тъй като техния народ, техните семейства бяха станали заложници.

— Ужасно! — възкликна дом Тадео с очевидна искреност. — Като се има предвид моята национална принадлежност, аз съм готов незабавно да замина.

— Защо? — попита дом Пауло. — Нали не одобрявате действията на Ханеган?

Ученият се поколеба, а след това поклати глава. Той се огледа, за да се убеди, че никой не ги подслушва.

— Лично аз ги осъждам. Но публично... — Той сви рамене. — Трябва да мисля за Колегиума. Ако ставаше въпрос само за собствената ми глава...

— Разбирам.

— Мога ли да изразя мнението си поверително?

— Разбира се.

— Тогава някой трябва да предупреди Новия Рим да престане с празните заплахи. Ханеган няма да се поколебае да разпъне няколко дузини маркуси аполо.

— И тогава няколко дузини мъченици ще се възнесат към небесата. Новия Рим не прибягва към празни заплахи.

Донът въздъхна.

— Предполагам, че точно така ще се отнесете към това и отново изразявам готовността си да замина.

— Глупости. От каквато и националност да сте, вашият хуманизъм прави присъствието ви тук много желателно.

Но пукнатината не изчезваше. След този случай ученият се ограничаваше в своята компания и разговаряше с монасите рядко. Отношенията му с брат Корнхауър станаха подчертано официални. Офицерите му рядко напускаха къщата за гости.

Появиха се признаци за масово бягство от окръга. От Равнината продължиха да пристигат тревожни слухове. В Санли-Бувитс хората търсеха повод за окончателно заселване или гостуване в съседни страни. Дори бедните и скитниците започнаха да напускат градчето. Търговците и занаятчиите, както винаги, бяха пред избор: да оставят имуществото си на грабителите и да заминат или да останат при него и станат свидетели на разграбването му.

Делегация от граждани, предвождана от кмета, посети абатството, за да помоли за убежище зад пората в случай на нападение.

— Окончателното ми решение — каза абатът след дълги спорове — е следното: ще приемем всички жени, деца, инвалиди и престарели хора. Но за мъжете, способни да носят оръжие, ще разглеждаме всеки случай поотделно и, възможно е, да върнем някои от тях обратно.

— Защо? — попита кметът.

— Дори за вас трябва да е ясно! — отговори рязко дом Пауло. — Ние самите може да бъдем нападнати, но докато не се появи непосредствена опасност, ще се държим настрана. Няма да допусна

който и да е да използва абатството за военни цели, освен ако не го обсадят. Тогава мъжете ще трябва да дадат обет да го защитават под наше ръководство. И за всеки отделен случай ние ще решаваме, дали този обет е надежден или не.

— Това е несправедливо! — възмути се един от членовете на делегацията. — Вие дискриминирате...

— Само тези, на които не вярваме. Защо? Или се надявате да укриете тук резервни войски? Това няма да бъде позволено. Не ще можете да разположите тук градското опълчение. Това е всичко.

При съществуващите обстоятелства не можеше да се спори, делегацията се съгласи и с това. Дом Пауло смяташе да приеме всеки, когато му дойде времето, но сега трябваше да им даде да разберат, че не могат да разчитат на абатството за осъществяване на военните си планове. По-късно с такива искания можеха да дойдат и офицерите от Денвър, а те поставят политическия си строй над който и да е живот. Смяташе да им даде същия отговор. Абатството беше построено като цитадела на вярата и знанието и трябваше да си остане такова и занапред.

В пустинята започнаха да се появяват пътници от изток. Търговци, ловци и овчари носеха вести от Равнината. Чумата по животните като гръцки огън се разпространяваше сред езическите стада, гладът изглеждаше неизбежен. С падането на Ларедан, войската му се превърна в партизански отряди. Една част се върнаха в родината си, както им беше наредено, но другите дадоха страшна клетва да вървят напред към Тексаркана и да не спират, докато не вземат главата на Ханеган Втори или не загинат в боя. Лареданците, отслабени и разгромени, се избиваха по време на опустошителните набези на воините на Бясната Мечка, жадуващи да отмъстят на тези, които им бяха докарали чумата. Носеха се слухове, че Ханеган великодушно е предложил на народа на Бясната Мечка своето покровителство и защита, ако се закълнат във вярност към „цивилизованите“ закони, приемат неговите офицери в своя съвет и приемат християнската вяра. Покорност или гладна смърт — такава възможност за избор предоставиха на овцевъдните племена съдбата и Ханеган. Голяма част предпочетоха гладната смърт пред васалската зависимост от държавата на земеделците и търговците. Говореше се, че Хонган Ос е изревал отказът си на юг, на изток и към небесата. Последното допълнил с

това, че изгорил един шаман, за да накаже племенните богове за това, че са му изменили. Той заплашвал да приеме християнството, ако християнските богове му помогнат да избие враговете си.

При краткото посещение на група овчари в абатството се установи, че Поета е изчезнал. Дом Тадео пръв забеляза отсъствието му.

— Вие сте уверен, че е изчезнал? — учуди се дом Пауло. — Той често прекарва по няколко дни извън абатството или се изкачва на платото да поспори с Бенеамин.

— Изчезнали са му вещите — каза донът. — От стаята му е изнесено всичко.

Абатът се намръщи.

— Когато Поета си отива, това е лош знак. Впрочем, ако той действително е изчезнал, съветвам ви да проверите незабавно личните си вещи.

Лицето на дона стана замислено.

— Значи, ето къде са се дянали моите обувки... Изнесох ги пред вратата за почистване. Беше в деня, когато се опита да разбие вратата ми.

— Кой? Поета ли??

Дом Тадео се разсмя.

— Страхувам се, че малко се пошегувах с него. Стъкленото му око е у мен. Нали помните вечерта, когато го остави на масата в трапезната? Аз го взех. Той знаеше, че окото му е у мен, но аз отричах. Оттогава все се шегувахме с него, дори пуснахме слух, че това е око на идола на Ордите и трябва да бъде върнато в музея. Понякога той просто побесняваше. Разбира се, смятах да му го върна, преди да си тръгнем. Как мислите, той ще се върне ли, като си отидем?

— Съмнявам се — отговори абатът, като потръпна при вида на окото. — Но, ако желаете, аз ще му пазя окото. Макар че той вероятно се е отправил към Тексаркана, за да си го потърси. Той смята, че това е могъщ талисман.

— Защо?

Дом Пауло се усмихна.

— Казва, че вижда по-добре, когато го носи.

— Що за глупости!

— Той само се кълне, че не може да вижда без него. Уверява, че окото му дава усещане за „истинския смисъл“, макар да му причинява главоболие. Но никой не може да каже, дали това е истина или плод на фантазията му, или пък Поетът се изразява алегорически. Съмнявам се дали за него въобще съществува разлика между фантазия и факти.

Донът се усмихна иронично.

— На другия ден крещеше пред вратата ми, че това око е по-необходимо на мен, отколкото на него. Предполагам, че той действително го счита могъщ талисман, подходящ за всеки човек. Наистина, не знам защо.

— Той ви каза, че вие се нуждаете от него? Хо-хо.

— Защо се смеете?

— Прощавайте. Вероятно е искал просто да ви засегне. Не ми се ще да обяснявам думите му, защото ще изглеждам като съучастник. Можете да се засегнете.

— Съвсем не. Любопитен съм.

Абатът се вгледа в изображението на свети Лейбовиц в ъгъла на стаята.

— Поета непрекъснато използва това око като претекст за остротии. Когато се кани да вземе някакво решение или да обсъди въпрос, той поставя окото си в очната кухня. И го изважда отново, щом съзре нещо неприятно за себе си, или претендира, че може да гледа на нещо отвисоко, или когато се прави на глупак. Постави ли си окото, променя маниерите си. Братята започнаха да наричат окото „съвестта на Поета“, а той продължи да се заяжда. Той четеше кратки лекции с демонстрации на подвижна съвест. Той заявяваше, че го обзема неистово, непреодолимо желание към нещо дребно, бутилка вино например. Като си поставяше окото, той поглаждаше бутилката, облизваше устни, пръхтеше, стенеше и накрая отдръпваше ръце. След това желанието отново го завладяваше. Той хващаше бутилката, наливаше малко вино в чашката и няколко секунди го пиеше с очи. Но после съвестта му отново надделяваше и той захвърляше чашата през цялата стая. Скоро отново започваше да гледа алчно бутилката, да стене и да се отчайва, но така или иначе, се бореше с желанието си. — Абатът се усмихна пресилено. — Отвратително зрелище. Накрая, измъчен до предела, изваждаше стъкленото си око. След това веднага се отпускаше — вече нямаше такова силно желание. Студен и

надменен, той хващаше бутилката, оглеждаше ни и се смееше. „Аз все пак ще го направя“ — казваше. И когато всички очаквахме, че ще изпие бутилката, той изливаше виното с блажена усмивка върху главата си. Сами виждате ползата от подвижната съвест.

— Затова смята, че аз се нуждая повече от нея, отколкото той?

Дом Пауло сви рамене.

— Той е просто Поета-Ей, ти!

Ученият задиша забавено. Той докосна стъкленото око с пръст и то се затъркала по масата. Изведнъж се разсмя.

— Това започва да ми харесва. Струва ми се, знам защо е по-необходимо за мен, отколкото за Поета. Вероятно, в крайна сметка ще оставя окото у себе си.

Той взе окото, подхвърли го нагоре, хвана го и погледна въпросително абата.

Дом Пауло сви рамене.

Дом Тадео върна окото в кесията си.

— Ще го получи, ако някога дойде да си го потърси. Да, смятах да ви кажа, че работата ми тук почти приключи и след няколко дни ще заминем.

— Не ви ли притесняват военните действия в Равнината?

Дом Тадео намръщено се загледа в стената.

— Имаме резервен лагер на хълма, приблизително на седмица езда от тук. Отряд езич... хм... наш ескорт ще ни чака там.

— Надявам се — каза абатът, като прибави малко твърдост към любезността — че вашите придружители не са променили политическата си ориентация. Сега ще бъде трудно да различиш враговете от предишните си съюзници.

Донът почервеня.

— Особено ако са от Тексаркана?

— Не съм казвал това.

— Нека бъдем искрени помежду си, свети отче. Аз не мога да се боря срещу княза, който ми е дал възможност да работя... независимо какво мисля за политиката или политиците му. Публично ще го подкрепя или поне няма да обръщам внимание, заради Колегиума. Докато той разширява владенията си, ползата от Колегиума е малка. Но ако Колегиумът преуспее, от нашата работа ще се ползува цялото човечество.

— Тези, които оживеят, вероятно.

— Да, но винаги е така.

— Не-не, Двадесет столетия назад дори останалите живи не са получили никаква изгода. Трябва ли пак да тръгнем по този път?

Дом Тадео сви рамене.

— Какво мога да направя аз? — попита раздразнено. — Князът е Ханеган, а не аз.

— Но вие обещахте да започнете възстановяването на господството на човека над природата. А кой ще ръководи обузданите сили на природата? Кой ще използва тези сили? До какъв предел? Как ще ги контролирате? Все още, има време да се вземе решение. Но ако вие и хората като вас не решите това сега, другите скоро ще го направят вместо вас. Вие казвате, че ще бъде полезно за целия свят. Но с чие мълчаливо съгласие? Със съгласието на княза, който се подписва с кръстче? Или действително вярвате, че вашият Колегиум може да остане встрани от амбициите на княза, когато започне да схваща колко сте ценни за него?

Дом Пауло не очакваше, че ще го убеди. Но сърцето му се сви, когато забеляза снизходителното търпение, с което ученият го слушаше. Това бе търпението на човек, изслушващ аргументи, които вече бе отхвърлил за свое удовлетворение.

— Това, което предлагате, в действителност означава необходимост да се изчака още малко. Да разпуснем Колегиума или да го пренесем в пустинята и по някакъв начин — без да притежаваме собствено злато и сребро — да възстановим експерименталната и теоретична наука, без да казваме за това никому. Да запазим това до тези времена, когато човекът ще стане мъдър и чист, свят и добър.

— Нямах предвид това.

— Не това искахте да кажете, но това следва от казаното: да се заточи науката, да не се прилага практически, нищо да не се опитваш да правиш, докато човекът не стане светец. Така не може. Вие постъпвате така, в това абатство, вече поколения наред.

— Ние нищо не сме крили.

— Не сте крили нищо, но сте стояли толкова тихичко, че никой и не се е досещал, какви съкровища пазите.

Гневна искра блесна в погледа на стареца.

— Струва ми се, че настъпи моментът да ви запозная с нашия свят основател — промърмори той, като посочи дървената статуя в ъгъла. — Той е бил учен като вас, но после светът обезумял и той се скрил в светилището. Основал е този орден, за да запази това, което още е могло да се запази от писмените документи на последната цивилизация. Да го запази за какво и за кого? Погледнете върху какво стои той? Какво е било приготвено, за да се разпали кладата? Книги! Ето колко малко е била необходима на света вашата наука тогава и столетия след това! Той умря за нас. Легендата, казва, че когато го полели с бензин, той помолил да му дадат чашка от тази течност. Те помислили, че я е объркал с водата и му я дали със смях. Той благословил чашата — разказват, че бензинът се превърнал във вино след благословията — и казал после: *Nic est enim calix sanguinis mei*, и изпил чашата, преди да успеят да го обесят и хвърлят на кладата. Трябва ли да ви прочета дългия списък на нашите мъченици? Трябва ли да описвам всички сражения, които сме водили, за да запазим тези документи неприкосновени? Да споменавам ли всички монаси, ослепели в стаята за копиране заради вас? И вие ми говорите отгоре на всичко, че нищо не сме направили, че сме ги укривали в тишина.

— Нека да не е преднамерено — каза ученият — но резултатът е именно такъв. И тези подбуди, за които намекувате, могат да станат източник за разрушения. Ако пазите мъдростта дотогава, докато целият свят не стане мъдър, отче, то тогава този свят никога няма да стане такъв.

— Виждам, че не се разбираме в основното! — възкликна сърдито абатът. — Да се служи преди всичко на Бога, или да се служи преди всичко на Ханеган — ето какво трябва да избирате вие.

— Тогава нямам почти никакъв избор — отвърна донът. — Няма ли да ми предложите да се трудя за църквата?

В гласа му се чувствуваше явна насмешка.

[1] Врѣх на властта (лат.) ↑

Беше четвъртъкът от първата седмица след празника на Все Светии. Подготвяйки се за заминаване, дон Тадео и помощниците му подреждаха записките си в подземиято. Донът бе пленил с речта си малката манастирска аудитория и когато времето за заминаване наближи, между тях цареше дух на дружелюбие.

Дон Тадео говореше за работата си вече не толкова сдържано: очевидно вече не се безпокоеше за теологичното тълкуване на спорните въпроси.

— Ако хипотезата не е безсмислена, — казваше той — трябва да бъде потвърдена от експеримента. Аз предложих тази хипотеза въз основа на някои нови... не, по-добре е да се каже твърде стари математически методи, към които ни насочи изучаването на вашата „Книга на Паметта“. Хипотезата предлага по-просто обяснение на едно оптично явление, но честно казано трябва първо да помисля за нов метод за проверката ѝ. Това е тази област, в която брат Корнхауър може много да ми помогне. Той усмихнато кимна на изобретателя и посочи рисунката на прибора.

— Какво е това? — попита някой след кратко объркване.

— Това е набор от стъклени пластини. Снопчето слънчеви лъчи, попаднало върху пластините под ъгъл, частично ще се отрази и частично ще премине през тях. Ще разположим тези пластини така, че да насочат отразеното снопче през това нещо, което брат Корнхауър е измислил, и да го принудят да попадне върху втория набор стъклени пластини. Вторият набор е поставен точно под прав ъгъл, за да отрази почти цялото поляризирано снопче и да не пропусне почти нищо през себе си. Ако гледаме през стъклото, едва ли ще видим светлина. Всичко това вече е изпитвано, но ако хипотезата ми е вярна, затварянето на контакта на индуктивната бобина на брат Корнхауър ще предизвика такава ярка светкавица, че светлината ще мине през всички пластини. Ако това не стане — той сви рамене — ще отхвърлим тази хипотеза.

— Може вместо това да отхвърлим бобината — скромно предложи брат Корнхауър. — Не съм сигурен, че тя ще даде достатъчно силен ток.

— А аз съм сигурен. Вие имате интуиция по тези въпроси. Смятам, че е по-лесно да се разработи абстрактна теория, отколкото метод за експерименталната ѝ проверка. А вие имате дарба да виждате всичко във вид на винтчета, проводници, лещи, докато аз мога само да мисля с абстрактни символи.

— Да, абстрактните идеи идват последни в главата ми, дон Тадео.

— Можем да станем чудесна двойка, брат Корнхауър. Искан ми се да поработите в Колегиума поне известно време. Как мислите, абатът ще ви разреши ли да дойдете?

— Не искам да гадая предварително — тихо промърмори изобретателят.

Дон Тадео се обърна към останалите монаси:

— Чувал съм израза „братята в чужбина“. Не е ли вярно, че някои членове на вашата общност понякога работят на други места?

— Такива са много малко, дон Тадео, — отговори му млад свещеник. — Преди орденът предоставяше чиновници, писари и секретари на бялото духовенство и на двата двора — кралския и църковния. Но това се е случвало във времената на най-сурова нужда и бедност на ордена. Тогаво братята, работещи в чужбина, нееднократно са спасявали останалите от гладна смърт. Сега нямаме нужда от това и рядко се практикува. Разбира се, няколко наши братя се учат в Новия Рим, но...

— Това е точно този случай! — възкликна донът с внезапно въодушевление. — Ще ви осигуря стипендия от Колегиума. Аз вече говорих с вашия абат и... макар да не стигнахме до споразумение по някои въпроси, аз разбрах гледището му. Помислих си, че такава стипендия може да подобри отношенията ни. Тя, разбира се, ще се изплаща във вид на заплата и смятам, че абатът ще ѝ намери добро приложение.

Брат Корнхауър склони глава, но не каза нищо.

— Така! — разсмя се ученият. — Струва ми се, че предложението не ви зарадва, братко.

— Поласкан съм, разбира се. Но аз не решавам такива въпроси.

— Разбирам. Но няма и да си помисля да безпокоя абата, ако лично на вас това ви е неприятно.

Брат Корнхауър се поколеба.

— Моето призвание е религията — отвърна той най-после — тоест живот в молитви. И работата си приемам като разновидност на молитвата. Но това — той посочи динамомашината — според мен прилича повече на игра. Обаче, ако дом Пауло ме изпрати...

— Вие ще заминете, макар и неохотно — раздразнено довърши ученият. — Уверен съм, че мога да убедя Колегиума да изпрати на абатството ви поне стотина златни ханегани за всяка година, която ще прекарате с нас. Аз... — той млъкна, за да види реакцията на събеседника си. — Простете, нещо нередно ли казах?

Абатът спря на стълбата и погледна хората в подземие. Няколко смутени лица се обърнаха към него. Миг по-късно и дон Тадео го забеляза.

— Тъкмо си говорехме за вас, отче свети, — приветливо му кимна той. — Ако сте ни чули, вероятно трябва да ви обясня...

Дон Пауло поклати глава.

— Засега не е необходимо.

— Но аз исках да обсъдим...

— Това може да почака. Сега бързам.

— Разбира се — каза ученият.

— Скоро ще се върна.

И той отново изкачи стълбата. Отец Голт го чакаше във вътрешния двор.

— Чули ли са вече за това, доминe? — мрачно попита игуменът.

— Не попитах, но вярвам, че още не са. Те водят долу безобидна беседа. Нещо от рода, брат Корнхауър да замине с него в Тексаркана.

— Следователно още не са чули.

— Да. Къде е той сега?

— В къщата за гости, доминe. С него е и докторът. Той бълнува.

— Колко братя знаят, че е тук?

— Четирима. Когато се появи на вратата, ние пеехме *None*.^[1]

— Наредете на тези четиримата да не казват никому, а след това идете и занимавайте нашите гости в подземие. Но гледайте да не разберат.

— Няма ли да им го кажете преди да тръгнат, доминe?

— Ще кажа. Но нека преди това да се подготвят напълно. Знаете, че това няма да им попречи да се върнат. За да намалим възможността за объркване, ще изчакаме със съобщението до последната минута. Това у вас ли е?

— Не, оставих го заедно с книгите му в къщата за гости.

— Ще отида да го погледна. Предупредете братята и се заемете с гостите.

Абатът се отправи към къщата за гости. Когато влезе, фармацевтът тъкмо излизаше от стаята.

— Ще оживее ли, братко?

— Не зная, доминие. Лошото отношение, гладът, дългото пребиваване на слънце, треската... Ако е волята Божия... — той сви рамене.

— Мога ли да поговоря с него?

— Струва ми се, че няма смисъл. Той бълнува.

Абатът влезе в стаята и тихо затвори вратата.

— Брат Кларет?

— Не трябва пак — произнесе човекът на постелята. — За бога, не трябва пак... Разказах ви всичко, което знам. Предадох го. А сега ме оставете...

Дом Пауло жалостиво разглеждаше секретаря на покойния Маркус Аполо. Той огледа ръцете на писаря. Вместо нокти имаше само гнойни рани.

Абатът трепна и погледна малката масичка до постелята. Отделно от малката купчинка документи и лични вещи лежеше небрежно отпечатано листче, което беглецът беше донесъл със себе си от изток.

„Ние, Ханеган, владетел по божията милост, феодал на Тексаркана, император на Ларден, защитник на вярата, доктор по право, вожд на езически кланове и духовен пастир на прериите — изпращаме до всички епископи, свещеници и прелати на църквите на нашето законно кралство приветствие и обръщаме внимание на следното, което има сила на закон, а именно:

I. Тъй като един чуждоземен княз, някой си Бенедикт XXII, епископ на Новия Рим, самонадеяно предявявайки претенции към непринадлежащата му по право власт над духовенството в нашата страна, се е осмелил първо да подложи църквата на Тексаркана на отлъчване, а после е отменил това решение, което причини голямо объркване и пренебрежение към духовните дела сред вярващите, Ние, единственият законен глава на църквата в нашето кралство, действайки в съгласие с Катедралната църква на епископите и духовенството, с настоящето обявяваме на Нашия верен народ, че горепосочения княз и епископ Бенедикт XXII е еретик, симонит^[2], убиец, хомосексуалист и атеист, недостоен за каквото и да е признание от светата църква в земите на Нашето кралство, империя или земи, намиращи се под Наш протекторат. Който служи нему, не служи нам.

II. Затова, нека бъде известно, че двата декрета — за отлъчването и за неговата отмяна, се анулират, обявяват се за недействителни и нямащи последствия, както и непритежаващи законна сила...“

Дом Пауло прегледа останалата част от документа набързо. Нямахше нужда да се задълбочава. Това „обръща внимание“ на владетеля правеше извършването на свети тайнства от лица, които нямат разрешение за това, да се счита за престъпление пред закона, а клетвата за вярност към владетеля — условие за признаване и получаване на такова разрешение. Документът беше подписан не само с личното кръстче на владетеля, но и с подписите на няколко „епископи“, имената на които не бяха известни на абата.

Дом Пауло захвърли прокламацията на масата и седна. Очите на беглеца, устремени в тавана, бяха отворени. Той дишаше пресекливо и тежко.

— Братко Кларет — меко го повика абатът. — Брат...

В същото време в подземиято ученият тържествуваше както тържествува специалист, нахълтал в областта на друг специалист, за да изкорени съществуващата там бъркотия.

— Да, вярно! — каза той в отговор на послушника. — Тук открих един източник, който, мисля, ще интересува дон Махо. Разбира се, аз не съм историк, но...

— Дон Махо? Този ли, който се опитваше да поправя Книгата на Битието? — стиснал устни, попита отец Голт.

— Да, това... — под настойчивия поглед на отец Голт ученият замълча.

— Всичко е наред — каза свещеникът с насмешка. — Много от нас считат, че Книгата на Битието е повече или по-малко алегорична. И какво открихте?

— Открихме допотопен текст в който се съдържа, доколкото мога да съдя, една идея, която ще преобърне всичките ни представи. Ако правилно съм разбрал съдържанието на този откъс, човекът е бил създаден малко преди да падне последната цивилизация.

— Какво-о-о? Тогава откъде се е взела цивилизацията?

— Тя е създадена не от човечеството, а от предшестващата раса, изчезнала в огъня на Потопа!

— Но Свещеното Писание датира от хиляда години преди Потопа?

Дон Тадео многозначително замълча.

— Вие считате — ужаси се отец Голт — че ние не сме потомци на Адам? Не спадаме към човечеството от историята?

— Почакайте, почакайте! Изказвам само предположение, че допотопна раса, наричаща себе си хора, е достигнала успехи в създаването на изкуствен живот. Малко преди да загине тяхната цивилизация, те са създали прадедите на днешното човечество... „по свой образ и подобие“ в качеството на слуги.

— Дори да отричате напълно Апокалипсиса, това вече е съвсем излишно объркване на простите и ясни представи! — проговори жално отец Горио.

Абатът тихо се спусна по стълбите, спря се на последното стъпало и се заслуша с недоверие.

— Възможно е да изглежда така — доказваше своето дон Тадео — докато не се замислите колко много неща обяснява това. Вие знаете легендите за времената на Опрощението. Струва ми се, че те стават разбираеми, ако погледнем на Опрощението като на въстание на същества, създадени да бъдат слуги, против техните създатели, както

се и предполага в този откъс. Това обяснява и факта, защо днешното човечество изглежда на много по-ниско равнище на развитие, отколкото древните, защо нашите прадеди са станали варвари, когато стопаните им са изчезнали, и защо...

— Боже, възнеси милостта си над този дом! — възкликна абатът, като пристъпи към дона. — Прости ни, Господи, защото не знаем какво правим.

— Аз напълно знам — промърмори ученият, без да се обръща към някого.

Старият свещеник настъпваше към госта си като въплъщение на Немезида.

— Ние сме творение на други същества, така ли е, господин философе? Създадени сме от по-низши божества, отколкото Всевишния и, по понятни причини, сме по-несъвършени... но не по своя вина, разбира се.

— Това е само предположение, което може да обясни много — напрегнато произнесе донът, отстъпвайки неволно.

— И много неща да извини, нали? Въстанието на хората против техните създатели би било, без съмнение, просто оправдание за тираничните убийства на порочните синове на Адам и...

— Не съм казвал...

— Покажете ми този текст!

Дон Тадео започна да се рови в записките си. Светлината помръкна, защото послушниците, които въртяха педалите, се вслушваха в разговора им. Малката аудитория на учения беше изпаднала в шок и само бурното появяване на абата успя да възвърне съзнанието на изплашените слушатели. Монасите си зашепнаха, някой дори се осмели да се засмее.

— Ето го — заяви дон Тадео и протегна на абата няколко изписани на ръка листчета.

Абатът му хвърли бърз поглед и започна да чете. Настъпи неловка пауза.

— Намерили сте това в раздел „Неустановени“, предполагам?

— Да, но...

Абатът продължи да чете.

— Е, аз ще се заема с опаковането — промърмори ученият, като продължи сортировката на записките си.

Монасите пристъпваха нетърпеливо от крак на крак, като явно се канеха да се измъкнат. Корнхауър се беше замислил.

След като чете около пет минути, дом Пауло рязко подаде листчетата на своя игумен.

— *Lege!*^[3]

— Но, какво...

— Откъси от писма или диалози, вероятно. И преди съм го виждал. Това е за хората, създали изкуствени роби. И за това, как тези роби въстанали против своите създатели. Ако дон Тадео е чел „*De Inanibus*“ на благородния Боздулус, можеше да разбере, че той е определял такива неща като „вероятна измислица или алегория“. Но донът вероятно не се интересува много от оценките на благородния Боздулус, когато може да направи собствени изводи.

— Но какво е това за...

— *Lege!*

Голт с листата се отдръпна.

Дом Пауло се обърна отново към учения и заговори вежливо, но настойчиво и уверено:

— „По свой образ и подобие Той ги сътворил; мъжът и жената ги сътворил Той“.

— Моите бележки не са нищо повече от предположение — каза дон Тадео. — Свободното обсъждане е необходимо...

— „И Господ взел човека и го поставил в райските градини, за да се грижи за тях и да ги пази. И...“

— ... за прогреса на науката. Ако затруднявате движението ни напред със сляпа вяра към необосновани догми, то следователно предпочитате...

— „И му наредил Господ: от всяко райско дърво можеш да вкусиш, но от дървото на познанието на добро и зло, не...“

— ... да оставите света да затъне в това тъмно невежество и суеверие, против което, както уверявате, вашият орден...

— „... бива да вкусиш. Защото в деня, в който го вкусиш, ще станеш смъртен“.

— ... се бори. Не ще можем да победим нито глада, нито болестите и мутациите, нито да направим света поне малко по-добър, отколкото е бил в течение...

— „И казала змията на жената: Господ знае, че в същия ден, когато вкусите от него, вашите очи ще се отворят и вие ще станете такива, какъвто е той, и ще знаете, че съществува добро и съществува и зло“.

— ... на дванадесет столетия, ако всяко направление за разсъждения е забранено и всяка мисъл се осъжда...

— Той никога не е бил добре и никога няма да бъде по-добре. Той ще е само по-богат или по-беден, по-печален, но не по-мъдър и така до последния му ден.

Ученият безпомощно сви рамене.

— Мислите ли? Знаех, че можете да ми се обидите, но нали вие сам ми кавахте... Добре, да не спорим. Може да си имате собствено мнение по въпроса.

— „Мнението“, което цитирах, сър философ — не е за начина на творението, а за начина на изкушението, довел до падението. Или това се изплъзна от вас? „И змията каза на жената...“

— Да, но свободата на мисълта е неотменна...

— Никой не се е опитал да ви лиши от нея. И никой не се обидил. Но злоупотребата с разума заради гордостта и суетата, бягството от отговорност — това са плодове на едно и също дърво.

— Съмнявате се в честността на моите намерения? — мрачно попита донът.

— Понякога се съмнявам и в собствените си. Не ви обвинявам в нищо. Но запитайте се: защо с удоволствие се хванахте за това диво предположение, когато имахте толкова крехко основание за това? Защо искате да дискредитирате миналото, даже да представите последната цивилизация като нечовешка? Не е ли затова, защото не искате да се учите от техните грешки? Или не можете да понесете, че сте само „новооткриватели“, а искате да се чувствате „творци“?

Донът тихо изруга.

— Тези записи са могли отдавна да попаднат в ръцете на сведущи хора — каза той със злост. — Каква ирония на съдбата!

Светлината мигна и угасна. Но това не беше авария — просто послушниците бяха спрели да въртят колелото.

— Донесете свещи — заповяда абатът и свещите бяха донесени.

— Слизай — обърна се дом Пауло към послушника, който стоеше на върха на стълбата. — И вземи със себе си това нещо. Брат

Корнхауър! Брат Корн...

— Преди минута той тръгна за избата, доминe.

— Добре, извикайте го. — Дом Пауло отново се обърна към учения и му подаде едно листче, намерено сред личните вещи на брат Кларет. — Прочетете го, ако не сте отвикнал да четете на свещи, сър философ!

— Кралски указ?

— Прочетете го и се насладете на вашата любима свобода.

Брат Корнхауър отново се появи в подземиеето. Той носеше тежкото разпятие, което бяха свалили от куката, за да закачат лампата. Той подаде кръста на дом Пауло.

— Как разбра какво ми е нужно?

— Просто реших, че му е дошло времето, доминe. — Той сви рамене.

Старецът се изкачи на стълбата и закачи разпятието на желязната кука. В светлината на свещите то изпускате златни отблясъци. Абатът се обърна към монасите си.

— Който чете от тази ниша, да чете *ad Lumina Christi!*^[4]

Когато той слезе от стълбата, дон Тадео тъпчеше последните хартии в един сандък, за да ги сортира по-късно. Той хвърли подозрителен поглед към свещеника, но не каза нищо.

— Прочетохте ли указа?

Ученият кимна.

— Ако в случай на неблагоприятно стечение на обстоятелствата ви потрябва убежище тук...

Ученият поклати глава.

— Тогава мога ли да ви помоля да поясните забележката си, че нашите записи са могли да попаднат в ръцете на сведущи хора?

Дон Тадео сведе очи.

— Това беше казано необмислено, свети отче. Вземам си думите назад.

— Но вие не преставате да мислите така. През цялото време сте си го мислили.

Донът не възрази.

— Тогава няма смисъл да повтарям молбата си за застъпничество за нас, когато вашите офицери съобщят какъв прекрасен форпост могат да създадат в това абатство. Но заради самия него му кажете, че

и нашите олтари, и „Книга на Паметта“ са били нападани и по-рано, и тогава нашите предшественици без колебание са се хващали за мечовете. — Той замълча. — Днес ли ще си тръгнете или утре?

— Мисля, че днес ще е по-добре — тихо отговори дон Тадео.

— Ще заповядам да ви приготвят провизии. — Абатът се обърна, за да си тръгне, но се спря и добави меко: — А когато се върнете, предайте посланието на вашите колеги.

— Разбира се. Вие ли сте го писал?

— Не. Просто кажете, че всеки, който пожелае да работи тук, ще бъде приет с радост, въпреки невзрачното осветление. Особено дон Махо. Или дон Езер Шон с неговите шест ингредиента. Мисля, че хората трябва да повъртят грешките си в ръце, за да ги отделят от истината... само да не се захванат с вкус за тях, тъй като те са по-приятни на вкус. Кажете им също така, сине мой, че когато настанат такива времена — ако те действително настанат, — когато не само свещениците, но и философите ще се нуждаят от убежище... кажете им, че у нас стените са по-дебели, отколкото крепостните.

С кимане на глава той освободи монасите и с труд се заизкачва по стъпалата — искаше му се по-скоро да се уедини в кабинета си. Неистовата фурия отново беше обхванала вътрешностите му, и той знаеше, че му предстоят нови мъчения.

— *Nunc dimittis servum tuum, Domini... Quia viderunt oculi mei salvatorem...*^[5]

„Може би този път болестта ще се прояви в по-пристоен вид“ — помисли той с плаха надежда. Искаше да извика отец Голт да му се изповяда, но реши да почака, докато си отидат гостите... Той отново се вторачи в указа на Ханеган.

Почукване на вратата прекъсна страданията му.

— Не бихте ли могли да минете по-късно?

— Боя се, че по-късно няма да съм тук — отговори приглушен глас от коридора.

— А-а... дон Тадео, влизайте, влизайте. — Дом Пауло се изправи; той здраво притисна болката си, без да се опитва да се освободи от нея, опитвайки се само да я управлява.

Ученият влезе и постави на масата на абата сгънати листове.

— Помислих си, че трябва да ви оставя това — каза той.

— Какво е това?

— Чертежите на вашите защитни съоръжения. Тези, които направиха офицерите. По-добре ги изгорете веднага.

— Защо правите това? — тихо попита дом Пауло. — След нашият разговор долу...

— Не се заблуждавайте — прекъсна го дон Тадео. — Бих ви ги върнал във всички случаи. Това е дело на чест — да не им дам да извлекат груба полза от вашето гостоприемство. Но да оставим това. Ако ви бях върнал чертежите по-рано, офицерите щяха да имат достатъчно време да направят още един комплект.

Абатът стана бавно и протегна ръка на учения.

Дон Тадео се поколеба.

— Не обещавам да защитавам вашите интереси...

— Знам.

— ... тъй като считам, че вашите съкровища трябва да бъдат отворени за целия свят.

— Това е било, това е, това ще пребъде навеки.

Те с въодушевление стиснаха ръцете си, но дом Пауло знаеше, че това не е никакво помирение, а само знак за взаимно уважение на противниците. Вероятно повече нямаше да се случи.

Но защо всичко трябва да се повтаря?

Отговорът беше близо, в неговата ръка. И още беше шепотът на змията: „... тъй като Господ знае, че в деня, когато вкусите от него, очите ще ви се отворят и вие ще станете като Него.“ Древният прародител на лъжата е бил много хитър, казвайки полуистината: как можете да „познаете“ доброто и злото, докато имате толкова малко примери? Опитайте и ще бъдете като Бога. Но нито неограничената мощ, нито безкрайната мъдрост не могат да дарят хората с божественост. За това те трябва да притежават и безкрайна любов.

Дом Пауло извика младия свещеник. Времето на тръгването беше съвсем близо. И скоро щеше да настъпи Новата година.

Това беше година на невиждани поройни дъждове в пустинята и от тях цъфнаха отдавна изсъхнали семена.

Това беше година, в която зачатъците на цивилизацията дойдоха при езичниците от Равнината и даже хората на Ларедан започнаха да мърморят, че всичко може би върви към по-добро. Новият Рим не се съгласи с това.

В този ден между Денвър и Тексаркана беше подписано и скъсано временно съглашение. Това беше година, в която старият евреин се върна към предишния си живот на лекар и странник; година, в която монасите на Албертианския орден на Лейбовиц погребяха своя абат и дадоха обет на новия настоятел. Година на страстна вяра в утрешния ден.

Това беше година, в която от Изтока на кон пристигна цар, овладявайки земите и подчинявайки ги на себе си. Това беше годината на човека.

[1] Деветата ежечасна меса при католиците. ↑

[2] Симония — заемане на църковни длъжности срещу заплащане, разпространено в средните векове. ↑

[3] Махни го (лат.) ↑

[4] Под Светилника на Христа (лат.) ↑

[5] Сега пусни своя слуга, Господи... Защото виждат очите ми спасение... (лат.) ↑

Задушлива топлина плуваше над обления в слънце път, който заобикаляше хълм, обрасъл с храсти. Жегата усилваше мъчителната жажда на Поета. Най-после той се огледа с усилие. Схватката беше приключила, наоколо беше свършено спокойно, ако не се брои кавалерийския офицер. Лешоядите кръжаха съвсем ниско.

Той забеляза няколко мъртви бежанци, един кон и затиснатият под него офицер. От време на време кавалеристът идваше в съзнание и жално виеше. Воплите му безпокояха лешоядите и дразнеха Поета. Сега той беше един много унил Поет. Той не очакваше, че обкръжаващият го свят ще се държи учтиво или поне благоразумно; този свят рядко постъпваше така. Често се беше потапял мъжествено в неговата жестокост и глупост, но никога преди животът не беше стрелял с мушкет в корема му. Поетът намираше това за крайно безсърдечно.

Нещо по-лошо, този път вината беше негова, постъпи глупаво. Той обмисляше положението си и не безпокоеше никого, когато забеляза групата бежанци от изток. Кавалерийският отряд ги настигаше. За да не се забърква, Поетът се скри в храстите до пътя. Това не беше негова битка. И ако тази битка беше работа на съдбата, то съдбата едва ли можеше да открие по-незаинтересован свидетел от Поета. Тогава откъде дойде този безразсъден порив? Той го накара да изскочи на пътя, да нападне кавалерийския офицер и три пъти да го прободне с кинжала, докато и двамата паднаха на земята. Той не можеше да разбере, защо го направи. С това не постигна нищо, избиването на бежанците продължи. Кавалеристите препуснаха нататък, след другите бегълци, като оставяха след себе си само трупове.

След известно време Поетът събра сили, отново вдигна глава, примигна, за да изчисти мръсотията от очите си и се вгледа внимателно в офицера. Той беше уверен, че това е същият офицер, когото нападна, макар сега момчето да изглеждаше бледо-зелено. Молбите му започнаха да го дразнят. Поне три духовни лица лежаха

мъртви сред бежанците и сега офицерът не беше така непримирим към религиозните им убеждения.

„Навярно ще го доближа“ — помисли си Поета.

Той бавно запълзя към него. Като забеляза приближаването му, офицерът извади пистолета си. Поета спря. Той не очакваше, че ще го познаят. Пригответи се да се върне обратно. Офицерът насочи към него дулото на пистолета. Ръката му трепереше. Куршумът удари в земята на метър от него.

Офицерът се опитваше да презареди, когато Поета му изтръгна оръжието. Той сякаш блънуваше и все се опитваше да се прекръсти.

— Замълчи — сопна му се Поета, като напипа ножа му.

— Благословете ме, отче, защото съм грешен...

— Освобождавам те от греховете, сине мой, — каза Поета и заби ножа в гърлото му.

След това намери манерката му и отпи малко от нея. Водата беше топла, но му се стори възхитителна. Той лежеше, поставил глава върху коня на офицера и чакаше сянката на хълма да пропълзи върху пътя. „Исусе, колко ме боли! Тази последна постъпка трудно може да се обясни. А без моето око е още по-трудно.“ Ако имаше нещо за обяснение. Той погледна мъртвия кавалерист.

— Тук долу е много горещо, нали? — прошепна прегракнало.

Кавалеристът не отговаряше. Поетът глътна от манерката, после още веднъж. Изведнъж почувствува режеща болка в стомаха. Продължи да я усеща още секунда-две.

Лешоядите важничеха, чистеха човки и се караха в очакване на обеди, който още не бе готов както трябва. Няколко дни те очакваха вълците — имаше храна за всички. В крайна сметка те изядоха Поета.

Както винаги черните лешояди навреме снесоха яйцата си и любовно отгледаха птиченцата си. Те кръжаха високо над прериите, горите и равнините, търсейки тази част от храната, която им се полагаше по законите на природата. Техните философи демонстрираха с примери, че висшата „*Cathartes aura regnans*“^[1] е създала света специално за лешоядите. И те ѝ се покланяха векове наред, поднасяйки и своя здрав апетит.

И ето, че след поколения тъмнина дойдоха поколения на светлина. И нарекоха тази година 3781 от Рождество Христово, годината на Неговия свят, и се молиха за това.

[1] Пречистваща небесна власт (лат.) ↑

FIAT VOLUNTAS TUA^[1]

През този век космическите кораби се появиха отново. Екипажите им се състояха от ужасно къдрави същества, придвижващи се на два крака и обрасли с косми на невероятни места. Те бяха твърде приказливи. Отнасяха се към расата, която обичаше да се любува на отражението си в огледалото и едновременно с това способни да прережат гърлата си в името на някакъв езически бог, наречен Ежедневно Бръснене. Това беше порода, която сама се считаше за раса на вдъхновени от Бога съзидатели. Но всяко разумно същество от Арктур веднага би познало в тях расата на страстните следобедни бърборковци. Това беше неизбежно, предопределено от съдбата, чувстваше се (и то не за първи път), че такава раса непременно ще се отправи да завоюва звездите. Да ги завоюва по няколко пъти, ако е необходимо. И, разбира се, да говори и говори за завоевания. Както и това, че тази раса неизбежно ще бъде победена от старите болести на новия свят, така се беше случвало и преди на земята, в лутанията за живота и в особената литургия за човека: свещени стихове, възнасяни от Адам и отговори от разпънатия Христос.

Ние — столетията.

Ние — приказливите касапи и нагли лъжци, хайде да се обзаложим, кой по-ловко ще отсече главата ви.

Ние — вашите пеещи отпадъци, дами и господата, и ние маршируваме след вас с песни, които на някои се струват странни.

Живеели някога две магарета,

Две упорити магарета...

Леви!

Леви!

Той има жена красавица, е-хе-хей!...

Леви!

Леви!

Десни!

Леви!

— Ние ще маршируваме дотогава — както казваха в една древна страна — докато всичко не стане на прах.

— Ние имаме вашия еолит и вашия мезолит, и вашия неолит. Ние имаме вашия Вавилон, и вашите Помпеи, и вашия Цезар, и вашите хромирани неща, в които сте вложили душата си.

— Ние имаме вашите окървавени секири и вашите Хирошими. Ние маршируваме и не ни пука от ада, ние сме атрофия, ентропия и *Proteus vulgaris*,^[2] пускащ непристойни шегички за селянката Ева и пътуващия търговски пътник Луцифер.

Ние погребваме вашите покойници и тяхната репутация.

Ние погребваме вас. Ние — столетията.

Раждайте се, глътка въздух, пронизителен писък от плесницата на акушерката, възмъжавате, вкусвате частица от божественото, страдате, давате живот, малко се борите и отстъпвате.

(Умирайки, отивайте си, моля, без суета през черния вход.)

Съзидание и разрушение, отново и отново — усвоен ритуал в окървавени ризници и с изтръгнати нокти; деца на Мерлин, гонещи светлинен лъч. Но още и деца на Ева, винаги установили се в Едем... и изхвърлени оттам с неистов гняв, защото нещо не е тръгнало както трябва. (Ах! Ах! А-ах! — безсмислено провъзгласява идиотът мъките си върху пепелището. По-бързо! Да гръмне хорът, пеещ „Алилуя“.)

А сега чуйте последния химн на братята от ордена на Лейбовиц — този, който се е пеел век, погълнал сам своята слава:

V^[3]: Луцифер падна

R^[4]: Kyrie eleison.^[5]

V: Луцифер падна

R: Christie eleison.^[6]

V: Луцифер падна

R: Kyrie eleison, eleison imas!^[7]

„Луцифер падна!“ тези две кодови думи преминаха през континента като мълния, с шепот се произнасяха из кулоарите на конференциите, циркулираха като дипломатически послания с бележка „Строго секретно“ и благоразумно се укриваха от пресата. Те като приливна вълна се издигнаха над официалния бент на секретността. В този бент имаше няколко дупчици, но бюрократичните холандски момчета мъжествено ги запушваха, като се опитваха да спрат натиска на журналистите.

Първи репортер: Какво може да каже ваше превъзходителство по повод изявлението на сър Риче дон Бейкър за това, че нивото на радиация по северозападното крайбрежие е нараснал десет пъти спрямо нормата?

Министърът на отбраната: Не съм чел такова изявление.

Първи репортер: Ако предположим, че това е истина, то какви могат да бъдат причините?

Министърът на отбраната: Въпросът налага необходимостта да се впускаме в сферата на догадките. Вероятно сър Риче е открил богато ураново находище. Не-не, задраскайте това. Без коментар.

Втори репортер: Счита ли ваше превъзходителство, че сър Риче е компетентен и отговорен учен?

Министърът на отбраната: Той никога не е работил в моето ведомство.

Втори репортер: Това не е отговор.

Министърът на отбраната: Не, това е точно отговор. Тъй като той никога не е работил в моето ведомство, аз не съм имал възможност да се убедя нито в неговата компетентност, нито в отговорността му като учен. Аз не съм учен.

Жена-репортер: Истина ли е, че някъде в Тихия океан неотдавна е проведен ядрен взрив?

Министърът на отбраната: Както добре ви е известно, мадам, всякакви опити с атомно оръжие, в съответствие с действащите международни закони, се счита за велико престъпление и акт на агресия. Но ние не се каним да воюваме с никого. Удовлетворява ли ви този отговор?

Жената-репортер: Не, ваше превъзходителство, не ме удовлетворява. Аз не ви питах, имало ли е опити. Запитах ви, проведен ли е взрив.

Министърът на отбраната: *Ние* не сме провеждали никакъв взрив. Ако е произведен от друга страна, нима мадам предполага, че тя ще информира за това нашето правителство?

(Вежлив смях).

Жената-репортер: Това не е отговор на...

Първи репортер: Ваше превъзходителство, депутат от Джерулиана е обвинил Азиатската колония, че вероятно те са започнали в космоса сглобяване на ядрено оръжие. Той казва, че

нашият извънреден посланик е информиран за това, но засега не предприема нищо. Истина ли е?

Министърът на отбраната: Мисля, че тази нелепа „истина“ е измислена от опозицията.

Първи репортер: Какво наричате нелепо? Това, че те сглобяват в космоса ракети космос-земя? Или това, че ние сме предприели нещо в това направление?

Министърът на отбраната: И двете. Аз обаче се придържам към това, че изготвянето на ядрено оръжие е забранено с договор от момента, в който се прекрати развитието му. Забранено навсякъде както в космоса, така и на земята.

Втори репортер: Но договърът не забранява да се извеждат в орбита ядрени материали, нали?

Министърът на отбраната: Разбира се, не. Всички летателни апарати работят с ядрена енергия. Те трябва да се снабдяват по някакъв начин с гориво.

Втори репортер: И няма договор, който да забранява да се извеждат в орбита други материали, от които е възможно да се изготви ядрено оръжие?

Министърът на отбраната (раздразнено): Доколкото ми е известно, материята извън нашата атмосфера не се подчинява на никакви договори или парламентарни актове. Според мен, космосът е натъпкан с неща, както и Луната и астероидите, които съвсем не са безобидни.

Жената-репортер: Ваше превъзходителство предполага, че ядреното оръжие може да бъде произведено без доставка на суровини от Земята?

Министърът на отбраната: Съвсем не предполагам така. Теоретически, разбира се, това е възможно. Аз само казах, че никакъв договор или закон не забранява да се извеждат в орбита всякакви специални суровинни материали — забраната се отнася само за ядреното оръжие.

Жената-репортер: Ако на Изток действително е проведен ядрен взрив, то какъв е бил според вас: подземен взрив, излязъл на повърхността или ракета клас космос-земя с дефектна бойна глава?

Министърът на отбраната: Мадам, във вашия въпрос имат място толкова догадки, че съм принуден да кажа: „Без коментар“.

Жената-репортер: Аз само повтарям думите на сър Риче и на депутатата от Джерулиана.

Министърът на отбраната: Те са свободни да фантазират както искат. Аз — не.

Втори репортер: Моля ви да приемете моя въпрос буквално... какво мисли, ваше превъзходителство за времето?

Министърът на отбраната: В Тексаркана е твърде топло, нали? Чувам, че на югозапад бушуват прашни бури. Някои от тях могат да достигнат до нас.

Жената-репортер: Отнасяте ли се положително към майчината любов, лорд Рейчъл?

Министърът на отбраната: Отнасям се към нея твърде отрицателно, мадам. Тя оказва разрушително влияние на младежта и особено на младите войници. Въоръжените сили можеха да имат много по-добри войници, ако нашите воители не се развращаваха от майчината любов.

Жената-репортер: Можем ли да ви цитираме по този въпрос?

Министърът на отбраната: Разбира се, мадам, но само в некролога ми, не по-рано.

Жената-репортер: Благодаря ви. Ще го подготвя предварително.

Подобно на много свои предшественици, дом Джетра Зерчи не беше по природа съзерцателна натура, макар, като духовен наставник на своята община, да беше дал обет да поощрява постигането на определена съзерцателност в своето папство и, като монах се стараяше да развива съзерцателните си склонности. Дом Зерчи не постигна особени успехи в това. Натурата му го подтикваше към действие дори в мислите му. Мозъкът му просто отхвърляше състоянието на покой и съзерцателност. Това му свойство го направи пастир, направи го по-смел и по-успешен ръководител от много негови предшественици. Но тази неуморност, при определени условия, можеше да се превърне в пречка или порок.

Понякога Зерчи и сам смътно осъзнаваше своята склонност към прибързани и импулсивни действия, особено когато се сражаваше с безсмъртните дракони. В момента това усещане беше достатъчно

отчетливо. Впрочем аналогията не беше много удачна: драконът вече беше победен от свети Георги.

В образа на дракон този път се явяваше Отвратителния Автосекретар. Зловредната машина с електронна същност изпълваше няколко кубични контейнери в стенната ниша и една трета от обема на бюрото на абата. Както обикновено, тя не беше наред: бъркаше главните букви с малките, поставяше грешно препинателните знаци и объркваше значението на думите. Само преди няколко минути тя подложи персоната на пълновластния абат на електрическо оскърбление, който след като чака три дни специалиста по ремонт на компютрите, реши сам да ремонтира стенографичната твар. Подът на кабинета му беше обсипан с листа от пробната диктовка. Типични сред тях бяха:

„пРоба проБа проБА? ПРОба проБА? проКлятие?
защО побеСНявате заГЛАВните букВИ! сега Настъпи
вреМе за ВСички запаМЕТИтели да се приСъединят към
мъката на преПИСвачите? По дяВОлите; МОЖе да стАне
ПО добре с ЛАТиниЦА? ПрЕвЕди; неССесе Est
epistULam sacri coLLegio mITTendAm esse statim dictem?
(Какво МОже да се е счуПИЛО в ТАЗИ проКЛЕта
машИна?)“

Зерчи седеше сред накъсаната хартия на пода и се опитваше да разтрие ръката си, ударена от електрически ток, когато секретарят се намърда вътре в автосекретаря. Потръпването на мускулите му напомняше галваничната реакция на отрязан крак на жаба. Макар че предвидливо изключи машината преди да я докосне, той дори не допусна, че извергът, който я беше създал, е вложил в нея способност да наказва купувачите ѝ с електрически ток, дори когато е изключена.

Той беше осрамен и захвърлен грубо на пода. Опитът му в областта на полилингвистичните устройства се изчерпваше с тържественото изваждане на умряла мишка от блока на паметта, след което секретарят престана да удвоява сричките (уудводвоявава сричсричкикитете). Като не откри този път умряла мишка, той само се опита да намери прекъснати проводници и се надяваше, че небесата

ще го озарят с дар на електронен изцелител. Но, очевидно, небесата останаха глухи към молбите му.

— Брат Патрик! — извика той към канцеларията и уморено се надигна.

— Ей, брат Патрик! — извика отново.

Този път вратата се отвори и секретарят дотърча. Той погледна отворения контейнер с кошмарния лабиринт от компютърни връзки, огледа разхвърляното по пода, после внимателно оцени изражението на своя духовен наставник.

— Да извикам ли службата по ремонта, отче?

— Защо? — намръщено отговори Зерчи. — Вие вече три пъти ги викахте. Три пъти им давахте заявка. Чакаме вече три дни. Нужен ми е стенограф. Веднага! Желателно е християнин. Това нещо — той кимна с раздражение към Отвратителния Автосекретар — е проклет езичник или нещо по-лошо. Избавете ме от нея. Искам да се махне от тук.

— Имате предвид АПЛАК?

— Да, АПЛАК. Изпратете я на някой атеист. Изпратете я за отпадъци. Защо ли, в името на светия абат Баумаус — да бъде благословена душата му — се сдобих с това глупаво устройство?

— Знаете ли, доминe, казват, че вашият предшественик обичал всякакви играчки, а това нещо му позволявало да пише писма на езици, които сам не знаел.

— Нима? Вие смятате, че тя трябва да пише. Това тук... послушайте, братко, казват, че тя уж мисли. Мисленето включва в себе си рационални принципи, включва душа. Може ли в основата на „мислещата машина“, създадена от човека, да бъде заложен принципа на рационалната душа? А? Това намирисва на анимизъм. Но се налага да им вярваме. И знаете ли защо?

— Да, отче?

— Нищо не може непреднамерено да бъде толкова порочно! Казвам ви, тя знае какво е добро и зло и е избрала последното. Престанете да се хилите! Няма нищо смешно. Това дори не е анимизъм. Нали говорят за поведението на растенията? Душата на растенията, душата на животните, после рационалната човешка душа — и всичко това се изброява, за да се изразят принципите на ангелската същност, освободена от телесната обвивка. Но откъде да знаем, дали дотук всичко свършва? Растителност животинска,

рационална... и каква още? Иже еси такава, като в това нещо. Съвсем пропаднала. Махнете я оттук... Но първо ще изпратя радиограма в Рим.

— Мога ли да си вървя, отче?

— Говорите ли алегениански?

— Не.

— И аз не, а кардинал Хофстраф не говори на югозападен.

— Тогава защо не използвате латински?

— Какъв? Латински на вулгата^[8] или съвременен латински? Не се доверявам на своя англо-латински, а дори и да се доверявах, то кардиналът вероятно няма да може да се довери на своя.

Той погледна намръщено корпуса на стенографския робот.

Брат Патрик също се намръщи, след това се приближи до контейнера и свръхминиатюрните детайли на машината.

— Там мишка няма — увери го абатът.

— А тези малки копчета какви са?

— Не ги докосвайте! — закрещя абат Зерчи, като видя как секретарят от любопитство хвана една от няколкото десетици ръчки с циферблати, монтирани от вътрешната страна на панела. Те бяха разположени в равни редици в правоъгълна кутия на покрива на която — абатът я беше свалил и положи редом — имаше предупредителен надпис: „Да се регулира само при работа“.

— Да не мръднахте ръчката?

— Може би малко, но съм сигурен, че е в същото положение като по-рано.

Зерчи му показва предупредителния надпис на капака.

— О! — каза Патрик и двамата се облешиха.

— Пунктуацията ли бърка, отче?

— Да и още добавя блуждаещи главни букви и обърква думите.

Продължиха да съзерцават в пълно мълчание неразбираемата машина.

— Някога чували ли сте за преподобния Франциск от Юта? — попита накрая абатът.

— Нещо не си спомням това име, доминe. Защо?

— Надявам се, че сега се моли за нас, макар да не си спомням да е бил канонизиран. Добре, хайде да опитаме съвсем леко да мръднем това тук.

— Брат Джошуа е бил инженер по някаква специалност. Бил е в космоса и трябва да разбира нещо от компютри.

— Вече го виках, но той се бои дори да я докосне. Послушайте, може би си струва да...

Патрик внимателно се заотдръпва.

— Извинете ме, господине, но аз...

Зерчи погледна треперещия секретар.

— О, но вие, изглежда, сте готов да отстъпите! — каза той, като завъртя следващата ръчка.

— Стори ми се, че някой ме вика...

— Преди да пропее петелът... освен това, вие пипнахте тази ръчка, нали?

Патрик сведе глава.

— Но капакът беше свален и...

— *Hincigitur effuge.*^[9] Махнете се, отивайте си, докато не съм решил, че вината е ваша.

Като остана сам, Зерчи включи щепсела, седна зад бюрото си и промърмори кратка молитва към светия Лейбовиц (който през последните години придоби по-голяма известност като покровител на електрончиците, отколкото като основател на Албертианския орден) и натисна превключвателя. Той се послуша, но нищо не се случи. Тихо прещракваше релето за време, като набираше обороти, бръмчаха синхронизиращите мотори. Помириса. Не се чувствуваше нито дим, нито мирис на озон. Накрая отвори очи. Даже индикаторните лампи светеха нормално. Наистина „регулиране само при работа“!

Малко успокоен превключи селектора за режим на работа в положение „Диктовка-запис“, вкара „Вход югозападен“ и „Изход алегениански, убеди се, че превключвателя «запис» е в положение «Включено», натисна копчето на микрофона и започна да диктува:

— Бърза. До негово високопреосвещенство, кардинал сър Ерик Хоффстраф, папски заместник, временен екстериториален викариат, свещена конгрегация за пропаганда, Ватикана, Новия Рим...

Ваше високопреосвещенство! Като имаме предвид започналото неотдавна засилване на напрежението в света, признаците за нова международна криза и даже съобщенията за тайна надпревара в ядреното въоръжаване, ще ви бъдем много благодарни, ако ваше преосвещенство счете за възможно да ни даде съвет относно днешното

състояние на един известен ви план. Мога да цитирам същността на този план, обрисувана в «*Motu proprio*»^[10] от блажената памет на папа Селестин Осми, в чест на празника на чудесното спасение на Светата Дева през годината на Господа наш 3735, и започващо с думите... — той прекъсна и погледна разтворените по масата книги — «*Ab has planeta nativitatis aliquos filios Ecclesiae usque ad planetas solium alienorum iam abisse et numquam redituros esse intelligimus*».^[11]

Ще се позова и на потвърждаващия документ от 3749 година на Господа наш, «*Quo peregrinatur grex pastor secum*»^[12] препоръчващ да се закупят и поставят в уединено място... хм... известни летателни апарати. После ще се позова и на «*Casus belli nunc remoto*»^[13] на последния папа Павел, година Господна 3756 и на преписката, осъществена между светия отец и моя предшественик, завършваща с указание да ни бъде предадено да поддържаме плана «*Quo peregrinatur*» в положение... хм... на отложено изпълнение до момента, докато не получим одобрението на ваше високопреосвещенство. Нашето състояние на готовност в съответствие с «*Quo peregrinatur*» се поддържа постоянно и ако възникне необходимост да се осъществи посочения план, трябва да ни предупредите шест седмици предварително...“

Докато абатът диктуваше, Отвратителния Секретар само записваше гласа му и преобразуваше фонемите в код. Като спря да говори, той превключи селектора на режим на работа в положение „Анализ“ и натисна копчето с надпис „Обработка на текста“. Сигналят за готовност не се появяваше — машината започна обработката. Зерчи в това време започна да преглежда лежащите пред него документи.

Прозвуча мелодичен звън. Абатът нервно натисна копчето „Печатане“. Стенографиращият робот се трудеше прилежно. С величайша акуратност Отвратителният Секретар печаташе алегениански еквивалент със следното съдържание:

— Брат Патрик!

БЪРЗА РАДИОГРАМА:

ЗА КОГО: За негово преосвещенство кардинал Ерик Хофстраф, папски наместник, временен екстериториален

викариат на свещената конгрегация на пропагандата, Ватикана, Новия Рим.

ОТ: Джетра Зерчи, АОЛ, абат в абатството на свети Лейбовиц, Санли-Бувитс, Югозападна територия.

ОТНОСНО: „*Ono peregrinatur grex pastor secum.*“

Ваше високопреосвещенство! Вземайки под внимание засилващото се напоследък напрежение в света, признаците на новата международна криза и дори съобщенията за тайна надпревара в ядреното въоръжаване, бихме могли...

Той с отвращение изключи машината. Свети Лейбовиц! Затова ли сме се трудили? Какво е предимството му пред добре съчинен текст с гъше перо и стъкленница тъмно червено мастило?

От канцеларията не последва отговор, но след секунда на вратата се появи монах с рижа брада, който като огледа отворените контейнери, затрупания с хартии под и изражението на абата, има нахалството да се ухили.

— Какво има, *magister meus*? Не ви ли харесва новата ни техника?

— Никак! — озъби се Зерчи. — Ей, Пат!

— Той излезе, господине.

— Брат Джошуа, можете ли да поправите това нещо? Да работи както трябва?

— Както трябва? Не, не мога.

— Трябва да изпратя радиограма.

— И това е лошо, отче абат. Аз не мога да направя нито едното, нито другото. Те току-що ни взеха кварцовата пластина и заключиха радиостанцията.

— Кой са тези „те“?

— Зоналният отдел на Службата по безопасност. Забранява се на всички частни радиостанции да излизат в ефира.

Зерчи седна уморено в креслото си.

— Извънредно положение? Но защо?

— Говорят за някакъв ултиматум. — Джошуа сви рамене. — Това е всичко, което ми е известно, без да се счита това, което разбрах от

радиационните броячи.

— Още ли расте?

— Расте.

— Извикайте Спокан.

След обед връхлетя прашна буря. Тя премина над платото и над малкото градче Санли-Бувитс, обгърна околностите, прошумоля във високата пшеница на поливните полета, свлече потоци подвижни пясъци от планинското бърдо. Със стонове се блъскаше в каменните зидове на древното абатство и стъклата на съвременната пристройка. Забули слънцето с червеникав прах и запрати прашните си дяволи през платното на шосето, отделящо абатството от пристройката.

В страничния път, простиращ се от шосето през крайните жилищни квартали до манастира, се спря заслушан в бурята стар скитник, облечен в наметка от парче лен. Вятърът донасяше грохота на учебните ракети, които пускаха някъде на юг: ракети-прехващачи тип земя-космос водеха сражение по орбитални мишени с установки, разположени далеч в пустинята. Старецът, опрян на своята тояга, се вглеждаше в бледия червен диск на слънцето и мърмореше на себе си ли, на слънцето ли: „Знамение, знамение...“

Група деца играеха на ливадата пред къщата до пътя. Наблюдаваше ги безмълвна, но бдително-грубовата на вид чернокожа жена. Тя седеше на верандата, пушеше лула и рядко казваше утешителни думи.

Едно от децата забеляза стария бродяга и веднага се чу вик:

— Вижте, вижте! Това е старият Лазар! Леля казва, че старият Лазар ще го има, докато не възкръсне нашият Господ Исус. Гледайте! Лазар! Лазар!

Децата се скупчиха до оградата. Старият скитник известно време ги гледа сърдито, после се повлече по пътя. Голо дете заскача по земята пред краката му.

— Ей, Лазар!

— Леля казва, че докато нашият Господ Исус не възкръсне, той няма да може да си отдъхне! Да-да! Все ходи, все търси, Господ му е заповядал да върви. Леля казва...

Втори камък полетя зад гърба на стареца, но той не се обърна. Старата жена продължи да кима сънено, децата се върнаха към игрите си, а прашната буря се засили.

Зад шосето, от страната на абатството, на покрива на една от постройките от алуминий и стъкло един монах вземаше проби от въздуха. Той използваше всмукващо устройство, което поглъщаше пращен въздух и го подаваше филтриран на входа на въздушен компресор, разположен на долния етаж. Монахът не беше млад, но не можеше и да се каже, че е на „средна възраст“. Късата му, рижа брада беше като наелектризирана, тъй като по нея бяха полепнали паяжинки и прах. От време на време той с раздразнение я почистваше, а един път изтри брадата си в края на засмукващия ръкав. Резултатът го накара първо да почне да ругае, после да се прекръсти.

Моторът на компресора се закашля и спря. Монахът изключи устройството и влезе в асансьора.

В лабораторията на най-горния етаж той погледна манометъра на компресора — беше на максимум — затвори вратата, свали одеянието си, изтърси го от пепелта, закачи го на куката и повтори същото със засмукващото устройство. После напълни стоманената мивка в другия край на лабораторията. Пъхна глава във водата и започна да смива праха от брадата и косата си. Не очакваше посетители и затова свали и бельото си и седна с въздишка в мивката.

Вратата се отвори внезапно. Влезе сестра Пелена, която носеше току-що разопакованите стъклени съдове на поднос. Изплашен, монахът скочи на крака.

— Брат Джошуа! — изпищя сестрата. Половин дузина мензурки изпопадаха на пода и се разбиха. Монахът отново седна във ваната, като разплиска водата по стаята. Сестра Хелена занарежда, запищя, захвърли подноса на лабораторната маса и избяга. Джошуа излезе от ваната и си навлече облеклото, като забрави да се избърше и да си сложи бельо. Когато отиде до вратата, сестрата вече не беше в коридора: вероятно беше успяла да изскочи от зданието и вече преполовяваше пътя до женската часовия. Подтиснат, Джошуа побърза да довърши работата си.

Той изпразни съдържанието на устройството и изсипа малко прах в епруветката. След това я отнесе на лабораторната маса, постави я на определено разстояние от чувствителния елемент на

радиационния брояч, сложи си слушалките и, като си погледна часовника, започна да слуша.

В компресора имаше вграден брояч. Той натисна копчето с надпис „Изчистване“. Кръговата десетична скала се върна в нулево положение и отново започна отчитане. След минута изключи брояча и записа резултата на дланта си. Филтрираният сгъстен въздух беше общо взето същият, както винаги, но в него се усещаше някакъв слаб мирис.

Той заключи лабораторията, слезе в канцеларията на долния етаж, нанесе показанията на диаграмата, окачена на стената — линията пълзеше стремително нагоре и в това нямаше нищо хубаво — след това седна на бюрото и включи видеофона. Като гледаше в радиационната диаграма, той избра номера наслуки. Екранът светна, телефонът даде свободно, а обективът хвана на фокус празното кресло до бюрото. След няколко секунди в него седна човек и се загледа в обектива.

— Абат Зерчи слуша — измърмори човекът в креслото. — О, брат Джошуа. Точно се канех да ви търся. Вие, както чух, току-що сте вземали вана?

— Да, господин абат.

— Поне можехте да се изчервите.

— Аз се изчервих.

— Е, това не се забелязва на екрана. Слушайте... От тази страна на шосето, точно над нашата врата има надпис. Вие сигурно сте го забелязали? Той гласи: „Пази се от жените. За да не проникнат...“ и така нататък. Видели ли сте го?

— Разбира се, господарю.

— Не оскърбявайте скромността на нашите сестри. Разбирам, че не сте го направили нарочно. Послушайте, понякога ми се струва, че не сте в състояние да минете покрай резервоар, без, като децата, да се въздържите да скочите в него и да поплувате.

— Кой ви е казал това, отче? А предполагам... аз тъкмо минавах по моста...

— Д-д-а? Добре де, да оставим това. Защо ме търсите?

— Вие искахте да се свържа със Спокан.

— А-а, да. Е, свързахте ли се?

— Да. — Монахът неловко замълча, като хапеше устни. — Разговарях с отец Леон. Той също го е забелязал.

— Увеличението на радиацията ли?

— Не само.

Той отново започна да се колебае. Никак не му се говореше за това. Когато се съединят фактите, истината просто изплува.

— Е?

— Това увеличение съвпада със сеизмичната буря, смущението, което бе отбелязано преди няколко дни. То бе донесено от горните въздушни течения точно от този район. Всичко взето заедно изглежда като резултат от радиоактивни утайки вследствие на взрив с мощност един мегатон, произведен ниско над земята.

— Фу! — подсвирна Зерчи и закри очи с ръка. — *Luceferum ruisse mihi dicis?*^[14]

— Да, доминe. Страхувам се, че е било оръжие.

— Но не е резултат на промишлена авария?

— Не.

— Но ако беше начало на война, щяхме да знаем. Забранени изпитания? И това не е. Ако са искали да проведат такива изпитания, щяха да го направят на обратната страна на Луната или, още по-добре, на Марс, където нямаше да ги засекаат.

Джошуа кимна.

— Тогава какво е това? — продължаваше абатът. — Демонстрация? Заплаха? Изпреварващ удар?

— Вече обмислях всичко това.

— Е, това обяснява извънредното положение. Но досега в новините не се съобщава нищо, освен слухове и откази от всякакви коментари. И мъртво мълчание от азиатския континент. Но изстрелването трябваше да бъде забелязано от спътниците за наблюдение. Ако само, не ми се иска да е така, но... ако някой вече не е открил начин да изстрелва ракети „космос-земя“ извън пределите на досегаемост на спътниците, та да не могат да се уловят, докато не поразят целта.

— Това възможно ли е?

— Говореше се за това, отче абат.

— Правителството знае. Трябва да знае. Поне някои от правителството знаят. А ние не сме чули все още нищо. Предпазват ни

от паника. Нима това не е тяхно дело? Маниаци! Вече петдесет години светът се намира в привично кризисно състояние. Петдесет? Какво говоря! Той е в привично критично състояние от момента на неговото сътворяване, но през последния половин век е в почти непоносимо критично състояние. И защо? Какво провокира това напрежение? Политиката? Икономиката? Влиянието на пренаселването? Различията в културата и убежденията? Задайте този въпрос на дузина експерти и ще получите дузина отговори. Сега отново Луцифер. Или човешкият род по своята същност е безумен, братко? Ако сме се родили безумни, каква надежда да възлагаме на небесата? Или това е само вяра? Или дори не е вяра? Да ми прости господ, това не го разбирам. Послушайте, Джошуа...

— Да, мой господарю?

— Щом привършите работата си, веднага елате тук... Тази радиограма — исках да изпратя брат Пат в града, да я изпрати по обикновената мрежа. Исках да сте при мен, когато се получи отговорът. Знаете ли какво съдържа тя?

Брат Джошуа поклати глава.

— „*Quo peregrinatur grex.*“

Монахът пребледня.

— Влиза в действие ли, доминие?

— Не, опитвам се да си изясня в какво състояние е този план. Не казвайте никому. Елате при мен веднага, щом се освободите.

— Разбира се.

— *Chris 'tecum.*^[15]

— *Cum spiri 'tuo.*^[16]

Линията прекъсна, екранът угасна. В стаята беше топло, но Джошуа трепереше. Той погледна през прозореца и видя преждевременния здрач, запълнен с прах. Зад стената, издигната от бурята, по шосето не се виждаше нищо, освен ореоли от фаровете на автомобилите. След известно време осъзна, че някой стои пред вратите, там, където пътят се вливаше в главното шосе. Фигурата се открояваше като смътен силует всеки път, когато я осветяваха фаровете. Джошуа потръпна.

Силуетът несъмнено е на мисис Грейлис. Друго не се различаваше, но формата на забуления с качулка израстък върху лявото ѝ рамо и наклонът на главата надясно правеха очертанията ѝ уникални.

Монахът дръпна завесите и изключи осветлението. Не че го отблъскваше уродството на старата жена — светът беше препълнен с такива генетични карикатури. На лявата му ръка още се забелязваше малък белег: в детството му бяха ампутирали шестия пръст. Но не му се искаше точно сега да си спомня за наследството на *Diluvium Ignis*, а мисис Грейлис беше една от най-богатите му наследници.

Той бутна с пръст глобуса върху бюрото си. Глобусът се завъртя. Къде? Къде точно? После го спря... още едно безумно гадаене.

Продължи да седи в канцеларията, защото се страхуваше да се върне „у дома“. „Домът“ се намираще отгъдетък шосето, в жилищните зали на древната постройка, в стените на която още имаше камъни, издялани от останките на цивилизацията, загинала преди осемнадесет столетия. Да пресечеш шосето, водещо към старото абатство, беше все едно да пресечеш вечността. Тук, в новото здание от стъкло и алуминий, той беше просто лаборант зад работната си маса, а всички събития — само явление, което трябва да се изследва по отношение на „какво“, без да се пита „защо“. От тази страна на пътя падането на Луцифер беше само заключение, получено чрез безстрастни аритметични изводи от резултатите от радиационните броячи, от неочаквания скок в показанията на сеизмографа. Но в старото абатство той преставаше да бъде лаборант и се превръщаше в монах на Христа, Книгоносец и Запомнящ от общността на Лейбовиц. Там имаше отговор на това „защо“ и абатът сам каза: „Елате при мен“.

Монахът нарамаи торбата си и тръгна след зова на своя пастир.

[1] Да бъде волята ти (лат.) ↑

[2] Обикновен протей (лат.) — примитивно земноводно. ↑

[3] V — *versicle* — кратък стих от антифона, произнасян от солист. ↑

[4] R — *rejoinder* — отговор на хора на солиста. ↑

[5] — Господи, помилуй. (гр.) ↑

[6] — Христос, смили се. (гр.) ↑

[7] — Господи, помилуй, помилуй нас! (гр.) ↑

[8] Вулгата — латински превод на Библията през XIV век. ↑

[9] Бягай от тук. (лат.) ↑

[10] С помощта на грижата (лат.) ↑

[11] Ако на тази планета, някое поколение от синовете на църквата се укрие за вечни времена от властимащите и едновременно с това си пожелае да се усамоти и никога да не се върне, то това ще бъде благоразумно решение. (лат.) ↑

[12] Където отива папството, там и пастирът. (лат.) ↑

[13] Днес е подходящ случай да се оттеглим. (лат.) ↑

[14] Луцифер ли разруши моята власт? (лат.) ↑

[15] Христос е с теб. (лат.) ↑

[16] Да пребъде с теб Светия дух. (лат.) ↑

Бентът на секретността беше разкъсан. Няколкото безстрашни „холандци“ бяха отнесени от разбунтувалият се прилив. Вълната ги изхвърли от Тексаркана право в селските им имения, където нямаха възможност да коментират нещо. Другите останаха по местата си и геройски се мъчеха да запушат новите пукнатини. Но наличието на определени изотопи във въздуха се превърна в злободневна тема, за това говореха по всички ъгли, крещяха големите заглавия на вестниците: „ЛУЦИФЕР ПАДНА!“

Министърът на отбраната в безукорна униформа, добре гримиран и невъзмутимо спокоен, отново застана пред журналистическото братство. Този път пресконференцията се предаваше по телевизията на цялата Християнска Коалиция.

Жената-репортер: Ваше превъзходителство изглежда много спокоен пред лицето на фактите. Неотдавна бяха нарушени два международни закона, и двата определени от договора като агресивни актове. Нима това съвсем не безпокои военния министър?

Министърът на отбраната: Мадам, както ви е известно, пред вас е не военният министър, а министъра на отбраната. И доколкото знам, е имало само едно нарушение на международния закон. Не желаете ли да ме запознаете с второто?

Жената-репортер: С кое от тях не сте запознат — с катастрофата в Иту Ване или с изпреварващия удар в южния район на Тихия океан?

Министърът на отбраната (неочаквано рязко): Разбира се, мадам няма предвид нищо осъдително, но въпросът ви звучи така, сякаш допускате, че може да се вярва на явно фалшивите обвинения на Азия, че така наречената катастрофа в Иту Ване е резултат от наше, а не от тяхно изпитание!

Жената-репортер: Ако е така, ще ви се наложи да ме вкарате в затвора. Въпросът се основава на неутрален отчет от Близкия изток, в който се казва, че катастрофата в Иту Ване е резултат от изпитание на оръжия в Азия, подземно изпитание, измъкнало се на повърхността. В

същия отчет се казва, че изпитанието в Иту Ване е било засечено от нашия спътник и му е бил даден мигновен отговор във вид на изпреварващ удар с ракета „космос-земя“ някъде на югоизток от Нова Зеландия. Не считате ли, че катастрофата в Иту Ване е резултат от нашето изпитание?

Министърът на отбраната (с наложено търпение): Усещам журналистическата тяга към обективност. Но да се предположи, че правителството на Негово Величество може умишлено да наруши...

Жената-репортер: Негово Величество е тринадесетгодишно момче и да се каже „неговото правителство“ е направо нечестен... даже евтин!... опит да се снесе отговорността за категоричното отричане на този факт от самия вас...

Ръководителят на пресконференцията: Мадам, моля ви да се въздържате от такива изрази.

Министърът на отбраната: Няма нищо! Мадам, ако вие обръщате внимание на тези фантастични обвинения, то аз съм готов да поема отговорността за отричане на този факт. Така наречената катастрофа в Иту Ване не е резултат от наше изпитание. Ще добавя: аз нямам никакви сведения за друг скорошен ядрен взрив.

Жената-репортер: Благодаря ви.

Ръководителят на пресконференцията: Струва ми се, редакторът на „Тексаркански космонавт“ се опитва да зададе въпрос?

Редакторът: Благодаря ви. Искам да попитам, ваше превъзходителство, какво е станало всъщност в Иту Ване?

Министърът на отбраната: В този район няма наши граждани; там няма даже наши наблюдатели, тъй като дипломатическите отношения бяха прекъснати по време на последната световна криза. Следователно мога да се позова само на косвени свидетелства и противоречиви неутрални отчети.

Редакторът: Това е разбираемо.

Министърът на отбраната: Много добре. Тогава мога да изкажа предположение, че това е бил подземен ядрен взрив с мощност един мегатон, излязъл от контрол. Дали това е било оръжие, или, както твърдят съседни на Азия „неутрали“, опит да се промени посоката на подземна река — и в двата случая е съвършено незаконно и съседните държави вече готвят протест до Световния съвет.

Редакторът: Възможна ли е война?

Министърът на отбраната: Аз не очаквам нищо такова. Но, както знаете, ние отделихме контингент от нашите въоръжени сили, които Световният съвет да използва за налагане на своите решения, ако сметне за нужно. Аз лично не виждам такава необходимост, но не мога да говоря от името на Съвета.

Първи репортер: Но Азиатската Коалиция заплашва с мълниеносен тотален удар по нашите космически установки, ако Съветът не вземе мерки против нас. Какво ще стане, ако Съветът бави решението си?

Министърът на отбраната: Не ни е предявен никакъв ултиматум. Доколкото знам, заплахата е била предназначена за вътрешно използване в самата Азия, за да прикрият грубата си грешка в Иту Ване.

Жената-репортер: А не се ли е променило вашето мнение по въпроса за майчината любов, лорд Рачел?

Министърът на отбраната: Надявам се, че и майчината любов има такова постоянно мнение към мен, както и аз относно нея.

Жената-репортер: Уверена съм, че напълно сте го заслужили.

Спътниците за връзка, висящи на двадесет и две хиляди мили над Земята, обхващаха с мигащ видеосигнал по-голямата част от западното полукълбо и той донасяше новостите от пресконференцията до панелните стенни екрани в жилищата на гражданите. Един от многото, абат Зерчи включи своята установка.

Докато очакваше, Джошуа се разхожда известно време из стаята, като се стараеше да не мисли. Но това се оказа невъзможно.

„Послушайте, нима сме безпомощни? Нима сме обречени да повтаряме това отново и отново? Нима нямаме друг избор, освен да играем ролята на Феникса в безкрайното редуване на полети и падения? Ассирия, Вавилон, Египет, Гърция, Картаген, Рим, империята на Карл и турците. Всичко е станало на пепел. Испания, Франция, Англия, Америка — изгорели и забравени. И отново, и отново, и отново.

Нима на това сме обречени, Господи, приковани към махалото на безумния си часовник, неспособни да спрем движението му? Този път ни тласка към забравата.“

Чувството на отчаяние внезапно го напусна, когато брат Пат му донесе втората телеграма. Абатът я отвори, прекара поглед по текста и се усмихна криво.

— Тук ли е още брат Джошуа?

— Чака зад вратата, преподобни отче.

— Кажи му да влезе.

— А, брат Джошуа, затворете вратата и включете шумозаглушителя. После прочетете това.

Джошуа погледна първата телеграма.

— Отговорът от Рим ли е?

— Това дойде сутринта. Но първо включете заглушителите. Имаме много за обсъждане.

Джошуа затвори вратата и щракна превключвателя на масата. Седна в креслото и мълчаливо прочете първата телеграма.

— „... не трябва да предприемате никакви действия, отнасящи се до *“Quo peregrinatur grex,”*“ — прошепна той.

— Когато са включени тези неща, можете дори да крещите, ако искате — каза абатът, като посочи заглушителите. — Е, какво ще кажете?

— Какво, планът отменя ли се?

— Не бързайте. Тази дойде днес сутринта. А тази след обед.

„Предишното послание да не се взема предвид. По указание на светия отец *«Quo peregrinatur»* се привежда в действие моментално. В рамките на три дни подгответе тези хора, които трябва да тръгнат. Преди заминаване изчакайте потвърждаваща телеграма. Съобщавайте за всички затруднения при подбора на хората. Започнете изпълнението на плана. Кардинал Ерик Хофстраф, папски наместник.“

Лицето на монаха побеля. Той остави телеграмата на масата и стиснал зъби, седна в креслото.

— Значи знаете какво означава *„Quo peregrinatur“*?

— Само в общи линии.

— Отначало се канеха да изпратят няколко свещеници на Алфа Центавър начело на отряд колонисти. Но този план не можа да бъде изпълнен, тъй като за ръкополагане на свещениците в сан са необходими епископи и с първото поколение колонисти трябваше да се изпратят още много свещеници и така нататък. Въпросът се сведе до дискусия за това, дали ще се запазят колонии и ако се запазят, то как

да се обезпечи апостолска приемственост на колонизираните планети без да се търси съдействието на Земята. Разбирате ли какво имам предвид?

— Предполагам, че се е налагало да се изпратят поне трима епископи.

— Да, и това изглежда глупаво. Групите от колонизатори трябва да са малки. Но по време на последната световна криза „*Quo peregrinatur*“ се превърна в извънреден план за увековечаване на църквата на колонизираните планети при положение, че на Земята се случи най-лошото. Ние имаме кораб.

— Космически кораб ли?

— Именно. Има и екипаж, способен да го управлява.

— Къде е той?

— Ние имаме екипаж точно тук.

— Тук? В абатството? Но кой?... — Джошуа внезапно заекна. Лицето му сякаш посивя още повече. — Но, доминие, моят опит в космоса е ограничен до орбиталните апарати, а не е свързан с космическите кораби! Преди да умре Нанси и аз да отида при цистерианците...

— Знам това. За полет към звездите опит имат други. Вие знаете кои са те. Даже се носи слух, че бившите космонавти сякаш изпитват призвание към нашия орден. Разбира се, това не е случайно. И, спомнете си, когато вие бяхте постулант, не ви ли разпитваха за вашия опит в Космоса?

Джошуа кимна.

— Трябва също да си спомняте, че са ви питали, дали можете отново да излезете в космоса, ако орденът го поиска от вас.

— Да, помня.

— Тогава не можете да твърдите, че не сте се досещали, че определено сте предназначен за „*Quo peregrinatur*“, ако се наложи да се приведе планът в изпълнение.

— Аз... аз си спомням, че това ме изплаши, мой господарю.

— Изплаши?

— По-точно ме накара да се съмнявам. Но също ме изплаши, защото се надявах да прекарам останалите си дни в ордена.

— Като свещеник ли?

— Това... още не съм решил.

— „*Quo peregrinatur*“ няма да ви освободи от вашия обет и не означава, че ще напуснете ордена.

— Орденът също ли тръгва?

Зерчи се усмихна.

— А с него и „Книга на Паметта“.

— Цялата „Кни...“ о, вие имате предвид микрофилмите. И къде?

— В колонията на Центавър.

— Колко дълго се лети дотам, доминие?

— Ако полетите, то никога няма да се върнете обратно.

Монахът въздъхна тежко и се втренчи с невиждащ поглед във втората телеграма. Той дърпаше с ръка брадата си и изглеждаше силно озадачен.

— Въпросите са три — продължи абатът. — Не отговаряйте веднага, но започнете да ги обмисляте и то внимателно. Първо, желаете ли да отлетите? Второ, чувствувате ли призвание към духовната служба? И трето, желаете ли да оглавите групата? И под „желаете ли“ аз не разбирам „желаете ли да се покорите“. Аз разбирам да го желаете с ентузиазъм, да желаете да тръгнете именно по този път. Обмислете го добре, имате на разположение три дни, а може и по-малко.

Промените неведнъж се опитваха да превземат постройките и земите на древния манастир. За да запазят старите постройки от нашествието на новата, по-динамична структура, всички нови пристройки се издигаха извън стените на абатството и даже от другата страна на шосето, много често за сметка на удобствата. Покривът на старата трапезария прогни и се налагаше да пресичат шосето, за да отиват в новата. Неудобството малко се облекчаваше от подземния проход, по който братята шестваха ежедневно до трапезарията.

Шосето, съществуващо вече стотици години и разширено неотдавна, беше същият път, който използваша и езичници, и богомолци, и селяни, и магарешки каруци, и скитници, и дивите ездаци от Изток, и артилерията, и танковете, и десеттонните камиони.

Движението по него ту течеше като пълноводна река, ту като тънка струйка или дори като капки в зависимост от епохата и годишните времена. Някога, преди много години, движението беше в

шест редици и се управляваше автоматично. След това то се прекрати, покритието на пътя се напука и прахът го покри. Жителите от пустинята започнаха да откъртват разбитите му бетонни плочи и да си строят с тях ту къщи, ту барикади. Ерозията го превърна в пустинен път, пресичащ диви безлюдни местности. Но сега, както по-рано, движението по пътя ставаше в шест редици и се регулираше автоматично.

— Надвечер движението се оживи — каза абатът, когато излязоха от вратите на старото абатство в здрача. — Хайде да пресечем по шосето. След прашната буря в тунела може би е задушно. Или не ви се иска да притичвате между колите?

— Добре, да вървим — съгласи се брат Джошуа.

Огромните камиони със загасени фарове (фарове се използваха само за сигнализация) с рев прелитаха покрай тях. Те следяха пътя с антени, а магнитните им датчици опипваха стоманените ленти в пътното платно, които ги направляваха. Материализирани еритроцити в артериите на Човечеството, тези мамонти безгрижно настъпваха към монасите, а те им се измъкваха и притичваха от платно на платно. Ако някой камион премажеше човек, то следващите щяха да го прегазват и прегазват, докато службата по безопасност не откриеше плоския отпечатък от човешкото тяло и не спре движението, за да почисти шосето. Чувствителният механизъм на автомата много повече реагираше на метална маса, отколкото на тяло от месо и кости.

— Това беше грешка — каза Джошуа, когато стигнаха разделителното платно и спряха да си поемат дъх. — Вижте кой е там.

Абатът се вгледа.

— Мисис Грейлис! Съвсем забравих: тя днес има свободен ден и ме причаква. Продала е домати си на сестрите от трапезарията и сега отново идва да ми вади душата.

— Душата ви? Тя е тук вече трета вечер. Мислех че очаква попътна кола. Какво иска от вас?

— О, нищо особено. Тя току-що измами сестрите с цената на своите домати и сега ще вложи несправедната печалба в моята чашка за бедните. Такъв малък ритуал. Аз не възразявам против ритуала. Лошото идва после. Сам ще видите.

— Тогава да се върнем?

— И да оскърбим чувствата ѝ? Дребна работа. Тя вече ни забеляза. Да вървим.

И те отново затичаха между камионите.

Двуглавата жена с празна кошничка и куче с шест крака ги причакваше на входа на новата трапезна. Четирите крака на кучето бяха нормални, но двата допълнителни се мятаха безцелно отстрани. И при жената едната глава изглеждаше така ненужна, както допълнителните крака на кучето. Това беше малка главица на херувимче, а очите ѝ винаги бяха затворени. Но се виждаше, че тя диша или размишлява. Тя безпомощно се беше склонила на рамото, глуха, няма, водеща чисто растителен живот. Вероятно тя нямаше никакъв мозък, защото не показваше никакви признаци на независимо съзнание или индивидуалност. Собственото лице на старицата бе набраздено от бръчки, но допълнителната глава беше запазила детските си черти, макар кожата ѝ да бе потъмняла от прашните ветрове и слънцето на пустинята.

— Добър вечер, отец Зерчи — проговори старицата. — Най-приятна вечер на вас... и на вас също, братко.

— Здравейте, мисис Грейлис.

Кучето заръмжа, настръхна и се спусна към крака на абата. Мисис Грейлис перна кучето с кошничката си. Кучето ухапа кошничката и се завъртя около стопанката си. Мисис Грейлис блъсна кучето с кошничката и с няколко плесници го накара да отстъпи и с ръмжене да седне в прохода между вратите.

— Присцила има такова прекрасно настроение — вежливо отбеляза Зерчи. — Кученца ли ще си има?

— Да ми бъдат простени греховете, ваше преподобие, — каза мисис Грейлис — не майчините чувства я правят такава, а дяволът я мъчи! За това е виновен мъжът ми: той омагьоса бедното кученце, омагьоса я просто от любов към магьосничеството и сега тя се страхува от всичко. Моля ви, ваше преподобие, да ѝ простите лудориите.

— Всичко е наред. Добре, лека нощ, мисис Грейлис.

Но не беше толкова лесно да избягат. Старицата хвана абата за ръкава и се усмихна с неотразимата си беззъба усмивка.

— Минутка, отче, само минутка, ако обичате.

— Разбира се! Ще се радвам...

Джошуа се усмихна иронично на абата и тръгна да се договаря с кучето за правото да минат през прохода. Присцила го гледаше с явно презрение.

— Сега, отче мой, сега — говореше мисис Грейсли в това време. — Вземете нещо за вашата чашка. Сега... — Докато Зерчи протестираше, тя тракаше с монетите. — Не, обезателно ги вземете — настояваше тя. — О, аз знам, че винаги разговаряте с мен с раздражение! Но аз не съм толкова бедна, колкото си мислите. И това, което вършите, е добро. Ако вие не вземете парите, ще останат на този лош човек, мъжа ми, и с тях той ще върши дяволското си дело. Тук продадох добре доматиите си, получих добра цена; купих си храна за цяла седмица и дори играчка за Рейчъл. Искам да ги вземете.

— Това е много хубаво...

— Гъррр! — дочу се властно ръмжене откъм вратите, последвано от лай и джафкане. После Присцила заскимтя, капитулирайки.

Джошуа се върна, като държеше ръцете си пъхнати в ръкавите.

— Ранен ли сте?

— Какво направихте с нея?

— Присцила вярва в привидения. Затова скимтеше. Сега вече можем да минем през вратите.

Кучето изчезна, но мисис Грейлис отново се вкопчи в ръкава на абата.

— Само още минутка, свети отче. Толкова исках да ви видя заради малката Рейчъл. Трябва да помислим за кръщаването ѝ и аз бих искала да ви помоля... бихте ли ми оказали честта...

— Мисис Грейлис — меко я прекъсна абатът — обърнете се към вашия енорийски свещеник. Той трябва да изпълнява такива обреди. Поговорете с отец Село от църквата Свети Михаил. В нашия храм няма даже купел. И е забранено да бъде посещаван от жени, освен може би на балкона.

— В капелата на сестрите има купел и жените могат...

— Това е работа на отец Село, а не моя. Само в краен случай аз...

— Аз вече бях при отец Село. Отнесох му Рейчъл в църквата, но този глупав човек не искаше дори да я докосне.

— Отказа да кръсти Рейчъл?

— Да, отказа, този глупав човек.

— Този, с когото сте разговаряли е свещеник, а не глупав човек и аз добре го познавам. Сигурно има сериозно основание да откаже. Ако не сте съгласна с неговите доводи, поговорете с някой друг... С пасторът на светата църква Мейзи, например.

— Ох, аз и там ходих...

И тя подробно им разказа за своите грижи заради кръщаването на Рейчъл. Отначало монасите я слушаха търпеливо, но после брат Джошуа видя нещо и сграбчи ръката на монаха, като постепенно забиваше в нея ноктите си, докато абатът не се намръщи от болка и не освободи ръката си.

— Какво ви става? — пошепна той, но после видя лицето на монаха. Очите му бяха впити неподвижно в лицето на старицата, сякаш беше ламя. Зерчи проследи погледа му, но не откри нищо особено. Допълнителната глава беше полуприкрита с нещо като наметало и брат Джошуа, несъмнено, многократно я беше виждал.

— Много съжалявам, мисис Грейлис — прекъсна я Зерчи, щом спря да си поеме въздух — но аз трябва да вървя. И ето какво: ще повикам отец Село заради вас, но това е всичко, което мога да направя. Струва ми се, той ще се съгласи да се срещне с вас още един път.

— Сърдечно ви благодаря и простете греховете ми.

— Лека нощ, мисис Грейлис.

Те влязоха през вратите и се отправиха към трапезната. Джошуа няколко пъти се удари с длан по челото, сякаш се опитваше да намести по този начин мозъка си.

— Защо я гледахте така? — попита абатът. — Считам, че беше неприлично.

— Не забелязахте ли?

— Какво да забележа?

— Значи не сте забелязали? Добре... няма нищо. Но коя е тази Рейчъл? Защо не искат да кръстят детето? То нейно ли е?

Абатът тъжно се усмихна.

— Така казва мисис Грейлис. Но това е въпрос, каква ѝ се пада Рейчъл — дъщеря, сестра или излишен израстък на рамото ѝ.

— Значи Рейчъл е нейната втора глава?

— Не крещете така. Може да ви чуе.

— И тя иска да я кръсти?

— При това много настойчиво, нали? Това, струва ми се, ѝ става натрапчива идея.

— И как го обяснява?

— Не знам и не искам да знам. И благодаря на небето, че не мога да разбера това. Ако бяха просто сиамски близнаци, щеше да е ясно. Но тук има нещо друго: казват, че когато мисис Грейлис се е родила, Рейчъл я е нямало.

— Селски измишльотини.

— Вероятно. Но някои са готови да го повторят под клетва. Колко души има старата лейди с излишната глава... главата, която е „пораснала“? Такива казуси дразнят висшите слоеве, сине мой. А вие какво забелязахте? Защо така се блещихте и се опитвахте да ми счупите ръката?

Монахът се бавеше с отговора.

— Тя ми се усмихваше — отговори накрая.

— Кой ти се усмихваше?

— Тя, излишната... хм... Рейчъл. Тя се усмихваше. Стори ми се, че се кани да се събуди.

Абатът се спря на входа в столовата и погледна с любопитство брат Джошуа.

— Тя се усмихваше — повтори съвсем сериозно монахът.

— Представете си как изглеждаше.

— Да, отче.

— Тогава покажете, как си го представяте.

Брат Джошуа се опита.

— Не мога — призна си той накрая.

Абатът пусна монетите на старата жена в чашката за бедняци.

— Да влезем вътре — каза той.

Новата трапезария, в съответствие с предназначението си, беше направена от хромиран метал, имаше специална акустика и бактерицидни лампи. Ако не се считат украсените с кръстове пейки и редицата от икони на една от стените, това място повече приличаше на заводска закувалня. Да, атмосферата в трапезната, както и в абатството, се беше променила. След столетия борба за опазване на останките от отдавна загиналата култура, монасите дочакаха разцвета на нова, още по-могъща цивилизация. Старите задачи бяха изпълнени и на тяхно място се появиха нови. Миналото се почиташе и се

поставяше в стъклени витрини, но то вече не беше настояще. Ордент се приспособи към новото време, към века на урана, на стоманата и ракетните установки сред грохота на тежката индустрия и воя на звездолетите. Поне външно се приспособи.

— *Accedite ad eum*^[1] — пропя братът-четец.

Облечената в раса тълпа нетърпеливо пристъпваше от крак на крак по време на четенето. Храна не се поднасяше и на масите нямаше никакви съдове. Вечерята се забавяше. Цялата общност, целият този организъм, чийто клетки бяха хората, животът на които мирно си течеше вече седемдесет поколения, се чувствуваше тази вечер възбудена, сякаш предчувствуваше нещо лошо, за което все още се говореше само с намеци. Този организъм живееше като единно тяло, молеше се и работеше като тяло и понякога сякаш неясно съзнаваше този разум, който възбуждаше членовете му към движение и нашепваше нещо на първороден език. Вероятно, това напрежение се засилваше както от едва дочуващите се залпове на далечните антиракетни установки, така и от неочакваната отсрочка на трапезата.

Абатът призова към тишина с леко почукване и с жест посочи старинния документ на своя приор, отец Леха. За миг, в началото на речта, лицето на приора се изкриви от страдалческа гримаса.

— Искрено съжаляваме, че понякога се налага да нарушаваме спокойствието на нашия уединен живот с новини от външния свят. Но трябва също да помним, че сме тук, за да се молим за този свят и за неговото и нашето спасение. Този свят, особено сега, има нужда от молитви за застъпничество.

Той спря, като гледаше отец Зерчи.

Абатът кимна.

— Луцифер падна — каза свещеникът и млъкна. Стоеше зад аналоя, сякаш внезапно онемя.

Отец Зерчи стана.

— Такова е заключението на брат Джошуа, впрочем — вметна той. — Регентският Съвет на Атлантическата Конфедерация даде съвсем оскъдна информация. Управляващата династия не направи никакво изявление. Днес знаем малко повече от вчера с изключение на това, че Световният Съвет е свикал извънредно заседание и че силите за вътрешна отбрана извършват бърза предислокация. Обявено е извънредно положение, което леко ще засегне и нас. Отче...

— Благодаря ви, доминe. — Приорът сякаш си възвърна гласа. — Преподобният отец абат ме помоли да направя следното съобщение:

Първо, през следващите три дни преди утринната църковна служба ще отслужваме малка служба на Богородица, с молитви да се застъпи за света.

Второ, общите инструкции по гражданска отбрана и случаите на нападение от космоса или при опасност от ракетна атака са на таблото до входа и всеки може да се запознае с тях. Ако вече сте ги чели, прочетете ги отново.

Трето, в случай че бъде обявена опасност от нападение, долупосочените братя да се явят във вътрешния двор на абатството за специални инструкции. Ако не последва съобщение за опасност от нападение, същите братя да се явят там, въпреки това, направо след утринната църковна служба и възнасянето на възхвала. Техните имена са: братята Джошуа, Кристофър, Августин, Самюел, Джеймс...

В напрегнато мълчание монасите слушаха, но не показваха чувствата си. Общо бяха произнесени двадесет и седем имена, но сред тях нямаше нито един послушник. Някои от тях бяха на знаменити учени, но се срещаха сред тях и имена на чистач и готвач. На пръв поглед изглеждаше, че имената случайно се вадят от картотека. Когато отец Ласки приключи с четенето на списъка, някои от братята започнаха да се поглеждат един друг.

— И тази същата група трябва да се яви в клиниката за пълно медицинско изследване утре, след утринната служба — завърши приорът. Той въпросително погледна Зерчи. — Доминe?...

— Да, още нещо — каза абатът, като приближи аналоя. — Братя, не трябва да смятате, че нещата отиват към война. Хайде да си спомним, че Луцифер бе с нас този път почти две столетия. И за това време падна два пъти и то в размери по-малки от един мегатон. Всички знаем, какво можеше да се случи, ако това беше война. Генетичният оток е непрекъснато с нас от този миг, когато Човекът се опита да се самоунищожи. Тогава, във времената на светия Лейбовиц, те може и да не са знаели за последствията. Или са го знаели, но не са могли да повярват напълно, докато не са го изпитали... като дете, което знае какво може да направи зареденият пистолет, но никога преди това не е дръпвало спусъка. Те още не са били видели милионите трупове. Не са видели мъртвородените, чудовищата, изгубили човешки облик,

тълпите от ослепели. Те не са видели безумието, убийствата и унищожението без каквато и да е причина. Тогава са направили това и са видели последствията.

Сега... сега князете, президентите, президиумите знаят за всичко това с абсолютна сигурност. Виждат го по децата, които те са родили и са изпратили в приютите за уроди. Знаят го и трябва да опазят мира. Не Христовия мир, разбира се, но все пак този мир, който съществуваше до неотдавна — само два въоръжени инцидента за толкова столетия. Сега те притежават горчив опит. Те не могат да направят това отново, деца мои. Само раса от идиоти би могла да...

Той спря. Някакъв човек се усмихваше. И макар усмивката му да беше едва забележима, сред морето от сериозни лица изглеждаше като муха в буркан със сметана. Старецът продължаваше да се усмихва все така криво. Той седеше на „масата за бедни“ с други, случайни скитници — старик с побеляла брада, пожълтяла под брадичката. Вместо облекло носеше платнен чувал с отвори за ръцете. Той продължаваше да се усмихва на Зерчи. Изглеждаше стар като обветрена стена. Зерчи се опита да прогони мисълта, че вече някъде го беше виждал. Той завърши речта си. Като се връщаше на мястото си, скитникът любезно му кимна и Зерчи го приближи.

— Мога ли да попитам, кой сте вие? Виждал ли съм ви по-рано?

— Моето име е Лазар — каза скитникът.

Доктор Зерчи поклати глава и продължи. Лазар? Стариците в окръга говореха нещо за това... но то беше някакъв глупав мит. Казваха, че бил изпратен да се скита от Христос, но досега не е кръстен. И все пак, чувството, че някъде е виждал стареца, не напускаше абата.

— Възнесете хляба за благословия — каза той и с това приключи забавянето на вечерята.

След възнасянето на молитвата абатът отново погледна към масата за бедни. Старецът се занимаваше със супата си. Като трепна, отец Зерчи отмести поглед и трапезата продължи в тържествена тишина.

Вечерното богослужение тази вечер беше особено проникновено.

След всичко това брат Джошуа спа лошо. В съня си отново срещна мис Грейлис. Тук беше и хирургът, точеше си ножа и казваше:

„Този израстък трябва да се премахне, докато не се е превърнал в злокачествено образувание“. И Рейчъл отвори очи и се опита да заговори с Джошуа, но той я чуваше лошо и не можеше да разбере съвсем нищо.

— Аз съм правилно изключение — сякаш казваше тя.

Той не можеше да направи нищо. Сякаш на пътя му беше израснала прозрачна стена. Спря се и се опита да прочете по устните ѝ. „Аз съм, аз съм...“

— Аз съм непорочно зачатие — достигна до слуха му сънен шепот.

Той се опита да премине стената и да я защити от ножа, но беше много късно и след всичко остана много-много кръв. Той се събуди с ужас от този богохулен кошмар и дълго се моли, но веднага щом заспа, отново видя мисис Грейлис.

Това беше безкрайна нощ — нощ, принадлежаща на Луцифер. Това беше нощта в която силите на Атлантическата Коалиция нападнаха космическите полигони на Азия.

Последва мигновено възмездие и древният град загина.

[1] Приближете се. (лат.) ↑

„Говори аварийната радиотранслационна мрежа за предупредяване — говореше дикторът, когато Джошуа на следващата сутрин влезе в кабинета на абата. — Съобщаваме последния бюлетин за пробите от радиоактивни замърсявания от вражеските ракети, атакували Тексаркана...“

— Викали сте ме, доминe?

Зерчи с жест го помоли да седне и да запази тишина, като му посочи креслото. Лицето на свещеника изглеждаше напрегнато и безкръвно — сиво-стоманена маска на ледено самообладание. С мрачен вид те слушаха гласа, който ту се усилваше, ту отслабваше — през интервал от четири секунди радиостанцията ту се включваше, ту се изключваше, за да попречи на вражеските локатори да я засекат.

„... но отначало — съобщение, което току-що бе публикувано от върховното командване. Кралското семейство е в безопасност. Съобщава се, че Регентският Съвет по време на вражеския удар се е намирал извън града. Няма и не се очакват съобщения за вълнения сред гражданското население извън зоната на катастрофата.

Всемирният съвет издаде заповед за прекратяване на огъня и за отменяне на обявяването извън закона и смъртните присъди за отговорните глави на правителството на двете страни. След като бъде отменена, присъдата може да бъде изпълнена само в случай, ако заповедта не бъде изпълнена. Двете правителства телеграфирали на Съвета за своето незабавно признаване на заповедта и, следователно, има голяма вероятност стълкновението да се прекрати четири часа след неговото начало под форма на превантивно нападение на някои нелегални космически полигони. С внезапната атака космическите сили на Атлантическата конфедерация миналата нощ са разрушили три скрити ракетни бази на Азия върху обратната страна на Луната и напълно са унищожили вражеска космическа станция, включена в системата за насочване на ракетите космос-земя. Очаквало се е, че врагът ще нанесе ответен удар по нашите космически сили, но

варварското нападение на нашата столица е акт на безразсъдство, който никой не е могъл да предвиди.

«Специален бюлетин»: Нашето правителство току-що е съобщило за своето намерение да съблюдава прекратяване на огъня в продължение на десет дни, ако вражеската страна се съгласи на незабавна среща на министрите на външните работи и военните ръководители на Гуам. Очаква се, че вражеската страна ще се съгласи.“

— Десет дни — въздъхна тежко абатът. — Имаме много малко време.

„... Азиатското радио обаче още настоява, че неотдавнашната термоядрена катастрофа в Иту Ване, взела около осем хиляди жертви, е предизвикана от отклонила се от курса ракета на Атлантическата Конфедерация и разрушението на Тексаркана е било, съответно, контрамярка...“

Абатът щракна превключвателя.

— Къде е истината? — попита той тихо. — На какво да се вярва? Или работата съвсем не е в това? Когато на масово убийство се отговаря с масово убийство, на насилието с насилие, на ненавистта с ненавист, то е безсмислено да се питаш, чия брадва е по-кървава. Злото се наслажда върху зло и зло докарва. Има ли някакво оправдание нашата „полицейска акция“ в космоса? Как да разберем? Разбира се, не може да има никакво оправдание за това, което те направиха... или има? Знаем само това, което чуваме от това тук, а то е един заложник. Азиатското радио е длъжно да казва само това, което няма да предизвика недоволството на правителството му, а нашето — това, което по никакъв начин няма да дразни нашата възвишено-патриотична и доста самоуверена тълпа, и това, което така или иначе е принудено да каже нашето правителство. Има ли разлика? Господи боже, ако са покрили както следва Тексаркана, там трябва да има половин милион мъртви. Ще се пръсна от думи, които по-рано не съм и чувал. Жабешки тор. Гной от вещица. Душевна гангрена. Вечно мозъчно загиване. Разбирате ли ме, братко? И Христос е дишал отровения въздух заедно с нас... какво смирено величие на нашия всемогъщ Господ! Какво съвършено чувство за хумор — да стане един от нас! Владетел на вселената, разпънат на кръста като нас, подобните му, като обикновен еврейски разбойник. Казват, че Луцифер е бил смъкнат от небесата за отказ да се поклони на възплъщението на мира.

Нечистия навярно е нямал никакво чувство за хумор! Бог на Йаков, точно както и Бог на Каин! Защо пак правят това?

Прости ми, аз бълнувам — добави той, обръщайки се по-скоро към дървената старинна статуя на светия Лейбовиц, отколкото към Джошуа, стоящ в ъгъла на кабинета. Той прекрати движението си по стаята и се втренчи в лицето на статуята. Изваянието беше старо, много старо. Един от предишните абати беше изпратил статуята долу в подземното хранилище и там тя беше престояла дълго в тъмнина и мръсотия. Времето беше издълбало дървесината между годишните кръгове, така че лицето ѝ беше дълбоко набраздено. Светията се усмихваше малко иронично. Заради тази усмивка Зерчи спаси статуята от забвение.

— Видяхте ли снощи старика-странник в нашата трапезария? — попита внезапно той, все още вгледан с любопитство в усмивката на статуята.

— Не забелязах, доминe, но защо?

— Нищо, мисля че просто ми се привижда.

Той побутна с пръст купчината съчки, върху които стоеше древния мъченик. „Ето къде стоим сега — помисли той. — Върху омазнени подпалки от минали грехове. И сред тях — моите, на Адам, Ирод, Иуда, Ханеган, всеки и всички. Всички. Винаги достигат апогей в държавният колос, който знае защо се покриват с плаща на божествеността и падат, сразени от гнева на небесата. Защо? Достатъчно силно крещяхме, че на Бог са подвластни както хората, така и самите народи. Кесарят — той е от божиите полицаи, а не негов пълномощен посланик или наследник. През всички времена, всички народи: «Всеки, който въздига някаква раса или страна с особено държавно устройство, или притежаващ власт... всеки, който издига тези народи над нивото на тяхното действително значение и ги обожествява до нивото на идолопоклонничество, изменя и извращава реда в света, замислен и създаден от бога...» Това от къде е? Пий XI — помисли той неуверено — преди осемнадесет века. А нима тези кесари, които някога разрушиха света, не бяха обожествявани? При това с пълното съгласие на хората... тази тълпа, която крещеше: «*Non Havemus regem nisicaesarem*»^[1], тази тълпа, която измъчваше Лейбовиц пред лицето му, впълщение Божие, осмяно и оплюто...“

— Отново се обожествяват кесарите...

— Да, доминe?

— Да оставим това. Братята още ли са във вътрешния двор?

— Когато идвах, половината бяха още там. Да погледна ли?

— Да, а после се върнете. Трябва да ви кажа нещо, преди да се срещнем с тях.

Докато Джошуа отсъствуваше, абатът извади от сейфа в стената документите, касаещи плана „*Quo peregrinate*“.

— Прочетете краткото съдържание на плана — заповяда той на монаха, когато се върна. — Прегледайте списъка на организационните мерки и основните процедурни принципи. Трябва да ги изучите подробно, но това по-късно.

Докато Джошуа четеше, апаратът за свръзка забръмча.

— Преподобни отец Джетра Зерчи, абат, моля, — монотонно произнесе гласът на работа-оператор.

— Аз съм.

— Бърза телеграма от кардинал сър Ерик Хофстроф от Новия Рим. Сега няма наблизко никой от куриерите. Да ви я прочета ли?

— Да, четете. По-късно ще изпратя някой за копието.

— Текстът гласи: „*Crex peregrinus erit. Quam primum est factum suscipiendum vobis, jussu SactaeSedis. Suscipite ergo operis patem prdini vestro propriam...*“^[2]

— Бихте ли прочели телеграмата в превод на югозападен.

Операторът го направи, нямаше нищо необичайно в телеграмата. Беше потвърждение на плана и заповед да се ускори изпълнението му.

— Потвърждавам получаването — съобщи роботът накрая. — Какъв ще бъде отговорът?

— Отговорът е такъв: „*Eminentissimo Domino Eric cardinal Hoffstrall absuquitur Jethra Zerchius, AOL, Abbas. Ad has res disputandas iam coegi discessuros fraters ut hodie parati dimitti Roman prima aerisnave possint.*“^[3] Край на текста.

— Повтарям: „*Eminentissimo...*“

— Не трябва. Това е всичко. Край.

Джошуа приключи с четенето. Той затвори папката и бавно вдигна очи.

— Готови ли сте да приемете кръста? — попита абатът.

— Аз... аз не съм сигурен, че разбрах всичко... — Монахът пребледня.

— Вчера ви зададох три въпроса. Сега искам отговор на тях.

— Искам да отлетя.

— Трябва да получа отговор и на другите два.

— Не съм съвсем уверен в призиванието, доминие.

— Послушайте, трябва да вземете решение. Макар да имате по-малък опит със звездолетите от някои други, само вие сте посветен в духовен сан. Някой трябва частично да бъде освободен от техническите проблеми, за да поеме пастирските и административни задължения. Казах ви, че участието в експедицията не означава напускане на ордена; просто групата ви ще бъде независима част от ордена, със свой духовен наставник. Разбира се, игуменът ще бъде избран с тайно гласуване от членовете на ордена, но вие сте най-предпочитаният кандидат, само ако чувствате призивание към духовен живот. Е, имате ли го или не? Това трябва да решите и то доста бързо.

— Но, преподобни отче, аз още не съм съвсем готов...

— Това не е толкова важно. Освен двадесет и седем души екипаж — а те са все членове на нашия орден — ще полетят и други: шест сестри и дванадесет деца от школата на свети Йосиф, двама учени и три епископа, двама от които посветени току-що. Те могат да въвеждат в сан, а тъй като единият от тях представя светия отец, то те притежават власт и да посвещават епископи. Те ще ви въведат в сан, когато сметнат, че сте готови. Ще имате достатъчно време, в космоса ще бъдете няколко години, но бихме искали да знаем, чувствувате ли призивание и да го разберем сега.

Брат Джошуа вдигна бързо очи, а после поклати глава.

— Не зная.

— Може би трябва да помислите половин час? Или чаша вода? Така пребледняхте... Кажвам ви, сине мой, че ако се каните да ръководите общността, трябва да сте в състояние да решавате такива въпроси моментално, а не да ги отлагате. Трябва да решите веднага. Е, можете ли да кажете нещо?

— Доминие, аз... аз не съм уверен...

— Ама че сте досаден. Готов ли сте да пъхнете главата си в примката, сине мой? Или още не сте привикнали на това? Ще бъдете призван да станете магарето, на което Христос е влязъл в Йерусалим, но това е тежък товар, който може да пречупи гръбнака ви, защото съдържа всички грехове на света.

— Аз не мисля, че ще мога...

— Да мърмориш и хриптиш. Затова пък знаеш да ръмжиш, а това е хубаво за водач на група. Послушайте, никой от нас „не може“ истински. Но трябва да опитаме и ще опитаме. Този опит може да ви унищожи, но ние сме готови за това. Нашият орден имаше абати от злато, абати от студена, твърда стомана, абати от меко олово и никой от тях „не можеше“, макар някои да бяха по-способни от някои светии. По волята на небето златото се смачка, стоманата стана крехка и чуплива, оловото на прах. Колкото до мен, ще съм напълно доволен да бъда живак. Ще се разпадам на отделни капки, но рано или късно отново ще бъда едно цяло. Чувствувам, че отново е дошло време да се разпръснем на капки, и, вероятно, този път завинаги. А вие, сине мой, от какво сте направен?

— Аз съм от месо, кости и кучешки опашки, и ужасно се страхувам, преподобни отче.

— Стоманата стене, когато я коват, тя се задъхва, когато я закаляват. Тя се чупи от прекомерно натоварване. Мисля, че дори стоманата се страхува, сине мой. Искате ли половин час за размисъл? Глътка вода? Глътка въздух? Престанете да треперите. Ако от това ви се повръща, бръкнете в устата си и повърнете. Ако ви ужасява, крещете с всички сили. И, както и да ви подействува, молете се. А преди месата елате в църквата и ни кажете от какво е направен този монах. Орденът се разделя и тази част от нас, която се отправя в космическите пространства, заминава завинаги. Чувствувате ли призвание завинаги да станете техен пастир? Идете и решете.

— Мисля, че нямам друг изход.

— Имате. Стига да кажете: „Не чувствувам призвание към това“. Тогава ще бъде избран някой друг и толкова. Но вървете и се успокойте, а после елате при нас в църквата с твърдо решение. Аз отивам там веднага.

Абатът стана и освободи монаха.

Във вътрешния двор беше съвсем тъмно, като само тънка ивица светлина се процеждаше под вратите на храма. Прашна завеса закриваше звездите. На изток нямаше признаци за разсъмване. Брат Джошуа бродеше в тъмнината, докато не се спъна в бордюра, заграждащ розите. Той седна върху него, подпря брадичка с юмрук и се замисли.

От църквата се дочуваше тихият припев на хора: „*Exit, domine, potentiam tuam, et veni, ut salvos...* — яви, Господи, своята мощ и ела да ни защитиш“. Тази молитвена въздишка ще се раздава пак и пак, докато имат дъх. Дори ако братята го считат безполезно.

Но те не могат да знаят, дали е безполезно. Или могат? Ако Рим има поне малка надежда, тогава защо да се изпраца звездолет? Защо, ако вярват, че молитвите им за Земята ще стигнат до Господа? Няма ли да бъде звездолетът акт на отчаяние и неверие?

„*Retrake me, Satanus, et discede!*„^[4] — помисли той. — Звездолетът — това е надеждата за свят някъде, ако не тук и сега, то, възможно е, на планетата Алфа Центавър или Бета Хидра, или на тази вече съвсем далечна планета — как беше — в съзвездието Скорпион. Надежда, а не отчаяние, ти, подли развратнико. Една безкрайно измъчена надежда, почти безнадеждна; надеждата, която някога казала на Лот: «Изгърси праха от сандалите си и върви с проповед от Содом към Гомора». Тази истина не е за Земята, тя е за човешката душа и човешката същност някъде там, на друго място. Когато Луцифер надвисна над света, да не се изпрати кораб щеше да бъде акт на гордост. Някога такова подло същество беше изкушавало Господа наш: «Ако ти си Син Божи, слез от стола си и нека ангелите те поддържат».

Твърде пламенното упование на Земята накара хората да се опитат да създадат земен рай и те най-после се отчаяха...“

Някой отвори вратата на храма. Монасите тихо се разотидоха по килиите си. Осветлението в църквата понамаля; светеха само няколко свещи и приглушената червена светлина от олтарния светилник. Двадесетте и шест негови братя чакаха с преклонени колена. Някой притвори вратата, но той все още виждаше червената точка на кандилото. Огънчето беше запалено за поклонение, но светеше за Негова възхвала, светеше нежно, заради обожанието. Огънят, най-великият от всички елементи на света, но още и неделима част от ада. Любовен пламък наред храма, той бе изгорил живота в града през тази нощ и бе изригнал отровата си върху Земята. Колко странно, че Бог вещаеше от горящия храст, че човекът ще превърне символа на небето в символ на ад.

Той отново вдигна очи към замъгленото небе. Казват, че и там няма да открият Едем. И в този момент има хора, които далече от тук гледат към чуждите слънца в чуждите небеса, дишат чуждия въздух,

орат чуждата земя. В светове със замръзнала екваториална тундра, подобни на Арктика, но наситени с изпарения от джунглите. Вероятно, много по-бедни от Земята, даващи възможност на човека само да преживява както може с пот на чело. Малко бяха тези колониалисти от рода *Ното lokuah nonnunquam sapiens*^[5] — само няколко колонии от неспокойното човечество, получаващи мизерна помощ от далечната Земя. А сега те въобще не ще могат да разчитат на тази помощ там, на своите нови не-Едеми, приличащи на рай дори по-малко и от Земята. За тяхно щастие, разбира се. Сурови и строги дойдоха хората да построят своя рай, и колкото повече напредваха, толкова повече се тревожеха поради своята същност. Те създаваха райските си градини и ставаха все по-нещастни, колкото повече се разрастваше богатството им и тяхната сила и красота. Вероятно тогава успяваха да видят, че в тази градина липсват дървета или храсти, които не можеха да виреят там. Когато светът затъва в мрак или гнусотия, може да се вярва в съвършенство и да съществува стремеж към него. Но когато светът се освети от разум и богатство, той започна да усеща колко е тясно игленото ухо и това бе толкова мъчително за него, той повече не желаше нито да вярва, нито да се труди. Да, отново бяха стигнали до разрушение на Земния рай, цивилизацията, изпълнен със знания, за да го разкъсат отново на части, за да може Човекът отново да се надява, докато потъва в отвратителния мрак.

„А «Книга на Паметта» трябва да се отнесе с кораба! Не е ли тя проклятието?... *Discede, seductor informis!*“^[6]

Това знание нямаше да бъде проклятие, ако човекът не го беше извратил, както тази нощ бе извратен огънят...

„Защо трябва да тръгна, Господи? — питаше той. — И трябва ли? И какво се опитвам да реша: да тръгна или да откажа? Но това отдавна е решено: много отдавна получих призив. Следователно, *ergediamur tellure*^[7] е за мен обет, който вече съм дал. И така, аз тръгвам. Но да сложат длан на рамото ми и да ме призват да стана свещеник, даже абат, да ме изпратят да закрилям душите на моите братя? Трябва ли преподобният отец да настоява за това? Но той не настоява, той само иска да знае, дали Бог го иска. Ако не беше това ужасно бързане...

Той действително ли е така уверен в мен? За да ми възложи това, трябва да е по-уверен от самия мен.

Яви се, знамение, яви се! Пръстът на съдбата изглежда винаги така отдалечен, но изведнъж се оказва, че сочи точно тебе, точно в този миг. Точно сега, в този миг — това, вероятно, значи съдба.

Не е ли достатъчно, че той е уверен в мен? Не, не е. Но Бог, така или иначе, трябва да е уверен. След половин час... Дори по-малко. *Audi me, domine*,^[8] — бъди милостив, Господи. Аз съм само една от твоите твари от днешното поколение, молеща за нещо — за знание, за чудо, за знамение. Аз нямам време да реша сам.“

Той започна да нервничи. Какво пълзи там?

Той чу тих шепот под розовия храст зад себе си. Нещото спря и отново запълзя. Беше ли това пълзене небесен знак? Може би чудо или знамение? Може би псалмът „*Negotium perambulans in tenebris*“.^[9]

Можеше да е предвестие за удар в гърба? Навярно е скорец. Чул съм само шумоленето. Веднъж с удар в гърба беше убит във вътрешния двор брат Хегон, но... Нещото отново запълзя, като се влачеше бавно по листата. Знамение ли ще е или ще изпълзи и ще го ужили в гърба?

От храма пак се дочу молитвата: „*Reminiscientur et convertentur ad Domini universi fines terrae. Et adorabunt in conspectu universae familiae gentium. Quoniam Domini est regnum; et ipse dominabitur...*“^[10]

Странни думи за такава нощ.

Пълзенето неочаквано престана. Беше ли то вече зад гърба му? „Наистина, Господи, знамението не е така съществено. Наистина, аз...“

Нещо леко докосна китката му. Той скочи и с вопъл се отдръпна от розовия храст. Грабна камък и го запрати в храста. Грохотът беше по-силен от очакваното. Той смутено се почеса по главата. Чакаше. От храста не се появи нищо. Нищо не беше пълзяло. Той хвърли още един път. Пак така силно изтрополя. Да молиш за знамение и когато се появи да го замерваш с камъни — това е човешката същност.

Розовият език на изгрева започна да облизва звездите от небето. Скоро трябва да се яви при абата с отговор. Какво да му каже?

Брат Джошуа се отправи към църквата, защото някой отвори и се огледа навън... него ли търсеха?

„Един хляб и едно тяло сме ние и всички от едно тяло и от една чаша ще вкусим“... — дочу се от църквата.

Задържа се на прага, за да погледне назад, „това беше изкушение, нали? — помисли той. — Ти го изпрати, защото знаеше, че ще хвърля камък по него?“

След миг влезе тихо и отиде да преклони колене заедно с братята. Гласът му се сля с техния в обща молитва. За известно време, сред събраните тук космически скиталци, той престана да размишлява. „*Annuntiabitur Domino generatia ventura...*“^[11]

И ще признаят грядущите поколения Бога, ще явят небесата в бъдеще справедливост за хората, които ще бъдат родени, които ще бъдат от Бога създадени...“

Когато отново дойде на себе си видя, че абатът се отправя към него. Брат Джошуа преклони колене пред него.

— Готов ли си, сине мой, да приемеш бремето? — прошепна абатът.

— Ако ме пожелаят — отговори тихо монахът — *honorem accipiam*.^[12]

Абатът се усмихна.

— Лошо сте ме слушали. Аз казах „бреме“ а не „чест“. *Crustus autem „onis“ it audisti ut „honorem“, nihilo errasti auribus*.^[13]

— *Accipiam*^[14] — повтори монахът.

— Уверен ли сте?

— Ако ме изберат, ще стана уверен.

— Това е достатъчно.

С това приключиха. Когато изгря слънцето, пастирът, който щеше да поведе стадото, вече беше избран.

След това отслужиха меса за богомолците и странниците.

Да се запази самолет за Новия Рим се оказа доста трудно. Още по-трудно беше да се получи разрешение за полет: целият граждански въздушен флот беше под командуването на военните и разрешението трябваше да се получи от тях. Местният отдел по вътрешна безопасност им отказа. Ако абат Зерчи не беше осведомен, че еди-кой си маршал от авиацията и някой си архиепископ са приятели, двадесетте и шест книжари с торбите трябваше да пристигнат в Новия Рим пеша, а не със свръхзвуков реактивен самолет. До следобед, обаче, разрешението се получи. Преди излитането абат Зерчи се качи на борда на самолета за последно сбогом.

— Вие ставате продължители на нашия орден — каза им той. — С вас ще изпратим и апостолското благословение, и, вероятно, престола на Свети Петър. Не-не — добави в отговор на изумения шепот на монасите. — Не негово светейшество. Не съм ви го казвал преди, но ако със Земята се случи най-лошото, ще се свика колегия на кардиналите... или каквото е останало от нея. Колонията на Центавър тогава ще бъде обявена за отделна църква, с пълна патриаршеска автокефалия, която ще премине към съпровождащия ви кардинал. Ако наказанието ни постигне тук, към него ще премине и цялото земно наследство на Петър. И макар животът на Земята да е унищожен — избави ни, о боже! — докато Човекът съществува някъде, делото на Свети Петър не може да бъде унищожено. Много хора смятат, че щом проклятието падне върху Земята и върху нея не остане нищо живо, то към вашия кардинал трябва да премине и папството по съответните принципи на епископията. Но това не ви засяга непосредствено, братя и синове мои, макар че ще бъдете свързани с вашия глава с особени обети, наподобяващи тези, които свързват папата с йезуитите.

Ще бъдете в Космоса дълги години. Корабът ще стане ваш манастир. Когато бъде основана нова епархия в колонията на Центавър, ще създадете там Дом за Странствуващи Монаси от ордена на свети Лейбовиц. Но корабът трябва да остане във вашите ръце, както и Книгата на Паметта. Ако цивилизацията или останките от нея съумее да се обоснове на Центавър, ще изпратите посланици към другите колониални светове и след време, навярно, към колониите на техните колонии. Където и да се отпрати Човекът, вие и вашите приемници трябва да вървите след него. А заедно с вас и записките и възпоминанията за повече от четири хиляди години. Някои от вас, или тези след вас, ще станат бедни монаси и странници, проповядващи хрониката на Земята и химните в чест на Разпнатия от народите и културите, които в бъдеще могат да възникнат от групите на колонистите. Защото някои могат да забравят вярата. Проповядвайте им и приемайте в ордена тези, които чувстват призвание. Направете ги свои приемници. Бъдете за Човека паметта за Земята, неговият първороден източник. Помнете за тази Земя. Никога не я забравяйте, но... и никога не се завръщайте. — Гласът на Зерчи преградна и заглъхна. — Ако някога се върнете, може да срещнете по източната част на Земята архангел, който с огнен меч да охранява подстъпите

към нея. Аз предчувствам това. Вашият дом в бъдеще ще стане космосът. Това е още по-безлюдна пустиня от нашата. Господ да ви благослови и се молете за нас.

Преди да напусне самолета, той мина между седалките, като се спираше до всяка, за да благослови и прегърне всеки поотделно. Самолетът тръгна към пистата за излитане и скоро се издигна във висините. Зерчи дълго гледа след него, докато той не изчезна във вечерното небе. След това се отправя към абатството, при останките от своето папство. На борда на самолета той говори така, сякаш съдбата на групата на брат Джошуа беше ясна като утринната молитва, предписана за службата утре. Но те всички знаеха, че той само изрецитира горделивия план, основан не на увереността, а просто на надеждата. За групата на брат Джошуа това беше само първата крачка от техния дълъг и пълен със съмнения път, новият изход от Египет под Божието покровителство, комуто вероятно вече беше втръснало от човешката раса.

Участта на останалите беше къде по-проста: оставаше им просто да чакат края и да се молят той да не настъпи.

[1] Не се обръщай с молба към никой друг, освен към кесарите. (лат.) ↑

[2] „«Папството си отива» се привежда в изпълнение. По заповед на светия престол ще ви бъде оказано извънредно съдействие. Осъществявайте лично ръководството на вашата част от задачата...“ ↑

[3] „До Негово високопреосвещенство, господин Ерик кардинал Хофстраф с почтение Джетра Зерчи, абат. Вече проведохме подготовка за отпътуване, братята се готвят да отпътуват за Рим с първия въздушен кораб.“ ↑

[4] Вземи ме отново, Сатана, и ме разкъсай на части. (лат.) ↑

[5] доста бърз и разумен човек (лат.) ↑

[6] Махни се от мен, гнусен съблазнител. (лат.) ↑

[7] напускане на Земята (лат.) ↑

[8] Чуй ме, Господи (лат.) ↑

[9] „Деянието се извършва в тъмнина“ (лат.) ↑

[10] Във всички кътчета по Земята ще си спомнят и ще се обърнат към Господа. И ще му се поклонят народите. Защото Господ е власт; и сам повелява... (лат.) ↑

[11] «И ще признаят грядущите поколения Бога»... (лат.) ↑

[12] ще го сметна за чест (лат.) ↑

[13] Но ако „бреме“ ти звучи като „чест“, това не е грешка на слуха (лат.) ↑

[14] Приемам (лат.) ↑

„Площта, върху която са паднали радиоактивните отпадъци, не се увеличава — събщи дикторът последните известия — и опасността от разнасянето им от вятъра почти изчезна...“

— В края на краищата нищо от най-лошото още не е станало — отбеляза гостът на абата. — До сега бяхме в безопасност. Изглежда и занапред ще останем в безопасност, ако конференцията не се провали.

— Ще видим — промърмори Зерчи. — Хайде засега да чуем радиото.

„Последната оценка на жертвите — продължи дикторът — през деветия ден от разрушаване на столицата, дава цифрата два милиона и осемдесет хиляди човека. Повече от половината са жители на столицата. Останалите — население от покрайнините и от областите, върху които е разнесен радиоактивният облак, и където, както е известно, радиацията е достигнала критично ниво. Експертите предполагат, че тези цифри могат да нараснат, ако се получат съобщения за нови случаи на разнасяне на облака.

Нашата радиостанция има нареждане по време на извънредното положение два пъти на ден да предава следното съобщение: «Наредбите на граждански закон 10-В-Е-ЗЕ забраняват на частни лица по какъвто и да е начин да предприемат евтаназия към жертви на радиационно отравяне. Жертвите, подложени на облъчване, или тези, които считат, че са облъчени над критичната доза следва да се обърнат към най-близката станция за помощ на Зелена звезда, където член на градската магистратура е упълномощен да издава повиквателни *morì vult*^[1] на всеки, който по определен начин ще бъде признат за безнадежден, и ако пострадалият поиска евтаназия. Която и да е жертва на радиацията, който посегне на живота си по друг начин, освен предписания от закона, ще бъде признат за самоубиец и ще подложи на съмнение правата на своите наследници и изискванията за застраховките и другите придобивки, а също и на правото на помощ на жертвите на радиацията в съответствие със законодателството. Нещо повече, на всеки гражданин, който помага на такъв самоубиец, може да

бъде предявено обвинение в убийство. Актът за радиационно бедствие санкционира евтаназията само в съответствие с надлежен законен процес. За сериозните случаи на радиационни заболявания е необходимо да се съобщава на станциите за бърза помощ на Зелената...»“

Зерчи така рязко изключи приемника, че счупи ключа. Той скочи от креслото и спря до прозореца, загледан надолу, към вътрешния двор, където тълпа бежанци обикаляше около набързо направените маси. Абатството, старото и новото, беше наводнено от хора от всички възрасти и съсловия, чиито къщи се бяха оказали в поразените райони. Абатът се постара бързо да реконструира закритите зони и предостави на бежанците достъп навсякъде, освен до монашеските спални. Надписът отвън на вратата беше свален, защото трябваше да нахранят, облекат и предоставят покрив на жените и децата.

Той наблюдаваше двама послушници, които носеха димящ котел от временната кухня. Сложиха го на масата и започнаха да разсипват супата.

Гостът на абата се изкашля и неспокойно се размърда. Абатът се обърна.

— Но това е къде по-добре — каза гостът, — отколкото да оставиш хората да умират от бавна смърт.

— Нима? За кого е „по-добре“? За чистачите по улиците? По-добре живите тела сами да отиват на заколение, докато още могат да се движат? По-малко неприятни сцени? По-малко ужас? По-малко безпорядък? Милиони трупове наоколо напълно могат да предизвикат въстание против тези, които са отговорни. Ето какво вие и вашето правителство разбирате под „по-добре“, нали?

— Аз не мога да кажа нищо за правителството — каза гостът с едва забележимо напрежение в гласа. — Под „по-добре“ аз разбирам милосърдие. Аз не се каня да обсъждам с вас теологичния ви морал. Ако мислите, че имате душа, която бог може да изпрати в ада, щом изберете да умрете не безболезнено, а в ужасни мъки — мислете си и постъпете съответно. Но вие сте малцинство, сам знаете. Аз не съм съгласен с вас, но нека да не го обсъждаме.

— Простете ми — каза абатът. — Аз също не съм готов да обсъждам с вас нашия теологичен морал. Говорех само за това, какъв спектакъл е тази масова евтаназия в смисъл на човешки подбуди.

Самото съществуване на „Акт за радиационно бедствие“ и други подобни закони в други страни правят съвършено очевиден този факт, че правителствата напълно осъзнават последствията от нова война, но вместо да се опитат да направят това престъпление невъзможно, те предварително предвиждат последствията от него. Нима този факт е без значение за вас, докторе?

— Разбира се, че не, отче. Лично аз съм пацифист. Но в момента живеем в такъв свят, какъвто си е. И ако не можем да постигнем съгласие и да направим войната невъзможна, не е ли по-добре да предвидим някои мерки, за да не бъдем изненадани от последствията?

— И да, и не. Да, ако очакваме престъпление от други. Не, ако очакваме собственото си престъпление. И все пак не, ако мерките по смекчаване последствията от престъплението, също са престъпни.

Гостът сви рамене.

— Вие имате предвид евтаназията ли? Съжалявам, но предполагам, че законите на обществото винаги са в известна степен престъпни. Разбирам, че не можете да се съгласите с това. Действително, има лоши, недостатъчно обмислени закони. Но ми се струва, че в случая имаме добър закон. Ако вярвах, че притежавам душа, а на небесата седи сърдит бог, бих могъл да се съглася с вас.

Абат Зерчи само се усмихна.

— Вие не *притежавате* душа, докторе. Вие сам сте душата. Вие притежавате тяло и то само временно.

Гостът се разсмя вежливо.

— Семантична бъркотия.

— Да, но кой се е объркал?

— Хайде да не се караме, свети отче. Аз не съм от персонала на бригадата за милосърдие. Аз работя в групата за изследване на облъчените и ние не умъртвяваме никого.

Абат Зерчи известно време мълчаливо разглежда събеседника си. Той беше среден на ръст, мускулест мъж с приятно закръглено лице и олисяло теме, загорял и покрит с лунички. Носеше зелена униформа, на коленете му лежеше шапка с емблемата на Зелената звезда.

Действително, защо се сърди? Този човек е медик, а не палач. Някои дейности на Зелената Звезда наистина заслужаваха уважение. Това, че в отделни случаи Зелената Звезда вършеше зло, според Зерчи, не беше основание да се отрича изцяло дейността ѝ. Обществото,

общо взето, се отнасяше към нея доброжелателно, служителите ѝ се ползуваха с уважение. Докторът се опитваше да бъде дружелюбен. Молбата му изглеждаше доста проста. Той нищо не изискваше, за нищо не настояваше и все пак абатът се колебаеше да каже „да“.

— Работата, която искате да проведете тук, ще изисква ли много време?

— Мисля, не повече от два дни — кимна отрицателно докторът. — Имаме две преносими лаборатории. Можем да ги докараме в двора ви, да съединим два трейлера заедно и веднага да започнем. Първо ще се заемем с явните случаи на облъчване и с ранените. Ще лекуваме само неотложните случаи. Нашата задача е клиничното изследване. Заболелите ще получат медицинска помощ в един от извънредните лагери.

— А най-тежко болните ще получат в „лагерите за милосърдие“ и още нещо, нали?

Гостът се намръщи.

— Само ако пожелаят да отидат там. Никой няма да ги принуди да отидат там.

— Но вие им изписвате пропуск, който им дава възможност да отидат там.

— Аз им издавам едни червени картички, вярно е. Мога да им ги издам и в този случай. Тук...

Той порови в джоба на самото си и извади червена картичка, приличаща на етикет за багаж, с връвчица за окачване на копче или тока на колан. Той я хвърли на масата.

— Бланка форма „критична доза“. Ето я. Прочетете я. В нея се съобщава, че този човек е болен, много болен. А ето... ето и зелената картичка. В нея се казва, че при този човек всичко е наред и той няма причини да се безпокои. Погледнете внимателно червената картичка. „Оценка на облъчването в радиационни единици“. „Състав на кръвта.“ „Анализ на урината.“ От една страна е същата, като зелената. От друга — зелената е празна, но погледнете обратната страна на червената. Тук са напечатани извадки от гражданския закон 10-В-Р-3Е. Трябва да са там, съгласно закона. Човекът е длъжен да ги прочете, на него трябва да му бъдат разяснени правата му. Какво от това ще възприеме е негова лична работа. А сега, ако предпочитате да разположим нашите преносими лаборатории надолу по шосето, можем...

— Вие само му прочитате това и нищо повече? Нищо друго?

Докторът помълча.

— Аз, разбира се, съм длъжен да му обясня това, което не е разбрал. — Той отново помълча, като с труд сдържаше раздражението си. — Господи боже, свети отче, ако казвате на човек, че състоянието му е безнадеждно, какво още можете да добавите? Да му прочетете няколко параграфа от закона, да му посочите вратата и да кажете: „Следващият, моля“? Или: „Вие се отправяте към смъртта, така че — на добър път“? Разбира се, ако имате поне малко чувство за хуманност, няма да седнете да му говорите нито едното, нито другото!

— Това го разбирам. Но искам да знам още нещо. Съветвате ли, като лекар, безнадеждните да отиват в „лагера за милосърдие“?

— Аз... — Докторът млъкна и притвори очи. Отпусна глава и леко потръпна. — Разбира се, че ги съветвам — каза той накрая. — Ако видите това, което аз съм видял, вие щяхте да правите същото. Естествено, че ги съветвам.

— Тук няма да правите това.

— Тогава ние... — Докторът сподави раздражението си. Той започна да си слага шапката, но после спря, хвърли я в креслото, отиде до прозореца и мрачно се загледа надолу, към вътрешния двор, а после нагоре по посока на шосето.

— Виждам крайпътен парк. Можем да разгърнем съоръженията си и там. Но това е на две мили от тук. Повечето от тях ще трябва първо да успеят да дойдат до там. Погледнете ги — те са болни, ранени и изплашени. Сред тях има и деца — уморени, осакатени и нещастни. И вие искате да накараме тези нещастници да тръгнат надолу по шосето, да седят в праха под слънцето и...

— Разбира се, че не искам това — каза абатът. — Послушайте, нали казахте, че някакъв човечен закон ви задължава да прочетете и обясните това на обречените. По същество аз не възразявам против това. Дайте кесаревото на кесаря в пълна степен, щом така изисква законът от вас. Само разберете, че аз се подчинявам на друг закон, който не ми позволява да ви разреша тук, под мое покровителство, да предлагате комуто и да било да извърши това, което църквата счита за зло.

— О, аз напълно разбирам това.

— Много добре. Трябва да ми дадете едно обещание и тогава можете да използвате нашия вътрешен двор.

— Какво обещание?

— Че няма да съветвате никого да отива в „лагер за милосърдие“. Ще се ограничите с диагнозата. Ако откриете безнадеждни случаи, кажете им, кажете им това, което законът ви заставя да им кажете, утешавайте ги както искате, но не ги съветвайте да отиват да се самоубиват.

Докторът се поколеба.

— Мисля, че е правилно да дам такова обещание само по отношение на пациентите, които изповядват вашата вяра.

Зерчи сведе поглед.

— Искрено съжалявам — каза той накрая — но това не е достатъчно.

— Защо? Другите не са свързани с вашите принципи. Ако човек не изповядва вашата религия, защо да не му разрешите... — Той сърдито млъкна.

— Искате ли да ви обясня?

— Да.

— Ако човек не вярва, че нещо е правилно и действа в съответствие с невежеството си, то той не извършва грях, защото неговият естествен разум е недостатъчен да му покаже, че греша. Но ако невежеството оправдава човека, то не оправдава действията му, което е неправилно само по себе си. Ако аз разреша действие само защото човекът не осъзнава своето невежество, аз ще извърша грях, защото аз знам, че това е грешно. Всичко е мъчително просто.

— Послушайте, свети отче. Те седят там и ни гледат. Някои стенат. Някои плачат. Някои току-що са дошли. И всички казват: „Докторе, какво да правя?“ И какво да им предложи в отговор? Нищо да не кажа? Или да кажа: „Вие ще умрете, това е всичко“? Вие какво бихте казали?

— „Молете се“.

— Да, вие бихте казали именно това. Послушайте, болката е единственото зло, което аз познавам. Единственото, с което аз мога да се боря.

— Тогава нека бог ви помага.

— Антибиотиците ми помагат много повече.

Абат Зерчи потърси рязък отговор, намери го, но бързо го преглътна. Намери чисто парче хартия, писалка и ги побутна по масата.

— Само напишете: „Аз няма да предлагам евтаназия на нито един от пациентите, докато се намирам в абатството“ и го подпишете. Тогава ще можете да използвате нашия вътрешен двор.

— А ако откажа?

— Тогава ще им се наложи да се мъкнат две мили по шосето.

— Без всякакво състрадание...

— Точно обратно. Давам ви възможност да си вършите работата в съответствие със закона, който признавате, без да престъпвате в същото време закона, който признавам аз. Дали ще се влачат по шосето или не — зависи от вас.

Докторът се втренчи в чистия лист хартия.

— Какво значение има за вас, дали ще го напиша на хартия?

— Предпочитам този начин.

Докторът мълчаливо взе писалката и започна да пише. Погледна написаното, подписа се и се изправи.

— Добре, ето ви обещание. Мислите ли, че това е по-добро, отколкото да имате думата ми?

— Не. Не е задължително. — Абатът сгъна бележката и я постави в ръкава на расото си. — Но това е у мен и вие знаете за това, а аз мога да го гледам отвреме-навреме и това е всичко. Впрочем, спазвате ли обещанията си, доктор Корс?

Лекарят го гледа известно време.

— Спазвам ги — промърмори той, обърна се на токовете си и стъпвайки гордо, се отправи навън.

— Брат Пат! — тихо го повика абат Зерчи. — Брат Пат, тук ли сте?

Секретарят се приближи и спря до вратата.

— Да, преподобни отче?

— Чухте ли?

— Някои неща. Вратата беше отворена и нищо не можех да направя с ушите си. Не бяхте включили заглушителите...

— Чухте го да казва: „Болката е единственото зло, което познавам“? Чухте ли го?

— Да.

— Господи, как след всичко, което се случи, тази ерес отново се върна? Дяволът няма фантазия. „Змията ме съблазни и аз изядох.“ Брат Пат, по-добре си тръгнете, че ще започна да буйствам.

— Домине, аз...

— Какво има още? Това какво е? Писмо? Добре, дайте го тук.

Монахът му подаде писмото и излезе. Абатът го хвърли на масата и отново погледна подписаното от доктора. Сигурно не струваше нищо. Но все пак докторът беше честен. И той беше предан на своето дело. Той трябваше да е предан на своята работа за парите, които му плаща Зелената Звезда. Той изглеждаше недоспал и уморен. Сигурно откакто по града беше нанесен удар той живееше с бензидрин и пирожки. Виждайки страдание навсякъде и ненавиждайки го, той искрено иска да направи нещо. Искрено — тук е целият ужас на това, което става. На разстояние противниците изглеждаха изверги за абата, но отблизо те демонстрираха искреност, не по-малка от неговата собствена. Сигурно Сатаната е бил най-искрен от всички.

Той разпечата писмото и го прочете. В писмото му съобщаваха, че брат Джошуа и другите са тръгнали от Новия Рим към едно известно място на изток. В писмото му съобщаваха също, че информацията за „*Quo peregrinator*“ е изтекла в Службата за Вътрешна Безопасност, която е изпратила свои представители във Ватикана, за да изясни доколко са обосновани слуховете за несанкционирания старт на звездолета... Очевидно звездолетът е все още на Земята.

Те доста бързо бяха разузнали за „*Quo peregrinator*“, но благодарение на небесата много късно бяха разбрали за какво става дума. „И сега какво?“ — помисли Зерчи.

Правовата ситуация беше объркана. Законът забраняваше старта на звездолета, без разрешение на комисията. Такова одобрение беше трудно да се получи, и въпросът би се решил много бавно. Зерчи беше уверен, че Службата за Безопасност и Комисията ще решат, че църквата нарушава закона. Но между църквата и държавата вече столетие и половина съществуваше споразумение, което недвусмислено освобождаваше църквата от търсене на подобни разрешения и ѝ гарантираше правото да изпраща мисии на „каквито и да е космически полигони или планетарни аванпостове, които не са обявени от гореупоменатата Комисия като екологически непригодни

или затворени за свободни инициативи“. По време на сключване на съглашението, всички планети от слънчевата система бяха „екологически непригодни“ или „закрити“, но по-нататък в съглашението се утвърждаваше правото на църквата на „собствени кораби и неограничени полети към откритите полигони и аванпостове“. Съглашението беше много старо. То беше подписано по времето, когато звездолетните двигатели на Беркстран бяха само мечта. Тогава мислеха, че междузвездните полети ще открият простор за неограничен поток от население.

Но всичко се обърна наопаки. Когато първият звездолет беше още на чертежи, започнаха да се оплакват, че никой, освен държавата няма нито възможност, нито средства да го построи; че от създаването на колонии на планетите извън слънчевата система с цел „междузвездна търговия“ няма да има никаква изгода. И все пак ръководителите на Азия изпратиха първия кораб с колонизатори. Тогава тук, на Запад се вдигна шум: „Нима можем да позволим на «понишите» раси да завладеят звездите?“ Тогава се разрази ураган от изстрелвани ракети, когато колонии от черни, кафяви, бели и жълти хора се хвърляха към съзвездието Центавър в името на неприкрит расизъм. Впоследствие генетиците доказаха — неправилно — че на расистите ще се наложи да допуснат смесени бракове, ако искат да оцелеят, защото всяка расова група беше толкова малка, че рискуваше да се изроди поради кръвосмешение.

Единственият интерес на църквата към космоса беше свързан с колонистите, които като деца на църквата щяха да бъдат отрязани от останалото папство поради междузвездните разстояния. Но тя никога досега не се беше възползвала от този пункт на съглашението, който ѝ разрешаваше да изпраща мисии. Между съглашението и държавните закони имаше определено противоречие, което даваше теоретична възможност на Комисията като на последна инстанция да влияе на изпращането на мисии. Това противоречие никога не беше обсъждано в съда, тъй като не бе имало повод за тъжби. Но ако Службата за Безопасност хванеше групата на брат Джошуа по време на старт на звездолета без разрешението или без товарни документи, такъв повод щеше да възникне. Зерчи се молеше групата да излети без да се налага съдебно разглеждане, защото то можеше да се проточи седмици а дори и месеци. Разбира се, след това можеше да избухне скандал... Много

хора щяха да обвиняват църквата за това, че е пренебрегнала не само Комисията, но и законите за милосърдие, като е изпратила високопоставени църковни служители в компанията на монаси-мошеници, макар да е била длъжна да използва кораба за бедните колонисти, нуждаещи се от Земята. Вечно повтарящият се конфликт между Марта и Мария.^[2]

Абат Зерчи неочаквано откри, че мислите му са променили направлението си през последните ден-два. Няколко дни преди това всички очакваха, че небето ще се разцепи на две. Но минаха вече девет дни, откакто Луцифер царствуваше в космоса. Въпреки много загинали, осакатени и умрели, това бяха все пак девет дни на тишина. Яростта и гневът не изчезнаха, но лошото вероятно беше предотвратено. Той установи, че вече мисли за това, какво ще стане през следващата седмица или месец. Пък и защо не? Като се съсредоточи върху своята съвест, той констатира, че не е изгубил напълно тази добродетел, надеждата.

По обед от командировка в града се завърнаха монасите и съобщиха, че в парка, на две мили по шосето, е построен лагер за бежанци.

— Аз мисля, че той е под закрилата на Зелената звезда, доминe — добави монахът.

— Господи! — възкликна абатът. — Тук се препълни и аз върнах три камиона с бежанци назад.

Бежанците във вътрешния двор бяха шумни и това терзаеше и без това опънатите му нерви. Древната тишина на абатството беше разкъсана. Абатът няколко пъти сподави желанието си да се покаже на прозореца и да помоли за тишина. Той търпя, колкото можа, а след това, като взе бинокъла си, старинна книга и броеницата, се отправи към кулите на стражите, чийто каменни стени не пропускаха шума от двора. Книгата беше тънко томче стихове, в действителност анонимни, но приписвани от легендата на митичния „светец“, чиято канонизация бе извършена само в легендите и във фолклора от Равнината, а не с някакъв акт на Светия Престол. Никой, например, не беше открил доказателства, че такъв човек, като светия Поет с чудотворното око, е съществувал някога. Легендата вероятно е възникнала от разказите за това, как на един от първите от рода Ханеган е било преподнесено стъкленото око. Окото е било поднесено от блестящия теоретик-физик

и неговото протеже — Зерчи не можеше да си спомни Ейзер Шон ли беше или Пфардентрот — който разказал на принца, че окото е принадлежало на поет, умрял за вярата. Той не уточнил за каква вяра е умрял поета — за вярата в свети Петър или за вярата в тексарканските еретици — но, очевидно, Ханеган е оценил подаръка, защото заповядал да направят малка златна ръка, държаща окото, която и досега носят князете от династията Харк-Ханеган при някои официални тържества. Окото наричали различно: *Orbit judicans conscientias* или *Oculus poetae judicis*,^[3] и последователите на Тексарканската ерес все още го зачитаха като свещена реликва.

Книжката представляваше сатиричен диалог в стихове между двама агностици, които се опитваха да докажат само чрез естествения разум, че съществуването на бога не може да бъде доказано с помощта само на естествен разум. Текстът носеше следи от теологичното изчисление на свети Лесли и даже в качеството си на поетичен диалог между един агностик, наричан просто „Поет“ и друг, наричан просто „дон“, той чрез използването на епистемиологичния метод даваше ясни доказателства за съществуването на Бога. Но стихоплетецът, очевидно, е бил сатирик: нито Поета, нито донът не се отказваха от своите агностични предположения след постигането на съгласие, че е постигната абсолютна несъмненост, а вместо това се обединяваха около формулировката: „*Non coditamus, egro nihil sumus*“^[4].

Абат Зерчи скоро се измори от опитите си да реши, дали тази книжка е високоинтелектуална комедия или е по-скоро епиграмическа буфонада. От кулата той виждаше и шосето, и града, и платото в далечината. Той насочи бинокъла си към платото и известно време следи радарното устройство, но не забеляза нищо особено. Отпусна леко бинокъла, за да разгледа новия лагер на Зелената звезда долу, в парка до пътя. Целият парк беше заобиколен с въже. Бяха разпънати палатки. Бригада работници прокарваха газовите и силови комуникации. Няколко души бяха заети с укрепването на табелата над входа, но я държаха така, че абатът не можеше да я прочете. Тази кипяща дейност по нещо му напомняше езическата сирна неделя, пренесена в града. Там бе установен и някакъв червен двигател. Той сякаш имаше горивни камери и нещо подобно на бойлер, но от пръв поглед не можеше да се разбере какво е предназначението му. Хора в униформата на Зелената звезда издигаха нещо, което приличаше на

малка люлка. Встрани стояха най-малко дузина камиони, някои натоварени с дървета, други с палатки и сглобяеми къщи. Един сякаш беше пълен с огнеупорни тухли, а друг — с керамика и слама.

Керамика?

Той внимателно разгледа каросерията на последния камион. Челото му се набърчи. Камионът беше пълен с урни или вази, съвършено еднакви, опаковани в слама. Някъде вече беше виждал всичко това, но къде?

Още един камион влачеше само една „каменна“ статуя — вероятно изработена от армирано стъкло — и квадратна плоча за поставянето ѝ. Зерчи беше озадачен. Защо трябваше да се товари камионът със статуя, когато можеше да се използва за превозване на храна? Той продължи да наблюдава хората, които се опитваха да поставят табелата и накрая успя да я разгледа и прочете:

ЛАГЕР ЗА МИЛОСЪРДИЕ №18

ЗЕЛЕНА ЗВЕЗДА

ПРОЕКТ „ЖЕРТВИ НА БЕДСТВИЕТО“

Той бързо премести поглед към камионите. Керамика! Сега си спомни. Веднъж мина покрай крематориума и видя хора, които разтоварваха същите урни със същите фирмени обозначения. Потърси с бинокъла си камиона, който бе натоварен с огнеупорни тухли, но той беше заминал. Най-после го откри — беше зад парка. Тухлите бяха разтоварени до големия червен двигател. Това, което на пръв поглед му се стори бойлер, беше по-скоро печка или пещ.

— *Evenit diabolis!*^[5] — промърмори абатът и се отправи към стълбите.

Той откри доктор Корс в подвижната му лаборатория. Той прикрепваше с шнурче жълта картичка към ревера на някакъв старец, като в това време му обясняваше, че може да отиде в лагера да си почине под наблюдението на медицинския персонал, и че с него всичко ще бъде наред, ако се пази.

Зерчи стоеше със скръстени ръце, като хапеше устни и студено наблюдаваше доктора. Когато старецът излезе, докторът внимателно вдигна очи.

— Какво?... — Той видя бинокъла и внимателно се вгледа в лицето на абата. — Да, аз нищо не мога да направя против това, съвсем нищо.

Абатът няколко секунди го фиксира с поглед, после се обърна и излезе. Той отиде в канцеларията и заповяда на брат Пат да извика най-главния чиновник на Зелената звезда.

— Искам да напуснат околностите на абатството.

— Страхувам се, че отговорът ще бъде подчертано отрицателен.

— Братко Пат, свържете се с работилницата и наредете на брат Лафтер да се качи тук.

— Няма го там, доминe.

— Тогава нека изпратят при мен дърводелец и художник.

След минута двамата монаси влязоха.

— Искам веднага да пригответе пет леки плаката — каза им той.

— Искам ги с хубави дълги дръжки. Трябва да са достатъчно големи, за да могат да се прочетат от разстояние един квартал, но в същото време и достатъчно леки, за да може човек да ги носи няколко часа, без да пада от умора. Можете ли да ги направите?

— Да, мой господарю. Какво трябва да бъде написано на тях?

Абатът им го написа.

— Направете ги големи и ярки, за да се набиват в очи.

Когато си отидоха, той отново извика брат Пат.

— Братко Пат, намерете ми пет млади и здрави послушници, по възможност с комплекс за мъченичество. Кажете им, че те, по всяка вероятност, ще изтърпят това, което е изтърпял някога Свети Стефан.

„А аз може да изтърпя и нещо по-лошо — помисли си той — ако в Новия Рим разберат за това“.

[1] жelaещ смъртта (лат.) ↑

[2] Марта и Мария — според Евангелието сестри на Лазар; символизират два различни характера — практичния (Марта) и възторжено-съзерцателния (Мария). ↑

[3] Блюдото на везните на съвестта или Осъждащото око на поета (лат.) ↑

[4] Не мисля, значи не съществувам (лат.) ↑

[5] Дяволът се яви (лат.) ↑

Отслужиха вечернята, но абатът продължаваше да стои в църквата сам, преклонил колена.

„Господи, Създател на цялата вселена, бди преди всичко над тези Твои синове, които ще поемат трудния път през пустинята на звездното небе...“

Той се молеше за групата на брат Джошуа, за хората, които се отправяха към звездолета, за да се издигнат в небесата с такава несигурност, с каквата едва ли някога се бе сблъсквал човекът на Земята. За тях трябваше неуморно да се молят, защото никой не е така уязвим от болестите, поразяващи духа, вярата, увереността и измъчващи мозъка със съмнения, както странниците. „Да пребъдат те, несъвършените — молеше се той — и да не се отклонят от пътя на ордена“.

В полунощ доктор Корс го намери и с кимване го извика навън от храма. Виждаше се, че докторът е измъчен и свършено отпаднал.

— Току-що наруших обещанието си! — заяви предизвикателно.

Абатът помълча.

— Гордеете ли се с това? — попита накрая.

— Не особено.

Той се отправи към походната установка и спря под синята светлина, струяща от нея. Лабораторната му престилка беше мокра от пот, а с ръкава си продължаваше да трие потта от челото си. Докторът го гледаше с такова съчувствие, с каквото гледат на губещите.

— Ние, разбира се, сега ще си отидем — каза Крос. — Мислех, че трябва да ви го кажа...

Той се обърна, за да влезе в походната лаборатория.

— Момент — произнесе свещеникът. — Трябва да ми кажете и останалото.

— Трябва ли? — отново в гласа му се почувствува предизвикателство. — Защо? Защото ще ме заплашите с огъня на ада ли? Тя е много болна, и детето също. Аз нямам какво да ви кажа.

— Вече го казахте. Знам кого имате предвид. И детето, значи, също?

Корс се поколеба.

— Лъчева болест. Изгаряния от взрив. Жената има счупено бедро. Бащата е загинал. Пломбите в зъбите ѝ са радиоактивни. Детето само дете не свети в тъмнината. Веднага след взрива е последвало повръщане. Гадене, анемия, циреи. Тя е ослепяла с едното око, а детето непрекъснато плаче от изгарянията. Трудно е да си представи човек, как са успели да преживеят взривната вълна. Аз не мога да направя за тях нищо друго, освен да ги изпратя на кремационната бригада.

— Искам да ги видя.

— Сега знаете защо наруших обещанието си. След всичко това, аз трябва да остана сам, човече! Не искам да живея като палач на тази жена и нейното детенце.

— По-приятно ли е да живееш като техен убиец?

— На вас разумните аргументи не действат.

— Какво ѝ казахте?

— „Ако обичате детето си, избавете го от агонията. Идете и побързо приемоте милосърдното забвение“. Това е. Ние веднага си отиваме. Привършихме изследването на облъчените и най-тежко болните. За всички други няма да представлява трудност да извървят двете мили. Няма повече нито един случай с критична доза облъчване.

Зерчи си тръгна, но после спря и се върна при доктора.

— Свършвайте! — изрева той. — Приключвайте и се махайте! Ако отново ви видя... не знам какво ще направя.

Корс се изплю.

— И аз не искам да стоя тук повече. Веднага тръгваме, благодаря.

Той намери жената в коридора на препълнения дом за гости. Тя и детето лежаха на едно легло. Бяха се скрили под одеалото и заедно плачеха. В къщата миришеше на смърт и антисептици. Тя погледна неясния му силует на фона на отворената врата.

— Свети отче? — изплашено попита тя.

— Да.

— С нас е свършено. Виждате ли? Виждате ли какво ми дадоха?

Той не можеше да види нищо, но чуваше как мачка в ръка хартията. Той нямаше глас за да ѝ говори. Приблужи се и спря до леглото, порови в джоба си и измъкна оттам броеница. Тя чу потропването на мънистата и слепешката протегна ръка към него.

— Знаете ли какво е това?

— Разбира се, свети отче.

— Тогава вземете броеницата и я използвайте.

— Благодаря.

— Докосвайте мънистата и се молете.

— Зная какво трябва да правя.

— Не ставайте съучастница. В името на бога, дете мое, не бъдете...

— Докторът каза...

Тя млъкна. Той почака да продължи, но тя мълчеше.

— Не ставайте съучастница.

Отново не отговори нищо. Той ги благослови и бързо се отдалечи. С привични движения жената започна да подрежда броеницата. Той не можеше да ѝ каже нищо, което тя да не знае.

„Конференцията на министрите на външните работи на Гуам току-що завърши. Не бе публикувано никакво съвместно изявление. Министрите се завръщат в своите столици. Значението на конференцията и безпокойството, с което целият свят очаква резултатите от нея, карат коментаторите да вярват, че конференцията още не е приключила, а само е прекъсната за консултации с главите на правителствата. Предишните съобщения, че конференцията е прекъсната поради ожесточени взаимни обвинения, бяха опровергани от министрите. Премиер-министърът Рекол направи само едно изявление за пресата: «Аз си отивам вкъщи, за да разговарям с Регентския Съвет. Но тук времето е толкова хубаво, че може би ще се върна да половя риба».“

„Десетдневния период на очакване приключва днес, но много хора смятат, че споразумението за прекратяване на огъня ще се спазва и занапред, защото алтернативата е взаимното унищожение. Загинаха два града, но трябва да се отбележи, че нито една от страните не е отговорила с масирано нападение. Ръководителите на Азия ни

уверяват, че са предприели само ответна мярка, ръководени от принципа «око за око». Нашето правителство настоява, че взривът в Иту Ване не е предизвикан от ракета на Атлантическата Коалиция. По по-голямата част от въпросите двете страни пазят тайнствено и мрачно мълчание. Имаше, разбира се, и размахване на окървавени ризи, и няколко призова за масирано отмъщение, но това бе само проява на безизходна ярост от понесените жертви, заради това, че безумието продължава да царства и преобладава. Нито една от страните не желае тотална война. Отбраната остава в състояние на бойна готовност. Генералният щаб публикува заявление, почти обръщение, в което се казва, че срещу Азия няма да бъдат използвани най-лошите средства, ако и Азия се въздържи от това. Но по-нататък в заявлението се казва: «Ако те използват „мръсно“ радиоактивно оръжие, ще им отговорим със същото, при това с такава сила, че в Азия поне хиляда години няма да може да живее нито едно живо същество».

„Странно, но най-обнадеждаващото съобщение дойде не от Азия, а от Новия Рим, от Ватикана. Когато Гуамската конференция приключи, съобщиха, че папа Георгий е престанал да се моли за мир на Земята. В базиликата са отслужили две специални меси: “*Exsurge quare obdormis*„,^[1] меса против езичниците, и “*Reteminisere*„,^[2] меса на военното време... След това, както се казваше в съобщението, негово светлейшество се е усамотил в планината за размишления и молитви за справедливост“.

„А сега няколко думи...“

— Изключете го! — простена Зерчи.

Младият свещеник натисна превключвателя и загледа абата с широко отворени очи.

— Не вярвам в това!

— В кое? Съобщението за папата ли? Аз също не вярвах, но го бях чул и по-рано. Новият Рим имаше време за опровержение, но не казаха нито дума.

— Какво означава това?

— Нима не е ясно? Дипломатическата служба на Ватикана работи. Очевидно те са изпратили съобщението за Гуамската конференция. И очевидно това съобщение е ужасило нашия свети отец.

— Какво предупреждение! Какъв жест!

— Това е повече от жест, свети отче. Негово светейшество не би отслужил военна меса само заради драматичния ефект. Освен това много хора ще помислят, че е имал предвид „против езичниците“ от другата страна на океана, а „справедливост“ — от нашата страна. Или, ако добре са осведомени, те ще мислят така и сами.

Той закри лицето си с ръце, после ги вдигна нагоре и ги отпусна.

— Да спиш. Какво е сънят, отец Лехи? Помните ли? Тези десет дни не видях човешко лице без тези черни кръгове под очите. Едва успях да дремна малко предишната нощ, защото някой крещеше пронизително горе, в къщата за гости.

— Луцифер не е пясъчен човек, това е истина.

— Какво сте се загледали през прозореца? — рязко запита отец Зерчи. — Защо зяпате все в небето? Ако това се случи, няма да го забележите преди взрива, а след него по-добре и въобще да не можете да го видите. Престанете! Това е безумие.

— Да, преподобни отче. Макар, че гледах по друга причина. Наблюдавах лешоядите.

— Лешоядите?

— Всеки ден стават все повече. Десетки лешояди... и всички кръжат. Над лагера на Зелената звезда, надолу по шосето.

— Нищо чудно. Просто имат здрав апетит. Ще отида да подишам въздух.

Във вътрешния двор се натъкна на мисис Грейлис. Тя носеше кошница домати, която остави на земята, когато абатът се приближи.

— Донесох ви нещичко, отец Зерчи. Гледам, че табелата ви е свалена и зад вратата стоят няколко бедни момиченца, така че реших, че няма да сте против посещението на старата търговка на домати. Донесох малко, вижте.

— Благодаря ви, мисис Грейлис. Табелата свалихме заради бежанците, с това нещата са в ред. А за доматиите поговорете с брат Елтън. Той ще ги купи за кухнята.

— О, не идвам да ги продавам, отче! Донесох ви ги така. Вие също раздадохте много храна на бедните, които приютихте. Къде да ги оставя?

— Временната кухня... не, оставете ги тук. Ще наредя да ги пренесат в дома за гости.

— Сама ще ги отнеса. От толкова далече ги нося, че... — тя отново нарами кошницата.

— Благодаря, мисис Грейлис.

Той се обърна да си върви.

— Почакайте, отче свети! — повика го тя. — Подарете ми минутка от времето си...

Абатът сподави въздишката си.

— Съжалявам, мисис Грейлис, вече говорихме... — Той се запъна и погледна Рейчъл в лицето. За миг му се стори... нима брат Джошуа беше прав? Не, разбира се, не...

— Не, свети отче, аз не за това! — възкликна тя. — Искрах нещо да ви питам. — Да-да. Тя се усмихна. Сега беше сигурен в това! — Не бихте ли ме изповядали? Простете ми, че ви безпокоя, но съм обременена от греховете си и бих искала да ме изповядате.

Зерчи се заколеба.

— А защо не отец Село?

— Ще ви кажа истината, ваше преподобие: защото този човек ми дава още един повод за грях. Наканвам се да говоря сериозно с него, но щом го погледна и побеснявам. Благослови го, Господи, но не мога.

— Трябва да му простите, ако ви отвращава.

— Прощавам му, но от разстояние. Той ме тласка към грях. Казвам ви, страшно се нервирам, само като го видя.

Зерчи се подсмива.

— Добре, мисис Грейлис, ще изслушам вашата изповед, но сега имам някои неотложни дела. Да се срещнем в параклиса на Богородицата в дванадесет и половина. В първата кабина. Добре ли е?

— Ах, бъдете благословен, свети отче! — тя закима радостно с глава. Абат Зерчи можеше да се закълне, че главицата на Рейчъл едва забележимо повтаря тези кимвания.

Той прогони тази мисъл и се отправи към гаража. Един постулант изкара автомобила му. Той се покатери в него, набра на таблото кода на мястото, към което се отправяше, и уморено се отпусна в седалката. Роботът подкара внимателно колата към вратите. Като минаваше през тях, абатът видя на банкетата девойка. С нея имаше дете. Зерчи натисна копчето, на което пишеше „стоп“ и автомобилът спря. „Очакване“ — събщи роботът.

Момичето носеше гипсова превръзка — тя обхващаше бедрото ѝ от талията до лявото коляно — и, опирайки се на двойка патерици, дишаше тежко. По някакъв начин беше успяла да излезе от къщата за гости и да мине през вратите, но очевидно нямаше сили да продължи. Детето се държеше за една от патериците и гледаше преминаващите по шосето коли. Зерчи отвори вратата на автомобила и бързо излезе от кабината. Момичето го погледна, но бързо отмести поглед.

— Защо не сте в леглото, дете мое? — тихо попита той. — Не бива да ставате, още повече с това бедро. И накъде сте тръгнали?

Тя помръдна леко и лицето и се изкриви от болка.

— В града — отговори. — Трябва да отида. Това е много важно.

— Но не чак толкова, че никой да не може да го направи вместо вас. Ще помоля брат...

— Не, свети отче, не! Никой, освен мен, не може да го направи. Трябва да отида в града.

Тя лъжеше. Беше уверен, че лъже.

— Добре — каза той. — Ще ви откарам в града. Така или иначе отивам там.

— Не! Ще отида сама! Аз... — Тя направи крачка и се задъха. Успя да я хване, преди да падне.

— Дори свети Христофор да крепи вашите патерици, няма да стигнете града, дете мое. Хайде, ще ви отведе обратно в постелята.

— Трябва да отида в града! — със злост в гласа извика момичето.

Изплашеното дете започна да плаче монотонно. Тя се опита да го успокои, но после унието я обзе.

— Добре, отче. Ще ме откарате ли в града?

— Вие въобще не трябва да се движите.

— А аз ви казвам, че се налага!

— Добре-добре. Хайде да ви помогна да седнете... и на детето...

Детето истерично закрепця, когато свещеникът го вдигна и настани в автомобила редом с майката. То се вкопчи в нея и възобнови монотонния си хленч. Поради свободното влажно облекло и изгорелите коси беше трудно да се определи пола на детето от пръв поглед, но абатът реши, че е момиче.

Той отново набра кода. Автомобилът дочака интервал в движението, а след това се включи и премина на средноскоростната

лента. След две минути, когато се приближиха до лагера на Зелената Звезда, той премина на по-бавната лента. Петимата монаси маршируваха пред палатките като една тържествена редица, облечена с качулки. Те се движеха назад-напред под табелата на лагера на милосърдието, но при това се стараеха да не пречат на преминаването. На прясно нарисуваните им плакати пишеше:

ТИ, КОЙТО ВЛИЗАШ ТУК,
НАДЕЖДА ВСЯКА ОСТАВИ

Зерчи имаше намерение да спре и да говори с тях, но в колата му беше момичето и той се задоволи само да ги наблюдава, когато минаваха наблизо. Бавната им траурна процесия в раса и качулки оказваше желанния ефект. Беше съмнително обаче, че Зелената звезда ще се смути толкова, че да премести лагера. Неотдавна, както стана известно в абатството, малка тълпа хаклери^[3] бяха крещели оскърбления и хвърляли камъни по плакатите, които носеха монасите. Край пътя е имало две полицейски коли, а няколко полицаи редом с тях с безстрастни лица са наблюдавали ставащото. Тъй като тълпата хаклери пристигнала съвсем неочаквано, а полицейските коли — веднага след тях — точно навреме, за да станат свидетели на това как хаклерите се опитвали да изтръгнат плакатите от ръцете на пикетиращите монаси, и тъй като официалният представител на Зелената звезда след това заплашил със съдебно преследване, абатът предположи, че появата на хаклерите е била също така добре организирана, както и пикетирането, за да се даде възможност на чиновника от Зелената звезда да получи съдебно решение. Вероятно то ще бъде получено, но до удовлетворяването на искането абат Зерчи нямаше намерение да прибира послушниците си.

Той погледна статуята, която лагерните работници бяха сложили до вратата и неволно потръпна. Разпозна в нея едно от фотомонтажните човешки изображения, създадено на основата на масови психологични тестове, по време на които тестваните са получавали рисунки и фотографии на непознати хора и са им задавали въпроси, като например: „С кой от тях бихте искали да се запознаете?“ или „Кой от тях, според вас, ще стане прекрасен баща?“, или „Кой от тях, според вас, е престъпник?“ От тези тестове са били избрани „най-много“ или „най-малко“ предпочитаните лица и след това с помощта на изчислителна машина от масата резултати от изпитанията са били

монтирани редица „средни лица“, всяко от които отразявало усредненото мнение на изпитваните.

Тази статуя, както обезкуражено отбеляза Зерчи, имаше забележимо сходство с някои от най-женоподобните изображения, с които посредствените или повече от посредствени художници изкривено са си представяли Христос. До отвращение сладниково лице, празни очи, фалшиво усмихващи се устни и ръце, широко разтворени, като за обятия. Бедрата бяха широки, като на жена, гръдният кош намекваше за гърди, ако това не бяха гънки на плаща. „Господи наш, разпнат на Голгота — тихо въздъхна абат Зерчи, — ето как си те представя тълпата!“ С труд можеше да си представи статуята да говори: „Позволете на малките деца да дойдат при мен“ и съвсем не можеше да си я представи да казва „Да бъдат проклети на вечен огън отреклите се от мен“ или да изгонва търговците от храма. „Какви ли въпроси — помисли си той — са задавали на изпитваните, за да могат да създадат това синтетично лице?“ Това беше само един безименен *christus*.^[4]

Надписът на пиедестала гласеше: „Успокоение“. И Зелената звезда, разбира се, трябваше да забележи сходството с традиционния сладников *christus* на жалките художници. Но те го качиха в каросерията на камиона, закрепиха червен флаг на палеца на десния крак и сходството изчезна.

Момичето държеше ръката си на дръжката на вратата и гледаше пулта за управление на автомобила. Зерчи бързо набра на пулта „Скоростно платно“. Колата се понесе напред и момичето пушна вратата.

— Днес има много лешояди — тихо каза той, като се вглеждаше в небето през предното стъкло.

Момичето не показваше никакви чувства.

— Боли ли ви, дъще моя?

— Това е без значение.

— Открийте болката си на небесата, дете мое.

Тя го погледна студено.

— Смятате, че това ще достави удоволствие на Бога ли?

— Ако я откриете, то да.

— Не мога да си представя Бог, който ще изпита удоволствие от болката на детето ми.

Свещеникът потръпна.

— О, не, не! Не болката е приятна на Бога, детето ми. На Бог е приятна устойчивостта на душата към вярата, надеждата и любовта, въпреки телесните страдания. Болката прилича на отвратително изкушение. Бог не се радва на изкушенията, които терзаят тялото. Приятно му е, когато душата се издига над изкушението и казва: „Върви си, Сатана“. Същото е и с болката, която често ни изкушава с отчаянието, с гнева, загубата на вяра...

— Не си хабете думите, свети отче. Аз не роптая. Моята дъщеричка се жалва, но тя не може да разбере думите ви.

„Какво мога да ѝ отговоря? — помисли той отчаяно. — Отново да ѝ кажа, че човек е възнаграден със свръхчовешка нечувствителност към болката, но я е изгубил в Едем? Че детето е частица от Адам, и следователно... Това беше истина, но тя имаше болно дете и самата тя беше болна и не желаше да слуша нищо“.

— Не правете това, дете мое. Само това не правете.

— Ще си помисля — отвърна студено тя.

— Веднъж, когато бях още дете, имах котарак — започна бавно абатът. — Това беше голям сив котарак с лапи като на малък булдог, с подобни глава и шия и такъв нагъл, че приличаше на самия дявол. Беше чистокръвен котарак. Познавате ли котките?

— Слабо.

— Любителите на котки често не познават котките. Ако ги опознаете, няма да започнете да обичате всички котки. Котката, която ще обикнете, след като сте я опознали, няма дори да бъде погледната от любителите на котки. Зеке беше точно такъв котарак.

— В разказа ви ще се съдържа, разбира се, поука? — тя го гледаше подозрително.

— Само тази, че аз го убих.

— Спрете. Каквото и да се каните да разказвате, спрете.

— Блъсна го камион, счупи му задните лапи. Едвам пропълзя вкъщи. От време на време издаваше звук, подобен на боен котешки вик и се тресеше, но повечето време лежеше тихо и гледаше. „Трябва да го приспим“ — казваха ми. След няколко часа изпълзя изпод къщичката. Той крещеше, молеше за помощ. „Трябва да го приспим“ — отново ми казаха. Аз не позволих. Тогави ми казаха, че е жестоко да го оставя да живее. Накрая аз казах, че ако трябва да се направи това, то ще го

сторя сам. Взех пушка, лопата и ги донесох на края на гората. Докато копаех ямата, той лежеше изпънат на земята. После стрелях в главата му. Патронът беше дребнокалибрен. Зеке потръпна два пъти, след това се надигна и запълзя към храстите. Отново стрелях. Изстрелът го свали и аз помислих, че е мъртъв, и го пуснах в ямата. След като хвърлих няколко лопати пръст върху него, Зеке се надигна, изскочи от ямата и отново се насочи към храстите. Аз крещях по-силно от котарака. Доубих го с лопатата. Отново го хвърлих в ямата и използвах острието на лопатата като ножа на месаря. Докато аз сечех, Зеке още мърдаше. После ми казаха, че това е чисто рефлекторно движение на мускулите, но аз не вярвах. Аз познавах този котарак. Той искаше да се добере до храстите, просто да легне там и да чака. Той молеше Бога да му позволя да се добере до храстите и да умре там, както може да умре котарак, ако го оставят сам — с достойнство. Аз никога не почувствах, че съм прав в това нещо. Зеке беше само котарак, но...

— Млъкнете! — прошепна тя.

— ... но даже древните езичници са отбелязвали, че Природата не ни подготвя да носим бреме. Ако това е справедливо по отношение на котарака, то е още по-справедливо по отношение към същество с разум и воля... Можете ли поне в нещо да повярвате на небесата?

— Замълчете, дявол да ви вземе, замълчете! — със свистящ шепот повтори тя.

— Даже и да бях малко жесток — каза свещеникът, — то беше към вас, а не към детето. Детето, както казвате, не може да разбере. А вие, по вашите думи, не роптаете. Следователно...

— Следователно вие молите да ѝ позволя да умира бавно и...

— Не! Аз не ви моля. Като християнски свещеник ви заповядвам в името на всемогъщия Бог да не посягате на вашето дете, да не го принасяте в жертва на фалшивия бог на целесъобразното милосърдие. Не ви съветвам, заклевам ви и ви заповядвам в името на Христа. Разбирате ли?

Никога по-рано Зерчи не беше говорил с такъв тон, и лекотата, с която думите се отронваха от устата му, учудваше даже самия него. Под неговия упорит поглед тя наведе очи. За миг той се изплаши, че тя ще му се изсмее в лицето. Когато светата църква рядко намекваше, че още счита своята власт като височайша над всички народи и даже по-висока, отколкото държавната власт, хората само сдържано хихикаха.

Заповедта му можеше да предизвика същото чувство у това момиче, с умиращото дете на ръце. Беше жестоко да я уговаря и той съжаляваше за това. Простата заповед можеше да постигне това, което не може да направи убеждението. Гласът на властта сега ѝ беше по-нужен от гласът на разума. Той се увери в това, по начина, по който тя клюмна, макар че произнасяше думите на заповедта толкова меко, колкото му беше възможно.

Влязоха в града. Зерчи спря, за да изпрати едно писмо, след това спря за няколко минути до църквата Св. Михаил, за да поговори с отец Село за приемането на бежанците, а след това още при Зоналното отделение за Вътрешна безопасност, за да получи копие на последното разпореждане на командването на гражданската отбрана. Всеки път, когато се връщаше към колата, той беше почти уверен, че момичето си е отишло, но тя седеше спокойно, държеше детето на ръце и безсмислено гледаше в далечината.

— Ще ми кажете ли къде искате да слезете, дете мое? — попита той накрая.

— Никъде. Аз размислих.

Той се усмихна.

— Но вие толкова бързахте за града.

— Да забравим за това, свети отче. Аз размислих.

— Добре. Тогава да отидем вкъщи. Защо да не оставите детето си за няколко дни под опеката на нашите сестри?

— Ще си помисля.

Автомобилът тръгна назад, към абатството. Когато наближиха лагера на Зелената звезда абатът забеляза, че там беше станало нещо. Пикетчиците повече не маршируваха пред входа. Те се бяха скупчили и разговаряха или слушаха двама полицаи и трети човек, чиято униформа Зерчи не успя да определи. Той преведе автомобила на бавното платно. Един послушник от присъстващите го забеляза и започна да маха с плаката. Дом Зерчи нямаше намерение да се спира, защото в колата беше момичето, но един от полицаите прекрачи на бавното платно пред него и пъкна палката си в ограничителните датчици на машината. Автоводачът веднага реагира и спря автомобила. Полицаят му заповяда с жест да слезе от трасето. Зерчи не можеше да не се подчини. Към него приближиха двама полицаи, огледаха номера на машината и поискаха документите му. Един от тях, разглеждащ с

учудване жената и детето, забеляза червената картичка. Другият махна с глава към възстановилия своята линия пикет.

— Вие измислихте всичко това, нали? — изкрещя той. — Добре, ето този джентълмен с кафява униформа иска да ви каже нещо. Струва ми се, че ще е по-добре да го изслушате.

Той рязко кимна на кръглоликия мъж, очевидно съдийски чиновник, който вече се беше отправил тържествено към тях.

Детето отново заплака, а майката неспокойно се размърда.

— Господа, тази жена и детето са болни. Приемам предложението ви, но първо ни позволете да стигнем до абатството. После сам ще се върна.

Полицаят отново погледна момичето.

— Мем?

Тя се беше обърнала към лагера и гледаше статуята на входа.

— Ще слеза тук — каза тя равнодушно.

— По-добре е да излезете, мем — каза полицаят, като отново погледна червената картичка.

— Не! — Дом Зерчи я хвана за ръката. — Дете мое, забранявам ви...

Полицаят го хвана за китката.

— Пуснете я! — изрева той, а после добави по-меко: — Мем, вие прислужница ли сте му или нещо такова?

— Не.

— Защо не разрешавате на лейди да слезе? — попита той абата. — И без това малко ни дразните, мистър, и би било по-добре да...

Зерчи не му обърна никакво внимание, а каза бързо нещо на момичето. То отрицателно поклати глава.

— Тогава поне детето оставете. Разрешете ми да върна детето на сестрите. Аз настоявам...

— Мем, ваше ли е детето? — попита полицаят. Момичето излезе от автомобила, но Зерчи все още държеше детето. Момичето кимна.

— Това е дъщеря ми.

— Той под арест ли ви държеше или как?

— Не.

— Какво искате да направите, мем?

Тя премълча.

— Върнете се в автомобила — помоли дом Зерчи.

— Оставете този тон, мистър! — заповяда полицаят. — Лейди, какво ще кажете за детето?

— И двете ще слезем тук.

Зерчи захлопна вратата и се опита да включи двигателя, но през прозореца се вмъкна ръка и удари по копчето, на което пишеше „Стоп“ и извади ключа за запалване.

— Опит за отвличане, а? — попита вторият полицаи.

— Може би — отговори първият и отвори вратата. — А сега върнете детето на тази жена.

— Да я върна, за да я убият тук ли? — попита абатът. — Ще се наложи да използвате сила.

— Приблужи се до колата от другата страна, Фил.

— Не!

— А сега пъхни палката под мишницата му. Така-така, дърпай! Всичко е наред, лейди. Ето дъщеря ви. Не, мисля че не можете да я държите с тези патерици. Корс! Корс къде е? Ей, док!

Абат Зерчи видя познатото лице на доктора, проправящ си път през тълпата.

— Извадете детето от колата, докато държим този психо.

Докторът и свещеникът мълчаливо се гледаха, а детето беше измъкнато от колата. Полицаите пуснаха китките на абата. Един от тях се обърна и откри, че е обкръжен от послушници с вдигнати нагоре плакати. Той прецени плакатите като потенциално оръжие и сложи ръка на пистолета си.

— Назад! — изкомандва той.

Обърканите послушници мълчаливо отстъпиха.

— Излизайте.

Абатът излезе от колата и се оказа лице в лице с кръглоликия съдебен чиновник. Той леко го потупа по ръкава с навита на руло хартия.

— Сега ще ви бъде връчено писмено нареждане за мерките за неотклонение, което ще ви прочита и разясня по поръчение на съда. Ето вашето копие. Полицаите ще бъдат свидетели, че сте запознат с него, така че не ще можете да оказвате съпротива на службата...

— Добре, давайте го.

— Това е правилна позиция. С постановление на съда ви се нарежда следното: „Тъй като ищецът уверява, че е имало място

значително нарушение на обществения ред...“

— Хвърлете плакатите тук, в кофите за боклук — инструктираше подчинените си Зерчи — ако не възразява никой. После седнете в колата и чакайте.

Абатът не слушаше какво четете чиновникът. Той приближи полицаите, а съдебният изпълнител се мъкнеше след него, като продължаваше да четете монотонно своето предписание.

— Арестуван ли съм?

— Ще помислим над това.

— „... и да се яви пред този съд в посочения ден, за да обясни, защо постановлението...“

— Някакво специално обвинение ли?

— Можем да ви предявим обвинение по четири или пет пункта, ако пожелаете.

Отведоха жената с детето в лагера и Корс се върна до вратите. Имаше тъжно и виновно изражение.

— Послушайте, свети отче — каза той. — Знам какво мислите за всичко това, но...

Юмрукът на абата улучи доктора в дясната скула. Корс изгуби равновесие и седна право на пътя. Изглеждаше направо изумен. Няколко пъти подсмръкна. Неочаквано от носа му потече кръв. Полицаят изви ръцете на свещеника зад гърба му.

— „... и при това не губи силата си...“ — продължаваше да боботи съдебният изпълнител.

— Отведи го до колата — нареди първият полицай.

Отведоха абата, но не при неговата кола, а до патрулиращия полицейски автомобил.

— Съдията ще бъде недоволен от вас. А сега стойте тук и се дръжте спокойно. Едно движение и ще получите белезници.

Абатът и полицаят чакаха до патрулната кола, докато съдебният изпълнител, докторът и вторият полицай се съвещаваха на пътя. Корс продължаваше да притиска носна кърпичка към носа си.

Зерчи чувствуваше непоносим срам, докато се опитваше да се моли. Можеше да мисли единствено за момичето и неговото дете. Вярваше, че тя беше готова да промени решението си, стига да ѝ беше заповядал: „Аз, пастирът божи, те заклевам...“ и тя щеше безпрекословно да изпълни тази заповед... ако не го бяха принудили да

замълчи и не я бяха направили свидетел на това, как „божият пастир“ в крайна сметка се подчинява на „кесариевия стражник“. Никога досега Христовото царство не бе му изглеждало толкова далечно.

— Всичко е наред, мистър. Вие сте особняк с късмет. Доктор Корс отказва да подаде оплакване. Казва, че може да го направи по-късно. Защо го ударихте?

— Питайте него.

— Питаме го. Само още не съм решил, дали сега да ви арестувам или да ви изпратя призовка. Съдебният изпълнител казва, че сте много известен в този окръг. С какво се занимавате?

Зерчи почервения.

— Това нищо ли не ви говори? — каза, като докосна кръста на гърдите си.

— Нищо, ако този, който го носи, разбие някому носа. С какво се занимавате?

Зерчи изгуби и последните останки от гордостта си.

— Аз съм настоятел на абатството на братята на свети Лейбовиц, което се вижда там нагоре.

— И, смятате, че това ви дава право да извършвате насилие?

— Много съжалявам. Ако доктор Корс пожелае да ме изслуша, ще му се извиня. Ако ми изпратите призовка, ще се явя.

— Какво ще кажеш, Фил?

— Затворите са препълнени с хора.

— Чуйте, ако просто забравим за случилото се, обещаваме ли да стоиме настрана от това място и да отведем със себе си своята шайка там, където ѝ е мястото?

— Да.

— Добре. Тръгваме. Но ако си позволите, когато минавате от тук, дори да се изплюете, ще направим така, както обещахме.

— Благодаря.

Когато отминаха, от парка се дочуха звуците на калиопа.^[5]

Зерчи погледна назад и видя как полицаите и съдебният изпълнител се настаниха в колата и потеглиха. Той остана да седи самотен в своя позор и дори петимата послушници не можаха да накърнят тази самота.

[1] „Стани, защото спиш...“ (лат.) ↑

[2] Помни (лат.) ↑

[3] хаклер — човек, прекъсващ оратора с критични забележки, крясъци и въпроси. ↑

[4] Разпнат. ↑

[5] Калиопа — клавишен музикален инструмент. ↑

— Предполагам, че такива изблици на гняв сте имали и преди?
— питаше отец Лехи изповядващия се.

— Да, свети отче.

— Осъзнавате ли, че намерението ви е било доста кръвожадно?

— Нямах намерение да убивам.

— Опитвате се да се оправдаете ли?

— Не, свети отче. Исках само да му причиня болка. Разкайвам се само за нарушение на духа на пета заповед в помислите си и на дело, и в прегрешения против милосърдието и справедливостта. И в опозоряване на своя сан.

— Разбирате ли, че сте нарушили обета никога да не прибегвате до насилие?

— Да, отче, и дълбоко съжалявам за това.

— И единственото смекчаващо обстоятелство е това, че ви е обзела ярост. Често ли си позволявате да привеждате такива доводи?

Разпитът продължаваше. Настоятелят на абатството стоеше на колене, а свещеникът раздаваше правосъдие над своя началник.

— Добре — каза накрая Лехи. — Сега, за да получим опрощение, трябва да произнесем...

Зерчи се добра до параклиса с половин час закъснение, но мисис Грейлис все още го чакаше. Тя беше преклонила колене на скамейката до изповедалнята и сякаш дремеше. Угрижен от своите дела, абатът се надяваше, че ще си отиде. Той трябваше да изпълни наложената му епитимия, преди да изслуша нейната изповед.

Той преклони колене пред олтара. Двадесет минути произнася молитвите, които днес отец Лехи му нареди да възнесе в качеството на епитимия, но когато отново се върна при изповедалнята, мисис Грейлис беше все още там. Той два пъти я повика, преди тя да го чуе. Когато се събуди накрая, изглеждаше леко объркана. Тя опипваше лицето на Рейчъл с изсъхналите си пръсти.

— Лошо ли ви е, дъще моя? — попита той.

Тя погледна нагоре, към високите прозорци. Погледът ѝ блуждаеше по сводестия таван.

— Да, свети отче — прошепна тя. — Чувствувам до себе си Ужаса, чувствувам го. Този Ужас е близко, съвсем близко до нас. Имам нужда от опрощение на греховете, отче мой, и от още нещо.

— Какво още, мисис Грейлис?

Тя се наклони към него и прошепна, като прикри уста с ръката си.

— Нужно ми е също опрощение на Неговите грехове.

Свещеникът леко трепна.

— На кого? Не ви разбирам.

— Да се опростят греховете на... Този, който ме е създал такава, каквата съм — захленчи тя. Но после лека усмивка докосна устните ѝ. — Аз... аз никога не съм Му простила това.

— Да простиш на Бога? Как можете?... Нали той... Той... Той е справедливостта, Той е любовта. Как можете да говорите така?...

Очите ѝ го гледаха умоляващо.

— Не може ли старата търговка на домати да дари малко опрощение на Бога за справедливостта му, след като го моля да опрости моите грехове?

Дом Зерчи преглътна мъчително буцата в гърлото си. Погледна надолу, към двуглавата сянка на пода. Формата на тази сянка говореше за ужасяващата Справедливост и той не можеше да я осъжда за това, че е избрала думата „да опростя“. В нейния простичък свят беше възможно да се прощава за справедливостта така, както и за несправедливостта и човекът можеше да прости на Бога така, както и Бог на човека. „Бъди търпелив с нея, Господи“ — помисли си той.

Преди да влезе в изповедалнята, тя коленичи пред олтара и свещеникът отбеляза, че като се кръстеше, докосваше и челото на Рейчъл. Той отметна тежката завеса, промъкна се в своята половина на кабината и тихо проговори през решетката.

— Какво ви безпокои, дъще моя?

— Благословете ме, отче, защото съм грешна...

Говореше и се запъваше. Той не можеше да я види през отворите на решетката, само слушаше ниския, хлипащ глас. Същото, същото, вечно същото и дори тази жена с две глави не е могла да измисли никакви нови начини за съблазняване от злото, освен простото,

безсмислено подражание на Природата. Абатът трудно се съсредоточаваше върху молитвата, потискан от своя собствен срам. Думите минаваха през решетката приглушени и неясни, като далечни удари с чук. Пироните, пронизващи дланите, се забиваха в дървото. Като някакъв *alter Christus*^[1], той усещаше за миг теглото на всеки товар, преди да го предаде на Този, който носи всички на плещите си. Това бяха всичките й интимни дела. Това бяха тайни и тъмни дела, дела, загънати в мръсен вестник и погребани през нощта. Когато той се опита да си представи нещо, това изглеждаше още по-ужасно.

— Ако искате да кажете, че сте извършила греха на аборта, — тихо каза той — то трябва да ви кажа, че опрощаването на такъв грях може да направи само епископа, но не и аз.

Той спря. Чу се далечен рев и слаб кратък грохот на ракети, изстрелвани от установка.

— Ужас! Ужас! — жално захленчи старицата.

Сякаш хиляди игли се забиха в скалпа му — неочакван трепет на безпричинна тревога.

— Бързо! Покайте се! — мърмореше той. — Десет пъти „Ave“, десет „Pater Noster“ за опрощаване на греховете. По-късно пак ще трябва да се изповядате, но сега се покайте.

Той слушаше мърморенето й от другата страна на решетката. Бързо изговори формулата за опрощаване на греховете: „*Te absolvat Dominus Jesus Christus; ego autem eius auctoritate te absolvo ab omni vinculo... Denique, si absolvi potes, ex peccatis tuis ego te absolvo in nomine Patris...*“^[2]

Преди да завърши, през дебелия завеса на изповедалнята проникна светлина. Светлината се разгаряше все по-ярко и по-ярко, докато цялата кабина не се освети като в ярък ден. Завесата започна да дими.

— Почакайте! — проговори той със свистящ шепот. — Почакайте докато загасне.

— ... почакайте почакайте почакайте докато загасне — като ехо се отзова непознат нежен глас иззад решетката. Това не беше гласът на мисис Грейлис.

— Мисис Грейлис? Мисис Грейлис?

Тя му отговори със заплитащо се, сънливо мърморене:

— Никога не съм смятала... никога не съм смятала... никога любов... любов...

Гласът като че ли се отдалечаваше. Това не беше гласът, който току-що му отговаряше.

— А сега бягайте, бързо!

Без да чака тя да обърне внимание на тези думи, той изскочи от изповедалнята и се понесе към олтара. Светлината помътня, но все още изгаряше кожата като обеден зной. Колко секунди оставаха още? Църквата беше пълна с дим.

Той се метна към светилището, спъна се, прие го за коленичене и влезе в олтара. С треперещи ръце извади от хранилището за дарове напълнената с тялото Христово дароносица, отново преклони колене пред Насъщния, хвана тялото на своя бог и побягна с него.

Зданието се срути върху него.

Когато дойде на себе си, нямаше нищо друго, освен прах. Беше притиснат до кръста. Опита се да мръдне. Едната му ръка беше свободна, но другата беше погребана под отломките. В свободната си ръка все още стискаше дароносицата, но при падането я беше ударил, капакът се бе откъснал и няколко късчета нафора бяха изпаднали.

Реши, че взривната вълна го е изхвърлила от храма. Лежеше в праха и се оглеждаше. В небето мощно ревяха мотори, сини светкавици мигаха през праха. Отначало не почувства болката. Опита се да изпъне врат и да види каква е тази тежест върху него, но такава остра болка прониза тялото му, че почти изгуби съзнание. Не можеше да погледне повече назад. Пет тона натрошени камъни го бяха затиснали. Навярно, все още нещо от него съществуваше там долу, под кръста.

Той внимателно започна да събира малките нафорки. Вятърът заплашваше да изпрати в безкрайно пътешествие малките частици от тялото на Христа. „Някак си, Господи, ще се помъча — мислеше си той. — Някой може да има нужда от последно причастие? Нека само допълзят до мен, ако го желаят. Дали е останал жив някой?“

Поради ужасния рев не можеше да чуе никакви гласове.

Тънка струйка кръв заливаше очите му. Той я изтри с ръкав, за да не изцапа нафорките с окървавени пръсти. „Лоша кръв, Господи, моята, а не Твоята. Пречисти ме.“

Той събра частиците от Христовото тяло в дароносицата, но няколко нафорки бяха недосегаеми. Опита се да ги достигне, но от болката отново му причерня пред очите.

— Исусе — Мария — Йосифе! Помогнете ми!

Чу слаб отговор, далечен и едва доловим. Беше нежният непознат глас, който чуваше в изповедалнята, който отново, като ехо, повтори думите:

— Исусе, Мария, Йосиф, помогнете...

— Какво?! — извика той.

Повика още няколко пъти, но отговор не получи. Прахът започна да се сляга. Той постави капака на дароносицата на мястото му, за да не се запрашават нафорите и полежа известно време със затворени очи.

Трудностите на съдбата на свещеника се състоят в това, че трябва сам да изпълняваш съветите, които даваш на другите. Природата не ти налага нищо, за което да не те е подготвила. „Ето защо започнах да ѝ разказвам какво е казал стоикът, преди да ѝ разкажа какво е казал Бог“ — помисли той.

Болката не беше силна, само погребаните под камъните телесни останки го сърбяха. Той се опита да се почеше, но пръстите му навсякъде се натъкваша на камъни. Сърбежът го подлудяваше. Смачканите нервни окончания предизвикваха идиотското желание да се почеше.

„Ей, доктор Корс, откъде можете да знаете, че сърбежът е не по-малко зло от болката?“

Той малко се посмя над това, но смехът неочаквано предизвика нова черна вълна. Той се изкатери от тази тъмнина под акомпанимента на нечии стонове. Изведнъж свещеникът разбра, че стене самият той. Зерчи се изплаши. Сърбежът се превърна в болка, но стоновете бяха израз на неприкрит ужас, а не на болка. Сега вече го болеше и като диша. Болката упорстваше, но той можеше да я издържа. Ужасът възникна от последното изпитание с мастилената тъмнина. Изглеждаше, като че ли тъмнината се домогваше до него, жадно го чакаше — голям черен апетит, алчно изяждащ душата му. Болката можеше да изтърпи, но не тази Ужасяваща Тъмнина. Или имаше нещо, което там не можеше да го има, или имаше нещо, което трябваше да се

довърши. Ако се подадеше на тази тъмнина, то нищо не можеше да се направи или дооправи.

Засрамен от страха си, той се опита да се моли, но молитвите му излизаха някак богохулни — те повече приличаха на оправдание, а не на молба, като че ли последната молитва е произнесена и последният химн е вече изпят. Страхът упорстваше. Защо? Той се опита да изясни причината. „Та ти си виждал как умират хората, Джет. Много пъти си виждал смъртта. Това изглеждаше много леко. Те се свиваха преди края, след това малък спазъм — и всичко е свършено. Мاستилена Тъмнина — най-черен Стикс, пропаст между Бога и човека. Послушай, Джет, действително ли вярваш, че от другата ѝ страна има Нещо, а? Тогава защо трепериш така?“

В мозъка му възникна стих от *Dies Irae*^[3] и заседна в него:

Quid sum miser tunc dicturus? Quem patronum rogaturus, Cum vix justus sit securus?^[4]

„Какво да кажа тогава аз, нещастния? Кого да помоля за защита, щом дори праведникът с труд се спасява? *Vix securus?* Защо «с труд се спасява»? Навярно Той няма да прокълне праведните? Тогава защо толкова трепериш?

Воистине, доктор Корс, злото, към което можете да бъдете отнесен и вие, не е страданието, а само безпричинният страх пред страданието. *Metus doloris.*^[5]

Свържете го в едно с неговият позитивен еквивалент — страстен стремеж към земно безгрижие, към Едем и ще получите вашия «корен на злото», доктор Корс. Намалване на страданието и увеличаване на безгрижността е било естествената и съответна цел на обществото и управляващите го. После това е станало единствената цел, а единствената основа на закона — нейното извращение. И тогава, като сме се стремели само към това, ние неизбежно сме придобили техните противоположности — максимум страдание и минимум безгрижие.

Всички беди на света са от мен. Проверете го върху себе си, скъпи мой доктор Корс. Твоето, моето, на Адам, на Човека, нашето. Няма «земно зло» освен пренесеното от човека — от мен, теб, Адам, от нас — с малка помощ от бащата на лъжата. Обвинявай всички, обвинявай дори Бога, но, ох, само не мен. Така ли, доктор Корс? Единственото зло в този свят в този миг, докторе, е този факт, че светът прекрати своето съществуване. Какво причинява болката?“

Той слабо се разсмя и отново — изблик на тъмнина.

— Моята вина, нашата, на Човека, на Адам, но не на Христа — говореше си на глас. — Знаете ли какво, Пат? Те... заедно... по-добре да бъдат разпънати, но не самотни... когато кръвта им изтича... искат заедно... Това е защото... защото... Това е така защото Сатаната иска да напълни ада с хора. Защото Адам... И още Христос... Но аз досега... Чуйте, Пат...

Този път му беше необходимо повече време за да изплува от Тъмнината, но той трябваше да обясни всичко на Пат, преди да потъне в нея завинаги.

— Послушайте, Пат, това е така, защото... аз й казвах, че детето... защото аз... Аз мисля... Аз мисля, Исус никога не е изисквал от човека да извършва тези ужасни постъпки, които сам Исус не е извършвал. Затова и аз... Затова и аз не можех да допусна. Пат?

Той примига няколко пъти. Пат изчезна. Светът отново застина неподвижно, но тъмнината отстъпи. Изведнъж разбра, от какво точно се страхува. Беше това, което трябваше да извърши, преди Тъмнината да го погълне завинаги. Господи, позволи ми да живея, докато го изпълня. Сега се страхуваше, че ще умре по-рано, преди да поеме толкова страдания, колкото се бяха паднали на детенцето, което не можеше да го разбере, детето, което той се опитваше да опази за нови страдания... не... не за страдания, а въпреки страданията. Той заповядваше на майката от името на Христос. Не беше извършил грешка. Но сега се страхуваше да не пропадне в тъмнината, преди да понесе толкова, колкото Бог му помогне да понесе.

Quern patronum rogaturus.

Cum vix Justus sit securas?

Нека това бъде в името на момиченцето и неговата майка. Аз съм длъжен да изпълня това, което изисквах от другите. *Fas est.*^[6]

Тази мисъл сякаш отслаби болката му. Известно време той лежа тихо, после внимателно се огледа назад към купчината камъни. Не, там имаше повече от пет тона. Там бяха осемнадесет столетия. Очевидно, взривната вълна беше разрушила гробниците и той съзря няколко кости, затиснати от камъните. Опипа с ръка наоколо и напипа нещо гладко, което успя да измъкне и положи до дароносницата. Черепът нямаше челюсти, но се беше съхранил напълно, с изключение на отворието в челото, от което стърчеше полуизгнила треска. Тя

приличаше на отломък от стрела. Черепът, очевидно, беше много дъвен.

— Брат... — прошепна той, защото никои друг освен монасите от ордена не можеше да бъде погребван в тези гробници.

„Какво си правил за тях, Череп? Учил си ги да четат и пишат? Помагал си им да се устроят, носил си им Христовото слово, помагал си им да възстановят културата си? Не си ли забравял да ги предупреждаваш, че Едем не ще се сбъдне? Предупреждавал си, разбира се. Благославям те, Череп — помисли той и начерта с големия си пръст кръг на челото му. — За всичките ти страдания в отплата си получил стрела между очите. Защото там отзад лежи нещо повече от пет тона камънаци и осемнадесет столетия. Допускам, че там са погребани около два милиона години, започващи от първия *Ното innspiratus*.“^[7]

Той отново чу глас, нежен като ехото, което му отговаряше преди това. Този път гласът напяваше детска песничка: „Ла ла ла...“

Макар да му се струваше, че това е същият глас, който чуваше в изповедалнята, той не можеше да бъде на мисис Грейлис. След като прости на Бога, тя вероятно е забързала към къщи, стига да беше успяла да напусне църквата.

„Послушай, Древни Черепе, мога ли да кажа така на Корс? Послушайте, драги Корс, защо не искате да простите на Бога, че е допуснал да има болка? Ако Той не я беше допуснал, човешката смелост, мъжеството, благородството и самопожертвование то щяха да са безсмислени. Освен това, вие щяхте да сте без работа, Корс.

Може би точно това забравяме да си спомним, Черепе. И когато светът се изпълни с мъка, защото не му е достигало само наполовина забравения Едем... бомби и взривове. Мъката е била отправена право към Бога. Послушай, Човеко, трябва да отхвърлиш мъката — «за да дариш Господа с опрощение на неговите грехове», както каза тя.

Но — бомбите и взривовете. Те не можаха да ги простят.“

За известно време отново се унесе. Това беше истински сън, а не страшното небитие на Тъмнината. Преваля и сми праха. Когато се събуди, вече не беше сън. Той вдигна глава от калта и ги изгледа сърдито. Три лешояда седяха върху купчината камъни и го разглеждаха с мрачна сериозност. Той помръдна. Те разтвориха черните си криле и неспокойно засъскаха. Той хвърли по тях камък. Два се издигнаха и

закръжиха над него, но третият остана на мястото си, леко поклащайки се и втречено вгледан в човека. Черна и безобразна птица, не приличаща на тази, другата Тъмнина. Тази искаше само тялото му.

— Обедът още не е съвсем готов, братко — каза му с раздражение той. — Ще трябва да почакаш.

Не го очакват много обеди занапред, отбеляза той, преди този лешояд да стане храна на други като него. Перата му бяха обгорени, едното око затворено. Птицата беше мокра от дъжда, а абатът предполагаше, че този дъжд е смъртоносен.

— ... ла ла ла, ла ла ла, чакай, чакай да умре, ла...

Гласът отново се върна. Зерчи, уплашен, помисли, че това е халюцинация. Но и лешоядът го чуваше. Той разглеждаше нещо извън полезрението на Зерчи. В крайна сметка той също засъска прегракнало и се издигна във въздуха.

— Помогнете ми! — тихо извика абатът.

— ... помогнете — безсмислено повтори странният глас. И той видя двуглава жена, заобикаляща купчината камъни. Тя се спря и погледна надолу към Зерчи.

— Благодаря на Бога! Мисис Грейлис! Вижте, не е ли някъде наблизо отец Лехи...

— ... благодаря на Бога, мисис Грейлис, вижте, не е ли наоколо...

Той премигна, за да почисти очите си от кървавата пелена и внимателно я изгледа.

— Рейчъл — каза тихо.

— ... Рейчъл — произнесе в отговор странното същество.

Тя застана на колене пред него и, като се дръпна назад, седна на пети. Разглеждаше го със студени зелени очи и простодушно се усмихваше. Очите ѝ бяха пълни с любопитство и с още нещо, но явно не забелязваше, че го боли. Имаше нещо такова в очите ѝ, което го накара няколко секунди да не вижда нищо друго освен тези очи. Но после забеляза, че главата на мисис Грейлис здраво спи на другото рамо, докато Рейчъл се усмихваше. Това беше млада, умолителна усмивка, предчувстваща дружба. Той опита отново:

— Послушайте, още някой да е останал жив? Идете...

Отговорът ѝ прозвуча мелодично и тържествено:

— „... послушайте още някой...“

Тя изпитваше удоволствие от думите. Произнасяше ги с огромно старание. Тя им се усмихваше. Устните ѝ оформяха думи, а гласът ги възпроизвеждаше. Това беше повече от рефлекторно подражание, реши той. С това повторение тя се опитва да му каже: „По нещо приличам на теб“.

Тя току-що се беше родила.

„Но ти и по нещо се различаваш“ — отбеляза с трепет Зерчи. Спомни си, че мисис Грейлис имаше артрит на колянните стави, а тялото ѝ сега седеше с прегънати колена, на пети, в гъвкава младежка поза. Нещо повече, набръчканата кожа на старата жена се беше изгладила и леко светеше, сякаш старата вроговена тъкан се възстановяваше. Изведнъж забеляза ръката ѝ.

— Ти си ранена!

— ... ти си ранена.

Зерчи ѝ показа ръката. Вместо да погледне къде показва, тя повтори жеста му, като протегна пръст и докосна неговия. Кръв имаше съвсем малко, но ръката беше силно нарязана и един разрез изглеждаше особено дълбок. Той с усилие издърпа пръста ѝ за да приближи ръката. Извади пет късчета от счупено стъкло. Или тя беше пробила стъклото с ръка, или, по-вероятно, стъклата се бяха посипали върху нея при взривната вълна. Само веднъж потече кръв, когато изваждаше остро дълго парче. Другите парченца оставяха само малки безкръвни синини. Когато отново погледна лицето ѝ, благоговейният трепет се засили. Тя все още му се усмихваше, сякаш отстраняването на стъкълцата не ѝ беше причинило никакво неудобство.

Дом Зерчи отново погледна лицето на мисис Грейлис. То беше станало сиво, подобно на безразлична, безсмислена маска, устните ѝ бяха безкръвни. Той беше уверен, че тя умира. Напълно си я представяше как изсъхва и се отлюпва накрая. Какво беше тогава Рейчъл? Или каква?

По намокрените от дъжда камъни все още имаше малко влага. Той навлажни пръста си и с кимване я покани да се наклони по-близо. Която и да е тя, навярно бе получила твърде голяма доза радиация, за да преживее дълго. Той започна да чертае кръст на челото ѝ с влажния си палец.

— *Nisi baptizata est nisi baptizari nonquis, te baptiso...* [8]

Не успя да продължи. Тя се дръпна рязко. Усмивката ѝ застина и изчезна. „Не!“ — сякаш крещеше лицето ѝ. Обърна му гръб. Изтри водата от челото си, затвори очи и безсилно отпусна ръце на коленете си. Лицето ѝ бе обзето от пълна апатия. Позата ѝ с наклонена глава навеждаше на мисълта за молитва. Постепенно апатията отминаваше и усмивката ѝ се възвръщаше. Ставаше все по-широка. Когато отвори очи и го погледна, усмивката ѝ беше пак така открита и топла, както преди. Но вече се оглеждаше наоколо, сякаш търсеше нещо.

Изведнъж погледът ѝ падна върху дароносицата. Преди да успее да я спре, тя грабна съда. „Не!“ — изхриптя и се закашля той, като се опита да вземе дароносицата. Движението беше твърде рязко за него, усилието му костваше ново пропадане в тъмнината. Когато дойде на себе си и отново вдигна глава, виждаше всичко като в мъгла. Тя още стоеше пред него на колене. Накрая разбра, че държи в лявата си ръка златната чаша, а в дясната внимателно стиска парченце нафора. Тя му ги подаваше — или така му се струваше, както преди му се струваше, че разговаря с брат Пат.

Той почака, докато мъглата се разсея. Но този път не се разсея напълно. „*Domine, non sum dignus...* — прошепна той — *sed tantum dic vervo...*“^[9]

Той взе нафората от ръцете ѝ. Тя затвори капачето на дароносицата и постави съда на безопасно място под камъка. Тя не правеше обикновените за такъв случай жестове, но почитта, с която държеше дароносицата, го убеди: тя смътно чувстваше същността на тялото Христово под тази обвивка. Тя, която още не умееше нито да използва словото, нито да го разбере, правеше това, което трябваше да прави по негово указание в отговор на опита му да извърши обряд за кръщаване.

Той отново се опита да съсредоточи погледа си върху лицето на това същество, което само със жестове му казваше: „Аз нямам нужда от твоето причастие, Човеко, но съм достойна да ти предам това причастие на живота“. Сега знаеше, коя е тя и слабо изхлипа, когато не можа да застави очите си да се съсредоточат върху тези студени, зелени и безгрижни очи на съществото, родено без грях.

— *Magnificat anima tua Dominum...* — прошепна той. — Да възслави душата ми Господ и да се възроди моя дух в Господа, моя спасител, защото вижда той смирението на своя служител...

С последните си действия той искаше да я научи на тези думи, защото беше уверен, че тя по нещо прилича на Девата, която първа ги беше произнесла.

Той се задъхваше, но продължаваше да го повтаря. Погледът му се замъгли, вече не я виждаше. Но студентите ѝ пръсти докоснаха челото му и той чу, как тя произнесе една дума:

— Живей.

После си отиде. Той чуваше гласа ѝ, блуждаещ сред новите руини: „Ла ла ла, ла ла ла...“

Тези студени зелени очи бяха с него, докато живееше. Той не питаше, защо Бог бе предпочел да създаде същество с първична невинност от рамото на мисис Грейлис, или защо Бог му беше дал свръхестествените дарове на Едем — тези дарове, които Човекът се опитваше да завладее от небесата с груба сила, след като ги беше загубил. Той виждаше целомъдрие в тези очи и обещание за възкресение. Един такъв поглед беше щедър дар и той заплака от благодарност. После лежа дълго с лице, заровено в мократа пепел и чака. Но нищо повече не дойде... нищо, което можеше да види, почувствува и чуе.

[1] Втори Христос (лат.) ↑

[2] „Да ти прости Господът наш, Исус Христос; от своя страна и аз, неговият властник, те освобождавам от всякакви окови... Накрая, ако съм в правото да опрощавам, за твоите прегрешения те опрощавам в името на Отца...“ (лат.) ↑

[3] Денят на гнева (лат.) — част от католическата заупокойна меса. ↑

[4] Защо тогава да се оплакваме? Или да викаме защитника, щом даже праведният с труд се спасява? ↑

[5] Страх от страданието (лат.) ↑

[6] Това е Божията воля (лат.) ↑

[7] Човек вдъхновен (лат.) ↑

[8] Ако има некръстена и от никой не е кръстена, то ще я кръстя... (лат.) ↑

[9] Господи, недостоен съм, но кажи ми само дума... (лат.) ↑

Те пееха, като качваха децата на борда на кораба. Пееха старите песни на космонавтите и помагаха на сестрите с деца на ръце да се изкачат по стълбата. Пееха топло и сърдечно, за да разсеят страха на децата. Когато хоризонта се взриви, пеенето спря. По това време бяха качили на кораба и последното дете.

Хоризонтът се заля от пламъци и монасите се изкатериха по стълбата. Хоризонтът почервения. В далечината, където нямаше облаци, възникна верига от облаци. Монасите на стълбата загърбиха изригването. Когато престана да свети, те се огледаха.

Въплъщението на Луцифер израсна като отвратителна гъба над купчината облаци и бавно се заиздига още по-високо, като титан, изправящ се на крака след векове плен в недрата на Земята.

Някой издаде заповед. Монасите отново се заизкачваха. Скоро всички бяха в кораба.

Последният монах се задържа до шлюза. Пред люка той свали сандалите си. „*Sic transit mundus*“^[1] — промърмори той, като отново погледна заревото. Той потупа подметките на сандалите си една в друга, да ги отърси от пепелта. Заревото беше погълнало вече една трета от небето. Той почеса брадата си, хвърли последен поглед на океана, отстъпи назад и затвори люка.

Издигна се стълб от прах и светлина, разнесе се тънък жален звук и звездолетът пробви небето.

Пенестите вълни заливаха брега монотонно, изхвърляйки плаващи дървени отломки. Сред вълните плуваше и изоставен хидросамолет. След известно време вълните го подхванаха и го понесоха към брега заедно с отломките. Самолетът се наклони, крилото му се счупи. Във вълните пируваха скариди и мерлини, преследващи скаридите, и акули, преследващи мерлините и намиращи ги възхитителни — веселата жестокост на морето.

Вятърът задуха от сушата и донесе пелена от най-фина бяла пепел. Пепелта падаше над океана и над бреговата ивица. Вълните заизхвърляха на брега и мъртви скариди, заедно с отломките. После

изхвърлиха и мъртви мерлини. Акулата се гмурна в най-големите дълбини да роди децата си в студените и чисти течения. Тази година ѝ се наложи да погладува.

[1] Така свършва света. (лат.) ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.